۳۰۹

بعون صانع حکیم مستعان و بفضل خالق رحیم منان

ذکر شہادت سید الشہدا و اقربائے او و مصائب اہل بیت مصطفیٰ جگر سوز اہل عزا معروف

کربلائے معلیٰ

از ملک الشعرا و ناظم عدیم النظیر تدبیر الدولہ مدبر الملک منشی سید مظفر علی خان بہادر دبیر جنگ متخلص اسیر

در مطبع نامی منشی نولکشور واقع کانپور زیور طبع پوشید

باہتمام بھگوان دیال ایجنٹ اشاعت

اطلاع۔ اس مطبع میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہے فہرست مطول ہر ایک شائق کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہے جسکے معائنہ و ملاحظہ سے تا تعیین اصلی حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹائٹل پیج کے تین صفحہ سادہ ہیں جنمیں بعض کتب متفرقات دینیہ درج کرتے ہیں تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہے اُس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدر دانوں کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو

کتب متفرقات دینیہ

روضۃ الشہدا۔ تصنیف ملا حسین واعظ۔

رسالہ جبر و تفویض۔ از ملا محمد باقر مجلسی مذہب امامیہ

رسالہ وظائف۔ ادعیہ ماثورہ بروایات صحیح الدرجہ جسمیں مفصل دعائیں ہیں بنا بر مذہب امامیہ۔

۱۔ پنجسورہ۔

۲۔ دعائے ماثورہ۔

۳۔ اعمال عاشورہ۔

حیات القلوب۔ نوادر کتب معتبرہ مذہب امامیہ سے بزبان ہندی مصنفہ قدوۃ العلما ملا محمد باقر مجلسی تین جلد۔

۱۔ **جلد**۔ میں احوال انبیا کا باسناد رواۃ از آدم علیہ السلام تا حضرت عیسیٰ علیہ السلام بہت شرح و بسط کے ساتھ ہے

۲۔ جلد خاص احوال ہجرات پیغمبر آخر الزمان حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم میں بیان معجزات و غزوات

۳۔ جلد۔ بیان امامت و اثبات امامت ائمہ اثنا عشر صلوات اللہ علیہم بہ براہین و نص قرآنی و احادیث مع رد و جوابی۔

یعد محمد مہدی۔ فقہ اثنا عشریہ مصنفہ مترجمہ جانفلی۔

تحفۃ العوام مسائل فقہ مصنفہ حاجی حسن علی

حلیۃ العرائس۔ مراسم عورات اور انکے حقوق مصنفہ مولوی مراد علی۔

خلاصۃ المصائب منقول از نسخہ مطبوعہ سلطانی فرید اہتمام سے چھپا

دوازدہ مجلس مسمی بہ ریاض الازہار فی احوال سید الابرار مولفہ مولوی وجیہ الدین محمد رضوی۔

اسرار کربلا۔ حالات معرکہ کربلا سے معلی مولفہ منشی محمد ظہیر الدین بلگرامی۔

ہدایۃ الکونین۔ الی شہادۃ الحسین مولفہ ابو الخیر مولوی محمد معین الدین مشہدی۔

دوازدہ مجلس منظوم۔ معرکہ شہادت کربلا الترتیب مشتملہ دوازدہ مجلس۔

بعون صانع مکین و مکان و فضل خلاق زمین و زمن

ذکر شہادت سید الشہدا و واقعات صحیحہ مصائب اہل بیت مصطفی جگر سوز اہل عزا موسوم

ALIGARH Muslim University

کربلائے معلی

از ملک الشعرا و ناظم فصیح بلیغ تدبیر الدولہ مدبر الملک منشی سید مظفر علیخان بہادر دبیر جنگ متخلص به اسیر

در مطبع نامی منشی نولکشور واقع کانپور زینت الطبع گردید

17099
891.5514
MUSLIM UNIVERSITY LIBRARY ALIGARH
M.A.LIBRARY, A.M.U.
PE17099

بسم الله الرحمن الرحیم

عروس ذات باری اکه یکتاست   غنی زیور علی ملبوس زیباست
ز ملبوسش همه ملبوس تاری   ز زیور جمله زیور کم عیاری
با این زیور با این ملبوس زیبا   بزیبائی عروس حجله آرا
اگر هر هفت پرسی اولیایند   سر و سامان زینت اوصیایند
غلط گفتم چنین ماه پیکر   ندارد حاجت ملبوس و زیور
مگر در خاطر پاکش در آید   که زیب جامه و زیور فزاید
شود جامه ز رنگینی مرقع   شود زیور ز لعل و در مرصع
ز مهر شاه که بی پرده شب و روز   بناز بی نیازی جلوه افروز

مسی از دود آه غم نصیبان
حنای تازه از خون غریبان
به کف شانه دل صد چاک ایوب
مصفا آئینه از چشم یعقوب
پریشان موز حال نوح بر دوش
سرشک چشم آدم گوهر گوش
گهی از حجله بیرون کرد اگر پا
نظرها خیره شد وقت تماشا
گهی از دیده دل هم اگر دید
نگه در نیم ره ترسید و گردید
بهر ذره از ان خورشید نورست
بهر سنگی نشان از برق طورست
نشانش نکهت پیراهن گل
سراغش پیچ و تاب زلف سنبل
بشبنم قطره از ساغر اوست
ورق هر برگ گل از دفتر اوست
به دشمن دشمن و با دوست یکرنگ
به صلح آئینه و شمشیر در جنگ
فروغ مهر هر جا فاش باشد
چه بیند کور چون خفاش باشد
همه آفاق نقش صنعت اوست
همه عالم گواه قدرت اوست
بذکرش جمع چون شب زنده داران
ز انجم تا سحر تسبیح گردان
ز حفظش کشت ایمن از تگرگ است
زبان شکر منعم برگ برگ است
ز حکم اوست جمع چار اضداد
بیک جا خاک و آب و آتش و باد
عیان از روز و شب رنگ صنعت
نباشد خود بخود این نور و ظلمت

سفیدی از سیاهی گشت پیدا سیاهی از سپیدی شد هویدا
برای بندگان حکم عبادت بحق شان بود وجه سعادت
که هر کس را جبین در سجده ماند به عیشِ جاودان اورا رساند
چه حاجت ورنه اورا با نمازست ز هر مصنوع صانع بی نیازست
صلاحِ بندگان گردید منظور فرستاد انبیا از بهر جمهور
همه هادی همه خضر طریقت همه آئینهٔ نور حقیقت
میانِ جمله صدر آرای اعظم جناب مصطفی فخر دو عالم

در نعت سید المرسلین خاتم النبیین محمد مصطفی محبوب خدا صلی الله علیه و آله و سلم

زهی نورے ز نور رب ذوالمن چراغی از چراغے گشت روشن
سراجے دل به قندیل تنِ او فتیله تار جان خون روغنِ او
ضیایش کرد چون کلفت زدائی سیاهی رفت و آمد روشنائی
بهر جا نور در جمهور باشد ظهورش پرتوے زان نور باشد
ازان نور است نور مهرِ اعظم ازان روشن همه ذرات عالم
جدا نورے ازان روشن جبین شد قلم شد لوح شد عرش برین شد
کواکب بر فلک شد گاه آن نور گهے تابید برق آسا سر طور

[illegible]

بچشم قدسیان آن شمع نورست   که نور پاک و بینش از ظهورست
شریعت نخل طور موسی اوست   نبوت خضر راه دعوی اوست
کسی کو راه در بزم یقین یافت   ز نور آن چراغ راه دین یافت
ز خلق اوست خلق هفت افلاک   گواه صدق این دعویست لولاک
گلی بشگفت در بستان آفاق   که شد بلبل به عشقش جان آفاق
دو وصف از قدرت خالق بهم شد   حدیثش رنگ بوی او قدم شد
طفیل او جهان گردید پیدا   زمین و آسمان گردید پیدا
گل و لاله مه و خورشید تابان   ملائک حور و غلمان جن و انسان
وجود جمله از فیض وجودش   شهود عالمی شد از شهودش
به آفاقست فیض او نمودار   زمین از بارش ابرست گلزار
زمانه بلبل و او گل به گلشن   جهان پروانه او شمع روشن
زمین ورد زبان هر گیاه است   که احمد خاص محبوب اله است
مطیع حکم او از کوه تا کاه   ز ماهی تابع فرمانش تا ماه
ز شرعش انتظام هفت کشور   شفیع المذنبین در روز محشر
به آفاقست اعجازش نمایان   یکے از معجزات اوست قرآن

نبی شد مورد تنزیل گردید   امین رب از و جبریل گردید
هدایت خلق را آن مقتدا کرد   سزاوار عنایات خدا کرد
چنان کار رسالت کرد کامل   نباتات و جمادات اند قائل
ز اعجاز لبش گویا حجر شد   طلب کرد و روان از جا شجر شد
قمر گردید ز انگشتش دو پاره   به گردون رجعت مهر آشکاره
سیاهی سیر شد از آب جامے   جهان آسود از خوان طعامے
صلاح کار عالم در نظر داشت   پس از خود اوصیای خویش بگذاشت

در منقبت شیر خدا علی مرتضی اسد الله الغالب علیه الصلوة والسلام

کسے گوید علی همنام رب نیست   نصیری گر خدا گوید عجب نیست
همین اسم شریفست اسم اعظم   صفات رب بذات اوست توام
چو علم و لطف و عین ایزد جلی کرد   بجمع عین و لام و یاے علی کرد
که علم اوست علم رب اکبر   بود لطفش چو لطف خاص داور
چو عین مقدم پاکش نبودے   جهان از نیستی چون رخ نمودے
ز عین اوست ثابت نزد جمهور   که عین رب بود آن چشمهٔ نور
ز حرف لام واضح بیش اعلام   قوی و مطمئن شد قلب اسلام

حرف یا بنامی ده عقول ست همین یا پیشوای ده عقول ست
علی مشکلگشای هر دو عالم علی حاجت روای هر دو عالم
علی مسندنشین خاص احمدؐ لب سر حق امین خاص احمدؐ
علیؑ دست اله و شیر یزدان علیؑ تیغ خدا در روز میدان
علیؑ معجزنما همچون پیمبر علیؑ خاص خدا همچون پیمبرؐ
علیؑ باب ست و احمد کشور علم علیؑ راس ست و احمدؐ پیکر علم
علیؑ باشد شفیع روز محشر علیؑ باشد قسیم حوض کوثر
نبی فرمود چون شه خلق مشتاق که قول اوست قول رب آفاق
نشد واقف کسی از رب اکرم مگر من یا علی افضل ز عالم
مرا نشناخت کس هرگز بامکان مگر رب جهان یا شاه مردان
نگشت آگه کسی از ذات حیدرؑ مگر من یا خدای هفت کشور
ظهور نورش از نور خدائی صفات او صفات مصطفائی
به هجرت بود زیب فراش بستر شب معراج همراه پیمبرؐ
گواهی داد مهر از اوج رفعت توئی حقا سزاوار امامت
ز فضلش شد رها از شیر سلمانؓ گدا از خاتم او شد سلیمان

خو قناعت گیر ترک حرص فرمود نشد در خوان دنیا پنجه آلود
چنین صاحب تقی کلی در جهان کیست بہ صاع جو قناعت کرد و زیست
در یکتای عرفان را خزینه همه اسرار ربانی بسینه
چنان در منزلت اعلیٰ علیؑ شد که فخر هر نبی و هر ولی شد
شجاعی کز حسامش شد مسلمان چه قوم جن چه خیل نوع انسان
سوایش فاتح خیبر که باشد ورایش قاتل عنتر که باشد
ز زور بازوی آن شیر افگن خدائی و نبوت گشت روشن
چه حق خالق عالم ادا کرد که صرف عمر در راه خدا کرد
دو عالم پیروان اجتهادش شریعت جوهر تیغ جهادش
خدارا شیر و داماد رسول است ز طالع زوجه پاکش بتول است
زهی رفعت زهی اقبال آن شاه ز نسلش یازده معصوم ذیجاه
سزاوار سراپای شریعت بعالم صدر آرای شریعت

در بیان اسامی دوازده امام علیهم السلام و اعتقادات حقه

امام اولین آن شاه ابرار که وصفش بیش ازین گردید اظهار
جناب حیدر کرار نامی علی ابن ابی طالب گرامی

دوم هادی امامِ جن و انسان حسن خضرِ طریق دین و ایمان
بحسنِ خلق مشهورِ زمانه بجود و همت و رفعت یگانه
سوم رهبر براهِ حق حسین است امام و آفتابِ مشرقین است
فدا او سر که در راهِ خدا کرد خدا ایش مالکِ روزِ جزا کرد
امامِ چارمین کو تاجِ دین است جنابِ پاک زین العابدین است
عبادت را ز زهدش اعتباری امامت را ز ذاتش افتخاری
امامِ پنجمین باقر حق آگاه مؤید چون نبی من جانب الله
کفِ خاکی جهان در کوی حصرش شگافِ خامه کن بابِ قصرش
ششم جعفر امامِ هر دو عالم ابعالم نازشِ حوا و آدم
دگر آن نیّر اعظم نبودی فروغی در همه عالم نبودی
امامِ هفتمین موسی کاظم امیر المومنین موسی کاظم
کلیمی طورِ ایمان آستانش کلام الله نازان بر زبانش
امامِ هشتمین شاهِ خراسان رضا سلطانِ عالم چون سلیمان
گلی از روضهٔ او هشت جنت هدی از وصفِ او پنج آیت
نهم خضرِ رهِ دین عرش درگاه تقی متقی من جانب الله

وقارے تازہ زد مجد و علا را بہارے نو ریاضِ اتقا را
دہم شمع شبستان امامت نقی سرو خرامانِ امامت
ملایک قمریان سرو قدش ہمہ پروانہاے شمع خدش
عدد تا یازدہ آمد بکن گوش شہنشاہِ عطا پاش و خطا پوش
جناب عسکری مختار بارے بدست قدرتش سرکار بارے
زہی شاہی کہ جنت کشورِ او گروہ قدسیان در عسکرِ او
امامِ آخرین مہدی ہادی چراغِ راہ دین مہدی ہادی
جہان از ذات پاک اوست قائم عیان از ابر نور مہر دائم
فیوضِ اوست در آفاق جاری ید جودش کلید گنج بارے
زبانِ من خدا را شکر و منت ز اسماے ائمہ یافت لذت
کنم اکنون بیانِ اعتقادات بگیر از من نشانِ اعتقادات
کہ رب پاک واحد ہست عادل شریک او را نہ ہمتا و مقابل
خلافِ منفعت کارے نسازد بغیر مصلحت کارے نسازد
بعالم مرسلانش جملہ برحق مبرا از خطا معصوم مطلق
محمد خاتم آنہا یگانہ پیمبر نیست بعدش در زمانہ

همه اعجاز صاحب تاج برحق
کلام الله حق معراج برحق

امام اثنا عشر بعد پیمبر
قرینی بعد یکدیگر برابر

معرا از خطا و سهو و ذلت
نه در آبای شان کفر و ضلالت

زبانِ شان زبان حق تعالی
بیانِ شان بیانِ حق تعالی

شفیعِ خلق در روز قیامت
قسیم کوثر و تسنیم و جنت

جحیم و جنت و روز جزا حق
جزا حق پرسش رب حق سزا حق

صراط حشر و میزانِ قیامت
نکیرین و فشارِ گنج تربت

همه حق دان میاور شبهه در دل
اگر داری سر ایمان کامل

عبادت کن خدا را تا توانی
چه باشد اعتبار زندگانی

در بیان بی ثباتی و مذمت دنیای ناپایدار

بدنیا لعنت و بر کار دنیا
زبون گفتار و کج رفتار دنیا

برای کافران گلزار جنت
برای مومنان زندان محنت

کسی را اندرین عالم بقا نیست
درین دنیای فانی جز فنا نیست

مکن تکیه برین گر حق پرستی
عدم اول عدم آخر به هستی

عجب مهمانسرای حسرت اندوز
که شب آمد مسافر رفت در روز

نه کشکول و نه اکلیل شهی رفت	که هر کس رفت با دست تهی رفت
دم چند اهل محفل را قرار است	چراغ صبح را کی اعتبار است
فنا از صبح تا شام است هستی	که خورشید لب بام است هستی
کسی را کی رهائی از هلاک است	که پیدا هر که شد از خاک خاک است
نه رخت و خانه ماند فی زر و مال	بود یکسان چه ادبار و چه اقبال
کند مالی فراهم هر که داند	که بعد مرگ هم همراه ماند
اگر کنج گدا در قصر شاه است	نماند هیچ گور آرامگاه است
نه زر ماند نه زن ماند نه فرزند	شود جسم گلی با خاک پیوند
کجا تخت و کجا چتر و کجا تاج	شهنشاهان تهیدستاند و محتاج
بهر مشتاق خود دنیا دغا کرد	وفا کی با کسی این بیوفا کرد
سفر در پیش هر دم باخبر باش	مهیا باش و با زاد سفر باش
مسافر را فقط شب در میان است	جرس گوید که راه کاروان است
مشو از قصر و ایوان در جهان شاد	که قصر تن بود خود سست بنیاد
مشو مغرور بگشا چشم عبرت	نگین زیر زمین بر پا عمارت
روان هر سرو و هر گل رایگان است	بهار این چمن رو در خزان است

قیام گل درین گلزار معلوم   بیکدم مثل شبنم هست معدوم
گلے کو شد شگفته در گلستان   چو گلچین برد اجل او را بدامان
جهان لبریز از آوازهٔ مرگ   گشاده روز و شب دروازهٔ مرگ
خوشا مردے که از دنیا ستیزد   ازین قرتوت مردم کش گریزد
ازو قطع امید منفعت کن   چو داری عقل فکر عاقبت کن
حذر از مکر دنیاے بد انجام   خداوندا نجاتم ده ازین دام
اسیر بینوا در بند تنگ ست   ز دست تنگ دے قید فرنگ ست
بشوق کربلا هر روز بیتاب   دلش سوزان بر آتش همچو سیماب
روان سوے حرم از دیر گردان   الٰهی خاتمه بالخیر گردان

در بیان سبب تالیف کتاب و در ضمن آن ذکر واجد علیشاه نواب محبوب کلب علیخان بهادر

چو ویران سبزه زار لکهنؤ شد   خزان تازه بهار لکهنؤ شد
بهر جا بود گل انبوه خار ست   چو دار افتاده سرو جویبار ست
بهر جا بود جاری نهر آبے   نماند آنجا نشانے جز سرابے
کجا بلبل که صحن باغ زاغ ست   بهر جا غلغل فریاد زاغ ست
صداے ناله جاے خنده گل   پریشانی بجاے زلف سنبل

مقام غنچه دل لبریز حسرت بجای چشم نرگس چشم حیرت
ز شبنم گر نشان جوئی شرارست اگر از بوی گل پرسی غبارست
مکان ویران مکین آواره دشت الٰهی اینچه دور آسمان گشت
بسی بیدل که از غم ناصبورم ز شهر لکهنؤ در رامپورم
چه پرسی قصهٔ اندوه جان کاه که تا لب در سفر دل در وطن آه
بود نواب این کشور سلامت که دارد بر غریبان چشم رحمت
ز فیض او نیم محتاج روزی که میدارد خیالِ دل فروزی
جهان افروز سلطان ابن سلطان بهادر نامور کلب علیخان
به جود و همت و شوکت یگانه صد و سی سال باشد در زمانه
غرض این بار چون ترک وطن شد درین شهر اتفاق آمدن شد
بدین معنی ز چندی بود رایم که حالِ کربلا موزون نمایم
درین ایام فرصت گشت حاصل نهادم بر مراد خویشتن دل
نوشتم در دو ماه این نامهٔ نغز فگندم پوست آوردم بکف مغز
بری از ثقل و دقت این کتابست فقط زین نظم مقصودم ثوابست
به اردو گرچه گفتم مثنوی ها نمودم طرز و ایجاد نوی ها

ریاض المسلمین دارد یکے نام   رقم در وے اصول دین اسلام
معارج با فضائل نام دیگر   باعجاز ائمه روح پرور
سوم در وصف سلطان درة التاج   دل آرا چون گلستان درة التاج
بحسب حکم سلطان فلک جاه   دل من جان من واجد علی شاه
چو یادش در دل غم پرور آید   همین بے ساخته از لب برآید
الهی تا جهان باشد تو باشی   بجا تا آسمان باشد تو باشی
امید از ناظرین دارم من زار   که چون خوانند و گردد چشم خونبار
مراهم از براے شاه مظلوم   نذارند از دعاے خیر محروم

مناجات بدرگاه باری تعالے

خداوندا سخن را تازگی بخش   بهر کشور بلند آوازگی بخش
عنایت کن ز لطف خویش در وے   که از هر دل برآید آه سرد وے
چکد از دیده خون زو گل تر او   فغان بر لب رسد بلبل تر او
بهر درنگے که در اندوه و افسوس   شود در گلشن فردوس طاؤس
کتاب من چنان یابد رواجے   که در هر بزم غم گردد سراجے
تو آگاهی ز قصد و همت من   تو میدانی ضمیر و نیت من

برای آن نمودم صرف اوقات
که یابم چشمهٔ حیوان بظلمات
نویسم آنچه زو یابم براتی
شود روز جزا وجه نجاتی
نخواهم از کسی داد سخن من
که خواهم مزد آن از پنجتن من
عزاداران که در مجلس بخوانند
بمن هم حصهٔ مزدی رسانند
چکد اشکی که از چشم حبیبی
ز اجر او مرا باشد نصیبی
دعا سازند در هنگام زاری
مصنف یابد از غم رستگاری
باین تقریب گردم در قیامت
شریک زمرهٔ اهل مصیبت
عزاداران که در محشر آیند
باوج عزت از عالم برآیند
مرا هم بهرهٔ آن جمع مغفور
شود حاصل ضیا ظلمت شود دور
شود از لوث عصیان جانم پاک
طفیل سبط شاهنشاه لولاک
سزاوار جنان کی روسیاهی
مگر از فضل تو خواهد پناهی
براه نیل مقصد گم مگردان
گهی محتاج این مردم مگردان
دل من طبع من ساده بدنیا
بجاه افتادن آماده بدنیا
تو از ایام طفلی تا به پیری
کرم کردی نمودی دستگیری
بهر کاری اعانت در جهان کن
نمودی آنچه تا این دم همان کن

ضعیف و زار و زر باشد نه زورم
ز چاه راه آگه کن که کورم
ز فرزندان من آزار کن دور
شفا یابد بود هر که رنجور
بعزّ و جاه و با اقبال باشند
سلامت تا صد و سی سال باشند
شود سامان دلخواه میسر
رسیم بر روضهٔ سبط پیمبر

در مدح نور دیدهٔ محمد مصطفی لخت جگر علی مرتضی جناب سید الشهدا علیه السلام

اگر محبوب رب مشرقین است
حسین است و حسین است و حسین است
علی مرتضی را نور دیده
خدا را در دو عالم برگزیده
بایوانِ خلافت لاجوابی
بدیوان امامت انتخابی
ز حلم مرتضی رخت تن او
ز خلق مصطفی پیراهن او
بلند از نقش پای او زمین شد
فلک شد کرسی و عرش برین شد
نهنگ بحر تکبیر عبادت
پلنگ بیشهٔ روز شجاعت
نشانِ لشکرش تجلّی طور
طنابِ خیمه‌اش از گیسوی حور
خدا دادش بسر تاج شفاعت
که گردد شافع روز قیامت
کمالاتش همه ابین من الامس
کراماتش همه اظهر من الشمس
بلطفی بین علوی شوکت و شان
که شد روح القدس گهواره جنبان

درایام رضاعت متقی بود   براه روزه ترک شیر فرمود
بروز عید تا پوشد شود شاد   خدا ایش حله جنت فرستاد
برایش گشت حسب حکم داور   دو نیمه از پر جبریل گوهر
زهی راکب که جان و دل نثارش   پیمبر اشتر و گیسو مهارش
بطفلی انچه با حق وعده فرمود   همان کرد و بران هم ملک افزود
چو قربان کرد جان با خویش و فرزند   خدا را خوش نبی را کرد خرسند
به اندوه و بلا از شکر دم زد   براه مرضی باری قدم زد
دمی غافل نشد از شکر داور   زبان از تشنگی خشک و لبش تر
بتن زخمی که از جوش محن بود   بشکر خالق عالم دهن بود
چه منصب یافت از صبری که او کرد   که ربع ربع ایوب آرزو کرد
بهادر کرد جان قربان امت   نثار جان پاکش جان امت
فدا گردید فرزندان فدا کرد   چه پاس امت خیر الوری کرد
چو بسپر آن شه صفدر نگشتی   بهم روز محشر سر نگشتی
بسینه قاتل و بر حلق خنجر   سر او در سجود رب اکبر
بعزت ذبح در یاد خدا شد   عبادت ختم بر شاه هدا شد

چراغ مرده چون دین شد ز صرصر　　ز نور آن مسیحا گشت انور
چه داد شرع سبط مصطفی داد　　خدائی و نبوت را جلا داد
نه رخت او اگر بر باد رفتی　　نماندی دین حقان کز یاد رفتی

در رفع شبهه بعض مشککین بد اعتقاد جواب اول

گمان دارند بعضی دشمن فهم　　اسیر دام صد تشکیک و صد وهم
که با وصف حصول غیب دانی　　وقوف و علم اسرار نهانی
چرا سبط نبی در کربلا رفت　　بپای خود بکام اژدها رفت
چرا اهل حرم با خویشتن برد　　ز دار امن در بیت الحزن برد
جواب این سوال بی سر و پا　　بود بر صاحب دانش هویدا
که حال پیشوایان طریقت　　نباشد مثل حال جمله امت
ره قرب خدا آنرا که بیش است　　بلایش از همه آفاق بیش است
در آفت صبر مقبول اله است　　نبی بر صدق این دعوی گواه است
قیاس شان بود بر خویش بیجا　　که قطره قطره و دریاست دریا
نگردد قطره با دریا برابر　　بود تکلیف شان تکلیف دیگر
مغیلان لاله در صحرا نباشد　　گهر هر قطره در دریا نباشد

نباشد گر یکی شب تاب چون برق
ز ذره تا به خورشید است بس فرق
ز راه مصلحت مگذر خدا را
نمی بینی ابتلای انبیا را
کسانی را که علم غیب دادند
چرا در دام آفتها فتادند
ز انجام امور آگاه بودند
چرا در صدمهٔ جانکاه بودند
بعواقب جمله را بد نظر بود
کسی رد بلا از خود نفرمود
ز جوش آب یا آتش شود تیز
ز آفت اهل حق را نیست پرهیز
گهی در سینه گه در چاه مانند
شریکِ حال خلق الله مانند
گزیر از ابتلای دلپذیر است
خلاف مرضی رب قدیر است
به آفت صبر کردن بهره مند است
که پستی زینهٔ بام بلند است
نبی صابر که بود از غیب آگاه
حذر کردی ز آفتهای جانکاه؟
نرفتی راه پر خار مصائب
چرا گشتی گرفتار مصائب
بری گشتی ز ربط مردم بد
که آخر این شرر در خرمن افتد
تکلف بود چون آن شاه ابرار
سعیش قومی ز اعوان و انصار
خطوط کوفیان آمد بکثرت
طلب کردند مردم بهر بیعت
نوشت از اشقیا هر یک جدا خط
بسوگند خدا و مصطفی خط

گذشت اصرار چون از حد زیاده
سوی کوفه نمود آخر اراده
نرفتی گر برون از کنج عزلت
بظاهر کی شدی اتمام حجت

جواب ثانی شبهه مذکور

جواب ثانی این شبهه اینست
متوجه نزد ارباب یقین هست
که حضرت را نبود از جنگ چاره
سلامت کرده بود از وی کناره
بهر جانب ز دست جور اشرار
مقام امن او را بود دشوار
عداوت حاکم مردود میداشت
ز رفتن در سفر کی سود میداشت
یزید روسیه جمعی ستمگر
تلاشش کرده بود اول مقرر
که در مکه بهر جا دست یابند
براه کشتنش از سر شتابند
نه شرم از خلق نه خوف از خدا بود
نظر بر قتل سبط مصطفی بود
سفر چون کرد واقف گشت خلقت
مکرر بر زبان آورد حضرت
مقام حرمت بیت الله داشتند
چو جمعی تیغ ظلم بر میان بستند
پناه از شهر این یاران خونخوار
سپاه باطل بد طالع سیه کار
اگر پنهان شوم در خانه مور
کشندم از ره کینه بصد زور
ز تیغ و تیر و کینه بازند
تنم را خانهٔ زنبور سازند

گران لشکر مقرر کرد غدار
هم از آل امیہ سی جفاکار
کہ ریزند آن سیہ کاران فاجر
بروز حج بکعبہ خون طاہر
نمود اندیشہ شہ از قوم نامرد
بہ عمرہ زان بدل احرام حج کرد
ز فوت حج بسے اندوہگین شد
روان سوئے عراق آن شاہ دین شد
بشام آنکس کہ حاکم پیشتر بود
محیط چشمہ این بد گہر بود
ز بس بر مصلحت مبنی نظر داشت
ز خون آل پیغمبر خطر داشت
دراندم شہ نہ قصد آنطرف کرد
ابا فرزند سلطان نجف کرد
طلب کردند اہل کوفہ اکثر
کہ گمراہیم میخواہیم رہبر
چو او را حال عالم آینہ بود
پذیرا التماس شان نفرمود
چو دید اکنون نباشد چارۂ کار
کمر بر مرگ محکم بست ناچار
بخواری کشتہ گردیدن گران بود
جہاد راہ حق بہتر ازان بود
ز روباہان ہزبر بیشۂ جنگ
گوارا چون کند بر خویشتن ننگ
پدر آنرا کہ خیبر گیر باشد
چرا چون آہوان نخچیر باشد
سکون و جنبش جملہ بجا بود
کہ کار او ہمہ کار خدا بود

جواب ثالث شبہہ مذکور

جواب ثالث از من گوش کن تیز   چو داری بهرهٔ از عقل و تمیز
ز روی مصلحت چون حق تعالی   عُلوے دین خواهد بدنیا
فرستد انبیا و اوصیا را   دهد تکلیف ارباب صفا را
بسوی شورش و طغیان آفات   براهِ سخت خارستان آفات
روند اندر خطرگاه صعوبت   نیندیشند از راه صعوبت
جناب نوح را مبعوث فرمود   تنِ تنها بچندین الف مردود
موکل گشت بر موسی و هارون   برائے دعوت فرعون ملعون
به احمد گشت حکمِ رب عزت   کند در مکه تبلیغ رسالت
کسے را از بلا محفوظ دارد   ز رنج و ابتلا محفوظ دا
کسے را میگذارد در بلاها   که گردد باعثِ راحت بعقبی
بسا از شر بهرِ امن خفتند   قضا را بیشتر لبیک گفتند
امان گردید کمتر را میسر   شهید راه حق گشتند اکثر
اگر بیند بچشم غور انسان   بحالِ حضرتِ شاه شهیدان
ز سر پروانه آن شاه زمن کرد   فدائے دین جد خویشتن کرد
به صلح فاسق ار میداد دستے   ز افعال قبیحش چشم بستی

درین آفاق در اندک زمانی   نماندی از اصول دین نشانی
شرایع جمله میگردید پنهان   شدے پوشیده بالکل شمع ایمان
چه اعدا سعے در اخفا نمودند   همیشه در پے تخریب بودند
قلیلے هم که باقی بود از دین   نهان گردیدے از کفر ملاعین
نبودے باز امر و نهی ممکن   قبایح می شدے جمله محاسن
وقوع قتل آن شاه معظم   بناے قصر ایمان کرد محکم
چنان حق را بعالم کرد اظهار   که خلق از خواب غفلت گشت بیدار
عیان شد زشتی اعمال اعدا   بعالم فاش گشت افعال اعدا
همه از مردم ذی علم و جاهل   شدند آگه ز فرق حق و باطل
حق آمد همچو گل عنبر فشان شد   بهار کفر پامال خزان شد
چو شد زین واقعه عالم خبردار   خروج چند کس شد مثل مختار
تبه گردید آخر حال اعدا   بزودی گشت استیصال اعدا
نگون شد گردن آل امیه   جهان خندید بر آل امیه
بنی عباس آمد زوالے   زوالے هست بعد هر کمالے
چو شایع گشت آثار ائمه   جهان شد پر ز انوار ائمه

بہر جا عالمانِ دینِ اسلام بعالم رونقِ آئینِ اسلام
کتب شائع مسائل جملہ ازبر چہ زیبِ دینِ حق اللہ اکبر
محبان را کہ این دولت نصیب است ہمہ از کوششِ شاہِ غریب است
چہ والا ذاتِ شاہِ دین پناہ است چو حق پرسی بنای لا الہ است
سرِ عالم بپاے شاہِ والا جہان جان فداے شاہِ والا

جواب الی شبہ کورہ

جواب چار می ہم با تو گویم سخن دارم بسے کم با تو گویم
کہ شد ہرگاہ عصمت بر تو ثابت ز روی نصِ امامت بر تو ثابت
کہ پاک اند این ائمہ رکنِ ایمان سراپا از خطا و سہو و نسیان
امامِ دین نیابت شد از نبی کم امامت یا رسالت ہست توام
نبی زیبد سخنہاے پریشان بہر کارے ترا در حق ایشان
نہادن بر امور شان سرانگشت بلے بیہودن با دست درشت
سزا نبود خطا این اعتراض است ہمانا بر خدا این اعتراض است
ائمہ کے ز خود کردار کردند بفرمان خدا ہر کار کردند
کلینی کرد منقول این روایت کہ مردے با صفا و پاک طینت

حضور حضرت صادق بیان کرد   نباشد عرض مخلص خالی از درد
فدای تو شود این جان مشتاق   بود ذات شما مرجع به آفاق
جهانی راست حاجت با امامان   مگر در علم کم این نیکنامان
بیکدیگر قضا نزدیک نزدیک   اجلهاے شما نزدیک نزدیک
لب معجز نما بگشود حضرت   چنین با او بیان فرمود حضرت
که دارد هر یکی از ما صحیفه   منوّر چون ید بیضا صحیفه
دران کردارهاے مدة العمر   نوشته کارهاے مدة العمر
عمل سازد بران آن نیک کردار   بکردار و بگفتار و برفتار
بآخر کارها را چون رساند   قضا نزدیک گردید است داند
بنزد او رسد محبوب غفار   ز مرگ او کند او را خبردار
نماید نو بهار باغ رضوان   مقام و منزلش در قرب یزدان
چو سلطان شهیدان حسب دستور   عمل فرمود بر تحریر منشور
نیامد آخر و آمد پیمبر   به نزد او بحکم رب اکبر
خبر داد از شهادت کرد مامور   جهاد راه حق او کرد منظور
همه کارش بفرمان خدا بود   شهادت هم بحکم کبریا بود

همه کردند استدعای امداد
اجازت از پی یاری خداداد
مگر در کربلا وقتے رسیدند
که سر از جسم او اعدا بریدند
ندا آمد بقبر پاک باشند
عزادارش بروی خاک باشند
همیشه در غم او گریه باید
بدنیا باز تا رجعت نماید
دران هنگام در یاری بکوشند
بیاری و مددگاری بکوشند
بدنیا روز رجعت باز آید
طلب خون خود از اعدا نماید
خجل اعدا شوند از کردهٔ خویش
ذلیل از کینهٔ در پردهٔ خویش
بلب قفل و بدل داغ فراوان
عرق آلوده و سر در گریبان
سزا یابند مقهوران مردود
در آتش صورت فرعون نمرود
همین اندر صحیفه بود مرقوم
که تعمیلش نمود آن شاه مظلوم
عمل فرمود تا اندر جهان زیست
هنوز الا امور چند باقیست
چو آخر عمر ختم المرسلین شد
نزول حضرت روح الامین شد
بدستش نامه چون بدر الدجی بود
ده و دو مهر در وی از طلا بود
که مهر خویش گیرد هر امامے
کند روشن ز شمع مهر نامے
بزیر مهر تحریرے که خواند
بجود تعمیل آنرا فرض داند

عمل سازد بران در مدة العمر
نماید همچنان در مدة العمر
سخن بسیار دارد این روایت
همین کافیست گرداری بصیرت

در بیان اثبات محبت اهلبیت و ثواب گریه بماتم جناب سید الشهدا علیه السلام

کسی سازد اگر صد سال طاعت
گذارد عمر در زهد و عبادت
کند بر خود گوارا محنت راه
رود صد ره بحج کعبة الله
نماز و روزه باشد عادت او
بامر خیر صرف همت او
براه حق کند صد بنده آزاد
وظائف تا سحر تا شام اوراد
به ختم مصحف باری کشد رنج
بمحتاجان دهد هر روز صد گنج
کمر بندد جهاد کافران را
نهد بر کف ز جرأت نقد جان را
چو حب پنجتن در دل ندارد
براه دین اگر سر را گذارد
نباشد هیچ نفع از طاعت او را
بود برباد سعی و محنت او را
عبث جهدش بود باطل تگ و دو
بغیر خضر گمراه ست رهرو
خصوصاً دامن شاه شهیدان
گذارد هر که باشد نامسلمان
اگر خواهی که یابی رستگاری
بیاد کربلا کن اشک جاری
بود هر اشک چون نایاب گوهر
شود این دولت از طالع میسّر

نتیجه

چنین گوہر بدامن ہر بشر یافت
بفردوس برین قصر گہر یافت
ز ابن قولویہ آمد روایت
کہ ابن خارجہ کرد این حکایت
کہ روزی پیش صادق رفتہ بودم
ز شاہ کربلا ذکرے نمودم
نمود آن شاہ ذیشان گریہ بسیار
فشاند از اشک دریا چشم حضار
پس آن شاہ امم سر کرد بالا
چنین فرمود خاص حق تعالی
حسین ابن علی شاہ شہیدان
بوقت قتل خود در روز میدان
ہمی فرمود میکرد اشک جاری
منم مقتول تیغ قوم ناری
نباز د مومنے وقتے مرا یاد
کہ ننماید بماتم آہ و فریاد
ز چشمش اشک خون البتہ ریزد
ز مجلس از گناہان پاک خیزد
دگر فرمود شاہ کربلائی
منم مذبوح تیغ بیوفائی
دغا کردند اہل کوفہ بامن
محب بودند گردیدند دشمن
کند قبر مرا ہر کس زیارت
باہل خود کند خوشحال رجعت
ز ابن بابویہ اینست منقول
کہ میگوید ابو عمار مقبول
شدم از صدق روزے پیش صادق
مرا فرمود آن شاہ مشارق
ابو عمار شعرے چند برخوان
بذکر ماتم شاہ شہیدان

نمودم پیش حضرت خواندن آغاز بسی بگریست آن شاه سرافراز
نمود ارشاد بر خوان بی تکلف بکن ذکر شهیدان بی تکلف
بآن طرزیکه خوانی با دل ریش بماتم شعر خود در خانهٔ خویش
اداکردن همان انداز خواندن بسی در گریه آمد کرد شیون
صدای گریه های اهل عصمت نوای نالهای اهل عفت
بپذیرفت از پس پرده بلندی بجان بیقرار از دردمندی
چو فارغ گشتم آن ذیجاه فرمود امام خلق خضر راه فرمود
که شعری هر که خواند در غم شاه از او گرید اهل بزم پنجاه
بر او واجب نماید رب عزت ز فضل خویشتن گلزار جنت
وزان پس کرد ده ده در عدد کم بآخر گفت پنج آن شاه عالم
که هر کس پنج کس در گریه آرد جنان از بهر خود واجب شمارد
اگر وقتی نیاید گریه اصلا بگرداند بگریه خویشتن را
شود واجب بر او هم باغ جنت خوشا قدر عزاداران حضرت
ز چشم اشکی چو از چشم تر آید به مقدار پر پشه بر آید
ز عصیان پاک گردد ماتم اندیش چو آن طفلی که زاد از مادر خویش

اگر باشد گناه صاحب غم   به مقدار کف دریای اعظم
همه عفوست از الطاف داور   بپاس خاطر سبط پیمبر

در بیان ثواب گریه بر امام مظلوم و حکایات گریه کنندگان

ثواب گریه در تقریب ماتم   که باشد از پی شاه معظم
خداے دو جهان بهتر شناسد   پیمبر داند و حیدر شناسد
مفید آن شیخ رکن دین ملت   نمود از حضرت صادق روایت
که شاه کربلا شاه شهیدان   بود دایم حضور رب سبحان
بلشکرگاه خود باشد نگاهش   سوے جای ورود و بارگاهش
شهیدانیکه مدفونند با او   سعیدانی که مدفونند با او
بسوی شان نگاه رحمت اوست   حضور او همه جمعیت اوست
بخوبی زایران را می شناسد   همه آباے شان را می شناسد
ز نام زایر و آباست آگاه   ز قدرش انچه در عقبی ست آگاه
ز زوار است او را نسبتی چند   چو اشفاق پدر در حق فرزند
خوشا آنکس که گرید در غم او   کند آه و بکا در ماتم او
بحق او دعا خود مے نماید   برحمت التجا خود مے نماید

هم از احمد صفا خواهد برایش — ز حیدر اعتلا خواهد برایش
برو گرید کند هر کس که آہے — نماند ذمه‌اش جرم و گناہے

روایت در ثواب گریه

ثواب گریه بر شاهِ شهیدان — نیاید در قیاس و وهم انسان
چو کنه حضرت باریست مشکل — که دریابد کسے از فهم کامل
اگر داند ثوابِ گریه دیندار — ز غم شادی کند بسیار بسیار
شود از رنج افزون شادمانی — گزین رحمت عیش جاودانی
ببزم غم سرشک ای چشم تر ریز — بدامانِ امید خود گهر ریز
اگر در سر هوائے باغ خلدست — همین گوهر بهائے باغ خلدست
رقم نقل ست از مرد خوش انجام — حسینی بود او سید علی نام
که من بودم مجاور در خراسان — میان روضهٔ سلطان ذیشان
رضا هشتم امام هر دو عالم — حبیب رب شهنشاه معظم
چو آمد روز عاشوره در آنجا — ز فریاد و بکا شد محشر آنجا
عزیزے خواند با حالِ پریشان — کتاب مقتل شاه شهیدان
باین مضمون زبانش شد چو گویا — کز اشکے گریے فرزند زهرا

آنکه

به مقدار پر پشه بر آید   به محشر گوی آزادی ز دریا
شود زایل اگر باشد بمقدار   کف دریا گناهان گنهگار
دران محفل که مرد جاهلی بود   ز نافهمی ره انکار پیمود
که دوری است از قیاس از خرد هم   گران جنبش بهایش اینقدر کم
بکارش هر کسی هر چند رد کرد   مگر انکار محض آن بیخرد کرد
ز محفل خاست شد در خانهٔ خویش   چو شب خوابید در کاشانهٔ خویش
بخواب آمد نظر صحرای محشر   هجوم مردم و غوغای محشر
صراط حشر و میزان عدالت   فروزان دوزخ و وا باب جنت
به تن رعشه پریشان حال مردم   گشاده نامهٔ اعمال مردم
ز گرمی تشنگی شد بسکه غالب   دل او آب را گردید طالب
بسوی راست چون مضطر نظر کرد   درخشان چشمهٔ کوثر نظر کرد
لب چشمه دو مرد او دید و یکزن   سیه رخت بدن سرگرم شیون
ز نور چهرهٔ شان صحن محشر   سراپا نور سر تا پا منور
دران کثرت دران جمع کده   بپرسید از کسی زیشان نشان ده
بگفت او حضرت خاتون محشر   جناب حیدر صفدر پیمبر

بلب آورد از حیرت سبب چیست ‌ ‌ سیه پوش اند آیا ماتم کیست
بگفت اوا ملیحے اے از خرد دور ‌ ‌ نمیدانی که امروز است عاشور
سیه پوش اند این اشخاص دلریش ‌ ‌ بتقریب عزاے دلبر خویش
پس او نزدیک زهرا رفت بیتاب ‌ ‌ صدا زد فی سبیل اللّٰه دم آب
جناب فاطمه آزرده گردید ‌ ‌ بسوی او بچشم صد غضب دید
صدا زد دور شو داری تو انکار ‌ ‌ ز اجر گریه بر سلطان ابرار
حسین من نبی را نور دیده ‌ ‌ غریب کربلا محنت کشیده
تنش لرزید و شد از خواب بیدار ‌ ‌ پشیمان گشت تائب شد ز انکار
به پیش مردم آمد عذر اندیش ‌ ‌ که گشتم منفعل از کرده خویش
بیان خواب کرد آن نیک کردار ‌ ‌ چو چشم او و دلش گردید بیدار
حسین آن فدیه رب کریم است ‌ ‌ بقرآن آیه ذبح عظیم است
دگر جا کاف ها یا عین صاد است ‌ ‌ ازان هم سرگذشت شه مراد است
چه آفت ها بران مظلوم بگذشت ‌ ‌ کزان غم کعبه جای تعزیت گشت
زاین قول به آمد روایت ‌ ‌ زراره مے نماید این حکایت
مرا در نیم جعفر شد گزاره ‌ ‌ امام پاک فرمود ای زراره

عجب حالیست حالِ شه غم انگیز | که دل از درد و اندوه ست لبریز
درین غم ماند صرفِ گریه گردون | چهل صبح از فلک شد بارشِ خون
چهل روز آفتابِ صبحگاهی | برو بگریست از روی سیاهی
ز سرخی تا چهل روز این چنین هم | بماتم ماند صرفِ گریهٔ غم
بهر جا بود کوهی پاره گردید | ز غم از کثرتِ اندوه پاشید
بدریاها عجب جوش و خروش است | بماتم روز و شب جوش و خروش است
دلِ هر حور و هر غلمان غم اندوز | ملایک صرفِ گریه تا چهل روز
زنانِ هاشمی بکشاده گیسو | نمالیدند روغن بر رخ و مو
بماتم شانه از گیسو جدا ماند | حنا نا آشنای دست و پا ماند
نیامد تا میانِ تیر سیا ز شام | سرِ ابنِ زیاد زشت انجام
بماتم بود غوغا در مدینه | قیامت ماند برپا در مدینه
ازان پس باز فرمود آن شهِ پاک | که زین العابدین مجروح و غمناک
بیادِ شاه چندان گریه میکرد | باحوالِ پریشان گریه میکرد
که مردم از صدای نالهٔ او | ز آواز درای نالهٔ او
بحالِ زار بودند اشک ریزان | شریکِ درد از تسکین گریزان

جهنم گرم می گردید هر بار — که سوزد خلق را از گرمی نار
ولیکن گشت ساکن نار مالک — بفرمان خدا از دست مالک
نشد از هارسان روزی چو این کا — جهنم دفعتهٔ زد جوش بسیار
ز سدره حضرت جبریل آمد — ز حکم حق بصد تعجیل آمد
ز شهپر چار سانش آمد و کرد — بآتش داد تسکین شعله رد کرد
نبودی بر زمین گر حجت حق — شدی یکسر زمین نابود مطلق
بشاد کربلا چشمی که گرید — بسبط مصطفی چشمی که گرید
بسی محبوب پیش حق تعالی ست — ز زمزم خوب پیش حق تعالی است
شود هر کس که بر مظلوم گریان — بزهرا و نبی کرده است احسان
ادا کرده است حق آل اطهار — پیمبر خویش خدا او را مددگار
شود محشور ماتم دار حضرت — باهل بیت در روز قیامت

در بیان وفات پدر یزید و تخت نشینی یزید علیه اللعن و نامه نوشتن بولید حاکم مدینه برای گرفتن بیعت و انکار حضرت

مشو غافل که دنیا پر فسون است — پری هر کسکه پندارد جنون است
بظاهر صورت محبوب پرفن — بباطن قاتل و سفاک و رهزن
نگاه التفاتش خنجر تیز — تبسم قند الا زهر آمیز

کند بیجان بدام زلف بیجان
کشد در مجلس حیا و زنخدان
رضامند از فنای عاشق خویش
وفا با کس نسازد این جفا کیش
همیشه گرچه می‌بینند مردم
گرایش از جهان آنش میان گم
ز غفلت دیدهٔ عبرت نگر بند
به مهرش مبتلا دیوانه چند
یکی اعضای او فرسوده بر خاک
دگر دارد ز نخوت سر بر افلاک
یکی از تابعانش حاکم شام
کتار جان گسست یا نزد دام
چو هنگام وفاتش گشت نزدیک
شد از ملک بقا سو کرد تملیک
یزید روسیه فرزند خود را
رئیس فاسقین و پسند خود را
طلب کرد و قریب خود نشانید
برویش از نصیحت غازه مالید
که کردم سرنگون گردنکشان را
مطیع خود تمام اهل جهان را
بلاد و شهر و کشور بیش از بیش
در آوردم همه در قبضهٔ خویش
مهیا ساختم با پایداری
همه سامان ملک شهریاری
ز هر کس بر تو می‌ترسم ولیکن
اگر سازی علاجش هست ممکن
یکی عبدالله آن ابن عمر دان
جدا از تو نخواهد شد گران
اگر با او مدارا پیش گیری
بظل التفات خویش گیری

دگر عبدالله آن ابن زبیرست
ندان از خویشتن او را که بهترست
مدارا گو کنی صلحست دشوار
نخواهد شد موافق با تو زنهار
عدوی تست یابد دست هرگاه
براندازد ستون دولت و جاه
تو فکر دفع او در ابتدا کن
چو یابی بند بند او جدا کن
سوم ابن علی فرزند زهرا
که خون اوست خون شاه بطحا
شود او را شیخ کوفه طالب
بسوی خویش دارم ظن غالب
مگر یا بی طلب اصلا ندارند
بوقت ابتلا تنها گذارند
بسبط مصطفی چون ست تابی
مشو زنهار در فکر خرابی
چو او کشته شود از بیعت تو
نماند حفظ ملک و دولت تو
بگفت انحرف راهی از جهان شد
خلیفه پیشوای فاسقان شد
یزید روسیه بدمست میخوار
نگین در جای احمد شان قهار
ولید عتبه را از بغض و کینه
فرستاد آن ستمگر در مدینه
بحکم او که اول از خطا کرد
بفرزند جناب مصطفی کرد
بنزد شاه والا کس فرستاد
که ما را حاکم ناکس فرستاد
که از تو بیعت او را ستانم
ندارم دست بیعت تا ستانم

ولید بن عتبه حاکم مدینه ۱۲

ترا باید که نزدم حاضر آئی ‌ قبول بیعت حاکم نمائی
امام هر دو عالم برد تشریف ‌ شهنشاه معظم برد تشریف
نمود ارشاد بیعت نیست ممکن ‌ بدست حاکمان تیره باطن
تو میدانی که ما اعلام دینیم ‌ نشانهای ره صدق و یقینیم
عطا فرمود حق ما را امامت ‌ کرامت کرد حق ما را کرامت
دل ما بحر علم رب باریست ‌ زبان ما بحق و صدق جاریست
ز جد ما بگوش ما رسیدست ‌ همه عالم ز پیغمبر شنیدست
خلافت کان مقام احترام است ‌ بر اولاد ابوسفیان حرام است
چنین فرمود چون ختم رسالت ‌ ز ما هرگز مدار امید بیعت
ولید آنوقت کاتب را طلب کرد ‌ رقم انکار سلطان عرب کرد
چو نامه خواند ملعون حاکم شام ‌ بجوش آمد لعین خون آشام
جواب نامه کوته بین فرستاد ‌ که زین مضمون بجسمم آتش افتاد
رقم من آنچه بسازم همان کن ‌ سر ابن علی نزدم روان کن
ولید این نامه خواند و شد پریشان ‌ بمروان کرد فاش این از نهان
ستمگر گفت تا کی این تغافل ‌ به تنهائی طلب کن بی تامل

اگر بیعت نماید زین چه بهتر
وگرنه از تن او کن جدا سر
ز گفتار لعین رنجید حاکم
که امرے میکنی تعلیم ظالم
که در دنیا شوم رسوا و بدنام
بعقبی داخل دوزخ بد انجام
مگر او را طلب کردن ضرورست
بنافرمانی حاکم فتورست
پی سبط احمد را طلب کرد
جگر بند محمد را طلب کرد
بخویشان عزیزان شاه ذیشان
پی همراه بودن داد فرمان
جوانان اسلحه بر خویش بستند
بجرات آستین ها بر شکستند
روان شد همرهِ شاهِ حجازی
دلاور حضرت عباس غازی
بر شاه هدے بودند سی کس
رفیق و اقربا بودند سی کس
چنین فرمود حضرت با برادر
تو با این سرفروشان باش بر در
صدائے من کنی هرگاه اصغا
در آرد جائے خلوت بی تحاشا
چو داخل شد بمجلس شاه ذیشان
بمجلس پیش حاکم بود مروان
بحضرت کرد حاکم ذکر بیعت
نمود ارشاد آن شاه ولایت
ترا مدنظر باشد مقرر
ببیعت این قدر باشد مقرر
که سازم بیعت ظاهر نه پنهان
شود این امر بر مردم نمایان

بگفت او راست گفتی هست ظاهر
همین دارم همین دارم بخاطر
نمود ارشاد شه پس کن توقف
که در تعجیل می باشد تأسف
من و تو هر دو رای خویش بینیم
بهر جانب که حق باشد گزینیم
شود طی صبح عجلت اینقدر چیست
سزاوار خلافت در جهان کیست
ولید این امر منظور نظر کرد
برخصت قصد شاه بحر و بر کرد
بحاکم گفت مروان بد اندیش
شوی آخر خجل از کرده خویش
بفردا امر بیعت را میانداز
نیابی دست بر ابن علی باز
بقابوی تو هست اینوقت دشمن
اگر بیعت نسازد گردنش زن
ازین گفتار او حضرت برآشفت
به مروان لعین بیحیا گفت
ترا مقدور باشد ای زنازاد
که بر من دست اندازی زبیداد
تو و این هر دو این قدرت ندارند
که بر ایذای من همت گمارند
بحاکم گفت پس آن شاه ذیشان
چرا پای نهی بیرون ز ایمان
مرا زیباست در امت امامت
که جد من بود ختم رسالت
گذرگاه ملایک خانه من
بود روح الامین پروانه من
بود در خانه من تا قیامت
همه آغاز و انجام امامت

یزید روسیه مردیست خمار   بفسق و معصیت دایم گرفتار
بخون ناحقی مطلق ست عاصی   علانیه گرفتار معاصی
باو بیعت کنم من هست دشوار   مکن با من چنین گفتار زنهار
بگفت اینحرف و آن سلطان خوبان   بدولت خانه آمد با رفیقان
بحاکم گفت مروان سیه مست   شکار آمد بدست و رفت از دست
بلب آورد حاکم اینچه گوئی   نزیبد آدمی را جز نکوئی
من و خون گل گلزار زهرا   چه امرست این معاذ الله منها
دغا کیشان کنند از سلطنت پیش   بگیرم خون او بر گردن خویش
کنم گر اختیار این شقاوت   چگویم با محمد در قیامت
بظاهر گفت مروان خوب کردی   نمودی پاس ایمان خوب کردی
بباطن شد نهایت بر لعین شاق   که شد سالم بخانه شاه آفاق
که مروان دشمن اسلام و دین بود   لعین ابن لعین ابن لعین بود

در بیان اراده و سفر جناب سید الشهدا از مدینه و رخصت شدن از ضریح جناب محمد ص مصطفی و فاطمه زهرا

حریصان را جهان دل می رباید   همه تلخست و شیرین می نماید
خدا آگاه زیر آسمان کیست   حق از باطل شناسد در جهان کیست

تمنای شکوه و حرص دولت   کند غافل ز فردای قیامت
بحرص مال و دولت طالب جاه   در افتد دیده و دانسته در چاه
حق آل محمد بود روشن   نه کوری بست چشم فهم دشمن
جهان چون دید پر از فتنه و شر   بر آمد از وطن سبط پیمبر
چو تنگ آمد ز بغض اهل کینه   روان شد سوی مکه از مدینه
بقبر مصطفے اشد بهر رخصت   امام رهنما شد بهر رخصت
بسوی مرقد پر نور آمد   کلیم الله فراز طور آمد
نماز چند رکعت خواند حضرت   میان روضه ختم رسالت
تضرع پیش رب کبریا کرد   بسی زاری بدرگاه خدا کرد
که آگاهی ز حال من الهی   که عاجز را چه پیش آمد تباهی
براه زهد و طاعت ره نوردم   بنیکی امر و نهی از زشت کردم
جهانی را بره ایمان نمودم   در دینداری تقوی کشودم
تجاوز در گمان من نیامد   بجز حق در بیان من نیامد
بحق صاحب این قبر یا رب   عطا کن در بلاها صبر یا رب
رضای تو بهر کاری که باشد   نجات من بکرداری که باشد

برای من همان تجویز فرما
براهت هر بلا سهل است آنها
قریب صبح سر بر مرقد پاک
نهاد و خفت سبط شاه لولاک
جناب مصطفی را دید در خواب
حبیب کبریا را دید در خواب
ملایک حلقه زن در دور آن شاه
که بود از انتهای شان حق آگاه
بنزدیک جد خود رفت حضرت
که یا خیر الوری ختم رسالت
منم فرزند زهرا ابن حیدر
منم شبیر شبر را برادر
تو فرمودی مرا تفویض امت
نشانیدی تو بر صدر امامت
ستمگاران مرا یاری نکردند
دغا کردند غمخواری نکردند
ندانستند اصلا حرمت من
کمر بستند بهر ذلت من
کنون از رستگاری نیست راهی
پناهی ده پناهی ده پناهی
سرش بر سینه چسپانید احمد
جبین و سینه اش بوسید احمد
نمود ارشاد ای جان و دل من
چراغ شرع و شمع محفل من
ترا در کربلا رفتن ضرورست
همین خرسندی رب غفورست
گروهی فاسق و فاجر ز امت
که میدارند امید شفاعت
ترا سازند با خویش و یگانه
شهید راه حق بی آب و دانه

روان گردد بحلق خشک خنجر
کنی رفع عطش از آب کوثر
لعینان را کجا باشد سلامت
خدا محروم دارد از شفاعت
بدنیا و بعقبی زشت حال اند
بکونین اشقیا خسران مآل اند
ترا پیش خدا باشد منازل
رسی براوج قرب رب عادل
بیا در خلد مشتاق اند یکسر
بدیدارت پدر مادر برادر
بجد خویش گفت آن شاہ عالم
کہ یا شاہ دو عالم فخر آدم
دل من سیر شد از زندگانی
ندارم حاجت دنیاے فانی
مرا ہم در مزار خویش جا دہ
نجات از دست این اہل جفا دہ
نبی فرمود اے نور دو دیدہ
سوار کشتی طوفان رسیدہ
ترا زین راہ اصلا نیست چارہ
ز برگشتن بدنیا نیست چارہ
مراتب در حضور رب عزت
بود موقوف بر امر شہادت
کلید دوزخ و جنت کہ یابی
ہمہ گنجینۂ قدرت کہ یابی
طریق خاص تحصیلش ہمینست
شہادت زینۂ رفعت بدینست
بگفت اینحرف و احمد کرد رخصت
زخواب خوش قرہ وا کرد رخصت
شب دیگر بقبر فاطمہ رفت
بچشم تر بقبر فاطمہ رفت

بر قد گشت چسپان ابن حیدر — نمازے خواند و شد رخصت ز مادر
ندا آمد که قربان سر تو — بدر دست گریبان مادر تو
بهر جانب روی در دشت غربت — من و موی پریشان در مصیبت
منِ غمدیده همراهِ تو باشم — شریک درد جانکاه تو باشم
بهر منزل که باشد زینب من — جهان لرزد ز شور یارب من
پس از رخصت ز مادر شاه ابرار — سوے قبر حسن آمد گهربار
برادر را وداعِ آخری کرد — نگه سوے سپهر چنبری کرد
بخانه آمد و قصد سفر ساخت — بسامان سفر مظلوم پرداخت

در بیان رخصت حضرت از محمد حنفیه و ام سلمه و نوشتن وصیت نامه

دریغا شاه مسکن میگذارد — گل شاداب گلشن میگذارد
زر از کان میرود لعل بدخشان — دُر از دریا قمر از برج میزان
مهِ کنعان ز کنعان میکند کوچ — عجب شیر از نیستان میکند کوچ
مدینه پر غم و اندوهگین است — که روز هجرت احمد صلعم همین است
هجوم مردم نالان بهر جا — ز شور وا حسینا حشر برپا
زنان و کودکان در آه و زاری — همه یکجا بهم در سوگواری

یکی گریان یکی از درد نالان   پریشان صورت و موی پریشان
یکی گوید که روز مرگ زهراست   مقام آه مریم اشک حوّاست
یکی گوید که حیدر میرود آه   یکی گوید پیمبر میرود آه
ز فریاد یتیمان ست محشر   عزیزان و قریبان خاک بر سر
محمد نام حضرت را برادر   بخدمت آمد و شد عرض گستر
تو فخر خاندان مصطفائی   تو امت را امام و پیشوائی
تو می بینی و من کردم نظاره   ز دست دشمنانت نیست چاره
بمکه رو در انجا کن اقامت   نه بینی گر در ان جا هم سلامت
چو ایمن از خطر آنجا نگردی   ترا باید کنی صحرا نوردی
سوی شهر یمن از مکه رو آر   که آنجا دوستان هستند بسیار
نویسی خط از انجا سوی احباب   شود تا جنگ بهر جنگ اسباب
بفرمود ارشاد حضرت ای برادر   مرا ایمنی نخواهد شد میسر
گزینم جا اگر در روزن مور   کنند اہل شقاوت زنده در گور
مرا در راه حق بهتر جهاد است   شهادت زینه بام مراد است
بود جا گرچه بر شمشیر تیزم   بگر از بیعت حاکم گریزم

محمد زین سخن گردید گریان   نمود ارشاد با او شاہِ ذیشان
بہ مکہ میروم از خوفِ دشمن   عزیزان و محبان ہمرہِ من
تو در یثرب بمان جاسوسِ من باش   خبردار از لعینان در وطن باش
بمان مستفسرِ حال و سوانح   بمن بنویس احوال و سوانح
طلب زان بعد قرطاس و قلم کرد   وصیت نامۂ حضرت رقم کرد
عجب نامہ پُر از درد و غم اندوز   باین مضمونِ جانکاہ و جگر سوز
شہادت میدہد سبطِ پیمبر   حسینِ خستہ جان مخلوقِ داور
کہ ذاتش لاشریک و یگانہ   ہویدا کردہ افلاک و زمانہ
محمد بندہ و مرسل بہ تمجید   بحق و راستی مبعوث گردید
جہنم حق گلستانِ جنان حق   قیامت حق کہ شک نیست مطلق
خدای پاک میراند ہمہ را   بہ محشر زندہ گرداند ہمہ را
نکردم من ز خود ترکِ سلامت   ولیکن از پیِ اصلاحِ امت
نمایم سوی نیکی رہنمائی   ز زشتی و بدی دارم جدائی
بکردار احمد و حیدر برفتار   قبولِ من قبولِ ربِ داور
کند ہر کس کہ در دنیا مرا رد   ز من صبر و ز حق پاداش مرتد

نباشد شک درین اصل الیقین است / که ایزد بهترین حاکمین است
توکل کردم و ممتاز گشتم / بسوی اوست روزی باز گشتم
مرا هر کس که ایذائی رساند / عوض روزی ازو عادل ستاند
نوشت این نامه مهر و بران زد / بعجلت داد در دست محمد
مهیای سفر شد شاه ذیجاه / زنان و اقربا گشتند همراه
که آمد ام سلمه هم نزدیک / سکونت از ضرورت جا تحریک
بگفت آن زوجه خاص پیمبر / که ای فرزند حیدر جان مادر
تو عزم مکه داری با عزیزان / بداغ خود مرا غمگین مگردان
شنیدم من ز جد تو مکرر / که گردد سبط من مذبوح خنجر
بدشت کربلا محروم از آب / شود مجروح با انصار و اصحاب
نمود ارشاد شاه دین که مادر / چه سازم چون چنین باشد مقرر
سفر از عالم فانی ضرورست / عمل بر حکم ربانی ضرورست
خبر دارم ز روز قتل و قاتل / مقام دفن منقوش ست در دل
همه حال زنان خویش دانم / نیم غافل ز نام کشتگان هم
بسوی کربلا شاه ولایت / بانگشت مبارک کرد اشارت

زمین ها پست گردیدند هر جا
زمین کربلا گردید بالا
بما در ستید ذبیحاه بنمود
محل دفن و لشکرگاه بنمود
مقام قتل هر یک یار و یاور
محل دفن هر خویش و برادر
نمود ارشاد بعد کشتن من
کنند اهل حرم را قید دشمن
زنان و طفل در اعدا گرفتار
بگردانند عریان سر ببازار
چو این گفتا سلطان زمان کرد
عفیفه اشک بارید و فغان کرد
کشید آهی و گفت ای جان مادر
مرا داوست جد تو پیمبر
کف خاکے ازین پر نور مدفن
بشیشه ضبط او را کرده ام من
بخود آن شه دلریش برداشت
کف خاکی ز قبر خویش برداشت
بمادر داد و گفت این خاک را هم
بشیشه ضبط کن باشند باهم
چو خون گردد بدنیا هر دو این خاک
بدان شد قتل ابن شاه لولاک
ازین گفتار حضرت شد قیامت
ز شور اهل عصمت شد قیامت

در بیان آمدن حضرت از مدینه به مکه و فرستادن مسلم به کوفه

ز زین العابدین گردید منقول
از آن شاه مبین گردید منقول
که چون حضرت برون شد از مدینه
ز غم دست جهانی بود و سینه

ز خویشان جمله را فرمود رخصت — وداعی گفت با اهل قرابت
به محمل خواهران را بر نشانید — به هودج دختران را بر نشانید
ز اصحاب و ز اهل بیت ذیجاه — بقدر بیست و یک بودند همراه
جناب قاسم فرزند شبّر — علی اصغر علی اکبر دلاور
ابوبکر و عمر بودند و عثمان — دگر عباس ابن شاه مردان
چو عبدالله مسلم غیرت ماه — حسن رنجور چشم دل الی الله
بخواند آیات قرآن و سفر کرد — اگر ترسان ز جور قوم نامرد
همه گفتند با آن شاه ذیجاه — که بی راهه ببر تشریف یا شاه
بگفت آن شه چه حاصل از کم و کاست — مرا زیباست رفتن بر ره راست
ز صادق این روایت گشته معلوم — چه بیرون شد ز یثرب شاه مظلوم
بره برخورد فوجی از ملایک — براه اتقیا و شاه سالک
مسلح نیزها در دست اسوار — به اسپان صبادم برق رفتار
پس تسلیم کردند اینچنین عرض — که ما را هست شرکت در بنا فرض
همیشه یاور جد تو بودیم — اعانت در جهاد اکثر نمودیم
کنون هم حسب حکم رب قادر — بخدمت آمده گشتیم حاضر

اگر فرمان دهی بازو کشائیم	که اعدای ترا غارت نمائیم
نمود ارشاد حضرت چیست حاجت	که در راهم ز اعدا در حفاظت
مگر در وعده گاه من بیائید	اقامت بر مزار من نمائید
پس از فوج ملایک لشکر جن	مسلمان کلمه گو چون زعفر جن
رسیده گفت با آن شاه ذیجاه	که ای نور خدا جان ید الله
بجا آرم نمائی هرچه فرمان	هلاک دشمنان کاریست آسان
همین ساعت شوند این جمله بیسر	کنم با خاک اعدا را برابر
بغیر آنکه تکلیفی نمائی	بمیدان دست بازوی کشائی
شود این فرقهٔ کفار فی النار	اسیر صد بلا فی النار فی النا
نمود ارشاد فرزند پیمبر	که قدرت از شما دارم فزونتر
جهان و صد جهان در قبضهٔ من	زمین و آسمان در قبضهٔ من
مگر خواهم کنم اتمام حجت	برین قوم گرفتار ضلالت
بلا بر فرق و دوش خویش گیرم	رضای حق تعالی پیش گیرم
نترسم از بلا در راه سبحان	سر من صورت یحیی است قربان
براه امتحان گرم جهادم	بود سرداری عقبی مرادم

مقرر گشت از من دشت پیکار
مقام امتحانِ قوم اشرار
مزارم شد معین جای رحمت
ز من باشد شفاعت در قیامت
شما در کربلا آیید حاضر
بعاشورا که هست آن روز آخر
لعینان از خدا خوفی ندارند
سرم بُرّند و بر نیزه گذارند
گرفتار بلا آلِ پیمبر
سوارِ اشتران با دیدهٔ تر
شوند از ظلم اعدای ستمگار
برهنه سر ببازار و بدربار
زره آن فوج برگردید مجبور
حسین آمد بمکه از ره دور
بروز جمعه و ثالث ز شعبان
بشهر مکه آمد شاه ذیشان
برای عمره مردم جمع بودند
شرف حاصل ز تسلیمش نمودند
همی گشتند مردم گاه بیگاه
شرفیاب از حضور شاه ذیجاه
بشهر کوفه مشهور این خبر شد
که مکه سبط احمد را مقر شد
سلیمان نام از قوم خزاعی
که بود از جملهٔ اشخاص داعی
بهم گشتند مردم در سرایش
برای چاره جوئی حسب رایش
که حاکم شد یزید زشت انجام
ستمگار و جفاکار و مے آشام
حسین ابنِ علی آمد بمکہ
امام متقی آمد بمکہ

چه باید کرد ما را ای سلیمان	بگو با من خدا را ای سلیمان
سلیمان گفت اگر باشید محکم	به پیمان و برادر رب عالم
بجان و مال در تبعیت او	بعهد صدق و یقین در نصرت او
رقم نامه بآن سرور نمایید	طلب او را باین کشور نمایید
وگر باشد به تبعیت تامل	بیاری و مددگاری تساهل
خدیعت نیست کار آدمیت	میندازید او را در هلاکت
همه گفتند اگر سازد منور	حسین از نور خود این شهر و کشور
به بیعت دست از رغبت گشاییم	بخدمت جانفشانیها نماییم
برغبت پس کتابتها نوشتند	بشاه یثرب و بطحا نوشتند
همه اعیان و سرداران کوفه	تهیدستان و زرداران کوفه
که یا سبط رسول الله شبیر	نه از حال ما آگاه شبیر
ز دست حاکم غدار تنگیم	به اهل ظلم آماده بجنگیم
بیا تا جان در آید در تن ما	ز بدعت پاک گردد مسکن ما
بیا مشکلگشای ما نداریم	امامی پیشوایی ما نداریم
بفرزند نبی مشتاق بیعت	بجان و مال حاضر در اطاعت

بما حاکم که نعمان بشیرست ‌‌ ذلیلست و ضعیف ست و حقیرست
نه در جمعه گهی شرکت نمائیم ‌‌ نه روز عید همراهش آئیم
تو گر آئی پذیرد رونقی حق ‌‌ کنیم او را باهل شام ملحق
رقم در خط چو کردند این مقاصد ‌‌ فرستادند همدست دو قاصد
یکی را نام عبدالله بن وال ‌‌ دگر عبدالله و مسمع بدنبال
که این نامه بتعجیلی که وا شند ‌‌ حضور سبط پیغمبر رسانند
ز ماه روزه تاریخ دهم بود ‌‌ که آمد خط به پیش خاص معبود
ز بعد آن هجوم نامه ها شد ‌‌ رقم از هر طرف خطی جدا شد
روانه گشت قاصد بعد قاصد ‌‌ طلب مقصود تحریر مقاصد
شبی آمد صد و پنجاه نامه ‌‌ بروزی هشتصد از راه نامه
بهم گشتند پیش شاه ابرار ‌‌ ده و دو الف مکتوبات اشرار
باخر شاه هم خطی رقم کرد ‌‌ ز مقصود و تفویض قلم کرد
که تحریر شما بسیار آمد ‌‌ مکاتیب شما هر بار آمد
گهی آید سعید و گاه هانی ‌‌ سوی کوفه بتاکید روانی
نوشتید انتظاری ماندایم ‌‌ بیا شاها امامی ماندایم

۱ عبدالله بن وال
عبدالله بن مسمع
قاصدان
اهل کوفه ۱۲

۲ سعید بن عبدالله حنفی
هانی بن هانی
السبیعی قاصدان
اهل کوفه ۱۲

لهذا حسب استدعای مردم بتوثیق کتابهای مردم
رسول خود سوی شان میفرستم که مسلم را بفرمان میفرستم
محل اعتماد من همین ست که ابن عم و از من جانشین ست
اگر تحریر او آید بنامم که منظور شما شد احترامم
بجان و مال شد منظور شرکت کمر بستند محکم در اطاعت
بصدق دل گرائید بر حق معرا گشته اید از زیغ مطلق
سوی کوفه چو خواهد رب عزت توقف نیست می آیم بعجلت
وفای وعده از من در رسیدن رفاقت از شما در حق گزیدن

در بیان آمدن حضرت مسلم بکوفه و خبر رسیدن آن بیزید ملعون و فرستادن ابن زیاد را

سفر باشد مبارک بهر انسان ظفر یابد اگر باشد پریشان
مگر رنج سفر هم بی شمار ست درین وادی بهر جا خار زار ست
سفر دارد دو رنگی مثل دنیا که در زحمت هم راحت هم ایذا
اگر خوش طالع و خوش اعتقاد ست محیط و کشتی و باد مراد ست
دگر بد اعتقاد و بد سرشت ست بآتش نار چون اهل کنشت ست
خوشا احوال آن مرد مسافر که یابد منزل مقصود آخر

شود فارغ ز رنج راه دنیا / براحت تا ابد باشد بعقبا
چنین باشد خبر از اهل اخبار / که بس چون کوفیان کردند اصرار
امام پاک مسلم را طلب کرد / که در عقل و فراست بود او فرد
بعلم و فضل و دانائی و جرأت / وحید دهر ابن عم حضرت
نشانید و بفهمانید او را / بجای خویش گردانید او را
که اهل کوفه گر رغبت نمایند / بقصد خویش و بیعت در آیند
برو در کوفه و بنویس با من / کنم قصد سفر از مکه تا من
مگر این ماجرا باشد بکتمان / نگردد فاش بر کس از نهان
پس او را با تلطف کرد رخصت / بکوفه بی تکلف کرد رخصت
ز همراهان آن خورشید ایمان / عماره بود و قیس و عبد رحمان
دو رهبر از گروه قیس همراه / گرفت و شد نگاه او بر الله
کمر آن سید عالی گهر بست / بقطع منزل عقبی کمر بست
قضا را در بیابان راه شد گم / ز دور چرخ گردان راه شد گم
چو مرغ آشیان گم کرده هر سو / همی گردند در صحرا تکاپو
ز گم کردن ره تو سخت سرگشت / بسان گردباد آواره در دشت

عماره بن [illegible] السلولی
وقیس بن مسهر الصیداوی
و عبد الرحمن [illegible]
[illegible] شخص همراه
بودند ۱۲

عطش غالب شد از نایابی آب   ز فرط تشنگی گشتند بیتاب
ز خشکی گشتی شان در تباهی   زبان اندر دهان چون ریگ ماهی
نشد چون قطرهٔ آبی میسر   گذشتند از جهان آن هر دو رهبر
چنان مسلم به محنت گرم گردید   که خود را بر سر آبی رسانید
از آنجا خط سوی حضرت رقم کرد   ز حال وادی غربت رقم کرد
که مردند از عطش در راه رهبر   مرا فالیست بد یا ابن حیدر
سفر بهتر بحق خود ندانم   اگر باشد مناسب باز مانم
بدست قیس این مکتوب را داد   حضور سید عالی فرستاد
جوابش از امام طاهر آمد   مگر جنبی ترا در ناظر آمد
بخواندو آن خیال از دل بدر رفت   مصمم گشت قصد و پیشتر رفت
بجای دید در راه آن خردمند   که مردی تیر سوی آهو افگند
هدف شد بر زمین افتاد آهو   شد آهوی عدم آباد آهو
ترا دید از لبش گر خواست فی الحین   ز دستم کشته خواهد گشت دشمن
مگر در دل هراسی گشت پیدا   تفکر از جبینش شد هویدا
بشهر کوفه چون گردید داخل   شدش در خانهٔ مختار منزل

قدومش مردم کوفه شنیدند ببال شادمانی ها پریدند
بخدمت فوج فوج از طیب خاطر صباح و شام میگشتند حاضر
برایشان خواند مسلم نامهٔ شاه ز مضمونش همه گشتند آگاه
به بیعت آمدند از طوع و رغبت ز مردم هیژده الف اهل بیعت
چو مسلم این همه سامان بهم کرد بسوی شاه مکتوبی رقم کرد
که بیعت اولی نیز داین فیه ای توجه گر بدین جانب نمائی
بصبح و شام میکردند جستجو تردد بر در مسلم بدستور
خبر چون مشتهر شد رفته رفته بحاکم هم خبر شد رفته رفته
بفرمان یزید نامسلمان بشهر کوفه حاکم بود نعمان
بدل اندیشه از جمع اُمم کرد به مسجد آمد و مردم بهم کرد
بمنبر رفت و گفت ای جمع مردم چرا گردید راه راست را گم
بترسید از فساد و فتنه و شر که گردد باعث خواری مقرر
اگر دارید قصد ترک بیعت بود انجام قتل و نهب و غارت
مرا قتل و عقوبت نیست منظور مگر در سرکشی البته مجبور
بود تا در کفم این قبضهٔ تیغ [illegible]

کسی در کارزار من نباشد   کسی باشد که یار من نباشد
یزید آمد ز منبر بعد این پند   بگفت ابن ربیعه آشتی چند
ازین گفتن که گردید از تو ناشی   چه می آید بشدت تا نباشی
کجا کافی به تنبیه حریف است   که این گفتار گفتار ضعیف است
بگفت او زان ضعیفی هست آسان   که گردم غالب و باشم بعصیان
یعنی بود عبد الله مسلم   نوشت از سستی نعمان بحاکم
یزید روسیه را کرد آگاه   که مسلم نائب ابن ید الله
بکوفه آمد و کرد ست بیعت   با و از مردم کوفه جماعت
چو خواهی کوفه از آن تو باشد   بزیر حکم و فرمان تو باشد
باینجانب بکند مردی ز تو رخت   که باشد مثل تو درکار تو سخت
بسستی کار از نعمان چه آید   که دانسته تساهل می نماید
عمر فرزند سعد و دیگران هم   چنین نامه چنین مکتوب بهم
نوشتند و فرستادند در شام   یزید زشت را کردند اعلام
غلامی بود سرجون نام رومی   سیه قسمت سیه طالع زشومی
که بود از حاکمی پیشینه آزاد   بفرمان یزید آمد زنازاد

سرجون [illegible] ۱۲

یزید او را ستود و مرحمت کرد   بگفت احوال با او مشورت کرد
در آمد در سخن سرجون ناصب   که نزد من چنین باشد مناسب
بخوان ابن زیاد بی‌حیا را   که دارد دشمن او آل عبا را
رود در کوفه و مسکن گزیند   ازو البته این آتش نشیند
یزید روسیه رو داشت کلفت   نشد این رای مرغوب طبیعت
دگر شد حرف زن سرجون ثانی   تو رای والد خود را چه دانی
یزید روسیه گفت او ذهین بود   بهر یک باب رای او متین بود
برآورد از بغل سرجون کتابت   پی ابن زیاد پر شقاوت
رقم در خط البته چون شگوفه   سوای بصره سرداری کوفه
یزید روسیه چون خواند منشور   بگفت او را بده فرمان بدستور
سوی ابن زیاد آن فتنه گر هم   خطی بنوشت با صد ظلم توام
که در کوفه فسادی گشت پیدا   بنای فتنه و شر شد هویدا
شنیدم نایب شاه خوش انجام   بسوی کوفه آمد مسلمش نام
بگردش هالهٔ پروانه چون شمع   برای جنگ لشکر میکند جمع
بکوفه رو بصد حیله بصد فن   بگیر او را روان کن بند بر تن

ز قتلش تیغ را یا غرق خون کن
ز کوفه یا مسافر را برون کن
بمسلم ابن عروه داد نامه
رسانید او بآن جلاد نامه
نه نامه نامهٔ بیداد عنوان
نه نامه محضر خون شهیدان
پس او عثمان که بود او را برادر
میان بصره کرد او را مسخر
روان شد روز دیگر خود بکوفه
بشب آمد ستمگر خود بکوفه

در بیان نامه نوشتن جناب سید الشهدا باهل بصره و اجتماع و منع سلیمان و آنان با وی با عاشت

سعیدی را بسر تاج سعادت
پلیدی را ببر رخت شقاوت
یکی در بند حرص مال دنیا
یکی سرگرم در تحصیل عقبا
یکی از وحشت حق اشک ریزان
یکی بیخوف از رحمت گریزان
یکی از جان و دل قربان احمد
یکی لب تشنهٔ خون محمد
یکی از عجز خاک پای سبطین
یکی آماده بر ایذای سبطین
بهر اقلیم هم بدخواه هم دوست
مگر دشمن فزون در هر کم دوست
چنین فرمود سید ابن طاؤس
که عالم بود سید ابن طاؤس
رقم چون آن امام خاص معبود
جواب خط اهل کوفه فرمود
سوی اشراف بصره هم فرستاد
خطوط خویش حضرت همرا داد

چو منذر ابن جارود دلاور / یزید آن ابن مسعود معشر
سلیمان نام امیر ابن اسیری / ز همت هر گدا را دستگیری
نوشت و خط بنام شان روان کرد / رقم در نامه آن شاه زمان کرد
شما را فرض باشد نصرت من / شما را فرض باشد بیعت من
که من خضر طریق مصطفایم / چراغ دودمان مرتضایم
خوشا شخصیکه سازد یاری من / خدا راضی ست در غمخواری من
چو مکتوب امام خاص معبود / رسید و خواند آن را ابن مسعود
قبایل را بجاے کرد باهم / بلب آورد با قوم فراهم
که نزد یک شما در عقل و تدبیر / چه باشد پایه ام سازند تدبیر
علو اندر نسب آیا ست یا نیست / ترفع در حسب آیا ست یا نیست
همه گفتند داری استقامت / بعقل و دانش و فهم و فراست
شرف داری و صاحب اعتباری / تو چه پشت ما را استواری
بهر کاری که آید پیش ما را / نباشد جز تو خیر اندیش ما را
چو بشنید اینچنین گفتار ایشان / بایشان گفت آن مرد خدادان
شما را بهر کاری کرده ام جمع / برای مشورت آورده ام جمع

[illegible]

که در دل آنچه گردیدست گویم   مددگاری بامر خیر جویم
همه گفتند کن قصد خود اظهار   که ما را از اطاعت نیست انکار
بلب آورد و ز ظلم نگذشت   یزید فتنه گر مسند نشین گشت
ندارد بهره از بردباری   ز دانش خالی و از علم عاری
جهان واقف ز بدکرداری او   بعالم مشتهر میخوارگی او
باو زیبا ریاست نیست زنهار   سزاوار خلافت نیست زنهار
حسین ابن علی فرزند حیدر   جلیل و عالم و علم پیمبر
محیط علم و دریای فضایل   کریم و بر زبان او را سائل
کمالاتش عیان از قاف تا قاف   علی درجات و احمد بانصاف
نسب ظاهر حسب مشهور آفاق   بزهد و طاعت و علم و عمل طاق
نبوت راست معدن ذات عالی   رسالت راست مخزن ذات عالی
رفیع القدر کامل ابن احمد   خلافت راست قابل ابن احمد
کند از بیعت او هر که انکار   شود در خواری عقبیٰ گرفتار
تقاعد در اعانت عین کفر است   تساهل در اطاعت عین کفر است
پس آن حنظله اول کمر بست   براه آمد بسوی خیر دل بست

بحرب و ضرب اقرار مدد ساخت اطاعت حلقهٔ گوش خرد ساخت
هم ابنای تمیم اقرار کردند رضای خویش را اظهار کردند
شدند از راستی گویا بنی سعد مجیب این سخن خواهیم شد بعد
نوشت این جمله را او ابن مسعود بشاه بحر و بر مقبول معبود
که گشتند اهل حق سوی تو مائل شدند از صدق دل اخی قبایل
که آری اینطرف تشریف هرگاه نثار شاه گردد هر هواخواه
همه آماده و حاضر به بیعت کسی انیست انکار از اطاعت
چو سوی شاه آمد نامهٔ او شگفت از گرمی هنگامهٔ او
بحق او دعا فرمود حضرت که باشی روز بیم ایمن ز دهشت
ترا بخشد رهائی رب داور ز رنج تشنگی در روز محشر
به بصره بود آماده همه قوم بجان مشتاق و دلداده همه قوم
نشد کاری مگر از فلک کس رست بتقدیر خدا روزی که او خواست
که از بصره روان گردید لشکر برای نصرت سبط پیمبر
خبر آمد که شد در کربلا حشر ز قتل سبط پیغمبر بپا حشر

در بیان کشیدن ابن زیاد قاصد حضرت را براده

چه آفتهاست در دور زمانه		پریشان خلقی از جور زمانه
شنیدی تو چو نیرنگ سازی		خدنگ اندازی و شمشیر بازی
یکی از فتنه‌های حشر سامان		بود این رخنه و تخریب ایمان
که خط شاه را داد ابن منذر		عبیدالله را چون گشت منظر
چو از مضمون خط او را خبر شد		لعین آماده صد شور و شر شد
نمود او قاصدش را گرفتار		کشید از ظلم بی تقصیر بر دار
بمنبر رفت و آتشناک گردید		بر اهل بصره ظالم کرد تهدید
که هر کس سر کشد سر بر تنش نیست		مرا باکی بقتل و کشتنش نیست
بمکر و حیله هم مکار پرداخت		بمال و جاه و دولت عهدها ساخت
پس این انتظام آن نو منظر		روان شد سوی کوفه روز دیگر
چو آن آتش که یک کشور بسوزد		بدیگر کشور آید رخ فروزد

در بیان آمدن عبیدالله ابن زیاد بکوفه و تهدید کردن آن لعین با اهل کوفه

حذر از زال دنیای بد اسلوب		که زشتست و نماید خویش را خوب
دل هر نوجوان را می فریبد		بمکر اهل جهان را می فریبد
عجب مکار آب زیر کاه است		بحق هر وان حسن خویش چاه است

[illegible]

[illegible]

بہر جا گر چہ صد جور و جفا کرد
بہ کوفہ ختم این رسم وفا کرد
کہ بودند اہل کوفہ گام فرسا
براہ انتظار شاہ والا
بہ شب ابن زیاد آمد بکوفہ
لعین ابلیس زاد آمد بکوفہ
دہان و روی خود پوشیدہ از مکر
نہان از دیدہ ہا گردیدہ از مکر
گمان کردند مردم شاہ آمد
جگر بند رسول اللہ آمد
باستقبال از ہر سو دویدند
بخدمت از رہ شادی رسیدند
بلب این حرف خاطر شاد و خرم
کہ ای فرزند احمد خیر مقدم
ازین گفتار آن ناپاک ملعون
بدل رنجیدہ و از غم شد جگر خون
صدا آن شقی الہیان ابن عمر زد
بآن جمع فراہم بانگ زد
نہ این ابن علی عالی نژادست
عبید اللہ فرزند زیادست
شدند از حرف او مایوس مردم
بزانو دست از افسوس ہر دم
پراگندہ شدند از دور کافر
ہراسان از جفا و جور کافر
بسنگرہا در دار الامارہ
رسیدہ و کوفتی در گشتہ ارہ
نجیم آمد ببام قصر نعمان
کہ بود از حکم حاکم جا قبل آن
صدا زد میدہم سوگند یا شاہ
مکن با من تعرض کشتن بی خواہ

کلید قصر من خود می سپارم   که یارای طرف گشتن ندارم
شنید ابن زیاد بانگ برزد   که بکشا در قدم مگذار از حد
صدای آن شقی نعمان چو بشناخت   بروی نحس او دروازه وا ساخت
پراگنده شدند از خوف مردم   حذر اولی ز زهر مار و کژدم
سحرگاهان منادی داد آواز   بهم گشتند مردم گشت درباز
برآمد آن لعین و کرد تهدید   بصد سختی به مردم ساخت تاکید
مرا کرده ست والی حاکم شام   دهم تا کار این کشور سرانجام
مطیعان را نوازش تا نمایم   در گنجینه برآنها کشایم
کند هر کس که کاری دشمنانه   دهم مالش به تیغ و تازیانه
رئیسان قبائل را طلب کرد   بایشان گفتگو آن بی ادب کرد
که بوی سرکشی هرجا که یابید   پی اظهار سوی ما شتابید
نهان هرکسکه خواهد کرد اینحال   به نهب و قتل خواهد گشت پامال
ز تهدید لعین فتنه سامان   شدند اشخاص کوفه پریشان
مسلم چون ازین معنی خبر شد   که کوفه هر طرف پر شور و شر شد
قدم از جایگاه خود برون زد   به بیت هانی ابن عروه آمد

در بیان بیعت فانی اهل کوفه از حضرت مسلم و طلب کردن ابن زیاد هانی میزبان مسلم را

بغربت کس مباد آواره یارب / بشهر دیگران بیچاره یارب
چه داند کس که روزش بگذرد چون / چه آید شب بلا بر جان محزون
کسی پروای غمهایش ندارد / سر امروز و فردایش ندارد
خصوصاً در دیار فتنه و شر / که کس را کس نپرسد همچو محشر
چو مسلم دید حال اهل کوفه / همه باطل مقال اهل کوفه
که در ظاهر همه عهد و مواثیق / بباطن دورتر از راه توفیق
به نزدش دخل مردم بود پنهان / رسیدندی باو پنهان محبان
مشرف اندوز خدمت هر که میشد / نهان داخل به بیعت هر که میشد
برو تاکید کردی بهر اخفا / که بر هر دم نگردد راز افشا
روایت کرده اند اهل روایت / ده و دو الف ۱۲۰۰۰ کس آمد به بیعت
چنین هم راویان ظاهر نمودند / که بست و پنج الف آن مرد بودند
براعدا خواست مسلم تیغ رانی / مگر مانع ز عجلت گشت هانی
بعالم ابن اعور نامور بود / که از بصره بحاکم همسفر بود
شریک اسمش شریک اهل ایمان / شکست کافران میخواست پنهان

ابن اعور الهمدانی

بشهر کوفه شد مهمان هانی — که تب کرد از قضای ناگهانی
بمسلم گفت آن وزی فاکیش — که بودش از سعادت خیر اندیش
همی دارم ملاقاتی بحاکم — علیل من بود آگاه ظالم
به پیش من مقرر خواهد آمد — عیادت را ستمگر خواهد آمد
تو پنهان شو درین خانه بیکجا — چو آید گردنش زن بی‌محابا
نشان باشد همین آندم تو بشتاب — که من سازم طلب از خادمی آب
غرض آمد عبیدالله زانی — بپرسش همی او دستیابی
او اگر دید چون رسم عیادت — طلب کرد آب او از اهل خدمت
برآید خواست مسلم تیغ در دست — ببرد او را سر از دست زبردست
قضا را کرد هانی عذر در پیش — نخواهم کشت خون در خانه خویش
همین هم گفت اوی حرف دلجو — که مانع شد زنی از خانه او
سخن اینست در معنی دل آویز — که مسلم شود او از عذر پرهیز
خیال آمد که در جرات کمی نیست — مگر از عذر کشتن [illegible]
عبیدالله را هم شد توهم — برون از خانه رفت آن ننگ مردم
مقرر کرد جاسوسان چالاک — که هر سو جستجو سازند بیباک

بهر جا مسکن مسلم که دانند — خبر فی الفور پیش او رسانند
شدند آنها بهر [illegible] و باغی — نشد دریافت از مسلم سراغی
لعین معقل غلام آن ستم کیش — که بود از اهل مکر و مکر اندیش
سپردش صرهٔ سه الف درهم — با و تعلیم کرد آن زشت اظلم
که نزد دوستان آل اطهار — برو از حیله سازی و کن اظهار
که این ور نذر کردم تا ازین زر — شوند احباب بر اعدا مظفّر
دم هیجا بصرف خویش آرند — کشند اشرار را باکی ندارند
بغمخواران مسلم کن رسائی — بیفگن طرح ربط و آشنائی
تجسس کن برو در هر مکانی — از و شاید بدست آید نشانی
پس آن مکار در مسجد در آمد — سوی کعبه عدوی حیدر آمد
بهر سوی سوی هر کس نظر کرد — گذشت از خیر مفسد قصد شر کرد
بمسلم آنکه ابن عوسجه بود — نگاه او فتاد و دست فرسود
که هر دم ذکر شه کردند باهم — ز راز اهل دین اینست محرم
سوی ابن علی شاه ولایت — به هر دم میکند ترغیب بیعت
شنید این حرف وآن مکار بدبخت — بر ابن عوسجه نزدیک بنشست

[illegible]

چو فارغ از نماز آن نامور شد چنین گویا باو این حیلہ گر شد
کہ من مردے ز اہل شہر شامم محبِّ آل اطہار و غلامم
نہان دارم محبت در دل خویش ہمیشہ مدح خوان در منزل خویش
شنیدم مردے از ارباب ایمان باین شہر آمدست و ہست پنہان
ہمی گیرد ز مردم بیعت آن مرد برائے سبط پیغمبر جوان مرد
مگر از دہشت اعداست پنہان نہان بنشست در صحرائے ویران
بنذر آوردہ ام سہ الف درہم برائے آنکہ نزد او رسانم
نمی‌سازد مرا کس رہنمائی کہ تا گردد نصیب من رسائی
بگیر این مال و رہ بنمائے للہ مشرف تا شوم از بیعت شاہ
بگفت این قصہ بسیار بگریست ز راہِ مکر آن مکار بگریست
بنوعی ساخت مفسد حیلہ سازی کہ ابن عوسجہ زو خوردہ بازی
بگفت از دیدنِ تو شاد گشتم ز قید رنج و غم آزاد گشتم
کہ تو از دوستانِ اہلبیتی محبِّ خاندانِ اہلبیتی
مگر از خوف اعدا در تألم نمی‌خواہم شوند آگاہ مردم
بگفت آن حیلہ گر کن زود شتابت بگیر از من بصد تعجیل بیعت

تبا شد زندگی را اعتباری بدست آید ز بیعت افتخاری
نشد واقف ز مکر آن پاک طینت گرفت از حیله گردید ار بیعت
چو آن مفسد بسی سوگندها خورد بنزد مسلم او را عاقبت برد
بمخ مالید او از مکر غازه سپرد آن مال بیعت کرد تازه
بآن خانه لعین هر روز میرفت شراری بود چون دلسوز میرفت
زحال دوستان گردید آگاه ز اسرار نهان گردید آگاه
ز هر حال نهان آن زشت بنیاد عبید الله ملعون را خبر داد
تو هم داشت در دل بس گرانی ز حاکم بود او را بس گرانی
ز بیم او نمیرفت آن یگانه که او را بود بیماری بهانه
عبید الله روزی کرد مذکور چرا هانی نمی آید بدستور
باو کردند ظاهر بعض حضار که او از چند ایام است بیمار
ستمگر گفت گردید است بهتر شنیدم من نشسته است او بر در
کسی را پیش هانی او فرستاد که آرندش بعزت خرم و شاد
یکی حسان که ابن خارجه بود محمد ابن اشعث نیز بود
عمر ثانی سوم فرزند حجاج که بیدل بود آن ابله محتاج

سله حسان بن حسان زن خارجه ۱۲ سله محمد بن اشعث کندی و عمرو بن حجاج زبیدی ۱۲

بآنها گفت با صد مهربانی
ز اشراف عرب مردیست هانی

نمیخواهم بیاو ازخویش کلفت
چو آید مرتفع گردد کدورت

پس آن بازیگران دانند بازی
بصد مکر و فریب حیله سازی

در آوردند هانی را بمحفل
بره میداشت هانی خوف در دل

تسلی گرچه میدادند آنها
نمیگردید تسکین قلب او را

لعین چون دید او را کرد شدت
که آخر خود فتاد وی در هلاکت

عتابش کرد و گفت ای فتنه پرداز
در صد فتنه و شر کرده باز

که مسلمؑ را بخانه داده جا
سلاح و فوج میسازی مهیا

ابا هرگه ازین کردار او کرد
بمجلس معقل آمد روبرو کرد

نمایان گشت هانی را که افسوس
دغا گردید ظالم بود جاسوس

نه باقی ماند دیگر جای انکار
بگفت صد افسوس اظهار

که مسلمؑ را نیاوردم بمسکن
خود آمد او شبی در خانهٔ من

امانی خواست ازمن رو بیرون
بگردم وقت شب از خانه بیرون

اگر رخصت شود اکنون آیم
کنم از خانه بیرون باز آیم

بگفتا گر رخصت نیست تنها
بگو وی آر مسلمؑ را بیارا

جوابش داد هانی شرم دارم که مهمان را بدست تو سپارم
پس از جانب حاکم شد اصرار ولی هر بار هانی کرد انکار
ز مجلس ناگهان ابن عمر خاست پی اصلاح اسما نیز برخاست
بحاکم هر دو کس گفتند بگذار که ما او را کنیم از خواب بیدار
ز مجلس جانبی بردند و گفتند ره تفهیم بسپردند و گفتند
که ای هانی مده خود را بکشتن بنادانی مده خود را بکشتن
میفکن در بلا اطفال خود را بغارت خانه و اموال خود را
یزید و مسلم و ابن زشت طینت بهم دارند خویشی و قرابت
شود آخر بکشت مسلم ستمگر چرا گیری بلا بی سود بر سر
بآنها گفت هانی گو بمیرم مگر این ننگ بر خود چون پسندم
که مهمانرا دهم در دست دشمن حمیت نیز دارم پاس ان من
نباشد گر کسی هم یاور من جدا از جسم من گردد سر من
کنم بر دل نهاد خود قسم یاد نسازم میهمان تفویض جلاد
شنید این را زیاد او را طلب کرد بسختی گفتگو آن بی ادب کرد
بتسلیمش نمی آری گر امحال ترا گردن زنم ای زشت افعال

بلب آورد هانی ای بد اندیش
بدر کن این خیال از خاطر خویش
گوارا چون کنند اقوام این ننگ
شود بالا مقرر آتش جنگ
ستمگر گفت مرگ خویش مپسند
بترسانی مرا زین گفت گو چند
بدست خویش چوبی داشت مرتد
بروی و بینی هانی بسی زد
که جوی خون ز پیشانی روان شد
بخون تر روی و ریش ناتوان شد
چو دست خویش بر شمشیر بگذاشت
لعین سوی غلامان بانگ برداشت
گرفتند و سر و رویش شکستند
فگندند و در محبس ببستند
دران مجلس چو حسان بد ز ابطال
بگفت این غدر تا کی ای بد افعال
امان دادیم و آوردیم همراه
تو کردی این شقاوت با امان خواه
لعین دشنام داد و بانگ بر زد
نشست او خایف و دستی بسر زد
محمد ابن اشعث گفت ملعون
که راهی من بود زین کار افزون
چنین ز ان زاده حجاج بشنید
که هانی کشته بی تقصیر گردید
گروه [illegible] آگه و اقوام
شجاعان عرب گشتند باهم
روان شد جانب دار الاماره
که حکم بود قتل [illegible] ره
احاطه کرد گفت ای اهل خذلان
چرا کشتید هانی را به بهتان

عبید الله ازین انبوه ترسید
بقاضی گفت مشکل کار گردید
شریحش نام بود و نامداری
کلامش داشت در قوم اعتباری
بگفتا رو باین مجمع خبر ده
گواهی پیش این ارباب شر ده
که هانی زنده است و تندرست است
بگوید انچه میگویم درست است
بر آمد بر عروج بام قاضی
صدا زد لیک بی هنگام قاضی
چه این شور و شر زنده ست هانی
سلامت در لباس زندگانی
چو مردم گفتهٔ قاضی شنیدند
پراگنده شدند و آرمیدند
عبید الله در مسجد در آمد
به اتباع و بسر منبر بر آمد
بسا همراه او مردم ز اشراف
مطیعانش بسا از قوم اجلاف
ز بعضی وعکس ترسانید ظالم
به بخشش رام گردانید ظالم
خبر آمد خروجی کرد مسلم
کنون سوی تو رو آورد مسلم
عبید الله ظالم مضطرب شد
که حالش از تردد منقلب شد
روان شد جانب دار الاماره
دوان شد جانب دار الاماره
به بند و بست خود برداشت از خوف
بعجلت بند در را ساخت از خوف

در بیان مقید کردن ظالم هانی را و آمدن مسلم بخانه مسماة طوعه و تلاش کردن جاسوسان مسلم را

عجب دنیای فانی پر فریب است / که در پیرانه سالی فکر زیب است
فریب بیوفائی در سرشت است / نماید خوب و خودرا فرشتست
وفا هرگز نخواهد کرد با کس / نباشد محکمی در عهد ناکس
روایت کرد عبدالله حازم / که من بودم شریک بزم حاکم
سر هانی بچوب آزرد بسیار / بزندان کرد هانی را گرفتار
رسانیدم بمسلم این خبر را / عیان کردم باو این شور و شر را
مددکاران مسلم جمع بودند / همه پروانه گرد شمع بودند
درا فرمود مسلم کن ندائی / باهل کوفه هر جا ده صدائی
برون آیید وقت نام و ننگست / عیان گردید مسلم روز جنگست
بیکچند کس هم امر فرمود / ندا کردند آمد روز موعود
شدند از هر طرف مردم فراهم / هزاران صف بصف هم فراهم
برآمد مسلم و سامان بهم کرد / پی هر قوم ترتیب علم کرد
ز مردم مسجد و بازار پر شد / جهان از یاوران و انصار پر شد
بحاکم زین جماعت کار شد تنگ / بپیشش با نهیب مردم جنگ
بهر سو یاوران آن سیل / کشیدش رفتن شان گشت مشکل

لعین محصور شد در مردم جنگ   فگندند اهل جرات بر سرش سنگ
غرض ابن زیاد و ما و را و   که ما در بود منجبا در برا و
کثیری را فرستادند بیرون   که ترسانند جماعت را ز ملعون
پس او ابن اشعث را فرستاد   مددگار زنا زاده زنا زاد
که قوم کنده را یکجا نماید   بتقریب امان رایت کشاید
پس او چار کس دیگر فرستاد   پی اغوا ستم پرور فرستاد
حجار و شمر ملعون شبث و قعقاع   برون رفتند در امید اقطاع
علم بر پا نمود شبث حرامی   گروهی زیر او آمد ز خامی
بخوف و وعده این گشته ایمان   بسی کرد اهل کشور را پشیمان
گروهی را ستم آورد غدار   ز ره برگشت آخر قبل بسیار
گروهی بیشمار از صبح تا عصر   ز پشت قصر داخل گشته در قصر
چو ملعون کثرت اتباع خود دید   دلش شد مطمئن بی خوف گردید
نشانی داد بهر شبث ترتیب   گروهی کرد بیرون بهر تخریب
ز امرا و پی اشراف از بام   سوی مردم ندا کردند تا شام
گر رحمی به عیال خود نمایید   ازان جانب باین جانب آیید

حجار و شبث و قعقاع

که اینک میرسد افواج از شام کشد اهل بغاوت را بصمصام
قسم ها یاد عالم مے نماید که باید امن پیش هر که آید
درآید دولت و اموال کیف در عطا ها را کند بروی مضاعف
سر از تن ورنه طفلان را رباید زنان بر شامیان قسمت نماید
ازین گفتار ترسیدند مردم پریشان جمله گردیدند مردم
شدند از عهد مسلم زشت انجام به مسلم سی نفر ماندند تا شام
نماز شام چون مسلم ادا کرد فقط ده کس بمسجد اقتدا کرد
چو از مسجد برآمد بود تنها همه رفتند یاران و احبا
دغا کردند با او بیوفایان همه بیگانه گشتند آشنایان
نه یارے نه شفیقے ماند همراه بغربت تکیه بر تائید الله
پریشان حال و سرگردان ببازا بحیرت از دغاے قوم اشرا
که یارب اینچه آفت بر سر آمد بباب خانهٔ طوعه در آمد
کنیز اشعث ابن قیس او بود که او را مالکش آزاد نمود
به تزویج اسد آمد نکو کار که بود او خدمتے مشهور مصار
ازو شد طفل ناهنجا بپیدا بحالش کافر گشتی با پیدا

بلالش نام بود و زشت کردار دغا پیشه عدوی آل اطهار
قیامی داشت طوعه بر در خویش براه انتظار شوهر خویش
باو فرمود مسلم گر توانی مرا آبی بده از مهربانی
بفور آورد طوعه شربت آب قدح نوشید و تسکین یافت در تاب
در انجا اندکی چون مکث فرمود بلب آورد طوعه زین چه مقصود
بجای خود برو ای بنده رب مناسب نیست تاخیرت درین شب
باو مسلم مخاطب شد که مادر غریبم من ندارم یار و یاور
مرا امشب بخانه ده پناهی نه بینی تا دگر روز سیاهی
پناهت تا دهد در روز محشر جناب شافع محشر پیمبر
بگفت آن زن مرا از خود کن اعلام چه نام استت آخر ای نکونام
کشید آهی ز دل فرمود مسلم تباه از دست ظلم قوم ظالم
دغا کردند با من اهل کوفه شدند از دوست دشمن اهل کوفه
طلب کردند غمخواری نکردند باین غربت مددگاری نکردند
چو طوعه نام او بشنید بشناخت میان خانه خود مهمان ساخت
بحجره میهمان را کرد ساکن بسان یاد حق در قلب مسکن

میان حجرهٔ خویش او جایش — بگسترد از کرم فرشے برالیش
بهای او طعامے کرد حاضر — ز آب سرد جامی کرد حاضر
طعامی داد و اثمار جنان یافت — ز جامے آب انهار جنان یافت
پسر چون آمد و رفت نکو فال — بحجره دید شد مستفسر حال
ازو این حال پنهان کرد طوعه — نهان چون راز سلطان کرد طوعه
مگر چون شد مصر آن زشت بنیاد — حقیقت گفت و سوگند خدا داد
باین سو مشکل و تشویش خاطر — بآن سو فکر قتل آن مسافر
چو آگه شد عبید الله ظالم — که آواره شدند اصحاب مسلم
بمسجد آن عدوی حق تعالے — رخ آورد و به منبر رفت بالا
کجا مسجد کجا خنزیر موسے — کجا منبر کجا بوزینه خوے
منادی رفت در کوفه ندا کرد — بلند از حکم او هر سو صدا کرد
که خلقے سوے مسجد جمع آید — هدر خونش بود هر کس نیاید
بیکدم گشت مسجد پر ز مردم — عبید الله شد گرم تکلم
که مسلم با خلیفه شد مخالف — کنون او خویش چون گردید تالف
شود در خانهٔ هر کس که پیدا — کشم غارت کنم اموال و

مقید هر که او را پیشم آرد   ز من امید صد انعام دارد
سوی دروازه ها لشکر فرستاد   برای قید مسلم آن زنازاد
حصین ابن نمیر زشت خو را   مقرر کرد ظالم جستجو را
تفحص تا کند خانه بخانه   میانه کوچه ها در هر کرانه
شود هر سو روان چون ریگ در دشت   بهر کو گرد باد آسا کند گشت
سحر چون گشت پیدا آن جفا کیش   ببزم آمد بیارد یاور خویش
همه اعیان کوفه حاضر آنجا   دغا کیشان به غمخواری مهیا
نوازش کرد اشعث را ز حد بیش   نشانیدش قریب مسند خویش

در بیان خبر کردن زن طوعه حاکم را از حال حضرت مسلم و شهادت آن بزرگوار

بعالم هر کجا شوری بپا شد   ز شر انگیزی اهل دغا شد
حذر از مردم افساد پیشه   دوانند اشقیا از نفس ریشه
بحرص مال بی بنیاد خوشدل   ز حسن عاقبت گردند غافل
نه خوف از حق نه تشویش ز محشر   خدای شان زر و دولت پیمبر
خیال دین کجا در جوش مستی   بجای حق پرستی زر پرستی
بعیش آنکه غافل ز آل است   قسم خوردن بکذب اکل حلال است

حریصانی که بهر مال کوشند بیک خرمهره صد ایمان فروشند
همان فرزند بی ایمان طوعه که واقف بود از مهمان طوعه
بدام حرص دنیا شد گرفتار بباب قصر آمد زشت کردار
خبر کردند و در مجلس طلب شد بگشت عافیت غرق غضب شد
بحاکم قصهٔ مسلم بیان کرد ستمگر لشکری فورا روان کرد
دران فرزند شد افسر فوج بپیچ و تاب ظالم صورت موج
برخ صرصر بسوی شمع روشن خزان سرگرم در تاراج گلشن
برای قتل تنها لشکری رفت پی تخریب خرمن صرصری رفت
بحجره بود مسلم صرف طاعت ز راهِ صدق مصروف عبادت
که ناگه بعد ذکر رب سبحان بگوش آمد صدای پای اسپان
نماز او چو عمرش یافت تتمیم قضا بعد سلام آمد به تسلیم
مصلا کرد ته شمشیر برداشت که از غدر جفاکاران خبر داشت
برون آمد ز خانه تیغ در دست بقصد او ستمگاران بد مست
نه تیغ آئینه از جوش صفا بود که پیدا اندران شکل قضا بود
جفاکاران همه دورش گرفتند میانِ حلقهٔ جورش گرفتند

بر آنها حمله آورد آن دلاور چو شیر نر برو باهان خود سر
مقابل هر که آمد رفت در نار نه سر بر تن نه جان در جسم اشرار
اجل بر زور بازویش ثنا گفت زبان تیغ غازی مرحبا گفت
چنان قوت که مردی را فگندی ز زور دست بر بام بلندی
چنان رعشه بجسم لشکر افتاد که لشکر بر سر یکدیگر افتاد
بکشت آن شیر دل در حملهٔ چند چهل و پنج از سپاه ظلم پیوند
ز آب تیغ او طوفان چنان شد چو قوم نوح خلقی رایگان شد
بآخر شد بجوم قوم مرتد سیه دل ابن عمران ضربتی زد
که زان ضربت بنای دین خود کند دو دندان لب بالا بر افگند
مگر چون حمله کردی آن دلاور نمی استاد مردی در برابر
چو عاجز شد سپاه زشت انجام از آنها اکثری رفتند بر بام
در و چوب و حجب اگر دید مفتوح ز سنگ و چوب میکردند مجروح
با این شورش هم از زور خدا داد بدوزخ او بسی را می فرستاد
چو دید آن ابن اشعث تیغ بازی خبر سید از جهاد و جنگ غازی
بگفت ای مسلم فرخنده فرجام زهی این زور دست و ضرب صمصام

مگر تاب همه لشکر نیاری — چرا خود را به کشتن می سپاری
امان دادیم موقوف این وغا کن — بیا کم رو کنون همراه ما کن
در امن است بر رویت کشاده — ندارد او تقبل تو اراده
نمود ارشاد مسلم ای جفا کیش — چه کردند اهل این کشور ازین پیش
نباشد کوفیان را اعتمادی — درین طوفان کجا باد مرادی
مگر از کثرت کشتن به پیکار — ز پیکار و جراحتهای بسیار
ز خشکی لب و تشنه دهانی — ز ضعف جسم و فرط ناتوانی
ز کف طاقت تن افگار بگذاشت — مجاهد پشت بر دیوار بگذاشت
باو گفت ابن اشعث بار دیگر — امان من میدهم تو نیکی بشر
بناچاری قبول آن نامور کرد — سر جنگ و جدل از سر بدر کرد
مگر از ابن طاوس است منقول — امان او را نشد زنهار مقبول
که سید الست کذب آن لعینان — طریق عذر و بدعهدی گزینان
ببازو طاقت پیکار نماند — بآن اعدای دین گرم عنان ماند
لعینی از عقب و نیزه بر پشت — بپشت پاک در شد چار انگشت
برو افتاد آن مقبول باری — ز هر سو شد هجوم فوج ناری

نمودند اهل طغیان دستگیرش گرفتند بی تیغ دست دلپذیرش
سوار اشتری کردند اعدا بدل خوفی نیاوردند اعدا
کشید آهی و اشک از دیده بارید بیاد و ذکر حق مشغول گردید
عبیدالله بن عباس نادان بگفت اکنون چرا ای اشک ریزان
به مقصودی بزرگی دل نهادی بپاداشش درین آفت فتادی
نمود ارشاد مسلم گریهٔ من نباشد بهر خود ای فهم دشمن
مرا این گریه بر حال حسین است دلم نالان بر احوال حسین است
که از مکر لعینان دغاکیش ز غدر بیوفایان جفاکیش
جدا از روضهٔ ختم رسالت باین جانب نهاد او پای همت
نمیدانم چه طوفان خواهد آمد چه آفتها به مهمان خواهد آمد
بسوی ابن اشعث کرد پس رو نمود ارشاد ای بد عهد بدخو
بقول تو نباشد اعتمادم بدام مرگ صید اکنون فتادم
ولیکن با تو دارم التماسی ادب پیشی تو آرم التماسی
که کن از جانب من کس روانه بسوی حضرت شاه زمانه
که مکر اشقیا گردید ظاهر دروغ وعده‌ها گردید ظاهر

[illegible]

اسیر ظلم اعدا این غریب است ز مهمان قتل مهمان بس عجیب است
تو باشی گر به از راه برگرد باین جانب میا لله برگرد
تعهد ابن اشعث کرد لیکن وفا کی باشد از بد عهد ممکن
غرض آن کافر بد عهد ظالم ز دین غافل مطیع حکم حاکم
بباب قصر مسلم را چو آورد بایوان رفت و حاکم را خبر کرد
بگوشش حال واقع چون رسانید برآشفت آن لعین و زرد گردید
که جز بیکار کردن من نگفتم بتو حرف امان دادن نگفتم
بباب قصر مسلم بود خسته بدورش اکثر از اعیان نشسته
بر او چون تشنگی گردید غالب از ایشان آب را گردید طالب
بخصمی از غضب ابن عمر گفت ز بی رحمی لعین بد سیر گفت
نخواهی یافت هرگز قطرهٔ آب بیاشامی حمیم نار در تاب
مجاهد گفت ای دنیا رجا بیت نشیند یا در لو در عزا بیت
بدوزخ در نصیب تو حمیم است خلود دشمنان اندر جحیم است
عطش سنجی بآن زخمی چنان داد که بد توان تکبیر ناتوان اد
عمر ابن حریث آن حال چون دید بخادم کرد اشارت ساخت تمکید

که جام آب زود از زود آرد
بدست زخمی تشنه سپارد
چو آمد آب سویش میل فرمود
زخون آن آب در پیمانه آلود
دگر آب آمد و حالش همان شد
بخون آلوده گشت و رایگان شد
چو هی بار سوم هم ماند ناکام
که دندان مبارک ریخت در جام
سخنور شد مقدر گشت گویا
نیاشامم دگر از آب دنیا
عبید الله همان ساعت طلب کرد
به مجلس رفت شیرانه جوانمرد
ز روبه شیر در صحرا چه ترسد
ز فرعون لعین موسی چه ترسد
نکرد او را سلام آن شیر پر دل
که با ناکس ز اهلبیت چه حاصل
بگفتا خادمی در بزم عامش
چه فهمیدی نکردی چون سلامش
بگفت از کشته خواهد کرد قاتل
سلامش چون نمایم چیست حاصل
نگشتم کشته چون از دست اعدا
سلام البته خواهم کرد بسیار
لعین گفت از سلام تو چه پرواست
بگفتم بی‌شک که فتنه از تو برپاست
بگفت او چیست باک از ظلم دشمن
که کشته بدتر از تو بهتر از من
ستمگر از جوابش خشمگین شد
ز راه گمرهی گویا چنین شد
خروجی بر امام خویش کردی
دل اهل خلافت ریش کردی

مکدر اہل ایمان ازتو گشتند مسلمانان پریشان ازتو گشتند
چہ بدعت ساختی در دین اسلام نفاق انداختی در دین اسلام
نبی را بسگوید مردود خدا گفت بحق آل احمدؐ ناسزا گفت
چو ایش زاد صلعم با دل ریش درست انچہ گفتی ای خطا کیش
یزید روسیہ این فتنہ انگیخت بہ بدعت آبروی دین حق ریخت
ستد مہر سلیمان دیو مانند بدین مصطفےؐ صد رخنہ افگند
توئی ای ظالم ناکس زنازاد عجب از تو نباشد بغی و افساد
توئی کان نطفہ خوار کثیف است پدر فرزند مولای ثقیف است
شہادت را کہ میدانم سعادت مرا باشد تمنای شہادت
ز دست بدترین خلق عالم شوم گر کشتہ ہست اکسیر اعظم
باین شہر آمدم بہر ہدایت عدالت را کنم مابین امت
طلب کردند شے ز اہل اسلام پذیرد کار ایمان تا سر انجام
دہم احکام با قرآن موافق نمایم امر با سنت مطابق
ستمگر گفت حق شد آشکارا ندانست اہل عرب ہرگز شما را
نبود ارشاد صلعم ای منافق خلافت را بجز ما کیست لایق

سیه رو گفت آن لایق یزیدست	شنود ارشاد مسلم او پلیدست
کجا می‌خوار را زیبد خلافت	سیه کار و سزا او را امامت
شنید و کرد ملعون بد زبانی	بزور ملک و کبر حکمرانی
بحق حضرت سبطین و حیدر	بحق عترت و آل پیمبر
بسی ناپاک ظالم ناسزا گفت	خدا را فی الحقیقه چو بشنفت
بآخر گفت مسلم نیک دانم	که از دست تو خواهد رفت جانم
یکی از حاضرانت ده اجازت	باو تا آخری سازم وصیت
بدین گفت آنچه خواهی کن بیان زود	مجاهد رو بابن سعد فرمود
ابا کرد او بپاس و خوف ظالم	مگر او را اجازت داد ظالم
جدا از جمع اهل ضلالت	مجاهد گفت دارم سه وصیت
یکی اینست دارم قرض بر خویش	هزار و هفتصد درهم نه زان بیش
بقیمت درع و تیغ من جدا کن	سبکدوشی شود آن را ادا کن
دگر از تن کند چون روح پرواز	به تجهیز و به تکفینم بپرداز
سوم بنویس سوی ابن عم	که مسلم شد بغربت کشته غم
نمودند اهل کوفه بیوفائی	تو هرگز جانب کوفه نیائی

عبید الله وصیت‌ها چو بشنید
چنین گویا با بن سعد گردید
مرا ماکش نباشد هیچ در کار
همان کن آنچه گفتست آن دل افگار
بهم در دفن جسمش نیز مانع
دلم بر قتل او زو گشت قانع
حسین البته گر قصدم نماید
بقید کشتن و غارت درآید
لعین پس بکر حمران اطلب کرد
بر و تاکید آن مردود رب کرد
که مسلم را ببر بر بام ایوان
سر او کن جدا از تیغ بران
کند از تن چو مرغ روح پرواز
تن او را بزیر قصر انداز
نمود ارشاد مسلم ای نازاد
عجب نبود ز تو این ظلم و بیداد
اگر بودے ترا در نطفه حلت
میان ما و تو بودے قرابت
ز حکم آن لعین برخاست جلاد
بحال خسته غربت کرد فریاد
باوج بام ایوان برد او را
بدار مرگ عصیان برد او را
بذکر حق تعالے بود مسلم ع
بحمد و نعت گویا بود مسلم ع
ثناے رب اکبر بر زبانش
درودے بر پیمبر بر زبانش
بدرگاه خدا هر دم مناجات
برب کبریا هر دم مناجات
که یارب تنگ بر اهل وفا گیر
قصاص من ز قوم بیوفا گیر

بکر حمران احمری

پس آن جلاد بی ایمان جفا کرد	که سر از جسم پاک او جدا کرد
تن و سر را بخاک از بام انداخت	ستمگر رخنه در اسلام انداخت
بنزد حاکم آمد لیک لرزان	بپرسید او چرا هستی پریشان
بگفت او چون سر مسلم بریدم	شبیه مرد هیبتناک دیدم
که انگشتان بدندان میگزیدی	بسوی من بچشم قهر دیدے
بطرز دیگر آمد این روایت	چنین کردست اوی انحکایت
که پیش از قتل مسلم دید این حال	ز هیبت خشک شد دست افعال
بحاکم چون رسید این حال نامرد	حضور خویش آن ملعون طلب کرد
شنید احوال و آمد در تبسم	بگفت از بزدلی شد هوش تو گم
بنودی چون خلاف عادت این کار	خیالے شد بچشم تو نمودار
ستمگر قاتل دیگر فرستاد	سگ ناپاک را آن خر فرستاد
چو او آماده بیداد گردید	جمال حضرت خیر الوری دید
ز دهشت زهرهٔ مردود شد آب	بمرد و در جهنم رفت بیتاب
ز بعد او عبید الله حرامی	روانه کرد مرد زشت شامی
که ظالم نقد دین خویش در باخت	بکار شاه مظلوم پرداخت

در بیان شهادت هانی و فرستادن ابن زیاد ملعون سرهای مسلم و هانی را جانب شام

دل من نازک این گونه آلام ز هیبت چون نخیزد موی بر اندام
ندارد گوش من تاب سماعت چرا یا رب نمی آید قیامت
دلم خواهد که گریه چشم چندان که گردد جمله عالم غرق طوفان
نشان از مردم و عالم نماند در آنها کو وجودم هم نماند
به چشم قاتل مسلم گر آید به هم چندان دل پر غم بر آید
گرفتارش نمایم در عذابی که یابم از خدا اول خطابی
ستم آنست حد این ستم نیست ز مسلم حال هانی نیز کم نیست
عبید الله ملعون جفاکیش برون تر بد ز عالم بیش از بیش
جفا کرد و ستم کرد و غضب کرد حضور خویش هانی را طلب کرد
چو هانی رو به رو آمد بر آشفت غلام خویش را آن بیحیا گفت
ببر این را برون از جمع عام بکش بهر رضای حاکم شام
زبانش کاش میگشتی بریده که بیخوف از خدا شد شوخ دیده
رضای بنده را کرد آن بدآوا مقدم بر رضای رب دادا
محمد اشعث و دیگر کسان هم شفاعت خواه او گشتند آن دم

مگر سعی کسے سودی نبخشید
بخشم آمد لعین آزرده گردید
غلامش بخطا را برد بیرون
جهانے را بحال او جگر خون
به هانی ضربتی زد آن سیه دل
مگر کارے نشد از ضرب حاصل
لب هانی و این گفتار جانکاه
که عود هر کسے باشد الی الله
الهی با رضای تست کارم
عطا کن در بلا صبر و قرارم
رسان در بارگاه قرب خویش
بده جایم بظل رحمت خویش
غلام آن لعین و ضرب دیگر
که واصل شد بحق آن قاصد اور
لعینان ذلت عقبے خریدند
سعید و شان بمنزل آرسیدند
خوشا حال شهیدان خوش انجام
همیشه در جنان در عیش و آرام
برائے قاتلان لعنت بدنیا
عذاب آخرت در دار عقبا
سر هانی و مسلم جانب شام
روانه کرد و بیرون شد ز اسلام
مفصل حال و با تفصیل روداد
بنامه کرد تحریر و فرستاد
چو این نامه یزید روسیه دید
بسر ها هم نظر افگنده خندید
ز شادی و فرح بالید بر خویش
باین تفریح نفرین بر جفا کیش
ستمگر غافل از آه جگرها
که یا رب وشقی آه سحرها

جواب نامه ملعون بنازش بصد لطف و دو صد مهر و نوازش
نوشت و کرد در مکتوب تحریر شنیدم بر سر راه ست شبیر
روانه جانب ملک عراق ست ورود او عجب اتفاق ست
بسعی و جهد ضبط راه ها کن بقصد قتل سامان وغا کن
چنان کن تا مسافر بر نگردد نگردد تا تنش بی سر نگردد
بنزدم حال او هر روز بنویس نوید فتح جان افروز بنویس
بقتلش کوششی بیرون حد کن بنودم من یکی انشا تو صد کن
اگر گردد ز ره برکنده این خار شگفته ملک من گردد چو گلزار
پی بودند اعدا دشمن دین بر اعدای امام پاک نفرین
خروج مسلم آمد نزد مردم سه شنبه از مه ذی حجه هشتم
نهم زان ماه شد او را شهادت که شد سوی جنان با صد سعادت

دربیان سفر کردن جناب سید الشهدا بسوی کوفه و شهادت عبدالله یقطر قاصد حضرت

بیا خامه رقم کن جان کاه من و تو هردو گریم در غم شاه
تو کن چون ابر نیسان اشکباری ز چشم من شود صد بحر جاری
ازان نیسان شود صد فیض حاصل ازین دریا رسد کشتی بساحل

حسین ابن علیؑ مقبول سرمد   جگر بند علیؑ دلبند احمدؐ
ندید از دست اعدا چون سلامت   بمرگ آماده شد ماه امامت
دریغا آه آه از دور گردون   جهانی گشت ناحق تشنهٔ خون
بعمره حج بدل کرد و سفر کرد   که خوف از اشقیای بد گهر کرد
یزید روسیه ملعون بد انجام   مقرر کرده بود انبوهی از شام
که در مکه بآن سید ستیزند   میان کعبه خونِ او بریزند
بعالم این خبر چون عام گردید   حزین هر صاحب اسلام گردید
که یثرب شد تهی از ابن احمدؐ   وطن آواره شد سبطِ محمدؐ
خزان آمد بتاراجِ گلستان   زگلشن شد روان سرو خرامان
زمانه تیره و تار است بالکل   که شد شمع مزار مصطفیٰ گل
زراره ابن صالح میکند ذکر   که کردم در دنبالِ این سفر فکر
نگه کردم چو نزد شاه ذیجاه   سوی افلاک میدید آن شهنشاه
نظر کردم در افلاک وا شد   نزولِ قدسیان بی انتها شد
ملایک آن قدر گشته نازل   که از احصاست قاصر عقل عاقل
شدند از شاه و حضرت گر کجا هم   باین لشکر که شد اینجا فراهم

کنم با دشمنان خود نشستن جنگ | که بگریزند گمراهان بفرسنگ
شوند اعدای من در نیم ساعت | چو قوم نوح و قوم هود غارت
لعینان در دمی تغییر گردند | همه سگ طینتان خنزیر گردند
مگر دارم بدل شوق شهادت | بود در آب و گل ذوق شهادت
دلم جانم فدای حق تعالی است | رضای من رضای حق تعالی است
بسا از خیرخواهان شه دین | بسا از دوربینان حق آیین
بحضرت مانع این عزم گشتند | خطرناک از خیال رزم گشتند
مگر گفتار کس سودی نبخشید | سر از عزم سفر حضرت نپیچید
چو آمد فوج شه در ثعلبیه | چو مشرق گشت از نور ثعلبیه
بشیر غالب از ره پیش آمد | بنزدیک امام خویش آمد
از او پرسید حضرت حال کوفه | که گر دانی بگو احوال کوفه
نمود او عرض حال شان چگویم | چگویم حال و قال شان چگویم
دل آنها بسوی خادمان ست | باولاد امیه تیغ شان ست
نمود ارشاد شه مقبول اسم | خدای پاک سازد هرچه خواهد
خبر دادند در کوفه بحاکم | فساد انگیز جاسوسان ظالم

که قصد شاه دین سوی عراق است — ز شرب دو حسب اتفاق است
بقصد جنگ حضرت آن ستمگر — روانه کرد لشکر بعد لشکر
ز انبوه سپاه آن سیه دل — زمین پر شد ز منزل تا بمنزل
بمنزل چون رسید آن شاه مظلوم — که نامش قادسیه هست مرقوم
ندانست حال قتل مسلم — نه در خاطر خیال قتل مسلم
باهل کوفه مکتوبی رقم کرد — پس حمد خدا زیب قلم کرد
برادر رضاعی
که آمد نامهٔ مسلم بسویم — که از مضمون آن بشگفت رویم
کمر بستند اگر بر نصرت دین — بود یارب بخیر انجام آمین
چو فارغ گشت از تحریر خامه — به عبدالله یقطر داد نامه
روان شد قاصد و در ره گرفتند — ستم پیشگان ناگه گرفتند
نداد او خط بآنها قاصد چاک — نکرد اصلا خطر از قوم سفاک
ستمگاران ازو گشتند دلریش — لبان نامه بپیچیدند بر خویش
نیامد خط بکف گشتند ناچار — مگر کردند قاصد را گرفتار
حصین او را بحفظ چند ظالم — بکوفه کرد راهی پیش حاکم
غضب ابن زیاد بیجا کرد — که او صد پاره آن خط را چرا کرد

بگفت او تا از آن وقت نگردی
خیانت در امانت نیست مردی
زیاده در غضب شد گفت غدار
ترا اکنون نباشد چاره کار
سوای آنکه زانها ساز آگاه
که بودند اندران خط قصه کوتاه
وگرنه با تو گویم امر دیگر
سر محفل بر آ بالای منبر
حسینؑ و مرتضیؑ را ناسزا گو
علیؑ و مصطفیؐ را ناسزا گو
جزا این هرگز نباشد رستگاری
ز دستم کشته خواهی شد بخواری
بگفت آن نامور اما نگویم
مگر راه دگر البته پویم
بر آمد بر سر منبر وفادار
ثنای حق تعالی کرد بسیار
به نعت مصطفیؐ پرداخت مومن
به مدح مرتضیؑ پرداخت مومن
ز مهر شبرؑ و شبیرؑ دم زد
به راه دین حق مومن قدم زد
پس آنگه بر زیاد بی حیا کرد
پس نفرین بر اولاد زنا کرد
بر اولاد امیه کرد نفرین
بر احفاد امیه کرد نفرین
بگفت آمد قریب کوفه شبیرؑ
بکفر اسلام عریان کرد شمشیر
خوشا آنکس که گردد یاور او
فدا سازد سر خود بهر او
رسد تا او اگر نیکو سرشت است
که اینجا دوزخست آنجا بهشت است

ازین گفتار حاکم در غضب شد … شهید راه حق مقبول رب شد
روایت کرده اند ارباب اخبار … که فرزند مطیع نیک کردار
بآنحضرت قریب آب برخورد … ره منع سفر بسیار بسپرد
مگر آن خضر صحرای شهادت … روان شد در تمنای شهادت

شریک شدن زهیر قین آشنای راه با حضرت

بعالم هر که توفیقش رفیق ست … خدا خود همره او خضر طریق ست
گوارا گرد رهرو در سفر رنج … خدا بخشید در ویرانه اش گنج
چنین اهل خبر کردند اظهار … روان در دشت بود آن شاه ابرار
بهر منزل که شاه بحر و بر بود … زهیر قین با او همسفر بود
مگر همراهیانش جمله در راه … زدندے خیمه دور از خیمهٔ شاه
که شامل در رفیقانش نباشند … بآیین همرفیقانش نباشند
از آنجا هست نقل لفظ دری … بخیمه چاشت میخوردند هم روزی
که آمد قاصد سلطان ابرار … بنزدیک زهیر قین بیکبار
صدا از وی گشت تقدیر گویا … طلب کردست [illegible]
همه در حیرت افتادیم خاموش … زهیر قین هم بیگانه از هوش

زنش گفت این نباشد جای تاخیر
که ابن حیدر و زهراست شبیر

طلب سازد امام مالک کل
درین رفتن ترا باشد تأمل

زن او گفت و طالع یاوری کرد
خضر توفیق گشت و رهبری کرد

ز جای خویش رفت و باز آمد
گران خاطر شد و ممتاز آمد

درخشان چهره از شادی چو کوکب
جبین چون گل شگفته خنده بر لب

بجوی خشک نم آب رفته آمد
تو پنداری شباب رفته آمد

ازانجا کند خیمه کرد برپا
قریب خیمه هاے شاه والا

طلاقے داد با زوجه بفرمود
که رو در اهل باش آنجا به مقصود

من از دام هوا و حرص رستم
کمر بر یاری شبیر بستم

اگر سرمایهٔ صدق و یقین جست
بزیر پای این سلطان دین است

زنش گریان شد و گفتے انکوکار
یقینم شد که شد بخت تو بیدار

مگر خواهم که تو در روز محشر
مرا هم یاد کن نزد پیمبر

مرخص شد ز زوجه نیک کردار
بیاران و رفیقان کرد گفتار

دهد در راه حق سر هر که خواهد
رود در جاے دیگر هر که خواهد

مرا روزے نصیحت کرد سلمان
کنار آب در جنگ لیئمان

شود روزیکه جنگ کربلا پیش فدای شاه دین سازم سر خویش
زهی تقدیر آن دیندار ممتاز که آخر از شهادت شد سرافراز

رسیدن خبر شهادت مسلم بحضرت علیه السلام

خوشا آن مرد دیندار و خوش اطوار که باشد خیرخواه آل اطهار
ز عبدالله و منذر شد روایت که ما را گشت چون از حج فراغت
بصد عجلت روان گشتیم در راه رسانیدیم خود را تا بآن شاه
بدان سرعت که ابر آید بگلشن بدان سرعت که مهر آید بروزن
بدان عجلت که باد صبحگاهان رسد در خدمت گل در گلستان
براه کوفه مردے گشت پیدا ز ره برگشت چون او دید ما را
رسیدیم و با و گفتار کردیم ز حال کوفه استفسار کردیم
نمود اظهار آن مرد مسافر که خود گشتم بچشم خویش ناظر
بجنب مسلم و هانی رسیدند تن شان کو بکو اعدا کشیدند
عبیدالله سفاک بدانجام فرستاد است سرها جانب شام
نمودند اهل کوفه بیوفائی باول الفت و آخر جدائی
بگفتیم این خبر با شاه ذیشان شنید و شد شه مظلوم گریان

ع
عبدالله بن سلیم و منذر بن مشمعل ۱۲

دلش در سینه چون ماهی طپان شد   مگر در شکر باری تر زبان شد
پی شان مغفرت آن مقتدا خواست   قوی دل کرد و رحمت از خدا خواست
خبر شد چون بفرزندان مسلم ع   که رفت از ظلم اعدا جان مسلم ع
پس ماتم بجودیا عهد کردند   نگرددتا عوض هرگز نگردند
بلند از خیمه‌های شاه عالم   شد آواز فغان و شور ماتم
بیک سو زوجهٔ مسلم بزاری   دگر سو دخترش در بیقراری
سرشک زینب و کلثوم در جوش   زبس سر زدن گشتند بیهوش
امام آمد بخیمه داد تسکین   نمود آن بیکسان را صبر تلقین
ز الطاف و کرم آن شاه ابرار   نوازش بر یتیمان کرد بسیار
چو آمد موکب شه در زباله   مقدر داد داغ نو چو لاله
خبر آمد بفوج شاه ذیجاه   که عبدالله یقطر شد شهید آه
مقدر داد در غربت دگر داغ   رسید از دست اعدا لاله سی داغ
سرشک از چشم بارید و دعا کرد   بصد زاری ز خالق التجا کرد
بحال دوستانم رحم داور   بمن کن جمع ایشان را بمحشر

ملاقات کردن حر با لشکر و سد راه گشتن و گفتگوی یکدیگر

قوله زباله
نام منزلی است در
راه مکه [illegible]
[illegible]

کسی کو دوربینی پیشه دارد ز انجام امور اندیشه دارد
همی را که باشد خود کند سر ندارد بار خود بر دوش دیگر

دران منزل امام هر دو عالم نمود اصحاب یاران را فراهم
رفیقان و عزیزان جمع گشتند همه صاحب تمیزان جمع گشتند

فراهم صورت انجم بیک برج گهرهای ثمین گویا بیک درج
نمود ارشاد آن شاه یگانه کنون برگشته شد از من زمانه

همه حق تافتند از یاری من ابا کردند از غمخوارے من
کجا رونق ببازار محمد خزان آمد بگلزار محمد

نه مسلم ماند در عالم نه هانی ز جور اشقیا گشتند فانی
به عبد الله یقطر هم دغا شد که بیکس کشتهٔ تیغ جفا شد

وفادارے که با من یار گردد قتیل خنجر اغیار گردد
بقتل من شدند آماده ظالم علم تیغ ستم شد بنی هاشم

ز من خواهند بیدینان مطلق عوض از کشتگان بدر و خندق
مگر کارے نه از یاری گر من مخالف ست مطلب از سر من

درین طوفان مرا باشد خدا بس بلاے خود نخواهم بهر کس

بمن باشد بجا هر کس که خواهد   شود از من جدا هر کس که خواهد
قیامت از استماع این خبر شد   زمین و آسمان زیر و زبر شد
کسانی را که حرص مال و زر بود   متاع در جهان شان در نظر بود
خزان دیدند چون آن تیره بختان   جدا گشتند چون برگ درختان
جدا از خدمت آن شاه گشتند   پریشان ذره‌های راه گشتند
خداجویان شریک حال ماندند   حضورش با استقلال ماندند
دلیران را کجا پروای سر بود   رضای حق تعالی در نظر بود
که تا تیغ ست جوهر هست قایم   شعاع مهر با جوهر ست دایم
دو سه منزل دگر چون قطع گردید   کنار آب آن خورشید تابید
باصحاب و غلامان حکم شه شد   به جمله نیک نامان حکم شه شد
که اینجا آب بردارند چون بر   شود در تشنگی تا دل شه بی صبر
دگر چون قطع در راه سفر گشت   زمقراض قضا تنها دامن دست
یکی زان جمع گفت الله اکبر   سبب پرسید ازو سبط پیمبر
بگفتش اشجار خرما در نگاه اند   دگر گفت این نشانهای سپاه اند
چو شد راشد یقین فوج حاصل   سوی کوهی در انجا گشت مائل

امانی تا ازان انبوه باشد سپه را پشت سوی کوه باشد
رسیدند اهل دین نزدیک کهسار حر آمد با هزار اسوار خونخوار
همه از شدت گرما پریشان ز فرط تشنگی لبها بدندان
ز سوز دل عرق بر رخ هویدا ز آتش آب چون گردید پیدا
بدن از گرد ره انبار خانه زبان در هر دهن گویا زبانه
حضور شاه ذیشان صف کشیدند باین سو هم رفیقان صف کشیدند
بحکم شه شد آنجا خیمه برپا توقف کرد ابن شاه بطحا
ز بس ابر است هر جا در فشان است سخاوت حصهٔ این خاندان است
بسیرابی شان شه داد فرمان گهر بارید هر جا ابر نیسان
بحکم شه کریمان آب دادند که با اسپان ایشان آب دادند
همه یاران حر سیراب گشتند همه اسپ شتر سیراب گشتند
چو شد وقت نماز ظهر داخل بحکم حضرت سلطان عادل
بلب آورد در انبوه مخلوق اذان ظهر حجاج ابن مسروق
بگوش آمد چو آواز اقامت برآمد از خیام پاک حضرت
سرانعل مبارک پاک و زیبا ردا بر دوش نعلین در پا

روا بر دوش ظل رحمت رب
بپا نعلین تاج فرق کوکب
میان ہر دو لشکر جاے والا
بجا آورد حمد حق تعالی
پس نعت نبی فرمود ارشاد
سفر از خود پسند من نیفتاد
بیاپے نامہ ہا گردید مرقوم
بسوگند خدا گردید مرقوم
کہ زود آ رہنماے نیست ما را
امامے پیشوای نیست ما را
کنون ہستید اگر بر عہد محکم
دلم از عہد تو سازید خرم
وگر برگشتہ اید از عہد و پیمان
نباشد پاس قول و خوف یزدان
بہ حجت ہا چرا انباز گردم
بسوے موطن خود باز گردم
ندادند آن ستم کیشان جوابے
نیامد ہیچ از ایشان جوابے
اشارت کرد حُر را شاہ ذیشان
نماز خود بہ فوج خویش خوان
نمود او عرض این کے میتوانم
تو اے سبط رسول اللہ امام
امام ہر دو عالم پیش ایستاد
شہنشاہ معظم پیش او استاد
نماز ظہر با فرزند حیدر
ادا کردند با ہم ہر دو لشکر
دو صف از پیروان خاص معبود
بہ لشکر میمنہ ہم میسرہ بود
نماز عصر ہم با ہم ادا شد
چو فارغ از نماز آن شقتہ ا شد

بایشان گفت حق من عیانست گواه حق زمین و آسمان است
بترسید از خدا حق را شناسید ز قتل آل پیغمبر هراسید
خلافت اهل بطلان را نه زیبد امامت باده خواران را نزیبد
بپرهیزید از اهل جهالت حذر سازید از کفر و ضلالت
نشاید روسیه اقتدا چند پرستیدن نشاید آتش و زند
وگر بد عهد و در قصد نبردید نوشتید آنچه آنرا محو گردید
مرا هم کار با اهل دغا نیست امید یاری دین از شما نیست
کشم دامن رها از خار کینه شوم راجع نشینم در مدینه
همه گفتند ناواقف ز کاریم خبر از نامه و قاصد نداریم
بعقبه حکم سلطان عرب کرد فگنده آن نامها حسین طلب کرد
همه آن منکران انکار کردند بسبط مصطفی اظهار کردند
که ما فرمان بر ابن زیادیم بحکمش ما باین جانب فتادیم
نه هرگز از تعرض باز مانیم ترا در پیشگاه او رسانیم
بقوم بیوفا فرمود حضرت گوارا نیست هرگز این ذلت
بحکم خسرو فرخنده القاب سوار مرکبان گشتند اصحاب

به پشت اشتران بستند چون بار — سوار دوش احمد گشت اسوار
فراز طور چون موسی برآمد — بگردون صوت علیے برآمد
همه فوج مخالف ستدره شد — بسوی حر خطاب تیز شد
چه میخواهی نگون باد اسر تو — نشیند در عزایت مادر تو
دل حر از تف غیرت برآشفت — ادب مانع مگر گشت و همین گفت
گرفتی دیگری گر نام مادر — جوابش دادمی با ابن حیدر
بحق دختر ختم رسالت — چه گویم غیر تعظیم و کرامت
اگر گویم جوابی لب بدوزد — زبانم در دهن چون شعله سوزد
بیثرب بود روی شاه ابرار — بسوی کوفه و میکرد اصرار
بآخر گفت حر با شاه ذیشان — برای جنگ ما نیست فرمان
سوی کوفه نرانی گر تکاور — برو سوی وطن از راه دیگر
بحاکم می نویسم انچه باید — که شاید صورتی دیگر برآید
شوم از دام گمراهی رها من — نگردم مبتلای این بلا من
شنو آنوقت آن شاه ملک خو — زراه قادسیه سوی حیب رو
روانه یکطرف شاه دو عالم — بآنسو از دوجا هم فوج اظلم

حر آمد گفت آہستہ بحضرت
کہ ہمراہ من اند اہل شقاوت
اگر نوبت بجنگ آید بشکر
بغربت گشتہ خواہی شد مقرر
ترا سوگند رب زینہا حذر کن
ہواے جنگ شان از سر بدر کن
نمود ارشاد از کرم چہ باکست
شہیدان را تمنای ہلاکست
شہادت در رہ حق دین پرستیست
بلندی در رضای حق ز پستیست
نہ از خود من باعدا میکنم جنگ
بامر حق تعالی میکنم جنگ
چو حر بشنید زینسان کلمۂ حق
نماند امید و شد در فوج ملحق
غرض طی گشت منزل در کشاکش
گہی افسرده گہ روشن شد آتش
سحر چون اشتران ابار کردند
سفر اصحاب صدق آثار کردند
بروی اسپ شہ را خواب بربود
چو چشم از خواب شد بیدار فرمود
کلام یاسین با حمد خداوند
علی اکبر کہ شہ را بود فرزند
بپرسید از پدر آخر چہ حالست
کہ بر لبہای اقدس این مقالست
نمود ارشاد شہ دیدم بر رویا
کہ مردے بر رخ من بود گویا
کنند این مردمان طی قہم راہ
اجل لیکن بایشانست ہمراہ
شدم واقف سخن بر رو من بود
خطاب مرد گویا سوی من بود

بگفت آن شاهزاده نیست پروا — که ما هم از حق و حق است از ما
بخاصان خدا باکی نباشد — که دنیا جز کف خاکی نباشد
شه والا بحق او دعا کرد — ثنای او بتسلیم و رضا کرد
گذشت آن شاه چون از منزل بطن — بقطع ره برون از منزل بطن
بطن عقبه نام منزل ۱۲
همه اصحاب خود را کرد آگاه — که امشب شوهم گفته در بین راه
همه گفتند این اچیست اسباب — بشود از شاه حضرت دیده ام خواب
سگان چند نزد من رسیدند — تن اعضای من از هم دریدند
سگ ابلق در آنها بود ملعون — که بر من حمله کرد از جمله افزون
بگفت این حال چون سلطان عالم — ز جوشش گریه برپا گشت ماتم

بیان ورود حضرت بارض کربلا و برپا کردن خیمه در آنجا

ز حال غیب حضرت را خبر بود — که سبط و نائب خیر البشر بود
ز درگاه خدا بود آنچه فرمان — بجا آورد سلطان شهیدان
ز تیغ ظلم اگر بی سر نگشتی — بمحشر شافع محشر نگشتی
شرف بر اذیت بود موقوف — شفاعت بر شهادت بود موقوف
ز زین العابدین آمد روایت — که در راه سفر همراه حضرت

بسی از حال یحیی یاد میکرد ز ظلم و جور اعدا یاد میکرد
که تحفه پیش زن گو بود یکبار سر او را فرستادند کفار
چنین میگفت و طی میکرد منزل قدم در راه و سوی کربلا دل
همین از ذکر یحیی بود اشارت که قتلش هست او را هم شهادت
بمنزل ماند تا آن شاه ذیجاه سپاه شام و کوفه ماند همراه
چو رو میکرد حضرت سوی دیگر همی گردید سد راه لشکر
چنان ماندند گرد آن بوالفضولان که خضر راه تنگ آید ز غولان
بارض کربلا آخر رسیدند به صد کرب و بلا آخر رسیدند
در آنجا اسب حضرت گشت ساکن قدم برداشتن شد غیر ممکن
بدل رهوار گردو شد بجا حال تصور کرد آن شاه خوش اقبال
بپای اسب نعل آهنین است ز مقناطیس شاید این زمین است
نمود ار شاه نام این زمین چیست چه میگویند این را مالکش کیست
همه گفتند دارد کربلا نام بود هم ماریه هم نینوا نام
شنید و اشک حسرت ریخت از چشم چه خون دل بغربت ریخت از چشم
بگفت این موضع کرب و بلاهاست مقام محنت و رنج و عناهاست

بلا آرد بسرهای سعیدان | شود آلوده خون شهیدان
بپا سازند اینجا خیمه من | که تا روز جزا اینست مسکن
غریبان را همین جای هلاکست | زیارتگاه خلق این جای پاکست
همین جا خلقتی آید از ره دور | شود شهری درین ویرانه معمور

در بیان فرستادن ابن زیاد لشکر بافسری عمر سعد برای قتل فرزند حیدر کرار علیه السلام

درین عالم که از زخم بلا رست | فلک از ماه نو تیغیست در دست
خصوصاً بهر خاصان الهی | بود افزون درین دنیا تباهی
تقرب هر که دارد با خدا بیش | بدام آفت است و مبتلا بیش
امام دین بخاصان خاص تر بود | بلایش زان بزرگ از هر بشر بود
روایت کرده اند ارباب ماتم | که تاریخ دوم بود از محرم
بقولی روز هشتم بود آن روز | که در دشت بلا شد رونق افروز
ز هجرت بود آن شصت و یکم سال | که آمد از وطن شاه خوش اقبال
گل آمد دشت ویران بوستان شد | زمین از فیض مقدم آسمان شد
به ذره ذره دعوی انا الشرق | لب هر برگ و آواز انا البرق
چنان شد کثرت افواج بدخواه | که چون باب امان مسدود شد راه

ره رفتن بهر جا گشت چون بند | امام رهنما با خویش پیوند
خیام خود دران صحرا بپا کرد | مقام آنجا ز جور اشقیا کرد
بساحل خیمهٔ سبط پیمبر | لب کوثر بنای قصر گوهر
لب دریا هوای جانفزا بود | برای تشنگان معجزنما بود
هوای سرد و دریا در روانی | دم عیسی و آب زندگانی
لعین ابن زیاد زشت کردار | چو شد از آمد حضرت خبردار
طلب کرد ابن سعد بیپیر را | امیر ری نمود آن بدگهر را
چنان افتاد ضرب حرص دنیا | که رو گردان شد آن کافر ز عقبی
بحرص دولت دنیا زنا زاد | بدو رخ دیده و دل بسته افتاد
بجمع چار الف اسوار نامرد | ز کوفه رو بدشت کربلا کرد
بگرد اصحاب فیل آن فوج شر بود | که هدم کعبه او را در نظر بود
شنود آن مردود رسوا آمد بمسجد | بمنبر شد بمردم گفت منعم
که فرزندان بوسفیان کریم اند | همه ارباب اموال و نعیم اند
نوازشها بیاران مینمایند | کرم بر دوستداران مینمایند
مرا دادست فرمان حاکم شام | کنم با خیرخواهان بذل انعام

پرستند هر که او را یابد آن زر
کشند سر هر که پامال است آن سر
فرود آمد ز منبر بدل کرد
ز زر مملو همیان را سپر کرد
بپای خویش بدبنیان اشرار
درافتادند در آتش نگونسار
شقی تر شمر در افواج کین بود
لعین ابن لعین ابن لعین بود
پلیدیش بد از حد بیش کینه
روان گردید با فوج کثیره
پس او شبث با لشکر گران شد
روانه ابن اشعث بعد ازان کرد
فرستاد آن لعین لشکر بلشکر
برای قتل فرزندان حیدر
بصحرا سی هزار اسوار شد جمع
بقول بعض ازین بسیار شد جمع
باین جانب امام اصفیا خود را
سپاه خویش را احباب خود را
فراهم کرد و خطبه خواند و فرمود
که می بینید کاین کفار مردود
شدند از حق سراسر دست بردار
کمر بستند بر باطل جفاکار
مرا نبود امید کامرانی
لبالب گشت جام زندگانی
مقام محنت و درد است دنیا
که دارد تیغ کین در دست دنیا
بسا یوسفشان خفتند در خاک
لباس هستی شان گشت صد چاک
خوشا آنکس که ترسد از قیامت
نهد بر فرق خود تاج شهادت

حضور مصطفیٰ گردد مکرم بدرگاه خدا گردد معظم
مرا ختم رسالت داد فرمان که سر بازم براه رب سبحان
سر پاسے زنم بر مال دنیا بدست آرم عروج ملک عقبیٰ
کسی کو هست محکم در رفاقت بجان گردد خریدار شهادت
بحشر رتبهٔ او هست بالا که سر بازد براهِ حق تعالیٰ
زهیر قین شد بیتاب و برخاست بیان فرمود یاری از خدا خواست
که یا شاه زمانه فخر عالم منم در یاری تو چست و محکم
اگر صد بود در دنیای فانی برائے من حیات جاودانی
همی کردم بسر بازی تامل براهِ تو که هستی مالک کل
بدستِ من اگر دامان پاکست مرا از کشته گردیدن چه باکست
اگر تا چرخ باشد از طلا تل بود کم پیشم از یکدانۂ خردل
مرا از دامنت دولت خدا داد نخواهم دولت مردود شداد
امام من توئی ای من فدایت من و صد عالم جان خاکپایت
هلال آن ابن نافع نیک اختر ستاد و گفت یا سبط پیمبر
چه تو از جفاکیشان چه برداشت ز دست بدعت ایشان چه برداشت

ز اصحاب منافق در بلا بود
ز دنیا تا بعقبی میل فرمود
علی شاه معظم والد تو
امام هر دو عالم والد تو
ز دست ناکسانِ زشت و باطل
ز دست قاسطانِ کفر در دل
کشید اندوه و واصل شد برحمت
ز دنیا رفت و آخر شد بجنت
تو گشتی مبتلای رنج امروز
بدست این گروه نکبت اندوز
کند هر کس که خلع بیعت تو
کشد سر از خط تبعیت تو
ضرر با خویشتن نادان رساند
بروز حشر رستن کی تواند
من و دامان تو یا سبط احمد
بجان قربان تو یا سبط احمد
عدوی دشمن تو دوست با دوست
پر از مهر و ولای تو رگ و پوست
بجا آرم همانی آنچه فرمان
کنم تعمیل حکم تو بصد جان
مرا از خدمت تو هست امید
هلالم بدر خواهم شد ز خورشید
چو شد ختم کلامش پیش مولا
بزیر پا وفا برخاست از جا
گزارم شکر احسان خدا را
که مثل تو امامی داد ما را
نگون به پای تو گردن همیشه
بدامان تو دست من همیشه
اگر اعضای تن صد پاره گردد
تن من خاک و خاک آواره گرد

نگردم دست بردار از اعانت
که از جدّ تو می خواهم شفاعت
کسانند آنها که ضایع آل او را
گذارند از دغا دنبال او را
پس مردن گرفتار عذاب اند
دم محشر سزاوار عقاب اند
جدائی از تو ای مولای سرور
فراق ست از خدا و از پیمبر
عجب دولتیست این از شهادت
که کوثر موجزن تا باب جنت
کسی کو فدیهٔ سرور نباشد
ازو بدبخت تر دیگر نباشد
بدینسان دیگران هم پیش حضرت
سخن گفتند از حسن عقیدت
امام پاک ایشان را دعا کرد
نگاه یاس سوی اقربا کرد
بدرگاه الهی دست برداشت
بهنگام تباهی دست برداشت
که یارب این ستمگاران بیباک
که یارب این جفاکاران سفاک
تلف کردند حق آل اطهار
کشیدند از عداوت تیغ کفار
مسلط کن بر ایشان حقرسی را
کز ایشان زنده نگذارد کسی را
تعدی می نمایند اهل بدعت
تو یاری ده تو یاور شو بنصرت
شدند اهل شقاوت طالب زر
خدا جویان کم اند الله اکبر

آمدن اولاد اسد باعانت حضرت بترغیب حبیب ابن مظاهر
و جنگ کردن کافران و تاب نیاوردن آنها

بشر را هست لازم جستن تدبیر
که تدبیرست شرط آینده تقدیر
ز هر امید دل برکنده باید
رضای حق رضای بنده باید
زند البته از خود دست و پائی
رساند رهنما آخر بجائی
کند بهر خدا هر کس که محنت
دهد او را خدا البته اجرت
شهیدان سر راه دین که دادند
همیشه در ریاض خلد شادند
حبیب ابن مظاهر خاص باری
چو دید آن ازدحام فوج ناری
بآن سو آمد لشکر به لشکر
باین سو چند قبیلان دلاور
بحضرت عرض کرد آن شیر معبود
چو یابم اذن سازم فکر مقصود
ز اولاد اسد اینجا گروهیست
که مستحکم بایمان همچو کوهیست
قوی بازو دلاور مرد میدان
شکار پنجهٔ صد شیر نیستان
کنم دعوت بیارم سوی حضرت
گر این قلت بدل گردد بکثرت
مدد میخواست کی فرزند حیدر
بپاس خاطرش فرمود بهتر
چو رخصت یافت در هنگام شب رفت
سوی آن قوم از بهر طلب رفت
به پند و وعظ و تفهیم و نصیحت
نمود آن قوم را مایل بحضرت
نود کس صاحب جرأت از ایشان
روان گشتند سوی شاه ذیشان

بگرمی برق و در شور و شغب میغ مسلح از خدنگ و نیزه و تیغ
با بن سعد جاسوسی خبر کرد که تدبیر نبرد آن بدگهر کرد
معین کرد ظالم چارصد کس گرفتار ظالم چارصد کس
که سرکرده دران فوج لعین بود سیه رو ازرق شامی مردود
بشب آن قوم می آمد که ناگاه گرفتند از سپه یحیی سر راه
میان راه با آن قوم شد جنگ بتاریکی شب تا یوم شد تنگ
زبس شد از دو جانب ریزش خون شفق گون شد زمین مانند گردون
نیاوردند تاب آنها ز قلت که در فوج مخالف بود کثرت
شکست افتاد صحرا گرد ایشان پریشان شد ز صرصر خرمن شان
حبیب آمد بحضرت ماجرا گفت همه حال هجوم اشقیا گفت
شنید احوال و گفت آن شاه ذیجاه همه حول و همه قوت من الله
کند هر کس که خواهد بر خلافی خدای ما برای ماست کافی

در بیان قرق شدن آب فرزندان ساقی کوثر و شورش اعدای خود سر و جان بازی یاران آن سرور

بچشم غور بینید اهل انصاف ز اعدا جور بینید اهل انصاف

به مهر فاطمه دادار اکرم دهد آب بجو جمله عالم
کنند آن ناریان سفاک قصاب جگر بندان او را منع از آب
روایت شد که ابن سعد بیدین عدوی خاندان آل یسین
چه ظاهر آتش کفر نهان ساخت که قرق آب هم بر تشنگان ساخت
بدریا کرد پانصد کس مقرر بذیل ابن حجاج ستمگر
که هر شیدا ز عطش گردند بیتاب نیابند اهل حق در تشنگی آب
نه بر اشتر نه بر استر شود قرق به ابن ساقی کوثر شود قرق
شوند آسوده چون حیوان شتابند مگر یک قطره مهمانان نیابند
لب دریا رسد بیجرم و تقصیر بحلق تشنه شان آب شمشیر
عطش چون شد به فوج شاه غالب لب خشک آب اگر دید طالب
کلندی برگرفت آن شه خوش انجام به پشت خیمه‌ها برداشت نه گام
بسوی قبله آنرا بر زمین زد برحمت تکیه سلطان مبین کرد
خدا بیش از عنایت کرد ممتاز عیان شد چشمه شیرین باعجاز
چه چشمه چشمه ظلمات ثانی که آبش بود آب زندگانی
چه چشمه چشمه خورشید انور که آبش بود مثل آب کوثر

رفیقانِ امام و آل و اصحاب
عطش شد رفع فرمودند نوش آب
وضو و غسل ازان احباب کردند
سبوها مشکها پُر آب کردند
دو روز آن تشنگان سیراب گشتند
مگر روز سوم بیتاب گشتند
چنان گم گشت آن چشمه ازان پس
نیامد زو نشان در دیدهٔ کس
نوشت ابنِ زیاد و کرد تاکید
بابن سعد مکتوبے به تهدید
شنیدم میکند ابنِ علی چاه
برارد آب بخشد حسب دلخواه
دهی مهلت باو سازی تساهل
ترا معیوب سازد این تامل
چو خوانی نامه‌ام در عرصهٔ جنگ
چنان کن کار بر سبطِ نبی تنگ
که تشنه جانبِ کوثر شتابد
بدنیا قطرهٔ آبے نیابد
خدا لعنت کند آن بیحیا را
که کشت از تشنگی آلِ عبا را
روایت شد که در صحرا چو اصحاب
ز فرطِ تشنگی گشتند بیتاب
شکایت از عطش کردند طفلان
به حلق خشک غش کردند طفلان
به عباسؑ دلاور گفت مولا
که فکرِ آب لازم گشت بر ما
رهِ دریاے جاری زود در گیر
پیاده بست و سه اسوار برگیر
شود از بهر طفلان صورت زیست
اگر پُر آب آید مشکها بیست

چو فرمان یافتند از شاه شیران   گذر کردند به ساحل فرات
موکل بود آنجا ابن حجاج   مع لشکر کنار نهر مواج
صدای پا شنید و گفت برگو   درین تاریکی شب کیستی تو
ندا کرد ابن نافع ابن عمت   برای آب نوشی کرده نیت
بگفتا نوش کن بادت گوارا   مگر منع ست آل مصطفی را
مجاهد بانگ بر زد وای بر تو   چه داری ای لعین مد نظر تو
اجازت بهر من ای زشت کردار   دهان خشک اهل بیت اطهار
بگفتا نیست از حاکم اجازت   ندارم چاره غیر از اطاعت
بیاران ابن نافع زد صدا تیز   که هان مشکیزها سازند لبریز
بفوج یاور خود آن ستمگار   بزد نعره که بگذارید زنهار
بساحل آتش پیکار شد گرم   قضا را از دو سو بازار شد گرم
مگر از آب دریا مشکها پر   نمودند از جوانمردی بها در
بسوی خیمه ها گشتند راهی   نشد رنجی بتایید الهی
باین تقریب عباس دلاور   به سقا شهره شد در هفت کشور

در بیان نامه ابن زیاد و رخصت یافتن یک شب تقرر جنگ و دیگر و گفتگوی حضرت و جواب رفیقان

بگوش ہم میرسد از غیب آواز   بریز اشکے و شو در چشم ممتاز
اگر خواہی نجات از ہول محشر   بمان در ماتم سبط پیمبر
بہ محفل این حکایت کن عیانتر   کرد چہ گریہ گردد حال حضرت
باخبار صحیحہ اہل اخبار   رقم کردند حال شاہ ابرار
کہ تاریخ نہم بود از محرم   کہ شد بر شاہ عالم شدت غم
خط ابن زیاد آمد ز کوفہ   پیام ہم صد فنا آمد ز کوفہ
بابن سعد ملعون کرد تحریر   تأمل تا کجا در قتل شبیر
مدہ مہلت کہ او در تابوی فرصت   بزیر تیغ و زور بازوی است
بہ عجلت خون او را بر زمین ریز   بمظلومان شود تیغ ستم تیز
چنان کن تا شود چون وز میدان   جدا از تن سر شاہ شہیدان
سواران پاس حق ہرگز نسازند   سمندان بر تن مجروح تازند
کشی در جنگ اگر شیران نامی   ترا سازم بہ نزد خود گرامی
دہم از مال دنیا بیش از بیش   بیابی عمر و سعی کوشش خویش
بملک رے ترا حاکم نمایم   بامثال توقف بر تو فرمایم
اگر باشد ترا نوعے تامل   بلشکر شمر باشد حاکم کل

چو نامه خواند ابن سعد ملعون — شد آماده شقاوت گشت افزون
سیه رو تر شد از هر حرف تحریر — بپای زشت شد هر سطر زنجیر
بسر داغ جنون چون نقطه بر فوق — بگردن از دوائر طوق بر طوق
بسان نامه پیچیده پیچید — سیه رو تر مگر از لیفه گردید
بسوی شمر دید و کرد گفتار — مرا ظالم تو کردی داخل نار
کمر بستم بخون ابن حیدر — شدم محروم از رحمت به محشر
بعصیان مرتکب ناچار گشتم — بدنیا و به عقبی خوار گشتم
بگفت این و سپه را دست داده — بشمر زشت افواج پیاده
بلشکر گفت تیغ و تیر بارند — به فوج سبط احمد حمله آرند
ز صف آمد برون شمر زنازاد — قریب لشکر حضرت ندا داد
کجائید ای جگربندان اطهر — شما را از گروه ماست مادر
شما را من امان داده برائید — ازان لشکر سوی این لشکر آئید
بآن سو تشنگی و ناشکیبیست — باین سو خواب نوشین آب جاریست
بآنجانب همه از فاقه لاغر — باین جانب همه نعمت میسر
جناب جعفر و عباس و عثمان — جگربندان شیر رب سبحان

بستمگر دون بر آشفتند و گفتند
بر آن ملعون بر آشفتند و گفتند
دہی مارا امانی ای جفاکیش
ستم بر نائب پیغمبر خویش
نہ با این شاہ صفدر میکنی جنگ
به الله و پیمبر میکنی جنگ
تو و بر پیشوایانِ تو نفرین
چه دینست این بایمانِ تو نفرین
بجاہ و ساز و سامانِ تو لعنت
به نعمتہای الوانِ تو لعنت
سخن زینسان چو با یکدیگر آمد
خروش از لشکر اعدا بر آمد
بزینب چون ازین شورش خبر شد
ز دل آہے کشید و نوحه گر شد
حضورِ شاہ آمد دید در خواب
صدا زد یا اخی دریاب دریاب
صداہای ستمگاران ناکس
نمے آید مگر در گوش اقدس
ز زانو سرِ شہِ دین کرد بالا
نمود ارشاد صبر ای بنت زہرا
چه دیدم از دست غداران دون
مگر زہرا رہ تسلیم پیمود
بخوابم جدِ من پیغمبر آمد
حسن آمد جناب حیدر آمد
بچشمِ خونچکان گفتند با من
که زود آ پیش ما زین دہر پرفن
ز خارستانِ آفت پا برون آر
قدم در روضہ جاوید بگذار
شنید این خواب زینب کرد فریاد
که واویلا ز دستِ اشقیا داد

نمود ارشاد حضرت انچه حالست   شریک حال رب ذو الجلال است
بوا ویلا چرا گویان زبان است   عذاب و ویل بهر دشمنان ست
بکن صبر و نه جوش آه و افغان   مگردان شاه اعدا را مگردان
در آمد حضرت عباس غازی   بخدمت گفت یا شاهِ حجازی
سپاهِ اشقیا نزدیک آمد   قریب آمد بسا نزدیک آمد
ندارند اهل جرأت پیش ازین تاب   سنانها مخلد در جسم احباب
چه فرمان یا امام مشرقین است   سزای شوخ چشمان فرض عین است
نمود ارشاد خاص درگر رب   برو کن زود استفسار مطلب
سواره رفت عباسِ علمدار   سبب پرسید چون گفتند اشرار
که آمد از امیر شام فرمان   کند بیعت با و شاهِ شهیدان
و الا جنگ را آماده باشد   سرش در خاک و خون افتاده باشد
بآنها گفت غازی میروم من   برای عرض پیش خاص ذو المنن
توقف این قدر ای فوج گمراه   که آیم باز من از خدمتِ شاه
حضور شاهِ دین آمد خبر کرد   ز شورش هاے آن انبوه نامرد
نمود ارشاد حضرت گر توانی   به تعلیم و به تفهیمے که دانی

از اینها مهلت یکشب طلب کن ز اعدا فرصت یکشب طلب کن
اگر مهلت دهد این قوم ناری گذارم شب بحمد و شکر باری
به استغفار و طاعت شب گذارم به تسبیح و تلاوت شب گذارم
لب سازم بزاری و تضرع سحر سازم بزاری و تضرع
بشوق سجده و ذوق نمازم وداع طاعت غفار سازم
روان عباس غازی شد بمیدان باعدا گفت این شاه مردان
که نور دیدهٔ ختم رسالت پی یکشب شود خواهان مهلت
شود آویزش مردان دم صبح همین گو و همین میدان دم صبح
چو ابن سعد ناری کرد انکار خروش آمد برون گفتند اشرار
چو مهلت کافری خواهد مجاز است چرا ممنوع سلطان حجاز است
ز رای فوج شد مجبور کافر همین مهلت بیکشب شد آخر
ندا کرد ابن سعد دشمن ایمان که دادم مهلت یکشب [illegible]
بجای خود درآمد هر دو لشکر امام رهنما سبط پیمبر
در آن شب جمع کرد اصحاب خود را عزیزان و همه احباب خود را
خدا را حمد و احمد را ثنا گفت پس حمد و ثنا با قوم گفت

که من گشتم گرفتار مصیبت / ز سبط مصطفی برگشت امت
نمودند اشقیا قرآن فراموش / احادیث نبی ایمان فراموش
زمانه کرد با من بیوفائے / نماند از دام امید زندگانی
مگر کفار با من کار دارند / درین پیکار با من کار دارند
کمر بستند از طغیان مستی / بهدم کعبه و در بت پرستی
مرا منظور تکلیف شما نیست / ز رنج دیگری نفعی مرا نیست
ز بیعت جمله را آزاد کردم / درین غربت خدا را یاد کردم
عبث همراه من از غم نکاهد / رود هر کس بهر جائیکه خواهد
ز ارشاد امام عرش طارم / همه در گریه افتادند مردم
شباب قاسم عباس اکبر / عزیزان و قریبان و برادر
بزاری دست بسته عرض کردند / ضرورت بود ادای فرض کردند
که یا سبط نبی محبوب داور / چنین با ما مفرما بار دیگر
نه بهر مال و دولت بندگانیم / بامید شهادت بندگانیم
غلامانیم تا بر سر تن ماست / بدرگاهت خمیده گردن ماست
فدا بادا دما فرمان بر تو / سر ما باد قربان بر سر تو

اگر با دامنت وابسته باشیم   ز بند هر دو عالم رسته باشیم
بفرزندان مسلم گفت سرور   شما را داغ مسلم نیست کمتر
بپای شاه افتادند و گفتند   بجاے خویش استادند و گفتند
غلامان زنده و مقتول آقا   بسی زین زیستن ننگست اولے
تو هستی خضر راه با غریبان   توئی امیدگاه ما غریبان
روی خود و در جهان ما را گذاری   بجا در یتیم رد تجویز خوارے
نگاه رحمتے بر بیکسان کن   بسوی خانه‌اش از خود روان کن
تو در فردوس ما در قوم دشمن   یتیمایم شاها رحم بر من
چنین در دشت با آواره صغیر   بنزدیک خدا همراه خود گیر
شد از گفتارشان گریان شه دین   برآمد شیون از شاه حق بین
بحضرت مسلم این خوش نکته گفت   دُر شهوار ایجاز این چنین سفت
اگر هفتاد بار ای شاه ذیشان   شوم کشته بتیغ ظلم عدوان
فتد کوه مصیبت بر سر من   شود برباد این خاکستر من
جدائی از تو جستن کفر دانم   کسے را جز تو در عالم نخواهم
بود در دست من تا تیغ یا شاه   نسازم دست از پیکار کوتاه

شود از بی سلاحی سست اگر تنگ کنم با دشمنانت جنگ از سنگ
براهت کشته گشتن زندگانی است نه این مرگست عیش جاودانی ست
چه خوش اندوه کان باشد دمی چند خدا خوشنود و پیغمبر رضامند
زهیر با وفا هم همچنین گفت ثناهای امام ما وطین گفت
که قربان توام با صد دل و جان فدای تو شوم اینست ایمان
خطر از کشته گشتن نیست مطلق شهادت نعمت عظمی است الحق

خبر رسیدن به محمد بشیر حضرمی رفیق حضرت درباره مقیدی فرزند او و عنایت حضرت برو

خدا ثابت قدم دارد بایمان چو ایمانست سربازیست آسان
وفا دارے که دارد از وفا کار ندارد غم اگر گردد گرفتار
فدا گر سر شان کوه محنت زجای خود نجنبد اهل همت
سله محمد نام از اصحاب ذی جود که فرزند سعید حضرمی بود
در آن شب شد خبر او را از اخبار که فرزند تو شد جایی گرفتار
بزندان یوسف تو گشت پابند مه اوج شرف در هاله تا چند
بدو فرمود شه روای خردمند پی تدبیر آزادی فرزند
فرا فکر رهائی گشت در پیش رها ندم گردنت از بیعت خویش

سله
محمد [illegible]
[illegible] بشیر
حضرمی رفیق
حضرت است

نمود او عرض احم حق تعالیست
بی هر درد نزد او مداوست
مرا کافی خدای بی نیازست
بفکر کار ما آن کارسازست
چرا باشد مرا فکر رهائی
کند مشکلکشا مشکلکشائی
اگر از تو جدا گردم دمی چند
مرا دزدندگان یارب بدزدند
چه غم دارم منم پیش نگاهت
گرفتاریست آزادی براهت
ببین مرا ازره لطف و عنایت
عنایت پنج نامه کرد حضرت
که بود از روی تخمین غیر نقصان
بقدر الف درهم قیمت شان
روانه تا کند بهر رهائی
نگردد در رهائی دیر پائی
خوشا آقا که دارد در چنین حال
خیال بندهٔ آشفته احوال
مقام غور اینست ای محبان
که حضرت مشکلش فرمود آسان
بقید ظلم عابد مبتلا بود
بزندان یوسف آل عبا بود
نبود آن دم غریب کربلائی
که می فرمود تدبیر رهائی

آمدن چند کس زان لشکر باین لشکر بتوفیق خدای تعالی

نباشد حال در دنیا برابر
که نیکان در بدان هستند اکثر
بهر کس میکند تقدیر یاری
ز قید کفر یابد رستگاری

چنین ثابت شد از بعضی روایات   دران لیل سیه مانند ظلمات
شریک شه شدند از فوج اعدا   بپاس دین حق سی کس دو بالا
وبساط کفر غازی درنوشتند   ز دوزخ داخل فردوس گشتند

در بیان شب عاشور و بیقراری اهلبیت علیهم السلام

شبی از دود آه غم نصیبان   شبی از گرد اندوه غریبان
شبی بر فرق نیلی فام چادر   گریبان چاک همچون صبح محشر
شبی با صد بلا از ره رسیده   ز دود چاه بابل آفریده
شبی از تیرگی غارتگر هوش   شبی شال عزای شاه بردوش
شبی سرمایهٔ رنج و مصیبت   شبی پیرایهٔ صد درد و محنت
شبی آبستن صد درد و اندوه   جهان لبریز غم از کوه تا کوه
که صبحش بود صبح روز محشر   پیام قتل فرزند پیمبر
سزا دار بهشت وحشت او   دوات از چشم و کلک از شاخ آهو
ز هیبت نالی او لرزه بر جان   کواکب دیدهٔ غول بیابان
زمانه در تزلزل بحر در جوش   بماتم چون زحل انجم سیه پوش
ز بیتابی بیابان در بیابان   هوا آشفته و صرصر پریشان

مہ تابان بر اوجِ چرخ دوار / بسانِ گوی غلطان بی شب تار
هوا برهم زنِ تسکین گل شد / بهر جا شمع روشن گشت گل شد
نہ شبنم بر زمینِ بوستان ریخت / سرشک غم ز چشمِ آسمان ریخت
نہ آن جوشِ بخارات زمین بود / بهر جا دود آهِ آتشین بود
وحوش از دانہ و از آب ناکام / بغیر دام طائر قید در دام
بهر جا طائرے در آشیان بود / کباب شعلهٔ سوز نهان بود
بشکلِ دیدهٔ نمناک انهار / کفِ افسوس هر برگے باشجار
کشادہ اندر جنان هر حور گیسو / ملائک از تفکر سر بزانو
دلِ عالم ز راحت گشت بیزار / شدند اصحاب کهف از خواب بیدار
ز چشمِ پاک زهرا اشک جاری / پیمبر در کمال بیقراری
علی از درد دل چون برق بیتاب / حسن بی صبر چون از شعلہ سیماب
مشوش مضطرب غمناک عیسے / گہے بر چرخ و گہ بر خاک عیسے
شریک درد ابنِ شاهِ لولاک / گریبان حضرت ادریس چاک
بدولت خانہ سلطان عالم / همہ پرده نشینان معظم
گہے گریان گہے نالان ز اندوه / گریبان چاک تا دامان ز اندوه

بفکر آنکه یارب دیده باید چه آید پیش فردا شب چه زاید
درین غربت به مهمانان چه آید پس از گردش دوران چه آید
سحرگاهان شود محشر هویدا خداوندا نگردد صبح پیدا
پذیرد طول چندان شب غیبت نگردد صبح تا روز قیامت
بود روشن چراغ بزم حیدر سلامت ماه زهرا و پیمبر

دربیان بیقراری جناب زینب و فهمایش حضرت به خواهر

بسبط احمد مختار وقت بابن حیدر کرار وقت
عجب بود از ظلم فوج دشمن شب تاریک گردد روز روشن
ز سجاد است این پرغم روایت سلام حق به روح پاک حضرت
چنان بیمار بودم من آن شب که جان ناتوانم بود برلب
نه هوش از پا مرا بود و نه از سر ز ضعف و ناتوانی نقش بستر
ببالین بود زینب عمت من پرستار من و مصروف شیون
بیک خیمه جدا فرزند حیدر بخدمت بود مولای ابوذر
سلاح جنگ حضرت را میکرد شهادت از خدا درخواست میکرد
ز دنیا پاس و دل سوی خدا داشت که قصد سیر گلزار بقا داشت

خطاب او بدنیا بود ہر بار
کہ ای دنیاے ناانصاف غدار
گہے دورِ بجا ہرگز نکردے
جفا کردے وفا ہرگز نکردی
کسے کو طالب تو گشت شد خوار
بصد خواری بصد ذلت گرفتار
نمودی باغ سبز و خلق شد شاد
مگر چون سبزۂ بیگانہ برباد
جفا بر اولیاے حق نمودے
ستم بر انبیاے حق نمودے
دمِ تیغ و گلوے پاک یحیےٰ
خلیل اللہ و آتش وا دریغا
ز بیداد تو گریان چشم یعقوب
ز دستت مبتلاے درد ایوب
نمود تو بسے ناپایدارست
فروغ تو بسے بے اعتبارست
باین راہے کہ ما را ہست در پیش
رود ہر زندہ آخر با دل ریش
کسے جاے سکون اینجا نیابد
یکے اوّل دگر آخر شتابد
مریضِ کربلا گوید بزارے
بصد اندوہ و درد و بیقراری
بآن حالت کہ بودم سخت بیمار
شنیدم من کلام شاہ ابرار
یقین کردم بدل کان شاہ والا
کمر بر مرگ بست از ظلم اعدا
بلا نازل شد از دورِ زمانہ
روان شد خنجر جور زمانہ
پرید از چہرہ رنگ و چشم تر شد
ز اشکِ دیدہ دامان پر گہر شد

ولیکن ضبط کردم نالهٔ زار　　بیا بین اضطراب آل اطهار
چو زینب عمه‌ام من گشت آگاه　　بپا محشر نمود از ناله و آه
بپوشید او سیه گریان و نالان　　دوید و شد بر شاه شهیدان
که کاش امروز زینب مرده بودی　　بخاک او را فلک پنهان نمودی
چنین احوال زار تو ندیدی　　بغم جان فگار تو ندیدی
امیر المؤمنین شد از زمانه　　کشید ایذا و زهرا شد روانه
حسن نوشید زهر و گشت فانی　　تو اکنون یادگار رفتگانی
پناه و پشت ما بیچاره چند　　بغربت از وطن آواره چند
کسی از خویش نا امید مارا　　مده از دست ما خدارا
درین وادی درین صحرای غربت　　بغیر ما وارث ما کیست حضرت
امام پاک چون دید اضطرابش　　پریشان گیسو و چشم پر آبش
سرشک از دیده‌ها بارید و فرمود　　بسوی او ز حسرت دید و فرمود
که ای خواهر بجان من برابر　　تویی دلبند زهرا دخت حیدر
نباشد لائق تو بیقراری　　چو زهرا کن شکیب بردباری
مده از دست صبر و شکر در بیم　　طریق خاندان است تسلیم

مرا نگذاشتند اعدا براحت
ندیدم چارہ افتادم بغربت
چہ بودے چارہ از اہل عنادم
چرا دل بر ہلاکت مے نہادم
ازین گفتار زینب زار تر شد
دوبالا شعلۂ داغ جگر شد
ردا افگند و روی خود خراشید
گریبان چاک زد بیہوش گردید
امام تشنہ لب برخاست از جا
بصد رنج و تعب برخاست از جا
نہاد از لطف آن شاہ ملک خو
سر خواہر بدست خود بزانو
بہوش آمد چو آب اشک پاشید
نمود ارشاد با خواہر بتاکید
کہ دنیا را نباشد اعتبارے
گلے نبود کہ با او نیست خارے
چہ صاحب شوکتان در خاک خفتند
بجلباب عدم عارض نہفتند
محمد باعث ایجاد افلاک
زہستی جانب فردوس شد پاک
علی مسند نشین شاہ عالم
بساط ہستی او گشت برہم
جناب فاطمہ از دار محنت
چہ محنتہا کشید و شد بجنت
حسن از دست ظلم قوم بیباک
نہان فرمود رخ در پردۂ خاک
کہ آمد در جہان کو را فنا نیست
کسے را غیر ذات حق بقا نیست
عبث از مرگ فکر چارہ جوئی ست
بہ تسلیم و رضا ماندن نکوئی ست

ترا سوگند رب ای خواهر من
که چون از تن جدا گردد سر من
مدر ملبوس وی خویش مخراش
براه امتحان ثابت قدم باش
توئی دخت علی و دخت زهرا
چو زهرا صبر فرما صبر فرما
بسی از پند و وعظ آن خسرو دین
بخواهر گفت و او را داد تسکین

در بیان حفر خندق گرد خیام امام علیه السلام

شبی کان دو جهان را پیشوا بود
بانواع مصائب مبتلا بود
پی تفهیم زینب شاه ذیشان
به اصحاب و اقارب داد فرمان
که آن خاصان سلطان معظم
طناب خیمه‌ها بستند باهم
میان خیمه‌ها شد راه مسدود
نیاید تا کسی از فوج مردود
بدور خیمه‌ها کندند خندق
ز چوب و خیمه آگندند خندق
که جنگ از یکطرف باشد بصحرا
ز هر جانب نیاید فوج اعدا
که از اعدای دین جای خطر بود
جهانی دشمن خیر البشر بود
امام پاک با اهل عبادت
بسر فرمود آن شب اطاعت
نماز و سجده و تسبیح و تهلیل
برین طاعت ثناخوان بود جبریل
هوا مے زهد و طاعت جوهر ذات
جبین در سجده و شوق مناجات

تضرع بود وزاری بود هردم بدرگاهِ خداوندِ دو عالم
رضاے حق چو شه را بود مقصود خدا هم مالکِ کونین فرمود
عطای رب عالم بیحسابست بہ طاعت ابن حیدر انتخابست

دربیان صبح شهادت و اداے نماز حضرت

گریبان چاک زد چون صبح عاشور بدل کرد آسمان از مشک کافور
سپیدی بر فلک شد آشکاره بخواب آلوده چشم هر ستاره
بلی در چشم چون آمد سپیدی دگر از روشنی شد نا امیدی
نقاط انجم از فرد فلک پاک ز آب اشک شستند اهل افلاک
بحیرت عیسیِ گردون نشین شد یقین حضرتِ روح الامین شد
کہ مصحف ساده شد آمد قیامت دگرگون دهر را گردید صورت
پریشان شد ز صرصر خرمن هوش چراغان کواکب گشت خاموش
سیاهی را سپیدی کرد تقدیر به پیری همچو موهاے تن پیر
ز نور صبح انجم گشت پنهان دهان پیر گردون ریخت دندان
شفق را جلوه دور آسمان داد ز خونریزی دران صحرا نشان داد
عمود صبح در لعلی نمایان برنگِ نخل تابوت شهیدان

۱۲ شفق سرخی [illegible]

ز بس کردند مرغان ناله زار   بهر جا فتنه شد از خواب بیدار
عجب شوری به چرخ برین خاست   ز سبزه مو بر اندام زمین خاست
پریشان وحشیان صحرا بصحرا   بچشم ماهیان صد جوش دریا
قمر شکل کتان در سینه چاکی   رخ خورشید زرد از سهمناکی
دریده جیب گلها در گلستان   به گلبن غنچه با سر در گریبان
بحیرت قدسیان بر اوج افلاک   تلاطم در محیط خطهٔ خاک
بیابان اعانت انبیا جست   بامید شهادت اولیا جست
سحر برخاست سلطان ملک جاه   ظفر خواند آیهٔ نصر من الله
رفیقان و عزیزان قریبان   به پیرامون گل چون عندلیبان
چو شد وقت نماز صبح داخل   مصلا گشت جای شاه عادل
کجا بود آب در عین تلاطم   پسند طبع عالی شد تیمم
به پشت شاه صف بستند حضار   در آنجا بود هر کس خاص دادار
بانبوه کواکب ماه انور   بصحن باغ گلها و صنوبر
نشان سجده زیبا بر جبینها   به هفت اقلیم نامی زان نگینها
ز گردون مشتری چون آن فر   مؤذن وار گفت الله اکبر

ملایک بر فلک گفتند باهم / عجب بزم نمازی شد فراهم
نگر ختم عبادت بر زمین است / نماز آخر سلطان دین است
پی شرکت ضرور افتاد رفتن / نظاره میکند خود رب ذوالمن
چه جوش لطف رب بی نیاز است / رضا قربان این طرز نماز است
پی نظاره آمد روح زهرا / علی همنام و شیر حق تعالی
نه تنها شبر ذبیحاه آمد / که خود روح رسول الله آمد
موذن حسب حکم ابن حیدر / بلب آورد چون الله اکبر
محمد رو سوی رب احد کرد / رجوع دل به درگاه صمد کرد
که یارب احد هستی تو دانا / توئی قادر توئی رب توانا
حسینم را چنان ثابت قدم دار / که در آفاق گردد حق نمودار
شریعت را کهن کردند اعدا / شود نو از طفیل ابن زهرا
چون بشنید اسم خود سرنگون کرد / حیا از امت خوار و زبون کرد
ندا آمد ترا جای حیا نیست / بجرم بنده آقا مبتلا نیست
خلاف تو که این کفار کردند / سرای آخرت مسمار کردند
من و تو هر دو درجان جحیم / از ایشان طالب خون غریم

پر آوازه چو نام مرتضی شد عجب محشر بپا در انبیا شد
که او خود کشته گشت از دست ملعون منور چشمش آمد نوبت اکنون

غرض آن شاه شد مصروف طاعت فدا شد بر عبادت خود عبادت
چو نیت دلبر شاه نجف کرد گذر خیل ملایک صف بصف کرد

رکوعش باعث خوشنودی حق قعود او پسند رب مطلق
رکوع او برکعت پیش علام هلال عید مشتاقان اسلام

قعود او چه بزم شرع پیراست که شور آفرین بر عرش برخاست
چو شد در سجده سلطان شهیدان بگردش رحمت رب گشت قربان

ازان سجده به پیشانی علامت که مهر حق بغفران شفاعت
پس طاعت چوان بیکس دعا کرد خدایش مالک روز جزا کرد

بکف دادش جناب رب عزت کلید هشت تا ز هشت جنت
جز او چون نائب یزدان نباشد ولاے او چرا ایمان نباشد

در بیان سوار شدن حضرت و آراسته کردن لشکر قلیل بجنگ اهل شقاوت

روان شو خامه هنگام سواریست ز دنیا رحلت مشتاق باریست
قریب است اینکه گردد ترک دنیا شود زیر نگین اقلیم عقبا

کند سبط پیمبر چون پیمبر ملاقات خدای بنده پرور
چو فارغ شد ز فرض رب غفار سوار دوش پیغمبر شد اسوار
سر ملک و ملک خم شد پی تسلیم نگون شد عرش و کرسی بهر تکریم
ملک حاضر بیاری در جنابش روان خیل رسولان در رکابش
به گردون منتظر هر چشم کوکب که کحل آید بدست از گرد موکب
چو دید از آسمان آن روی پر نور صدای مهر آمد چشم بد دور
شکوه و حشمت و اقبال و شوکت مگر از جمله پیدا پیش غربت
اجل در جامهٔ اقبال آمد شهادت بهر استقبال آمد
رفیقان گرد او آماده مرگ بزیر پای هر کس جادهٔ مرگ
امام پاک در خیل رفیقان میان حوزه یوسف نقابان
همه مونس همه یار و مددگار بسر بازی بپای شاه تیار
بسوی گلشن فردوس بی بیم یکی بر دیگری میجست تقدیم
شه مظلوم رو سوی فلک کرد ثنای خالق جن و ملک کرد
دو انگشت مبارک کرد بالا که دروازهٔ ریاض خلد شد وا
سر انگشتش کلید باب جنت گشاده شد از او ابواب جنت

نمود از شاه قدر خویشتن بینید   بایوان های جنت جا گزینید
رفیقان نو بهار خلد دیدند   همه نقش و نگار خلد دیدند
مجلی قصر از یاقوت و گوهر   مصفا چشمهٔ تسنیم و کوثر
زمرد دار هر برگ شجر سبز   چو خضر سبز پوش اشجار سرسبز
لب کوثر هجوم حور و غلمان   نگرد دیده چون موهای مژگان
ببوی مومنان آمادهٔ هر حور   که این قصر گهر این چشمهٔ نور
بگوش هر کسی رضوان صدا داد   که باید شکر صد نعمت خدا داد
چنان هر صاحب دین شادمان شد   که یکدم در جهان ماندن گران شد
ازین رو زخم تیر و تیغ بران   گوارا بود مردان را بمیدان
بروی نیزه و شمشیر و خنجر   همی رفتند خندان چون گل تر
خلائق قول فوج شاه دین است   مگر از حضرت باقر چنین است
پیاده صد سواران هم چهل و پنج   بویرانه فقط بود این قدر گنج
بمیدان جمع شد فوج منافق   همی سی الف حسب قول صادق
بجبر از قدوم خسرو دین   زمین شد آسمان از روی تمکین
کثافت بلشکر صفا ظاهر   کمی در فوج سرور صاف ظاهر

بآن سو کثرت فوج بد افعال
بسی جمعیتِ فوج بد افعال
بترتیب سپاه آن شاه پرداخت
بہ تزئین کواکب ماه پرداخت
مه روے زہیر از میمنہ تافت
حبیب ابن مظاہر میسره یافت
علم در دست عباس دلاور
بسانِ حمزه در فوج پیمبر
فروغ جعفر از رویش عیان شد
نشانِ مرتضی صاحب نشان شد
نشان پاک بر دوش دلاور
که بر دوشِ پیمبر قدِ حیدر
بخندق حسب حکم شاهِ ذیشان
رفیقان ساختند آتش فروزان
که بند آنجا رهِ اشرار باشد
بیک سو جنگ از کفار باشد
چو گرد خیمه آتش گشت روشن
کلیم الله گفت آنست ایمن

لشکر آراستن ابن سعد ستمگر بجنگ و قتل سبط پیمبرؐ و سزاے دو سه کفار بدعاے سیدِ ابرار

مقابل با سپاه شاه اعدا
بسانِ لشکر فرعون بموسے
چه بدعت ابن سعد بیحیا کرد
که زاغِ تیره پر قصدِ ہما کرد
کسوف آمد بفکر ماه کامل
شکار شیر روباہان بزدل
بآن سو ابن سعد زشت انجام
مرتب کرد فوج کوفه و شام

بفوج میمنه شد ابن حجاج
مقرر بهر قتل بهتر از حاج
به فوج میسره شمر زنازاد
که لعنت بر وی و بر حاکمش باد
به عبد خویش ملعون داد رایت
علم بهر شقاوت شد علامت
بدارا رایت بدوش آن ستمگار
کشید او ز لجشه بر جان دار
مقرر گشت عروه بر سواران
معین شیث شد بر نیزه داران
پس ترتیب لشکر زاده سعد
پلید و نحس دردِ باده سعد
بصد بی شرمی و صد بیحیائی
روان شد سوی شاه کربلائی
در آن دم شاه بر معبود موجود
دعا میخواند و در ذکر خدا بود
سگ دو آمدند و ره ندیدند
به مجبوری عنان را واکشیدند
لعینی بود ابن ابو جویره
شقی مردود ابن بو جویره
بهم زد دست و کرد آوازه بی پیر
که ای شبیر ع و ای اصحاب شبیر ع
بشارت باد با آتش شما را
که خود افروختید آنرا بدنیا
شه دین رو بسوی چرخ فرمود
چشان یارب عذاب آتشش زود
شود فی الفور راه نار در پیش
لعین یابد سزای گفته خویش
خدا شمشیر قهر خود علم کرد
بناگه اسپ آن مردود رم کرد

لعین
ابو جویره
[illegible] ۱۲

ستمگر را بنار خندق انداخت
که آتش سوخت تن خاکسترش ساخت
عیان قهر خداوند جهان شد
بدوزخ کندهٔ دوزخ روان شد
تمیم ابن حصین ملعون دیگر
ندا زد کن نظر با ابن حیدر ع
چه دریا پیش چشمت میزند موج
که باشد کهکشان هر موج ز اوج
چه آبست این سپید و صاف شیرین
که روح تشنگانرا زوست تسکین
نیابی جرعهٔ تا ساعت مرگ
چشی آخر بسختی شربت مرگ
شه دین گفت این این را پدر هم
سقر باشد از اهل جهنم
خدا و ما بحق شاه مردان
هلاکش از عطش امروز گردان
همان ساعت ز اعجاز امامت
برو شد تشنگی غالب بشدت
زبان نحس بیرون از دهن شد
تو گوئی نار کفرش شعله زن شد
ز اسپ افتاد و شد تغییر احوال
بصد خواری ته سم گشت پامال
بدشت نیستی آواره گردید
تنش چون خط باطل پاره گردید
بدلها و زبان خشک بی آب
به نار هاویه افتاد بیتاب
دگر مرد لعین ابن لعین بود
که عبد الله فرزند حصین بود
ندارد همچنین بیباک آن مرد
بحق او شه دین بد دعا کرد

که میرد تشنه لب آن زفت ناپاک
نیامرزد خدای ارض و افلاک
یکی گوید که بعد شاه ابرار
بخانه رفت و شد مردود بیمار
من از بهر عیادت پیش رفتم
چو دیدم حال ورا خویش رفتم
که می نوشید هر دم از عطش آب
مگر از تشنه کامی بود بیتاب
کشیدی آب چندان جفاکیش
که قی میکرد هر دم با دل ریش
خروشیدی چو خر از صدمهٔ دل
بقی مانند خر افتاده در گل
بتن جانش اجل ایاد میکرد
زیاده از عطش فریاد میکرد
ز بس هر روز حال او بتر شد
روانه جانب نار سقر شد
محمد ابن اشعث بود کندی
که آمد پیش شه از خود پسندی
لب از سوی ادب بگشود ملعون
که از روز ولادت بود ملعون
چه باشد حرمت تو نزد احمد
که نبود دیگری را با محمد
امام پاک خواند آیهٔ قرآن
که شاهد بود بهر رفعت شان
نمود ارشاد فرزند محمد
که بود از آل ابراهیم احمد
بود از آل احمد عترت من
بلند از هر دو عالم رفعت من
پس آنگه شاه مصروف دعا شد
دعای شاه تیر بیخطا شد

که این بی شرم راهی شد بنار
بزودی در مذلت گشت گرفتار

همانَدم آن لعینِ نامسلمان
برای رفع حاجت شد بمیدان

مسلط عقربی را کرد باری
گزید او را و شد بیتاب زاری

نه عقرب شکل جرم آن فعل بود
که نیش او دم تیغ اجل بود

میان عذرهٔ خود بسکه غلطید
بخود عریان برنگ مار پیچید

بخواری مبتلا در هر نظر شد
بمرد و در سقر او را مقر شد

کنار خندق آمد شمر بد ذات
بحضرت گفت آن گمرهٔ بیهات

پسندیدی بدنیا آتش تیز
جدا از آتش روز بلاخیز

بخود ارشاد حضرت ای زنازاد
لعین پور شان زشت بنیاد

بزودی بر تو خواهد گشت روشن
جهنم را توئی شایسته یا من

بحضرت مسلم ابن عوسجه گفت
حضور شه دُرِ سنی چنین سفت

که آمد بر سر من این ستمگر
که هست از زمرهٔ اعدا شقی تر

اگر گوئی کنم تیری روا تر
که گردد سینه و قلبش فشانه

امام رهنما فرمود حاشا
توقف باشد از تعجیل اولی

ره اتمام حجت هست در پیش
نخواهم ابتدای قتل از خویش

دربیان نصایح فرزند احمد مختار و نشنیدن اعدای بدکردا

کسی را کز شقاوت دل سیاه است
خمیرش از خاک گناه است

نبخشد فائده وعظی و پندی
بود تفهیم بر آتش سپندی

ز اصحاب امام هردو عالم
ز احباب امام هردو عالم

چو زید ابن حسین نیک کردار
بریر ابن خضیر فخر کردار

بسی اندر نصایح لب کشودند
بر اعدا اختتام حجت نمودند

که بعد عهد و پیمان این ستم چیست
درین غربت بمهمان این ستم چیست

شود آلوده تیغ امت چه باید
ز خون عترت او چیست باشد

چرا وقت درین آخر زمانان
که برگردند مهمانان با وطان

[illegible] رفت [illegible] رفت
[illegible] حجت [illegible] رفت

نه این مظلوم شاه مشرقین است
نه فرزند نبی آخرین است

ستم بر سید و نادان چه سازید
چه سازید ای ستم کیشان چه سازید

مگر آن ناکسان قابل نار
برآشفتند از گفتار ابرار

چو اسبی سخت تر از سنگ [illegible]
بقتل سبط احمد دل نهادند

امام رهنما چون دید اینحال
که گمراه اند غولان بدافعال

برای ختم حجت خاست از جا / بر فرعون شد آنسان که موسی
بسر عمامهٔ خیر البشر بست / حسام شیر داور بر کمر بست
سوار اسپ احمد شد به تمکین / در آمد روبروے لشکر کین
بمیدان او لا خطبه ادا کرد / بآواز بلند آخر ندا کرد
شمارا مے دہم اے قوم سوگند / برب پاک عالم را خداوند
مرا اے قوم اعدا می شناسید / شدید از من شناسا می شناسید
ہمہ گفتند شاہا می شناسیم / ترا عالم پناہا مے شناسیم
بگفتا ہست جد من محمد / بگفتندش بلے اے سبط احمد
بگفتا والد من ہست حیدر / بگفتندش بلے داریم باور
بگفتا مادر من ہست زہرا / بگفتندش بلے ای شاہ والا
بگفتا حمزہ از من جعفر از من / بگفتندش بلی اہلبیت روشن
بگفتا بر سمند جد سوارم / بسر عمامہ آن شاہ دارم
بگفتندش کلام راست گوئی / بذات تو نباشد جز نکوئی
بگفتا پس چرا دیوانہ گشتید / بساط فہم و دانش در نوشتید
چہ خواہد شد چو روز محشر آید / لب کوثر قسیم کوثر آید

بستن از تیغ زبان ع
بانجم

شما را چون ز دین بیگانه دانند   چو اشترهای بیگانه برانند
لوای حمد باشد در قیامت   بدست مرتضی شاه ولایت
شما را جا کجا در سایهٔ او   که باشند اتقیا در سایهٔ او
حسن و شبر که سبطین رسول اند   چراغ حیدر و شمع بتول اند
بحق ما چه آن فخر زمان گفت   که سردار جوانان جنان گفت
کلام من اگر باور ندارید   ز صدیقان خبر باور ندارید
صحابه زنده اند اکثر بپرسید   خود از اصحاب پیغمبر بپرسید
اگر سازند تصدیق کلامم   شما را فرض باشد احترامم
امام پاک کرده اتمام حجت   همان ماند اشقیا اهل عصبیت
همه گفتند با زر کار داریم   کجا با روز محشر کار داریم
توئی سبط پیمبر نیک دانیم   مگر ما از اسیر قلت نانیم
غرض با احمد و حیدر نداریم   ز تو دست عداوت بر نداریم
مزاج شاه عادل گشت برهم   ز نا انصافی آن قوم اظلم
کشیدی دست خود بر ریش انور   نظر سوی خدای بنده پرور
و عمرش بود سال پنجه و هفت   که باغ دین بتاراج خزان رفت

به لبهاے مبارک بود هر بار ‌ ‌ که شد مقهور این قوم ستمگار
یهود آسا که تهمت می نمودند ‌ ‌ عزیز الله را ابن است و فرزند
چو نصرانی کسے گفتند باهم ‌ ‌ مسیحا هست ابن رب عالم
مجوس آسا که نادان مطلق ‌ ‌ پرستیدند آتش را بنا حق
غریق قلزم قهر الٰهی ‌ ‌ درآمد کشتی شان در تباهی
همانا قاتل آل پیمبر ‌ ‌ نخواهد رست از دوزخ به محشر
با امید عطاے خلعت و مال ‌ ‌ برآوردند تیغ کین بد افعال
نخواهد گشت حاصل مطلب شان ‌ ‌ همیشه آه حسرت بر لب شان
مخاطب شد به ابن سعد حضرت ‌ ‌ که بعد از من نخواهی دید عشرت
سر و سامان نخواهی یافت هرگز ‌ ‌ ری و جرجان نخواهی یافت هرگز
مسلط بر جهان مختار گردد ‌ ‌ همه فوج شقی فی النار گردد
چو تیغ آن شیر مرد افگن برآرد ‌ ‌ دمار از لشکر دشمن برآرد
به نیزه نصب مے بینم سر تو ‌ ‌ بخون و خاک غلطان پیکر تو
بکوفه در مذلت جسم عریان ‌ ‌ سرت گردد نشان سنگ طفلان
لعین نشنید و در غضب شد ‌ ‌ سزاوار عتاب قهر رب شد

بلشکر بانگ برزد چیست تاخیر
بقدر لقمه است این فوج شبیر
بحضرت قیس اشعث این ندا کرد
ترا طالع گرفتار بلا کرد
کنون سودی نبخشد این نصیحت
بده در دست حاکم دست بیعت
نمود ارشاد شه استغفر الله
من و مجوس چه استغفر الله
که تحت حکم ملعونان نگردم
ذلیل فرقهٔ دونان نگردم
از انجا رو سوی اصحاب خود کرد
مهیا بهر جنگ اسباب خود کرد

در بیان شهادت حر ابن ریاحی

کسی کو از ازل مرد سعید است
طفیل رحمت رب مجید است
چو گردد لغزشی زو نیز ظاهر
شود توفیق توبه هم به آخر
رود از دار دنیا از خطا پاک
به فضل رب طفیل شاه لولاک
چو حر دید این همه سامان پیکار
ز نار کینه پر میدان پیکار
بسی از کردهٔ خود شد پشیمان
بلرزیدش بدن از خوف گریان
چنین هم میکنند از وی روایت
که شد در خواب غایب زبی ایشارت
قریب ابن سعد آمد جوانمرد
رخ رنگ جوانمردی بدل زرد
بگفت ای ابن سعد زشت انجام
مگر رو تافتی از دین اسلام

بسبط مصطفی قصد زد و ضرب
با او حرفت بشنک با خدا حرب
امام دین ترا فرمود صد بار
روم در خانه از من دست بردا
چرا ظالم نمیگردی رضامند
نگردی تا بدام کفر پابند
بگفتا چون شوم راضی برین کار
پسند طبع حاکم نیست زنهار
چو حر دانست غدارست بیشرم
نخواهد شد فرو این آتش گرم
ز قرب او بجای خویش برگشت
سوی فردوس از نار سقر گشت
بقره گفت غازی در تب و تاب
که آیا اسپ خود را داده آب
بلی از وی شنید و اسپ را تاخت
چنین احوال و قره بیان ساخت
که گر دانستمی عزمش سوی شاه
همانا گشتمی من نیز همراه
میان ره مهاجر دید او را
که لرزانست جسم او سراپا
بگفت ای حر بیان کن آنچه حالست
که در رعشه تنت چون پیرزال است
غلط کردم که دانستم ترا من
بگردان همه کوفه تهمتن
جوابش داد آن غازی چنین نیست
دلم از بیم جان اندوهگین نیست
تردد در میان خلد و نارست
که روز امتحان در کارزارست
مرا جنت پسند آمد ز دوزخ
خبر دارم ز حال حشر و برزخ

اگر گردد تن من پاره پاره — کنم از جانب فرخ کناره
نمود اسپ سبک رفتار مهمیز — چو صرصر تند چون آمد بران تیز
شتابان در حضور شاه آمد — بر ابن رسول الله آمد
سلامش کرد و گفت ای ابن حیدر — ندانستم که این اعدای خودسر
شناسند احترام و حرمت تو — شود سامان قتل و غارت تو
رساندم ترا من تا باینجا — خطا کردم خطا کردم دریغا
پشیمانم بسی از کردهٔ خویش — گنهگارم چه سازم عذر در پیش
کنم گر توبه مقبولست یا شاه — تو عالی همتی غفار الله
امام رهنما فرمود ارشاد — بحمد لله که توفیقت خدا داد
قبول ای یاور دین توبهٔ تست — بصدق دل اگر این توبهٔ تست
نمود او توبه شد مقبول باری — حری کرد التجایی جان نثاری
که از من شد به گستاخی بدایت — روم اول شوم شاها فدایت
اجازت داد شه آن مرد میدان — به میدان نبرد آمد رجزخوان
که من در بیکسی یار حسینم — بجان و دل مددگار حسینم
من و دامان پاک ابن حیدر — به محشر سرخرو پیش پیمبر

چه باک از نیزه و شمشیر و تیرست   که در سر تشنهٔ خم غدیرست
کنم جنگی که بر یزید شامی   که در گردان آفاقم گرامی
سر شمر لعین بُرّم من از تن   دل فرزند سعد و نیزهٔ من
چنین سوی اوبای قوم کفار   حسین تشنه لب ا قوم کفار
نه خوف حق نه پاس دین احمد   بسبط مصطفی این ظلم بیحد
طلب کردید و عهد خود شکستید   کمر بر قتل بی تقصیر بستید
امانی خواهد و امن نیاید   رود سوی وطن رفتن نیاید
سگ و خوک اند سیر از آب دریا   به صحرا تشنه لب فرزند زهرا
قریبست اینکه آید روز محشر   شود بر ظالمان قهر پیمبر
بترسید از عذاب رب قهار   بسی زینگونه غازی کرد گفتار
بگفتارش نه اعدا غور کردند   نشان تیر اهل جور کردند
بسوی شاه دین برگشت پیدا   وداع آخری را شد طلبگار
بغض و کینه ابن سعد گمراه   خدنگ انداخت سوی لشکر شاه
بگفتا کوفیان باشید شاهد   نکو فهم یکبان باشید شاهد
که من اول فگندم تیر بیدا   شود هم خانهٔ اسلام برباد

پس آن کفار ملعون و دشمن دین عدوی صاحب طٰه و یٰسین
نمودند از شقاوت بارش تیر بہ گستاخی سوی اصحاب شبیرؑ
درین حملہ کہ ابر فتنہ بارید کسی کم ماند کو زخمی نگردید
دو سہ ناوک کہ چون طایر پریدند بہ گلزار خیام شہ رسیدند
پرید از چہرۂ اہل حرم رنگ کہ با سبطِ نبی آغاز شد جنگ
جناب زینب و کلثوم گریان ہمہ ناموس پیغمبر پریشان
خصوصاً عاشق شبیر زینبؑ وطن آوارہ و دلگیر زینب
بفضہ گفت حافظ ذوالجلالست بگو با شہ کہ زینب خستہ حالست
چو فضہ رفت گفت اینحال با شاہ نگہ سوی فلک کرد آن فلک جاہ
دعا فرمود در جوشش تباہی تسلی دہ زنان را یا الٰہی
گہر سنجان اشک بزم ماتم روایت کردہ اند اینجا چنین ہم
کہ گشتند اندرین حملہ بیکبار شہید راہ حق پنجاہ دیندار
شہیدان نزد پیغمبر رسیدند حضور ساقی کوثر رسیدند
نمود ارشاد شہ مردانہ باشید بہ حوران جنان ہمخانہ باشید
نمی آید ز اعدا تیر بر تیر رسول فرقۂ ناریست ہر تیر

چو حُر این بدعت ارباب شر دید　　وداع از سید مظلوم گردید
رجز خوان جنگ سخت آن شیر میکرد　　شجاعان را تہ شمشیر می کرد
بہر جانب کہ غازی کمیت انگیخت　　سر از تن صورت برگ خزان ریخت
بہر جانب کہ تیغ او روان شد　　سر از تن رفت و از تن ہجر جان شد
ز رعبش شق شدی صفہای ہیجا　　بسان رود نیل از حکم موسے
یکی بر دیگرے افتاد از خوف　　اجل میکرد گرد مرکبش طوف
دم شمشیر او از خون تازہ　　بروے خویشتن مالید غازہ
روایت میکند راوی باخبار　　چہل کس شد ز دستش واصل نار
ز بس زخم سنان و نیزہ و تیر　　ز افراط جراحتہاے شمشیر
چو خون جسم شد از جسم طاقت　　ز پا افتاد آن شمشاد قامت
رفیقان شہ والا دویدند　　چو رحمت بر سر بالین رسیدند
در آوردند زخمے را ز میدان　　حضور حضرت شاہ شہیدان
بجسم پاک باقی بود جانے　　ز خونش بر زمین نہر روانی
کشید از لطف سلطان ولایت　　برخسار حری دست عنایت
بگفتا آفرین ای نیک انجام　　نہادہ مادر تو حر ترا نام

برو در گلشن فردوس دلشاد / بدنیا و بعقبائی تو آزاد
فدای شاه دین آن نوجوان شد / تبسم کرد و داخل در جنان شد
بیان کرد است در اخبار ناقل / که ایوب مسرح گشت قاتل
چو حر شد جانب جنت روانه / ز اصحاب شهنشاه زمانه
همی آمد حضور شاه یک یک / نهادی فرق بر پای مبارک
رضا میخواست و میگردید رخصت / همی فرمود سلطان ولایت
خوشا قومی که قائم در بلا ماند / برای دین ز دنیا دست افشاند
یکی بگشود رخت خود بمنزل / یکی در شوق جنت مرغ بسمل

ط ابوایوب بن مسرح به قتل رسید را نام قاتل حضرت حر ۱۲

آمدن ملایک برای امداد شاه و قبول نکردن آن شاه کم سپاه

عجب دارم ز دور چرخ دوار / حسین و مبتلای قوم کفار
غریبان راه صد محنت نوشتند / چرا شمس و قمر تیره نگشتند
خبر زین ماجرا چون بر فلک شد / پی امداد حاضر هر ملک شد
چنین گردید ثابت از روایات / مگر گشت مسموع از حکایات
زمین تا آسمان در دشت تا دور / ز انبوه ملایک گشت معمور
برون از حد هجوم لشکر جن / دران صحرا ز لشکر زعفر جن

سوالِ نصرت از حضرت نمودند   بسے اصرار در نصرت نمودند
قبولِ خاطرِ والا نیفتاد   زہے ہمت زہے صبرِ خداداد
چہ حاجت بود فرزندِ نبی را   بامدادِ کسے در جنگِ اعدا
مجاہد در دعا گر لب کشودے   جہان را برہم و درہم نمودے
بدل میخواست سامانِ شہادت   بصد جان بود خواہانِ شہادت
کہ کعبہ کرد شاہِ کربلائی   ثبوت واضح و ظاہر خدائی

در بیانِ شہادتِ بُریرا ابن خضیر

ز اصحابِ نبی بودند بہتر   رفیقانِ حسین اللہ اکبر
در آنہا بود شرکت از منافق   ہمہ این خلد مشتاقانِ موافق
بُریرا ابنِ خضیر خضر ارشاد   کہ یکتا بود در زہاد عُبّاد
فصیح و قاریِ قرآنِ باری   بسے محکم براہِ حق گذاری
برائے اذنِ جنگ آمد بر شاہ   رقم بر جبہہ اش نصرٌ من اللہ
چو رخصت یافت شد وارد بمیدان   زمین از نورِ رویش گشت تابان
رجز خواند و میانِ فوج استاد   بگفتا فسوس ای انبوہِ جلاد
عدوی صاحبِ لولاک بیباک   ز قتلِ آلِ پیغمبر فرحناک

بکفر آماده رو گردان ز اسلام
خدا دشمن پرستاران اصنام
منم آن بت شکن نسل براهیم
زمن جسم بتان می لرزد از بیم
دهم آتش بآتش خانهٔ کفر
در اندازم زپا کاشانهٔ کفر
چنان مالش دهم از ضربت تیغ
که خون بارد ز تن چون آب از میغ
ز هر جانب هجوم آورد لشکر
بران تنها رفیق ابن حیدر
یکی از دور او را تیر میزد
یکی نیزه یکی شمشیر میزد
کشید او هم چو تیغ از تیز دستی
بیکدم شد عدم آباد هستی
ز حیرت مهرها در ششدر افتاد
سر و تن بر سر یکدیگر افتاد
چو روبه میشدند اعدا گریزان
ز رعب حملهٔ شیر نیستان
چو آمد قبضهٔ شمشیر در مشت
بیک حمله مجاهد سی نفر کشت
یزید ابن معقل مست باده
حرامی نطفه از ابلیس زاده
بقصد جنگ آمد در بریر
ملبب آورد آن مردود اکفر
تویی باطل گواهی میدهم من
گذشتی از طریق رب ذو المن
نمود ارشاد غازی شو مباهل
غلط آمد ترا این شبهه در دل
اگر کاذب تویی ای مرد نادان
ز دست من شوی کشته بمیدان

لا یزید ابن معقل نام ملعونست ۱۲

وگر صدقے به تقریر تو باشد تنم مجروح شمشیر تو باشد
قبول این امر آن بیحیا کرد بغازی حمله از تیغ جفا کرد
ز تیغش بر نیامد هیچ کاری ز ملبوس بدن نگسست کاری
چو غازی گشت بروی حمله آور زره در تن برید و خود بر سر
ز سر تا پا دو نیم آن بد سیر شد بخاک افتاد و داخل در سقر شد
بآخر ابن اوس خانه ویران شهید او را نمود و شد پشیمان
مگر سودی پشیمانی نه بخشید سزاوار عذاب نار گردید
به خاصان خدا هر کس ستیزد پس این جرم از خجلت چه خیزد
کسے کو دشمن خیر الانامست عدوی او خدا روز قیامست

در بیان شهادت وهب ابن عبدالله کلبی

دل من باز در جوش و خروش است که در هر دیده بحر خون بجوش است
بشارت می برد باد خزان باغ چرا در دل نیفتد داغ بر داغ
چو در صحن گلستان پژمرد گل چو شبنم چون نگرید چشم بلبل
جری وهب ابن عبدالله کلبی که الفت با ائمه داشت قلبی
دران صحرا که بود او همره شاه زن او مادر او بود همراه

بذاتِ خویش وهب و مادرِ او
که شد توفیق واهب رهبرِ او
بدستِ شه مسلمان گشته بودند
شرف اندوزِ ایمان گشته بودند
چو شد در دشت بازارِ قضا گرم
بهر جانب زمین گرم و هوا گرم
به پیشِ وهب آمد مادرِ وهب
بسینه کرد چسپیده سرِ وهب
بگفت آیا چه می‌بینی چه دیرست
که فرزندِ نبی از زیست سیرست
رفیقان میشوند از شاه رخصت
لبالب کوثر و وا باب جنّت
کسی کو خاصِ ربِ ذوالجلال است
بدل آمادهٔ جنگ و جدال است
چه ارزان جنس بازارِ شهادت
جنان مفت خریدارِ شهادت
بسر بازی جوانانِ چست چالاک
بخاک افتاده پای شان سرِ افلاک
مهیّا شو مقامِ نام و ننگ است
خوشا روی که از خون لاله رنگ است
شهیدانِ تشنه در میدان که کوشند
بکوثر میروند و آب نوشند
براهِ خلد بهرِ هر دلاور
باستقبال خود آید پیمبر
ملایک دست بسته بهرِ تسلیم
رسل در راه استاده بتعظیم
چنان کن تا نگردم غرقِ خجلت
من از خاتونِ جنت در قیامت
شد از گفتارِ مادر فرحت انگیز
ز روغن شد زیاده آتش تیز

بشوقِ جنگ مانند شیر جست   سلاح آراست بر جسم و کمر بست
حضور شاه آمد بهر رخصت   بپا انداخت سر فرمود حضرت
ترا باید مقدم اذنِ مادر   ز ما در نیست ترک مهر مادر
به پشت او که محزون ها درش بود   ندا زد یا امامِ پاک ذی جود
من آوردم به پشت گوهر خویش   که قربان سازمش بر سرور خویش
گلی بهتر که گردد نذر شاهی   نثار فرق شاهِ دین پناهی
بگفتا شه دلِ من بیقرار است   ترا بر دولتِ خود اختیار است
بجا آورد تسلیم آن جوانمرد   دلیرانه روان شد بهر ناورد
با فوج مخالف شور برخاست   که ابر آفت از کوه خطر خاست
کرا یارا که زو گردد مقابل   که شیر است و امان از شیر مشکل
بگردد همه لشکر فراهم   زند تیر و تبر بر جسم ضیغم
ز هر سو بارشِ تیر و تبر شد   که زخمی پیکر آن شیر نر شد
کشید از تیغ و میدان صاف گردید   ز قاف آوازه اش تا قاف گردید
ز ضرب تیغ رو در هر طرف کرد   چو شخص سایه یک صف را دو صف کرد
سر اعدا ز دستِ آن سبک دست   چو دلو چاه گه بالا و گه پست

زچون حال سپه دیان دگرگون
سمند عمر شان گردید گلگون
بآب تیغ تیره روزگاران
چو زاغ بسته پر در جوش باران
بخاک انداخت آن یکتای ناورد
ز اسوار و پیاده سی و شش مرد
چو زخمی گشت سوی شاه برگشت
که مشتاق من و مادر دگر گشت
بمادر زد ندا گشتی رضامند
بگفت او وای سعادتمند فرزند
رضای من چو خواهی باز پس رو
فدای جان خاتون جنان شو
که باشد شافع تو روز محشر
جناب فاطمه بنت پیمبر
زن او گفت با او با دل زار
مرا در بیکسی و یاس مگذار
صدا زد مادرش مشنو کلامش
که هرگز نیست بخشیده حلالش
جری بر گفتن مادر عمل کرد
که رو در عرصهٔ جنگ و جدل کرد
چنان در بحر هیجا آشنا شد
که ناپیدا به دریای فنا شد
ز فرط زخم تیغش گشت بیکار
بدست ظلم اعدا شد گرفتار
رسن در گردنش بستند اعدا
برشته و رکیتا بود گویا
بحکم ابن سعد دوزخ انجام
جدا کردند سر از جسم گلفام
تن مجروح او خاک شفا شد
سرش قندیل درگاه خدا شد

فکندند سرش بسوی فوج سرور دو نیم از جوش تیغ آن [illegible] ادر
فکندند آن را بسوی فوج کفار که یک ملعون ز ضربش گشت فی النار
صدا زد صابر جملے قوم اعدا نباشد کار اهل صبر اصلا
پی خوشنودی خلاق ذوالمن تصدق اون واپس گرفتن
کشید از خیمه والا عمودی برآورد از دو کس آن چوب دودے
بقتل ناریان سرگرم برگشت مگر چون شاه دین فرمود برگشت
بلب آورد در جوش تباهی مکن قطع امید من الهی
جناب سید مظلوم فرمود سوال تو بود مقرون مقصود
تو و فرزند تو باشد بجنت بظل حضرت ختم رسالت
هوای جنت و کوثر مبارک حضور خالق اکبر مبارک
زن او رفت چون بر لاش شوهر به بیتابی ز سر افگند چادر
بمقتل ناله‌ها غمناک میکرد غبار از روی شوهر پاک میکرد
بامر شمر بی ایمان غلامش که بود از نار دوزخ فی سجامش
عمودی زد بصد بیداد بر سر که شد آن عاجزه ملحق به شوهر
بنود از نیک بختی خواب راحت بزیر دامن خاتون جنت

در بیان شہادت عمر ابن خالد ازدی و خالد پسر او و سعد ابن حنظلہ تمیمی و عمر عبداللہ و مسلم ابن عوسجہ کہ بزہد و تقوی و علم و فضل مشہور زمانہ و زبدۂ اصحاب نبی بود

جرس آسا بنالد چون دل زار   برفتن کاروان گردید تیار
سفر در پیش و تیاری ست ہر دم   رہ ملک عدم جاریست ہر دم
خوشا حال رفیقان شہ دین   قضا در پیش و دل در عین تسکین
چو ابن خالد ازدی عمر نام   بہ تنگ آمد ز جور لشکر شام
چو روے لشکر شام سیہ کار   بچشمش شد زمانہ تیرہ و تار
بذوق مرگ بیزار از جہان شد   دلش مشتاق گلزار جنان شد
بہ میدان رفت بعد رخصت از شاہ   تگاور تاخت سوے فوج گمراہ
سر اعدا بپاے او نگون شد   فشان چون طالع شان واژگون شد
بسے را کشت از اعیان لشکر   بآخر گشت زخمی آن دلاور
بتن پوشید خلعت از شہادت   بجنت رفت صدر آراے جنت
بہ غلمان حور آمد تہنیت گو   خوش و مسرور آمد تہنیت گو
کہ مقبول خداے واحد آمد   بباغ خلد ابن خالد آمد

خلود جنت الماوے مبارک رضائے خالق یکتا مبارک

پس از او ابن عوذہ مجاہد خالد دلیر و شیر و غازی و مجاہد

سوی میدان پیش شاہ دین رفت جہادی کرد و در خلد برین رفت

ازان پس سعد ابن حنظلہ راد ے تیمے از غم کونین آزاد

قمر وش دشمن افواج شامی ازو ماہ شجاعت را تمامے

ز نام او سعادت آشکارہ رخش روشن چو مہتاب و ستارہ

پے جرأت بمیدان وغا کرد ز سبط مصطفی رو بلا کرد

بقتل فرقۂ اعدا دلیری بہنگام وغا غرندہ شیری

بہر سو تاخت مرکب کشتہ ہا بود ز سرہاے بریدہ پشتہ ہا بود

سران را سر ز تن از تیغ برداشت ہوای گلشن جنت بسر داشت

شہید راہ مولا شد نمازے شہادت کرد استقبال غازی

عمر فرزند عبد اللہ زان پس روان شد بہر جنگ فوج ناکس

ز تن تنہا بہ لشکر کرد پیکار رسیدند آہوان زان شیر بیزار

بآخر شد جوان زخمی بمیدان روان گردید سوی باغ رضوان

چراغ عمر او گل کرد صرصر کہ شد پروانۂ سبط پیمبر

چنین اہل روایت ناقلانند / که عبدالله و مسلم قاتلانند
ازان پس مسلم ابن عوسجه کرد / بافواج مخالف قصد ناورد
بزہد و طاعت و تقوی سرافراز / به اصحاب پیمبر بود ممتاز
بعلم و فضل مشہور زمانه / بزرگ قوم در رفعت یگانه
امام دین ز فرط الفت او / بسے مغموم شد در فرقت او
بصحراے سعادت چون قدم زد / ز توصیف شه مظلوم دم زد
گروہے را سوی دوزخ روان کرد / قتال سخت آن شیر ژیان کرد
ز ضرب تیغ و زور دست و بازو / فگند آوازهٔ جرات بہر سو
چنان از برق تیغ آتش فشان شد / که میدان پر ز لاش کشتگان شد
چنان مغرور فوج اہل شر شد / که تیغ او براے او سپر شد
بلشکر بانگ ابن سعد برزد / ہزاران طعنه بر ہر بے جگر زد
که از تنہا ہزاران می گریزند / ز شیرے نیزه داران می گریزند
ہجوم آورد فوج او دوباره / تنش شد از جراحت پاره پاره
بخاک افتاد آن بسمل تپان شد / ز ہر رگ خون جسم او روان شد
شه دین با حبیب ابن مظاہر / ببالینش رسید افسرده خاطر

چو ابر رحمت رب اشک بارید
مه تابان بکوکب اشک بارید
بفرمود آفرین ای نیک انجام
ترا رحمت کند دادار علام
شهادت یافتی ای خاص داور
ادا کردی حق آل پیمبر
تو اول رو که می آئیم ما هم
بجنت شو که می آئیم ما هم
کجا باشد بدنیا پایدارے
جهانی رهرو و راهیست جاری
حبیب ابن مظاهر کرد گفتار
که بر من دیدن تو هست دشوار
بایں زخم و بایں خاک و بایں خون
بایں حال و بایں رنگ دگرگون
مگر یابی جزاے جانفشانے
که دائم در فضای خلد مانی
منم هم پیرو تو اے مسافر
سفر در پیش و بر سر مرگ حاضر
چه گوئیم با تو هنگام تباهی
وصیت کن مرا تو هر که خواهی
کشید از سینه مسلم آه حسرت
بگفت اکنون همین از من وصیت
که دست از دامن شه بر نداری
بپاے او نمائی جان نثاری
بگفت این حرف و شد در خلد جانباز
ز تن روح شریفش کرد پرواز
کنیز او ز دل شیون بر آورد
بلب از ناله شور محشر آورد
که اے آقاے من مقتول گشتی
به تیغ ظلم از دنیا گذشتی

شنید آواز و ابن سعد خندید
شگفته مثل گل آن خار گردید
بر آورد نعرۂ غدار این مقهور
خروشی از کمال شادیِ سور
دران مجلس که شبث از اشقیا بود
لعین هر چند از اهل دغا بود
بگفت ای وای بی شرمان غافل
به مرگ همچو صاحب تبه خوشدل
بزرگ قوم خاص درگه حق
گرفت از ذات او اسلام رونق
براهِ دین و ایمان کارها کرد
جهاد و جهد در راه خدا کرد
بود کافر بدل شک هر که آرد
چه حق ها بر مسلمانان ندارد
بحالِ این مجاهد خنده حیفا
بروز حشر باشد حالکم کیف

در بیان شهادت زهیر ابن قین

دلم آمادۂ سوز و گداز ست
که شمع محفل شاهِ حجاز ست
بفرهم ایمان فوج ناری
رفیقانش گرم جان نثاری
زهیر قین اشجع مردافگن
شد آماده که سازد نام روشن
خورد زهر اجل چون منّ و سلوا
شود قربان ز بهر باغ زهرا
حضور شاه آمد بهر رخصت
شد از اصرار او مجبور حضرت
چو رخصت از امام انس و جان شد
بجا آورد تسلیم و روان شد

بسر میدان قدم بنهاد غازی زمین شد آسمان از سرفرازی
ظهیر دین با عدا حمله ور شد سپاه روبهان زیر و زبر شد
چو باران شد ز غازی بارش تیر تگرگ آسا ز صف بارید شمشیر
فتاد از تیغ غازی آنچنان برق که آواز از زمین آمد انا الشرق
رجز میخواند و میزد تیغ بر صف شدی چون بوریا گسترده هر صف
بیک حمله که کرد آن شیر از لیست ز اعدا گشت گردان یکصد و بیست
بوقت ضرب تیغ آن مرد میدان صدا میزد که یا شاه شهیدان
بدورش حلقهٔ پرکار اعدا چو نقطه درمیان او بود تنها
بدور او فراهم قوم اشرار که بی نقطه نباشد خط پرکار
بعین تشنگی در فوج بد ذات بسان چشمهٔ حیوان به ظلمات
تن او از جراحت ها در انحال بسان خانهٔ زنبور و غربال
تن زخمی بهار دیگر آورد کرامت بین صنوبر گل بر آورد
کثیر[له] بی حیا غدار و مکار مهاجر[سله] ابن اوس زشت کردار
بضرب این لعینان کار او شد تهی از روح جسم زار او شد
ز نور فضل باری روح او تافت ز فیض مصطفی تاج شرف یافت

له کثیر بن عبد الله الشعبی ۱۲ سله مهاجر بن اوس تمیمی نام قاتلان زهیر ابن قین ۱۲

بفردوس برین مشتاق رضوان · باستقبال غازی حور و غلمان
جناب سید مظلوم فرمود · همیشه بر تو باشد فضل معبود
برای قاتلان تو مهیا · عذاب رب بدنیا و بعقبا
درین جا این روایت گشت مرقوم · که از راوی بدینسان گشت معلوم
دگر جا حال قتل این دلاور · رقم خواهد شدن بر وجه دیگر

در بیان شهادت حبیب ابن مظاهر

بنال ای عندلیب کلک تحریر · که گل افسرده شد نخل این پیر
نه گل ماند نه نسرین نه لاله · بگشت بوستان افتاد ژاله
به نخل آمد تبر بهر قدمبوس · همی مالد کدیور دست افسوس
رفیقان می شوند از شاه رخصت · بحسرت نائب ختم رسالت
حبیب ابن مظاهر خاص معبود · که از طفلی رفیق شاه دین بود
باصحاب امام پاک چیده · علی و مصطفی را برگزیده
قدش خم گشته آن کوکب دین · هلال آسمان عز و تمکین
قدش در عالم پیری که خم شد · نگون فوج جوانی را علم شد
به قتل تافت خورشید امیدش · شعاع مهر هر موی سپیدش

بجوم سبعه اعضاے نمازی
نقاب دیده مژگان از درازی
چو غمگین دید شه را آن نکوکار
جهان شد در نگاهش تیره و تار
مهیا شد کمر بربست محکم
گشاد آن ره بجنت آن معظم
مژه از دیده بر نور بر داشت
ز روی حور زلف حور بر داشت
سلاح آراست بر اندام لاغر
مرخص شد ز شاه هفت کشور
ز ضعف تن چنان اندر نظر بود
که تیغش مرکز کاف کمر بود
رجز خوان شد که ای انبوه ناری
گرفتار عذاب رب باری
منم در عالم پیری جوان سال
براے قتل افواج بد افعال
نمایان استخوان پهلوی من
قوی از زور ایمان بازوے من
قد من رست از شادی بیکار
کمانم تیر شد از فضل غفار
چو جوش بحر جوش من دم ضرب
خروش من خروش عد در حرب
بهر جا تیغ جرات من بر آرم
دمار از لشکر دشمن بر آرم
نمکخوار علی مرتضایم
غلام و خاک پاے مصطفایم
بدستم دامن پاک حسین است
که سلطان و امام مشرقین است
هجوم آورد چون آن قوم ناری
نمود از تیغ غازی برق باری

بہر سو کرد رو اشار سر بود ، تن ہر کس دو نیمہ تا کمر بود
گہے بر میمنہ انگیخت رہوار ، گہے بر میسرہ شد گرم پیکار
ببازویش خدا تاب و توان داد ، کہ از زور ید اللہی نشان داد
ازو آزردہ خاطر ہر شریرے ، جوانان الحذر گویان ز پیرے
بذوقِ دوستِ حق کشت دشمن ، سر شصت و دو کس برداشت از تن
دلیرانہ بمیدان جنگ میکرد ، کہ آہن نالہ افغان سنگ میکرد
مگر انبوہ لشکر شد زیادہ ، ہجومِ تیغ و خنجر شد زیادہ
بدن مجروح خون از تن روان شد ، ز فرطِ ضعف بیتاب و توان شد
ز پشت زین بخاکِ گرم افتاد ، چو سبزہ فرش رہ شد سرو آزاد
حصین ابن نمیر زشت انجام ، برید از تن سر غازی بصمصام
بہ رختِ خویش او برداشت غدار ، چو در دشت بلا شد ختم پیکار
بمکہ بود مردمی زشت مردود ، کہ با مقتول او برداشتنی بود
براتش تحفہ تجویز این لعین کرد ، سفر ہر گاہ از صحرائے کین کرد
سرش در گردنِ ہوا آویخت ، سوے مکہ ز مقتل مرکب انگیخت
بمکہ بود طفلے پاک و طاہر ، جگر بند حبیب ابن مظاہر

چو آن سرور گلوی اسپ او دید   فتان آن سر پر نور پرسید
لعین بخنجر گردید مظهر   که باشد این سر ابن مظاهر
پس از جوشش خون گردید غمناک   بزد سنگی بفرق نحس سفاک
سرش شد پاش پاش از زخم آن سنگ   بخاک افتاد آن دو بی ننگ
پس سر را کشود و کرد مدفون   زیارتگه شد آن جای همایون
غم مرگ حبیب خاص سرمد   نهایت شاق شد بر سبط احمد
چو شد مقتول چون آن سرفروشی   بلند از لشکرش شد خروشی
نمود ارشاد سلطان شهیدان   که میخواهم ز خالق فر ایشان
همه جان من و جانهای اصحاب   بود نزد خدا چون موج در آب
بقرب حق سرافرازند دایم   باهل قدس ممتازند دایم
بصحت این روایت گو قریب است   مگر آینده هم ذکر حبیب است

در بیان شهادت مالک ابن انس و هلال ابن حجاج و نافع ابن هلال

ز ظلم آسمان فریاد فریاد   نمیداند ستمگر غیر بیداد
کجا اهل مدینه صاحب جاه   کجا آن شامیان زشت گمراه

بنخر سندی یزید زشت مرتد گرفتار مصیبت آل احمد
بصحرا از دحام لشکر کین پریشان صاحبان عز و تمکین
برون آمد ز فوج شاه مالک که بود ابن انس آن مرد سالک
شجاعے نامدار شرزه شیرے بجنگ لشکر یکتا دلیرے
چو زور حیدر کرار غالب چو رعب احمد مختار غالب
به فوج نحس غازی حمله ور شد جهان از ضرب او زیر و زبر شد
ز حیدر حمله غازے نه کم بود بعینه حمله بیر العلم بود
بکشت از فوج اعدا هیرده کس شهادت یافت آخر آن خدا رس
چنان فیض امام انس و جان شد که مالک مالک باغ جنان شد
زیاد ابن مهاجر بعد از ان رفت برای سیر گلزار جنان رفت
ز بعد کشتن نه کس ز کفار در آمد در جوار رب غفار
زیاد ابن هلال نیک اختر به برج سعادت مهر انو
زبان زد در زمانه ابن حجاج به بحر جنگ زد غوطه در امواج
به ترکش شصت تا تیر آن جوانمرد به میدان فوج اعدا را هدف کرد
چو ترکش شد تهی از تیر جست بجنگ آماده شد شمشیر در دست

[illegible]

بدوزخ سیزدہ کس را فرستاد
چو خود مجروح شد از اسپ افتاد

لعینان دستہاے او شکستند
دو بازو از رسن محکم ببستند

بدام افتاد شہباز سعادت
مگر بے پر بہ پرداز شہادت

بحکم ابن سعد زشت دشمن
زدند او را بصد بیداد گردن

ازان پس رفت نافع خاص معبود
کہ فرزند ہلال آن ماہ وش بود

نصیحت گو باہل شام گردید
عدا و ایشیں مگر نفعے نبخشید

مثل باشد دواے آخرین کے
بحق آن چمن ناچار شد وے

بمیدان تیغ او باد خزان شد
کہ پژمردہ تمام آن بوستان شد

فناے جمعے کثیر از اشقیا کرد
ادا حق امام رہنما کرد

بآخر کافرے نامش مزاحم
کہ بود ابن حریف آن زشت ظالم

سر او را ز جسم او جدا کرد
ز کار زشت مردود خدا کرد

در بیان یکبارگی ریختن فوج یزیدیہ لشکرگاہ جناب سید الشہدا
و جواب دادن غازیان واداے نماز بطریق خوف

وگر در مجلس ماتم خروش ست
دل اہل عزا در عین جوش است

کہ آمد بحر طغیان در تلاطم
بآنسو کثرت اینجا چند مردم

مگر ہر چند مردے چند بودند
براہ حق چہا کوشش نمودند

پسندیدند بر خود جمله آفات که بود الحق شجاعت جوهر ذات
نمودند از شه دین رو بلا را سپر گشتند شمشیر خدا را
ز بس گشتند اعدا را به کثرت هراسان شد از ایشان آن جماعت
بسانِ دانه دل با جان مایوس بزیر آسیای دست افسوس
دغا پیشه ستمگر ابن حجاج سیه طالع بد اختر ابن حجاج
دگرگون یافت چون آثار ناورد با بن سعد ملعون مشورت کرد
که جنگ فرد فرد اندیشه ناک است دلاور لشکر سلطان پاک است
همین گر جنگ باشد نیست باور که خواهد گشت صید کس یک دلاور
سپه یکبارگی ریزد بر ایشان شود تا جمع این لشکر پریشان
پسندید این سخن از وی جفاکیش به لشکر داد فرمان آن بد اندیش
که شمر زشت با فوج کثیره دغا اندیشه نامردی و شریره
به فوج شاه دین شد حمله آور بجنبد اصحاب حضرت بجنبت لشکر
به قلب پیش شه انصار بودند که جمله سی و دو اسوار بودند
مگر ثابت قدم ماندند چندان که شد جمعیت اعدا پریشان
حصین را گفت ابن سعد دشمن اعانت کن به پانصد تیرافکن

چنان شد گرم بازار زد و ضرب   نشد تا ظهر خاموش آتش حرب
خیام شه که باهم متصل بود   بیک دیگر پریشان جان و دل بود
بجز از یک طرف هنگام هیجا   ز حمله بود عاجز فوج اعدا
ندا کرد ابن سعد از پا در آرند   خیام پاک را باکے ندارند
نمودند اهل کین زان سمت جرأت   باین سو سر بکف اصحاب حضرت
عظیم آویزشے با یکدگر شد   که از خون عرصهٔ پیکار تر شد
چنان کشتند اعدا را دلیران   زبون گشتند روباهان ز شیران
چنان تیغ دلیران گشت خونریز   که دوزخ شد ز اهل کین لبریز
ندا میکرد ابن سعد سرکش   که افتد در خیام شاه آتش
چنین شد حکم شه اهل همم را   که مگذارید ارباب ستم را
ز سعی و کوشش مردان دیندار   نشد مرکوز آن مردود زنهار
بجرأت یاوران شاه والا   نمودندے بکوشش دفع اعدا
مگر یک کس اگر میگشت مقتول   کمی میشد به فوج شاه مقبول
بدان لشکر چو صد کس کشته گشتی   کمی هرگز نه در خاطر گذشتی
چو کم ماندند اصحاب شه دین   فزون شد شورش آن لشکر کین

حضور شه ابو ثمار آمد
پی تسلیم در گفتار آمد
که دارند اهل کین شمشیر آماده
شوم قربان تو دارم اراده
نگه خواهد دل پر اضطرابم
نماز آخری را با تو یابم
کشید آهی ز دل فرزند حیدر
نظر فرمود سوی چرخ اخضر
نمود ارشاد و شکر بی نیاز است
بلی این اول وقت نماز است
نمازم یاد دادی ای وفادار
تو از طاعت گذارانی به غفار
مگر از ظالمان مهلت طلب کن
توقف از پی طاعت طلب کن
طلب کردند چون مهلت ز اعدا
حصین زشت مرتد گفت حاشا
بجا ز نماز طاعت از شما نیست
نماز و سجده مقبول خدا نیست
حبیب ابن مظاهر گفت در جوش
که ای غدار کافر حق فراموش
نماز چون تو بیشرمیست مقبول
نماز سبط احمد نیست مقبول
حصین بی حیا مردود کافر
بخشم آمد برو شد حمله آور
ز غصه تیغ زد ابن مظاهر
بروی اسپ آن مردود کافر
بروی اسپ خود گردید غدار
مجاهد کرد قصد قتل مکار
هجوم آورده هم جنسان ملعون
لعین زشت را بردند بیرون

زهیر خوش عقیدت ماه ایمان … سعید با سعادت مهر عرفان
به پیش روی حضرت ایستادند … سپر گشتند و سینه طرح دادند
ادای حق شه ذیشان نمودند … فدای جان حیدر جان نمودند
ز لشکر سنگ بیدادی که آمد … خدنگ ظلم جلادی که آمد
گهی بر سینه گه بر دل گرفتند … سر کوی وفا منزل گرفتند
بعنوان نماز خوف حضرت … ادا فرمود طاعت با جماعت
چنین گویند چون شد سوی جنت … سعید با وفا نجم سعادت
برآمد از تن او سیزده تیر … سوای زخم رمح و سنگ و شمشیر
چنین گفتند بعض اهل روایت … ندادند اهل ظلم و جور مهلت
نماز با جماعت [illegible] … جدا هر کس نماز خویش خواند

در بیان شهادت عبدالرحمان و عمر ابن قرطه و غلام حبشی و عمر ابن خالد رفقای حضرت

کسی را نیست در دنیا بقائی … نکرد این بیوفا با کس وفائی
ثباتی نیست از دور زمانه … بهستی هر که آمد شد روانه
خوشا آنکس که از دنیای فانی … کند عزم سرای جاودانی
رفیقان شهنشاه ولایت … بدل بودند مشتاق شهادت

سوی مقتل روان شد عبد رحمان[1]   قتالے کرد و آخر گشت بیجان
بحالش رب رحمان کرد رحمت   برحمت عبد خود را داد جنت
جری عمرو بن قرظه بعد ازان رفت[2]   نثار شاه شد سوی جنان رفت
به پیش روی حضرت بود هر جا   چو گل زخمی سراپایش سراپا
زپا افتاد و با شه گفت یا شاه   وفای عهد خود کرد این هواخواه
امام پاک داد او را بشارت   به پیش روی من باشی بجنت
ز من پیش پیمبر ساز تقریر   که می آیم بزودی نیست تاخیر
شوم با خادمان شه ملاقی   ز عمر من دمی چندست باقی
چو آن جان فاقت گشت بیجان   صدائے از کیوا آمد ز میدان
غلامی بود بس تاریک منظر   که او را گر وه بود آزاد بودے
قریب حضرت آمد خواست رخصت   بگفتا شاه دادم اذن رخصت
ازین مقتل بسوے خانه برگرد   مده جان جانب کاشانه برگرد
نمود او عرض هرگز نیست مردی   که من برگردم بیجان تو گردی
ز تو حق نمک بر خویش دارم   ترا در دام محنت چون گذارم
نے خواہے که روی تیره من   شود چون مهر روز حشر روشن

[1] عبد الرحمان بن عزره غفاری رفیق حضرت ۱۲
[2] عمرو بن قرظة الانصاری رفیق حضرت ۱۲

بدل گردد ز خوشبوی نسیمم شود آرام حاصل کز نسیمم
بسوگند خدای پاک یکتا بصدق دل همیدارم تمنا
که قربان تو مشتاقانه گردم بگرد شمع چون پروانه گردم
سیه خون را چو سرور جنگ بازم بخونهای شما مخلوط سازم
اجازت یافت شه مردانه در دشت مقابل با سپاه اشقیا گشت
چنان با درد و پیکار افشرد که باغ هستی کفار پژمرد
بآخر گشت چون مجروح بسیار ز تیر و نیزه و شمشیر کفار
ز هستی رو بسوی ملک بقا کرد [illegible] آمد [illegible]
خداوندا شود رویش درخشان بدل با بوی خوش بویش بگردان
میان آل پاک و فدیهٔ من فدا ای خالق عالم [illegible]
ز زین العابدین گردید مرقوم که چون گردید مدفون لاش مظلوم
ز تاثیر دعای شاه شافع ز جسمش بود بوی مشک ساطع
کسی کو خاکپای بوتراب است عذاب او مبدل با ثواب است
عمرو فرزند خالد بعد آن شیر بمیدان شد روان [illegible] دست
جهادی کرد با اصحاب پیوست فدای شاه شد رخت از جهان بست

در بیان شهادت حنظله ابن اسعد

دلیری کار هر مخلوق نیست زشیران همت شیری عجب نیست
خوشا مردیکه تنها صورت شیر بلشکر حمله آور شد بشمشیر
دلاور حنظله فرزند اسعد شد استاده بپیش سبط احمد
خریدی زخم تیغ و نیزه و تیر برو و سینه ذمی کرد تقریر
که می ترسم من ای قوم ستمگار که آید بر شما قهری ز قهار
میان قوم نوح و امت عاد شود اما شوید از قهر برباد
بحشر سرنگون سازد شما را خدا در دوزخ اندازد شما را
بگفتا شاه ای فرزند اسعد ترا رحمت کند دادار سرمد
مگر از پند ایشان نیست حاصل عذاب حق بر ایشان گشت نازل
خریدار اند از اول بلا کنون گشتند غاصبان حق ارا
ز دین گشتند از کفار گشتند سزاوار عذاب نار گشتند
شودا و عرض قربان تو گشتم لبی بر ظلم اعدا صبر کردم
انا زشت ده دل عدا اشتم بریده سر بمیدان تو باشم
پت سر بمیدان باد غلطان لبان در غلطان باد غلطان

اجازت داد شاه هفت اقلیم   روان گردید غازی بعد تسلیم
ز جرأت گشت در میدان بسی را   نیامد تاب پیکارش کسی را
ز هیبت رعشه بر اندام اعدا   تموج از هوا گوئی بدریا
نشان فوج دشمن سرنگون شد   بنای کفر سقف بیستون شد
شد از انبوه اعدا بسکه مجروح   برویش گشت باب خلد مفتوح
شهادت یافت رخت از دهر بربست   ز دام آفت و اندوه وارست
بجنت رفت حور مهوش یافت   بکوثر جام کوثر در عطش یافت

در شهادت سوید ابن عمرو و یحیی ابن سلیم مازنی و ابن ابی قره غفاری و عمرو ابن مطاع جعفی و حجاج ابن مسروق و جناده ابن حارث و عمر ابن جناده و عبدالرحمان ابن عروه

ز چشم باز نهر خون روان است   که گلزار دین صرف خزان است
گلی کز شاخ نزهت میکشد سر   بدامن می برد گلچین صرصر
ز صرصر می فتد گل بر سر گل   اجل تا الالست خود با [illegible]
سوید ابن عمر در دهر معروف   که در تقوی و طاعت بود مصروف
دلش در سینه منشور سعادت   سوید [illegible] دلش مهر شهادت
بمیدان قتال آهنگ غا کرد   نبرد با سپاه اشقیا کرد

مگر از زخم تن گردید گلپوش میان کشتگان افتاد بیهوش
تن مجروح چون تصویر بیحس بحیرت چشم او چون چشم نرگس
ز شور آن گروه زشت گمراه بگوش او چو آمد قتل شد شاه
دل مجروح شد در سینه بیتاب چو ماهی بر زمین غلطید بی آب
نهان چون کاردی در موزه اش بود کشید او را چو شیر خشم آلود
بمقتل با وجود نیمجانی بصد ضعف و هزاران ناتوانی
جهادی کرد بر قوم سیه دل لعینی را کشت و بسمل کرد بسمل
بآخر سالم آن رنجور گردید بجنت همکنار حور گردید
شرف ز الفت شاه زمان یافت ز کوثر سیر شد قصر جنان یافت
ز بعد او کسی مهر مانند سلیم مازنی را بود فرزند
بمیدان جوانمردی در آمد بجان از جرات او لشکر آمد
جهادی کرد و شد داخل فردوس گزیدانه بهر خود منزل فردوس
از آن پس نامور قره سر آمد که بود ابن ابی قره زبانزد
عقاری در جهان مشهود بیدار قدم زد در ره تسلیم غفار
بشوق آمد ببازار شهادت بصد جان شد خریدار شهادت

بمیدان بعد از و مقبول سرمد
عمر ابن مطاع جعفی آمد

چنان شبل هژبر سر از تن انداخت
که آتش در نهاد دشمن انداخت

سر خود باخت آخر مرد میدان
فدای شاه شد از صدق ایمان

خوشا تقدیر حجاج ابن مسروق
حق او را برگزیده کرد مخلوق

بغربت یاری سبط نبی کرد
ستایش روح زهرا و علی کرد

زهی بخت جناده ابن حارث
که دل برداشت از دنیای حادث

جناده ابن حارث [illegible]

کمر بست و سوی میدان روان شد
ثنا پادشاه انس و جان شد

عمر ابن جناده بعد از آن رفت
چو گل خندان سوی باغ جنان رفت

از آن پس عبدرحمان ابن عروه
شجاع و مرد میدان ابن عروه

بمیدان شد شهادت کرد حاصل
شهادت یافت خلعت کرد [illegible]

خوشا حال جوانمردان ممتاز
بدنیا نامور در دین سرافراز

در شهادت ابن شبیب عابس شاکری و شوذب نامی غلام او و بیان انفرادی سلطان

فغان از انقلاب دهر فانی
که با مرگ است توام زندگانی

سوای رنج از راحت اثر نیست
حیات چند روزه معتبر نیست

قبا روزی شکوه ملک و مال است
چه باشد زیست گر مردن مآل است

زهی طالع خوشا فهم شهیدان
که در راه خدا گشتند قربان
جری عابس که فرزند شبیب است
برحمت او باو رحمت قریب است
دلاور شاکری مشهور عالم
صف آرا و جری مشهور عالم
بزهد و طاعت و تقوی شب و روز
ز شکر حق تعالی بهره اندوز
غلامی داشت شوذب نام همراه
مخاطب شد باو گفت آن حق آگاه
درین هنگامهٔ شمشیر یاری
بگو با من که در خاطر چه داری
بگفت او تند و تیزم صورت تیغ
نه استم تا نگردم کشته تیغ
چو همت دید عابس آفرین گفت
چو جرات دید عابس آفرین گفت
گرفت او را و آمد خدمت شاه
باخلاص و یقین مرد حق آگاه
که یا سبط رسول الله امروز
زهی طالع خوشم از بخت فیروز
خوشا جانی که قربان تو گردد
سعادت گرد ایوان تو گردد
گواهم باش شاها حق پرستم
که بر دین تو و حب تو هستم
برهنه تیغ در دست و غضبناک
روان شد جانب افواج سفاک
ربیع ابن تمیم آواز برداشت
بسوی فوج اعدا گردن افراشت
که می آید هژبری جانب فوج
که عمان ست از بحر کفش موج

له عابس بن ابی شبیب شاکری [illegible]

بوقت نعرهٔ شیر نر گریزد
ز هیبت بیضه [illegible] گریزد
بضربش آب گردد زهرهٔ سنگ
امان از سایهٔ تیغش نهنگ
ز بیم و ترس او افتاد یکسر
تزلزل در همه گردان لشکر
مبارز در وغا غازی طلب کرد
بغیظ و خشم نعره غیر رب کرد
که تابش شیر بر گردون نیاورد
کسی از صف قدم بیرون نیاورد
صدا در داد ابن سعد از دور
چه نامردیست این ای قوم مقهور
باین کثرت باین لشکر خطر چیست
ز یکس بیحواسی این قدر چیست
ز تنها گشت هوش لشکری گم
چرا گردش نمی آیند مردم
شود بروی هجوم نیزه داران
کنند اورا ز هر سو سنگ باران
چو عباس شنید این نامردی شان
زیاده گرم شد از سردی شان
زره انداخت از تن شیر افگن
تن خود داد از جرأت بکشتن
شفق گون از غضب روی قمر شد
باندام برهنه حمله ور شد
رخ آوردے بهر سو مرد میدان
ستمگر می شدند از وے گریزان
غلامش پشت او را پاس میداشت
خسان را کمتر از خاشاک انگاشت
بهر سو سوخت صف از تیغ بازی
گر آتش گشت آب تیغ غازی ۱

معلی شد فراموش اسفلان را
سپر شد داغ رسوائی یلان را
کجا تیغ آختن بر فرق دیگر
ز هند از بے حواسی دست پر
بر عشه تن که از خوف آشنا شد
کمان از دست و تیر از کف رها شد
مگر از شورش اعدا که گردید
ز هر سو همچو باران سنگ بارید
خزینه بود هر سر علم سینه
ز پیکانهاے ناوک شد دفینه
ز بس مجروح شد پاکیزه گوهر
ز خون گلرنگ شد چون لعل احمر
بخاک افتاد جسم لاله فامش
هم او گردید بے جان هم غلامش
جدا کردند بے رحمان سر او
بخون آلود گلگون پیکر او
نزاعے بود آن قوم شقی را
که هر کس گفت من کشتم جری را
بانها گفت ابن سعد مردود
که تا تاب طاقت یک کس کجا بود
بخون ابن صاحب جرات که غلطید
بزخم جمله لشکر کشته گردید

در بیان شهادت عبدالله و عبدالرحمان رفیقان حضرت

دگر خامه بدستم اشکبار است
که ذکر سید عالی وقار است
حضور شاه دین گشتند حاضر
دو کس با چشم تر افسرده خاطر
بباغ دین حق گلهاے رعنا
باوج آسمان شرع جوزا

یکی عبد الله ذی قدر و ذیشان   دگر را نام نامی عبد رحمان
نمودند التماس آن هر دو یاور   حضور بادشاه هفت کشور
که میخواهیم رخصت از پی جنگ   که از ظلم عدو هستیم دلتنگ
شه مظلوم وجه گریه پرسید   ز راه لطف گوهر بار گردید
که در غم طبع انسان ناصبور است   مگر این رنج و غم وجه سرور است
دمی باقیست این بیداد دشمن   وز آن پس دل براحت گردد روشن
برای خار در کار است محنت   که کس اجرت نیابد بی مشقت
نمودند التماس آن هر دو غازی   که قربان تو ای شاه حجازی
نه بر احوال خود ها گریه ماست   بر احوال تو شاها گریه ماست
تویی در حلقهٔ اعدا گرفتار   بدفع شرشان مائیم ناچار
نمود ارشاد فرزند پیمبر   جزای خیر بخشد رب اکبر
کند ممتاز در طاعت گزاران   نماید افضل پرهیزگاران
بشارت یافتند و شاد گشتند   اشارت یافتند و شاد گشتند
شدند از شاه رخصت هر دو نامی   بجیش احمد و حیدر گرامی
دغا با اشقیا کردند در جوش   بمیدان کارها کردند در جوش

چو افراد غلط صفها دریدند
بریدند از جهان و سر بریدند
نه از نیزه نه از ناوک خطر بود
ره ملک بقا پیش نظر بود
نمک بر هر جراحت گرد می شد
مگر مرهم بحق درد می شد
چنان بیخود بذوق قرب رب
که سیرابی فزودی خشکی لب
چو زار از جوع گردد حالت شیر
شود الحق زیاده جرأت شیر
بفرط جوع بر لب گو که جان بود
شکار پهلوانان کارشان بود
مگر از جور گردون آه صد آه
شدند از دار فانی قصه کوتاه
بقرب خالق عادل رسیدند
بسر دادن سر منزل رسیدند
خدا بر حال آنها مهربان شد
عطا صد قصر در باغ جنان شد

در بیان شهادت غلام ترکی و زیاد ابن شعثا و ابو عمرو نهشلی و سیف ابن الحرث و مالک ابن عبد الله

چنین آورده اند اہل روایت
غلام ترکی بیداشت حضرت
که قاری بود قرآن خدا را
مدام آماده زهد و اتقا را
چنان در خدمت شاه هدی بود
که قنبر در رکاب مرتضی بود
زشه رخصت شد و آمد بمیدان
بسی را کرد بی سر زان لعینان
زبس کشتن که کرد و دریای خون جوش
اجل گردید او را حلقه در گوش

چو زخمی شد ز فرس افتاد بر خاک   حسین آمد ببالینش الم ناک
بصد حسرت نگه میکرد سویش   نهاد از مهر روی خود برویش
غلامِ با وفا چون چشم وا کرد   بخود بالید و شکر حق ادا کرد
غلامی را چه آقا کرد ممتاز   تبسم ساخت روحش کرد پرواز
رخش از خرمی تابید چون بدر   ایازی بود یوسف گشت در قدر
ز بعد او زیاد عرش پیوند   که از یاد خدا دل داشت خرسند
بعالم ابن شعثا بود مشهور   شعاع مهر سان هر موی از نور
بسوی مرگ چون عمر روان رفت   پی جنگ و جدال کافران رفت
شعاع مهر روی او سنان بود   کزو خارے بچشم دشمنان بود
بترکش داشت غازی هشت ناوک   که هر یک قاصد جان گشت ناوک
دعا میکرد و شه یارب عطا کن   خدنگش را بآماج آشنا کن
بهر تیرے که او از کف رها ساخت   یکی را از میان بر خاک انداخت
بجا کی انداخت آن فرخنده مسلک   بمیدان هشت کس ز هشت ناوک
چو او هم کشته در راه خدا شد   بفرزند رسول الله فدا شد
بعد آن بو عمرو شد کو نهشلی بود   مجاهد قاری قرآن معبود

زیاد بن شعثا و یزید بن زیاد بن مظاهر الکندی هم گفته اند ۱۲

ابو عمر نهشلی در روایت خثعمی ۱۲

پس قتل سیه دیان باخر   به مقتل قاتل او گشت عامر
چو او هم شد روانه سوی جنت   مشامش تازه شد از بوی جنت
خدا آگاه سیف ابن ابی الحرث   همین شاه سیف ابن ابی الحرث
دگر فرزند عبد الله مالک   در دریای عز و جاه مالک
بخدمت آمدند این هردو غازی   گرفتند اذن از شاه حجازی
فدا در راه حق گشتند و رفتند   به جنت مستحق گشتند و رفتند

در بیان شهادت پسران حضرت مسلم و اولاد عقیل در میدان جنگ

دگر ابر سیه برخاست از کوه   که بارد بر زمین باران اندوه
که هر باغ از زهر آب شوید   بجای سبزه زهر از خاک روید
در آید تیرگی در بزم امکان   کند خاموش تبارش چراغان
ز جوش غم در آن صحرای غربت   زمین تا آسمان شد غرق حیرت
دو دست از سر زدن ماند جبریل   برنگ صور خود نالان سرافیل
ز اشک نوح طوفان میزند جوش   صدای وا حسین آید بهر گوش
ز بس هر سو بگریان یا رسولا   جنان بزم غم سبط رسول است
عجب وقت است بر سبط پیمبر   هجوم دشمنان و شور محشر

۱۱۰

شهِ مظلوم و باقی چند مردم خواص اهلبیتِ مصطفیٰ هم
رفیقان گشته و در خون فتاده بسر دادن عزیزان ایستاده
امامِ دین ز سوزش بر جگر داغ ز قتلِ لاله رویان داغ بر داغ
جدا گشتند انصار از شهِ دین همه یاران غمخوار از شهِ دین
به خیمه اهلبیت پاک باقی فقط آلِ شهِ لولاک باقی
فقط آلِ حسین و آلِ حیدر فقط آلِ عقیل و آلِ جعفر
فقط آلِ حسن در خدمتِ شاه بایشان ذات حضرت کوتاه
بیک جا جمع شد خیل نمازی تقدم خواه شد غازی بغازی
به قصدِ ذل کمر بستند بر مرگ مجسم گشت و آمد در نظر مرگ
روان گردید و اوّل گشت عازم بشوقِ جنگ عبدالله مسلم
حضورِ شاه آمد بهرِ رخصت بآن شیرِ ژیان فرمود حضرت
که داغِ مسلمِ مظلوم کم نیست دلم را تاب این اندوه و غم نیست
بگفت او شد مرا یا شاه لازم که گیرم انتقام خون مسلم
ز جد بگذشت چون اصرار غازی اجازت یافت از شاهِ حجازی
روان شد از پی پیکار ذیشان رجز می خواند چون آمد بمیدان

ز هر جانب هجوم اهل شر شد ز هر سو بارش تیغ و تبر شد
چو تیغ آن جری تابید چون برق شدند آن اشقیا در خون خود غرق
قیامت شد جهان در لرزه آمد زمین و آسمان در لرزه آمد
بهر سو کرد و از تن سر انداخت تزلزل در میان لشکر انداخت
یکی از خوف چون روبه گریزان یکی بر سر ز خجلت خاک بیزان
یکی میگفت این شیریست پر دل کرا یارست تا گردد مقابل
به حمله که فرمود آن دلاور دو کم یک صد جوان را کرد بی سر
ولیکن از جراحت های کاری روان شد خون تن چون آب جاری
لعین[1] ابن صبیح و ابن مالک بقتل او رسیدند این دو هالک
بضرب این لعینان کار او شد بخون غلطان تن افگار او شد
چنین گویند این شیر دلاور به هیجا دست خود بگذاشت بر سر
لعینی خرمن هستی او سوخت ز تیری دست و پیشانی بهم دوخت
محمد نام بود او را برادر که بعد او روان شد سوی لشکر
به قتل آورد جمعی از لعینان به تیغ نیستی منزل گزینان
لقیط[2] ابن ایاس بی سعادت بقتل آورد او را از شقاوت

بزاری

---

[1] عمرو ابن صبیح الصدادی و اسد بن مالک قاتلان عبد الله پسران حضرت علیه السلام ۱۲ [2] لقب ابن ایاس یعنی قاتل محمد پسر حضرت مسلم علیه السلام ۱۲

ازان پس جعفر مقبول معبود
که فرزند عقیل نامور بود
رجزخوان شد سر میدان خلق ارس
بقتل آورد غازی پانزده کس
بقولی ابن سوطا اوست قاتل
بقولے عروه مردود سیه دل
زبعد انتقالش عبدرحمان
که فرزند عقیل ست ابن خج ادان
مسلح قصد میدان غا کرد
سر بهفده لعین از تن جدا کرد
بآخر گشت مقتول آن مجاهد
بضرب تیغ عثمان لعنه ابن خالد
زبعد فوت ابن مقبول علام
دگر غازی جری عبد اللهش نام
کزین ضرغام هم ابن عقیل است
شهید و فدیهٔ رب جلیل ست
بمیدان شد دلیرانه وغا کرد
بضرب تیغ جمعے را فنا کرد
بهر تیغے که زد بر فرق اعدا
قیامت شد در اهل نار برپا
چو شد مجروح آخر گشت مقبول
به تیغ بشر ابن حوط مقتول
بقول بعض کاین هم صدق ملوست
که عثمان ابن خالد قاتل اوست
محمد بعد آن غازی کمر بست
که پور پاک سعید ابن عقیل است
بسی را کشت از قوم ستمگار
لبے را کرد از آب تیغ فی النار
بمیدان قاتل او گشت آخر
لقیط ازد سیه فرزند یاسر

عه [illegible]
[illegible] عثمان بن خالد [illegible]
[illegible] عبد الرحمن بن [illegible]
عه بشر بن حوط [illegible]
قاتل عبد الله بن [illegible] ۱۲
عقیل [illegible]
[illegible]

بقول بعض شد کشته دران دم | علی ابن عقیل نامور هم

در بیان شهادت محمد و عون پسران حضرت زینب خاتون

دل هر ناطق فصاحت ملول است | که روز قتل اولاد رسول است
عجب روزیکه در تکلیف یکدم | دهد عیش ابد رب دو عالم
خوشا آنانکه پیش شاه بودند | ز قدسی گوی در رفعت ربودند
چو موری نیز شد پامال آنجا | سلیمان گشت در اقلیم عقبا
سحرگه یا بشب ستی نه سودم | درین حسرت که من آنجا نبودم
اگر بودی درانجا خیر اندیش | نثار پای شه کردی سر خویش
کنون گریه بحال آن غریبان | بود نعمت بحق خوش نصیبان
دلا آماده شو آه و بکا را | بدل کن گوش حال کربلا را
چو آمد نوبت اولاد جعفر | پریشان گشت فرزند پیمبر
دو فرزندان زینب بنت زهرا | حضور شاه دین بودند آنجا
محمد ابن عبد الله ذیجاه | ز برج جعفر طیار این ماه
دریکتای دریای شرافت | گل رعنای گلزار نجابت
دگر عون جری صاحب اراده | بسن کم لیک در جرات زیاده

مه پر نور چرخ جاه و اجلال
جبینش مطلع خورشید اقبال
با وج حسن رخشنده چو کوکب
چراغ خواهر شبیر زینب
دو گل در باغ رفعت هر دو رعنا
دو گوهر در شرافت هر دو یکتا
دو ماه آسمان جاه و حشمت
دو مهر برج تعظیم و کرامت
دو موج بحر عرفان الهی
دو شمع اندر شبستان الهی
دو جوهر که بهستی مقدم
دو حرف کن پی ایجاد عالم
یکی مثل نبی در خلق و همت
یکی مثل علی شمشیر جرأت
چو رنگ و بوی گل هر وقت باهم
بباغ یکدلی بادام توام
نه این زان کم نه آن زین کم سر مو
چو سبطین محمد هم ترازو
چو زینب دید آفت بر برادر
بفرزندان خود فرمود مضطر
چه می بینید فکر جنگ باید
ازین بهتر دگر روزی نیاید
پی قربانیان کعبه حق
چه عیدست اینکه آزادیست مطلق
حسین ابن علی جان پیمبر
چراغ محفل زهرا و حیدر
درین غربت بصد آفت گرفتار
خوش آنکس کو شود او را مددگار
بپای شاه مردن زندگانیست
همین مردن حیات جاودانیست

دلی باید که وقتِ نام و ننگست
بسر دادن نه این جای درنگست
به تسلیم و رضا مردانه باشید
به حورانِ جنان همخانه باشید
حسین ابنِ علی فرزند زهراست
ادای حقِ او تحصیل عقبیٰ است
تامل در رهِ مولا نسازید
مرا شرمنده از زهرا نسازید
محمدؐ اول از تفهیم مادر
مشرف شد حضور ابن حیدر
چو رخصت خواست از شاهِ زمانه
دلِ شه تیرِ غم را شد نشانه
تامل کرد و اشک از دیده بارید
محمد بر قدم افتاد و غلطید
بلب آورد که اذن جنگ سرور
کلامِ شه که اول اذن مادر
نزدیک آمد و زینب صدا زد
قبول این تحفهٔ محتاج گردد
کجا دولت که قربانت بسازم
بسے محتاج یا شاهِ حجازم
همین دولت کند زینب نثارت
که رد گردد بلا از جانِ زارت
مکن انکار گویم دست بسته
دلِ بیکس مکن شاها شکسته
شه از اصرار زینب گشت ناچار
رضایش داد و گریان گشت بسیار
به میدان وغا وارد شد آن ماه
بصد شوکت بصد حشمت بصد جاه
هجوم اشقیا از هر طرف شد
به هاله ماه سلطانِ نجف شد

سپاه شام گرد لاله رخسار چو آن ابرے که آید سوی گلزار
کمانداران مشغول بارش تیر به پهلو نیزه و برفرق شمشیر
مگر چون تیغ غازی برق صف شد بیکدم ابر تیره برطرف شد
بهر صف حمله ور گردید چون شیر شریران سوختند از برق شمشیر
شدند از دست او فی النار شامی بیکدم کشته ده سردار نامی
زخوف ضرب او لشکر گریزان زتن هر روح تا محشر گریزان
بلشکر برهم و درهم که صف بود سپه گه اینطرف گه آن طرف بود
زجرات که آن غازی سره کرد بیکدم میمنه را میسره کرد
گریزان گرچه کرد اهل جفا را علاجے نیست هیچ الا قضا را
ززخم نیزه و شمشیر و خنجر تنش صد چاک شد مثل گل تر
بخون آن گل ز دست کینه غلطید چو بلبل روح اهل قدس نالید
به آخر کشته شد از تیغ عامر ستمے بود آن مردود کافر
زدست عامر ملعون شامی پذیرفت آه عمر او تمامی
شهید شد عون سرو باغ جعفر شد از قتل برادر دست بر سر
رضا از شاه حاصل کرد و آمد ز دنیا بر کران دل کرده و آمد

۱ عامر بن نهشل قاتل محمد بن عبدالله بن جعفر پسر حضرت زینب ۱۲

۲ عون پسر حضرت زینب ۱۲

رجز مے خواند کاے قوم جفاکا / جدم جعفر که در خلد است طیار
زتیغم مے چکد خون زمیدان / کنم سرها جدا از تیغ بران
حسین ابن علیؑ را جان نثارم / سر از پاے شریفش من ندارم
فداے شاه ابرارم بصد جان / شهادت را خریدارم بصد جان
گے دنیا بچشم من نیرزد / لبت در دانه این خرمن نیرزد
بگفت اینحرف و حمله کرد بر فوج / چو موج بحر شد زیر و زبر فوج
نخستین از غم خون برادر / نمود از پیکر قاتل جدا سر
پس آنگه تیغ بر فرق عدو برد / زآبش ناریان را آبرو برد
ز اسوار و پیاده بست و یک کس / بگشت و کرد میدان پاک از خس
بخاک افتاد چون زخمی بسی شد / روان از بهر قتلش ناکسے شد
که عبد اللهؑ بطه بود نامش / چو نمرود لعین دوزخ مقامش
گذشتند آه فرزندان زینب / بدن ماند و فنا شد جان زینب
بشغل آه و زارے بود مادر / مگر مے گفت در زاری مکرر
خدا را شکر گشتم سرخرو من / به پیش فاطمهؑ از فضل ذو المن
خدا آن هر دو را مغفور سازد / بانواع نوازشها نوازد

عبد الله بطه [illegible] قاتل پسر زینب ۱۲

فدا اسپر در ره مولا نمودند
به محشر عزت مادر فزودند

در بیان شهادت قاسم ابن حسن علیه السلام

ز عشرت رنگ در باغ جهان نیست
کدامی گل که پامال خزان نیست
بماتم جیب هر گل چاک چاک است
صنوبر شکل آه دردناک است
چراغی گر بشب گردید روشن
سحر گه شد خموش از باد دامن
سحر گردید خورشید یکه تابان
به مغرب شد بوقت شام پنهان
صدای نوبت شادی سحرگاه
به شب شور بکا بر رفته شاه
نباشد اعتباری اینجهان را
عداوت با زمین است آسمان را
هزاران خانه آباد ویران
بسا بستان ز بربادی بیابان
بسا نام آوران بر خاک خفتند
کفن کردند و در برزخ نهفتند
غم انگیز است قطع زندگانی
خصوصاً شاق مرگ نوجوانی
جوان را پیر سازد مرگ فرزند
اگر هست گردد ذره مانند
نه ذوق داغ هر دلگیر داند
اگر داند دل شبیر داند
چه فرزندان گل رو لاله رخسار
ز خون گشتند پیش چشم گلنار
در دولت ز جوشش گل چمین بود
یکی زان قاسم ابن حسن بود

نظیر یوسف از حسن خداداد — ازو یثرب چو ملک مصر آباد
رخ این حسن رشک چمن بود — به حسن خلق همچون بوالحسن بود
به علم و فضل و زهد و حلم نامی — بچشم خلق از طفلے گرامی
جبین رشک قمر خورشید طلعت — فروغ مطلع صبح سعادت
درخشان چهره اش برق تجلی — کزو روشن چراغ چشم موسی
سواد کاکل مشکین شب قدر — رخ پر نور تابان صورت بدر
میان هر دو رخ بینی هویدا — که شق شد چون قمر خورشید گویا
بهم از زلف دودی عالم افروز — شب معراج و صبح روز نوروز
دو گیسو مایه صد زینت و زین — دو ابروے معنی تفسیر قوسین
پی سجده محراب مقوس — گرفت از کعبه و بیت مقدس
قریب رخ صفا توام زنخدان — بکعبه چشمه زمزم نمایان
صف مژگان بگرد چشم پر نور — بود این قصر گرد حوران [illegible]
بچشم این مردمک افزود عالیست — کهین در حجره کعبه بلال است
[illegible] جنبید و نشتر در جگر شد — دل بینندگان زیر و زبر شد
دهن صرف ثنائے رب سلم — بدان سان [illegible]

کرامت در دم گفتار باشد خوشا لعلی که گوهربار باشد
صفا آگین عجب پرنور سینه در عرفان باری را خزینه
پی پرواز اوج شوکت و فر دو بازو صورت جعفر و شهپر
دم خنده بسینه عکس دندان بگردن سبحهٔ از دُر غلطان
قره از عکس در آئینهٔ کف رقم از کلک ناخن کرد مصحف
خطوط کف همین آیات باشد یکی حق را صفات و ذات باشد
پی پابوس آمد از ره دور شهادت در کفش از خلد منشور
که یا وقتیکه در میدان گذارد سجل از خلد رضوان پیش آرد
زخط نا آشنا رخسار گلگون هم از حدِ بلوغ او بود بیرون
حضور شاه آمد بهر رخصت ز رخصت تا کند حاصل سعادت
شهِ مظلوم سر در پیش انداخت تامل در اجازت دادنش ساخت
بزاری او بپای شاه افتاد قدم بوسید و پیهم کرد فریاد
نشد شه را سوای اذن چاره بغلگیر از عنایت شد دوباره
زهی الفت که بحر لطف در جوش تن آن ماه مصحف رحل آغوش
سوار اسپ شد آمد بمیدان که میدان از جمالش گشت رخشان

شد از نور جمال آن دلاور بمیدان ذره ذره مهر انور
بتسلیمش خمیده هر علم شد سر هر نیزه مثل تیغ خم شد
بگرد آن جری فوج سلحشور چو پیرامون شکر لشکر مور
شگفته در میان سبزه لاله بمثل تیره کوکب به هاله
بیک حمله که کرد آن ماه رخسار صف اعدا درید از هم کتان وار
طیور آسا ز تن جانها پریدند بیک پرواز در دوزخ رسیدند
بضرب تیغ سی و پنج ملعون بخاک دشت غلطیدند در خون
شریران هر طرف فی النار گشتند کباب از آتش رخسار گشتند
چنین راوی کشاید لب بگفتار که من بودم میان فوج کفار
نظر کردم بچشم خود بمیدان که آمد کودکی چون ماه تابان
عیان نور از جبین انور او ز دارائی لباس در بر او
بپا نعلین با احوال خسته بپاے راست نعل شکسته او
عمر نامی که بود از سعد ظالم بلب آورد بیخوف مظالم
برب کعبه اینک میروم من که بردارم سر او را ز گردن
بگفتم تاب آن دارد دل تو زنی ضربت باین نازک تن او

لہ عمرو ابن سعد بن نفیل الازدی جو قاتل حضرت قاسم ۱۲

اگر بر من زند شمشیر این ماه   گرفتم تیغے بر دست ظفر خواه
گروه گرد او ور هست کافی   همین او را بود کافی و وافی
سخنهاے مرا شنید مرتد   لگا ور تاخت بروی ضربی زد
بر او افتاد سید زاده بر خاک   بریک گرم غلطان جسم صد چاک
ندا فرمود آن مجروح بیتاب   که واعماه واعماه دریاب
نظر کردم که سوی لشکر کین   بناگه چون عقاب آمد شه دین
بمیدان چون هجوم اشقیا یافت   صفوف لشکر غدار بشگافت
چو شیر خشمگین شد حمله آور   بدان گردن کشان کینه پرور
به قتل قاتل قاسم نظر داشت   قلم شد دست او چون دست برداشت
ز فریادش دوید اهل لشکر   که سازندش رها از دست سرور
کشاکش بسکه شد باهم در اندم   باخر گشته شد آن ننگ عالم
تن قاسم دران هنگامه و شور   بزیر پاے اسپان کوفت یکسر
ببالینش چو آمد دید مولا   که مے ساید بمیدان بر زمین پا
کشید آہے ز دل افتاد بر خاک   که لرزید آسمان زان آه غمناک
گرفت آن پیکر مجروح در بر   بگفت اے واے فرزند برادر

طلب کردی مرا بهر اعانت نشد از من اعانت در مصیبت
ترا بی جرم بیدردان کشتند به تیغ و خنجر بران کشتند
شدند از غیض و قهر رب اکبر گرفتار عذاب روز محشر
اب وجد تو با ایشان ستیزند کجا در عرصهٔ محشر گریزند
تن مجروح را بر دوش حضرت بسینه سینه اش بر دوش حضرت
کشیدی بر زمین پاهای مجروح روان خون از تن و پاهای مجروح
میان کشتگان خویش جا داد بحق بسپرد و در امن خدا داد
دعا فرمود یا رب داد من گیر قصاص عترت و اولاد من گیر
بدنیا خوار باشد قوم ظالم به عقبیٰ سرنگون اندر جهنم

در بیان شهادت ابوبکر و عمر و عثمان و جعفر و عبدالله و محمد و نزد بعضی ابراهیم پسران جناب امیر علیه السلام

بیا ای خامه سامان الم کن که آبی در دوات از اشک ضم کن
شود هر سطر بر کاغذ صف غم به تن هر حرف پوشد رخت ماتم
من و تو هر دو اشک از دیده ریزیم بیاد شاه با عدا ستیزیم
زبان من نماید تیغ رانی ترا با او مناسب همزبانی

چه پروا اگر ز اعدا هست انبوه
دو دل هر که شود یک جهت شکند کوه
چنین راوی روایت کرد انشا
چنان شد کشته خونها ز جور اعدا
که آمد نوبت اولاد حیدر
جناب مرتضی ضرغام داور
امیر المومنین را نور دیده
که عبد الله بود آن برگزیده
همه گفتند او را هم ابوبکر
دلیر و نامی عالم ابوبکر
جوانی بود رعنا سرو اندام
گل رویش بهار باغ اسلام
بمیدان وغا آمد وغا کرد
گروهی را ز بیدینان فنا کرد
بضرب تیغ و زور دست و بازو
نمودا نهار خون جاری لب جو
ز زور بازوی او کوه لرزان
ز بانگ نعره اش حشری بمیدان
مگر از جور گردون نیست چاره
بمیدان پاره شد آن ماه پاره
به تیغ ابن عقبه کشته گردید
مه حیدر به اوج عرش تابید
و یا در دشت گردید آن فلک قدر
قتیل از تیغ جور زخر بن بدر
عمر ابن علی زان بعد آمد
بسوی فوج ابن سعد آمد
نخستین قاتل بوبکر را گشت
وزان پس فوج اهل کفر را گشت
بوقت ضرب هر دم بانگ شمشیر
که زود این قوم را اے نار دیر

عبدالرحمن بن عقیل
[illegible] قاتل ابوبکر
بن علی [illegible]
[illegible] ١٢١

بیرون آمد ز صف هر کس به پیکار — کشید او را جهنم اژدها وار
بآخر آن همای اوج رفعت — ببر پوشید تشریف شهادت
ازان پس رفت عثمان ابن حیدر — ز رعب جرأتش لرزید لشکر
بخاک انداخت بسیاری ز اعدا — بمیدان کرد انبارے ز اعدا
ز تیر خولی مردود دشمن — بخاک و خون فتاد از پشت توسن
گل شاداب از شاخ تر افتاد — بکشت دین گذار لشکر افتاد
ابانے ظلم پرور تیره باطن — سیه طالع بد اختر تیره باطن
که بود او ابن حازم نطفهٔ ظلم — خمیر صد مظالم نطفهٔ ظلم
بضرب تیغ کین ظالم جفا کرد — که سر از جسم پاک او جدا کرد
ز عمر او بقدر بست و یکسال — بتخمین رفته باشد اندر انحال
پس آنگه جعفر مقبول معبود — که فرزند امیر المومنین بود
ز عمرش بود آخر نوزده سال — شهید راه حق شد آن خوش اقبال
قمر در پردهٔ ظلمت نهان شد — بهار تازه پامال خزان شد
به تیر خولی و شمشیر هانی — روان شد سوی ملک جاودانی
اخِ غازی که عبد الله کلان بود — که چون بادام با او توامان شد

خولی بن یزید اصبحی علیه اللعنه ۱۲
که ابان دارمی و [illegible] [illegible]
[illegible] ابان [illegible] ۱۲
هانی بن ثبیت قاتل جعفر بن علی ۱۲

برادر

برادر را چو بیجان دید در دشت   مهیای شهادت شد وزان گشت
گروهے از لعینان کرد بیسر   بزور تیغ و بازو آن دلاور
ز تاب تیغ غلطان هر جفا جو   کباب خام سان پهلو به پهلو
مگر شد تشنگی هرگز نه حاصل   به خامی در جهنم گشت داخل
ز تیغ و تیر زخمی شاهزاده   بگردش هر سوار و هر پیاده
باخر شد قتیل از تیغ هانی   خزان آمد به گلزار جوانی
خزان باغ جوانی شد جوان رفت   که بست و پنج ساله از جهان رفت
محمد نیز فرزند علی بود   به اعدا جنگ کرد و کوچ فرمود
ز ابراهیم هم آمد روایت   مگر ثابت نه گردید این حکایت
عیان شد از جناب صاحب الامر   بیان شد از جناب صاحب الامر
برادر پنج حضرت را بمیدان   شهید راه حق گشتند و قربان
محمد جعفر ذیجاه و عثمان   دگر عبدالله و عباس ذیشان
عجائب غم غم ام البنین است   غم افزا ماتم ام البنین است
که چون از مرگ فرزندان خبر یافت   جهان تاریک در پیش نظر یافت
بگورستان صباح و شام میرفت   برای نوحه آن ناکام میرفت

له هانی ابن ثبیت حضرمی سابق الذکر نیز قاتل عبدالله ابن علی ۱۲

دلِ اهلِ مدینه از قفانش
شدی گریان چو چشم خونفشانش
عدوے آل احمد بود میدان
مگر از نوحه اش میگشت گریان
اثر آن ناله شبگیر دارد
که در قلب عدو تاثیر دارد

در بیان شهادت حضرت عباس علمدار ابن جناب حیدر کرار علیه السلام

جهان از جوش غم شد عالم آب
شب تاریک و بیم موج و گرداب
گرفتار بلا در لطمه ها کیست
سبکباران ساحل را خبر چیست
شکسته کشتی و بیتاب هر دم
کجا راه سلامت در تلاطم
به تندی تند صرصر بادبان شد
پر پرواز شد برگ خزان شد
ته و بالا سفینه در کف موج
گهے اندر حضیض و گاه بر اوج
بلاے ناخدا را گشت پابوس
که مے مالد بحسرت دست افسوس
سبکدوشان سبک از بار گشتند
به بحر غم ز راه پل گذشتند
گرفتار بلا پس ماندگانند
که با جوش تلاطم همعنانند
سلامت ابتلا دارد چه فرق است
سرور جاودان ما بعد غرق است
سبکروحان گذشتند از زمانه
بدست آمد نشاط جاودانه
جدا از همرهان در خانه دل
جدا پس ماندگان مشتاق منزل

کنون حال شه والا نویسم — هجوم لشکر اعدا نویسم
که چون فوج خدا گردید بی سر — شه دین ماند با عباس و اکبر
علی اکبر شبیه مصطفی بود — برادر هم نشان مرتضی بود
فروغ دیده از دیدار اکبر — بقای زور بازو از برادر
برادر هم پسر خواهان رخصت — بجان و دل طلبگار شهادت
مسافر در کدام آتش گدازد — کرا رخصت کرا رخصت نسازد
نگاه یاس بر رخسار اکبر — گهی بر روی عباس دلاور
شجاع و نامور عباس غازی — علمدار شهنشاه حجازی
به فرزندان حیدر بود نامی — با ولاد ابوطالب گرامی
جمال با کمالش نور یزدان — بروز و شب چو مهر و ماه تابان
زهی حشمت زهی شوکت زهی شان — بجرات شهره مثل شاه مردان
شجاعت پیشه دست جرات او — سخاوت خانه زاد همت او
گریزان شیر از عکسش چو روباه — ببازو قوت دست ید الله
بزهد و طاعت باری یگانه — بحسن و خلق مشهور زمانه
بروز آورد و شب در طاعت رب — بلب ذکر خدا هر روز و هر شب

قد موزون او چون سرو بالا   سهی بالا ز فیض حق تعالے
اگر می شد سوار اسپ تازی   رسیدے بر زمین پاهای غازی
قمر طلعت بفضل رب خلاق   لقب ماه بنی هاشم آفاق
بروز معرکه آن خاص معبود   علمدار حسین ابن علے بود
میان فوج فرزند پیمبر   نظیر حمزه و هم شان جعفر
چو آمد روبروے شاه مظلوم   بحسرت دید سوے شاه مظلوم
بحال شاه اشک از دیده ها ریخت   بآب چشم صد خون دل آمیخت
بحضرت ملتمس شد دست بسته   که اے داروی دلهای شکسته
مرا باقیست دعواے غلامی   غلام خاص خواهد نیکنامے
شوند از تیز گامے همرهانم   من از آهسته رفتاری بمانم
اجازت ده که قربان تو گردم   شریک سرفروشان تو گردم
رسم بر پایهٔ اوج شهادت   برم سرمایهٔ مجد و سعادت
شه مظلوم از عرض برادر   روان کرد اشک خون از دیده تر
چنان بیتاب شد آن شاه خوشخو   که دستے بر کمر دستے ببازو
نمود ارشاد اذن نیست شو آ   تو هستی در سپاه من علمدار

شود از رفتن تو سوی میدان
دل من همچو فوج من پریشان
بود او عرض شما سینه تنگ است
که دل شیشه بر و باران سنگ است
بیک سو شورش افواج کفار
قریب خیمه سے آیند هر بار
دگر سو ناله و فریاد اطفال
دلم را مے کنند در سینه پامال
ز صحرا کاروان گردید راهے
من و چون گرد وامانده تباهی
ز هجر اکبر با صد داغ بر دل
تامل بعد ازین البته مشکل
دل من سیر شد از زندگانی
شدم مشتاق ملک جاودانی
چو یابم اذن همت برگمارم
دمار از لشکر اعدا بر آرم
عزیزان مرا کشتند اشرار
عوض گیرم ازین فوج ستمگار
چو حضرت دیدگان مشتاق معبود
براه آخرت گر مست فرمود
پے آل عبا کن فکر آبے
که دارند از عطش سخت اضطرابے
قریب فوج اعدا رفت عباس
بصد تعجیل تنها رفت عباس
بگفت ای سخت جان سنگدل قوم
ستمگر بے حیا نا منفعل قوم
اگر هستیم شما مائیم مجرم
خطا و بے خطا مائیم مجرم
زنان و کودکان را نیست جرمے
صغار بیزبان را نیست جرمے

ترحم بر غریبان فرض عین است   کہ تنگ از فاقہ اولاد حسین است
نہ ایشان آل و اطفال بتول اند   نہ ایشان رحمت جان رسول اند
بجور عالمے در مہر زہرا   ز بی آبی پریشان آل طاہا
لعینان ہیچ نشنیدند برگشت   بہ بی رحمان نصیحت بی اثر گشت
صدا از خیمہ ہا برخاست ناگاہ   کہ رفت از تشنگی جان آب للہ
شنید این حرف و شد بیتاب عباس   چو ماہی شد طپان بی آب عباس
سوار اسپ شد برداشت مشکے   بہ دستے نیزہ و در چشم اشکے
سوے نہر روان غازی آن شد   بساحل ازدحام دشمنان شد
فراہم چار الف آن جا کماندار   سوارے نیزہ داران جفا کار
بہ سقاے حرم کردند عدا   ز ہر سو تیر باران بے محابا
ہزبر بیشہ شیر الٰہی   دمِ بُرّانِ شمشیرِ الٰہی
چو دید آن اشتداد فوج مرتد   تن تنہا بر آنہا خویش را زد
تن اعدا ز ہیبت گشت بیجان   کہ رعبش بود چون شمشیر بران
گریزان از کمالِ خوف دشمن   چو از صرصر خس و خاشاک خرمن
یکے سر زیر پا مانند چوگان   یکے غلطان بسان گوی غلطان

بهر جا تیغ او چون برق تابید بآتش سوخت لشکر خاک گردید
عجب محراب بود آن تیغ غازی سر اعدا نگون کرد آن نمازی
که بود استاده هر سو سربسر صف بسجده سرنگون افتاد هر صف
مگر طاعت شقاوت زا دغا شد وبالِ گردنِ اهلِ ریا شد
فگند آن کثرت مور و مگس را بدوزخ داد جا هشتاد کس را
بآب نهر چون خود را رسانید روان در نهر آب موج زن دید
کفی از آب بیتابانه برداشت که آتش از عطش اندر جگر داشت
بیاد آمد لب خشکِ غریبان خصوصاً تشنگی شاه ذیشان
بدریا آب را انداخت از کف به بیماری دوا انداخت از کف
هوای آب نهر از سر بدر ساخت روان نهری اشک چشم تر ساخت
ز دریا مشک را پر کرد صفدر بدوش خود کشید آن را دلاور
ز دریا آمد برون چون برق تابان بسوی خیمه شه شد شتابان
خیال عترت شاهِ زمن بود سحاب آسا به عجلت قطره زن بود
سر راهش شریران برگرفتند رهِ جنگ و جدل از سر گرفتند
دلاور راه می پیمود و میرفت بهر صف صرف کشتن بود و میرفت

ورا اندم ابن ورقا نشت گمراه برآمد از کمین فی الفور ناگاه
حکیم ابن طفیل او را مدد کرد ز بدبختے بپے امداد بد کرد
ستم تیغ جفاے بیحیا ساخت کہ دست راست را از تن جدا ساخت
بدوش چپ کشید آن مشک را شیر ز دست چپ بکف آورد شمشیر
دعاے کرد غازی راہ میرفت بصد عجلت بسوی شاہ میرفت
حکیم بے حیا ناگہ دغا کرد لعین دست چپش را ہم جدا کرد
گرفت او مشک را آخر بدندان دوانیدہ اسپ سوی شاہ ذیشان
باین امید بود او در اشتابی رسد تا تشنگان شاید کہ آبے
لعینے تیر زد بر مشک بیباک کہ آب مشک یکسر ریخت بر خاک
دگر تیر آمد و بر سینہ چسپید کہ از ضعف بدن بر اسپ گردید
ندا کرد اے برادر زود دریاب دل و جان پیمبر زود دریاب
چنین ہم راوی کرد است اظہار لعینے نام نوفل مرد غدار
عمودی زد بفرق آن سرافراز کہ روحش کرد سوی خلد پرواز
چہ راحت عباس ابن علی یافت کہ آب کوثر از دست علی یافت
شہ بیکس ز آواز برادر پریشان حال گشت و خاک بر سر

صمدا حضرت عباس غازی   سنان شد در دل شاه حجازی
چو خود را تا باو حضرت رسانید   تن بے جان او در خاک و خون دید
کشید آهی ز دل از فرط اندوه   ببارید اشک همچون ابر در کوه
نمود ارشاد و بر زانو بزد دست   که پشت من درین اندوه بشکست
چه گویم حال آن مظلوم چون شد   ز تن جان حزین گویا برون شد
برو مالید گه خون مطهر   گهی چسپید از لاش برادر
بغربت خونفشان گردید و میگفت   بسوی آسمان میدید و میگفت
ازین قوم شقی در حشر یا حق   تو بستان انتقام خون ناحق
خوشا تقدیر عباس علمدار   که در سرکار سبحان گشت مختار
بدست آورد از الطاف داور   بجای هر دو دست خود دو شهپر
بهر جانب که خواهد آن سرافراز   کند در گلشن فردوس پرواز
خداوند الکبیر از ریا دور   که از اولاد عباس ست مشهور
رسد در کربلا از بخت و تقدیر   بود تا حشر خاک پای شبیر

در بیان شهادت حضرت علی اکبر پسر کلان جناب سید الشهدا

بدنیا خاک و بر اموال دنیا   که باشد لا بقا اقبال دنیا

نکرد این بیوفا با کس وفائے
بود هستی نبود بے بقائے
چراغی را که بزم افروز شد دوش
نسیم آمد صباح و کرد خاموش
ندارد شمع هستی اعتبارے
که دریکدم شود گل چون شرارے
بشب اهل دول بر بستر خواب
سحر تابوت شان بر دوش احباب
کجا پائے اقامت زیر افلاک
که شد از خاک پیدا گو نشد خاک
بسا گلچهرگان سرو قامت
بسا سیمین تنان ماه طلعت
قضا را یک بیک لبیک گفتند
بزیر خاک تیره رخ نهفتند
گدا آمد که اینجا شاه بگذشت
چه آفت ها بر اهل الله بگذشت
جهان خوابست رو سوئے فنا کن
خیال سرگذشت کربلا کن
که خاصان جناب ایزد پاک
بخون آلوده و با جسم صد چاک
به تفتیده تراب افتاده بودند
بزیر آفتاب افتاده بودند
روایت می کند راوی بصد آه
عجب حالت پر اندوه و جانکاه
که چون شد قتل عباس دلاور
شه مظلوم باقی ماند و اکبر
علی اصغر بود نام گل اندام
علی اکبر زبان زد گشت در عام
مه برج سپهر جاه و اقبال
ز عمر او گذشته هیزده سال

چو ماه چارده گردد نمایان
شود بر آسمان تا سلخ پنهان
عجب کاین ماه کامل ز فتنہ آه
نهان شد از نگاه خلق ناگاه
بزیر خاک پوشیده قمر شد
نهال تازه مقطوع از تبر شد
نهالے را کہ روید زیر گردون
بود نشو و نمایش روز افزون
کہ یورے دهد هر صبح آبش
کند خدمت بنیدار و خرابش
عجب کین نو نهال تازه و تر
ز پا افتاد از تخریب صرصر
بعین نوجوانی نوجوان رفت
بهار گل بتاراج خزان رفت
کمال و فضل او مشهور آفاق
جمال و حسن او را خلق مشتاق
چه اکبر جمله نور رب اکبر
ز پا تا فرق اشبہ با پیمبرؐ
کہ مشتاق نبی میگشت هر کس
نظر میکرد بر رخسار اقدس
همان گیسو همان ابرو همان رو
همان قامت همان خصلت همان خو
جهان مشتاق روی انورش بود
مدینہ مصر و یوسف اکبرش بود
خوشا شمعے ملک پروانہ او
ببزم قدسیان افسانہ او
شگفتہ از بهار حسن باغی
ز نور مصطفےٰ روشن چراغی
بجا باشد مثال از نخل طورش
کہ چون نور تجلے بود نورش

جبین آئینهٔ صاف و مصفا
که لوح قدرت خلاق یکتا

بآن آئینه عکس روی احمد
به گیسو نکهت گیسوی احمد

زخط آن جبین پاک و طاهر
مضامین سعادت صفا ظاهر

نشان سجده از مشق عبادت
برای عالمی مهر شفاعت

دو ابرو همچو قوسین کشیده
به قوسین شب اسری رسیده

یکی مفتاح فردوس نجابت
دگر ماه نو چرخ شرافت

دو ابرو بر جبین خمدار و نایاب
میان کعبهٔ رخ هر دو محراب

نمایان شد علوی شان قدرت
چه زیبا مطلع دیوان قدرت

بقرآن سورهٔ واللیل گیسو
به کعبه سنگ اسود خال ابرو

نه این گیسو نه این گنج دهانست
شب معراج و سیر لامکانست

زبانش صفحهٔ قرآن ایمان
دهانش نکتهٔ باریک عرفان

قد یکتا ز وحدت بود مشتق
نمایان زین الف یکتائی حق

قد موزون عجب دلچسپ مصرع
ز یکتائی نشد تا حال مطلع

ببینید قد احمد قد موزون
دو سرو باغ صنع رب بیچون

فقط

فرق این قدر در اعتبارست
که آن بی سایه و این سایه دارست

عجب نبود اگر این سرو قامت
لوای حمد باشد در قیامت
بمشتاقان بود جنت میسّر
قدش طوبی لبا و حوض کوثر
بشکل عین چشم از فضل ذو المن
گر از چشم علی گردید روشن
محبت با دو چشمش عین دین است
همین آئینهٔ عین الیقین است
ببازو زور دین از هر طریق است
که بازوی دبیت العتیق است
نباشد پنجه ها در دست این ماه
مگر رسته رستم الله الله
عجب علم خدا در سینه میداشت
بصندوقی دو صد گنجینه میداشت
همه اعضای جسمش منتخب بود
مجسم قدرت دادار رب بود
مگر مالد زمانه دست افسوس
که مرگ نوجوانی شد قدمبوس
نهال نو بآب ایوای محتاج
خزان باغ جوانی کرد تاراج
امام پاک را چون دید تنها
مهیای اجل شد نخل عرنا
بپا انداخت سر اذن وغا خواست
طلبگار رضای حق رضا خواست
امام از گریه قاصر در جوابش
نظر بر عارض چون آفتابش
سرشک از چشم چون شبنم روان کرد
بغربت رو بسوی آسمان کرد
که یارب از قومی خواهم گواهی
ز ظلم اهل کوفه در تباهی

شبیه مصطفی در حسن صورت — بگفتار و برفتار و بسیرت
بمیدان میرود در خانه موت — بغش یعقوب یوسف میشود فوت
دل از من میرود جان می‌گسستم — بمجبوری بمیدان میفرستم
جمال او جمال مصطفی بود — منور چشم مشتاق لقا بود
زیارت کی شود دیگر میسّر — ز دنیا میرود گویا پیمبر
الهی اشقیا را ساز مخذول — به تیغ حاکمان گردند مقتول
شود جمعیت ایشان پریشان — تلف گردد همه مقصود ایشان
طلب کردند و گردیدند دشمن — دغابازان دغا کردند با من
ز جوش دل که نشتر بر جگر زد — بابن سعد حضرت بانگ برزد
چه میخواهی ز من ای اقبح الناس — ستمگر بی حیا بی رحم خنّاس
گهی تقدیر یار تو نگردد — مبارک کار و بار تو نگردد
خوری صد نیش عقرب از قرابت — خدا قطع رحم سازد بعجلت
نمودی قطع نسل من ز بیداد — نخواهد بود کس مثل تو جلّاد
خدا حاکم کسی را بر تو سازد — که رهوار سیاست بر تو تازد
شوی ای بانی جور و جفا ذبح — کند در رخت خوابت ترا ذبح

ازان پس آیه از آیات قرآن
بصد حسرت بخواند آن وه ذیشان

نشد چاره بدلبر داد رخصت
به همشکل پیمبر داد رخصت

بمیدان آمد آن خورشید تابان
ازان خورشید مشرق گشت میدان

بهر سو تافت از برق رخش نور
عیان بار دگر شد جلوهٔ طور

ز بوی زلف خم اندر خم او
ختن شد دشت وقت مقدم او

همه فوج مخالف گشت حیران
که یارب این ملک باشد که انسان

یکی میگفت در دل نیست اکبر
پی امداد شه آمد پیمبر

یکی میگفت جان و دل نثارست
مجسم قدرت پروردگارست

رجزخوان گشت غازی با فصاحت
نمود اتمام بر کفار حجت

طلب میکرد از اعدا مبارز
نمی شد فوج با تنها مبارز

برهنه کرد تیغ و حمله ور شد
بمیدان وه غارتگر شد

بهر سو رفت خون صد عدو ریخت
سپاه بدگهر را آبرو ریخت

چو گنجشکان یلان فوج نخچیر
هزاران طعمهٔ شهباز شمشیر

بهر جانب پی کشته میتاخت
ز جسم کشتگان صد پشته میساخت

بسر ارباب کلفت خاک بیزان
چو هوش رفته بیشرمان گریزان

بیابان و دمن صحرای محشر
ز شور بسملان غوغای محشر
قیامت گرد برپا ساخت در دشت
یکی را دیگری نشناخت در دشت
سپرها بود در دست لعینان
برنگ نامهٔ اعمال ایشان
سیاه و تیره و تاریک و بی نور
ز جرم شان همه شبهای دیجور
سیه و ظالمان گشت انجام
صراط حشر تیغ دست ضرغام
روان هر کس که شد از فوج اظلم
دو نیمه شد فتاد اندر جهنم
هزاران تیغ عریان در بیابان
چو در صحرای محشر خلق عریان
نمود از بسکه تاب تیغ بیتاب
دل سنگین دلان چون برف شد آب
بیک حمله که کرد آن شیر هیجا
ته و بالا شدند از خوف اعدا
شدند اشرار بی سر یکصد و بیست
طپان گردان لشکر یکصد و بیست
مگر از زور دست و گرمی جنگ
شد آن شیرین دهن از تشنگی تنگ
ز میدان در حضور شاه آمد
سوی سبط رسول الله آمد
بلب آورد شاها بیقرارم
ز فرط تشنگی تابی ندارم
اگر آید میسر جرعهٔ آب
زبانم را کند تر جرعهٔ آب
کنم جنگی که یکسر زنده اشرار
شوند این ناریان زشت فی النار

روا رود ز دست ستمگاران آرم   دمار از لشکر ماران برآرم
شه بیکس که آن حال پسر دید   ز ابر دیده دریا بار گردید
نمود ارشاد ای فرزند غمخوار   زبانت خشک و من مجبور و ناچار
نه بر من بلکه بر شیر خدا شاق   نه بر من بر جناب مصطفی شاق
که باشی از عطش زینسان تعب بیتاب   لب دریا نیابی قطرهٔ آب
زبانش در دهن بگرفت آن شاه   مکید و داد تسکینی بآن ماه
پس انگشتر نهاد اندر دهانش   رهد تا از غم خشکی زبانش
بگفت ای مایهٔ جان نور دیده   دمی ایذاست وقت آن رسیده
که گردی از بلا و کشمکش دور   شوی از صدمهٔ جوع و عطش دور
ترا سیراب سازد شیر داور   لب کوثر ز جام آب کوثر
روان شد باز بهر جنگ آن شیر   ز خاتم تر زبان در دست شمشیر
بقلب فوج اعدا خویش را زد   تکاپو کرد غازی بیش از حد
بکشت آن ازدحام پیش و پس را   بدوزخ کرد راهی شصت کس را
بآخر گشت زخمی تاکجا جنگ   ز تیغ و تیر و گرز و نیزه و سنگ
ملول از بار شد گردن او   به تن رخت کفن پیراهن او

ز ضعف تن عنان از کف فرو هشت به ضرب ابن مره منقذ زشت[1]
به غش در گردن رهوار پیچید میان فوج اعدا اسپ گردید
ز ضرب تیغهای قوم خود سر تنش شد پاره پاره چون گل تر
صدا زد که ای شاه سرافراز جد من آمد اینک کرد ممتاز
مرا سیراب کرد از آب کوثر بکف دارد دگر بهر تو ساغر
بیا در ره برای لشت حیدر که مشتاق لقای لشت حیدر
دگر راوی چنین کردست مرقوم که شد زخمی ز تیر حلق مظلوم
روان شد سیل خون از زخم چندان چو ماهی شد بخون آن ماه غلطان
صدا زد ای پسر تو مهربانی رسان خود را بمن گر میتوانی
رسول آمد ببالینم بصد آه که می گوید سلامی بر تو یا شاه
بگفت این حرف از دل نعره کرد او که جان شد راهی جنت بدن سرد
حسین آمد چو بر بالین فرزند سرشک از چشم بارید ابر مانند
کشید آهی ز دل فرمود دلریش که آه از سختی قوم جفاکیش
کشد آن فرقهٔ بدکیش را حق که در غربت ترا کشتند ناحق
ترا بیجان که در غربت نمودند برالله و نبی جرات نمودند

[1] منقذ ابن مره علیه اللعن بضم میم و قاف قاتل حضرت علی اکبر ۱۲

پس از تو خاک بر دنیای فانی
که از مرگت بتر زندگانی
روایت می‌کند راوی دیگر
که چون در خاک و خون غلطید اکبر
زنی از خیمهٔ اطهر برآمد
برنگ مهر از خاور برآمد
پریشان مو گریبان چاک پرغم
بلب فریاد و واویلاه پیهم
بگفتم کیست این خاتون اطهر
شنیدم دختر خاتون محشر
امام پاک را خواهر همینست
سرور سینهٔ حیدر همین ست
حسین آمد به فهمانید او را
بسوی خیمه گردانید او را
تن بیجان دلبر باز برداشت
میان کشتگان با چشم تر داشت
کلام حضرت باقر چنین ست
روایت زان امام پاک دین ست
دو فرزندان بوطالب که بی سر
شد اوّل روز میدان بود اکبر

در بیان شهادت طفل معصوم و رخصت حضرت از اهلبیت و امام زین العابدین و شهادت علی اصغر

جهان تاریک بی روی حسین ست
چمن برباد بی بوی حسین ست
دریغا زیب محفل شد ز محفل
ز محفل بعد ازین آیا چه حاصل
چه باشد در نظر این نور عینین
نباشد چون به محفل زیب کونین
الی مهر از مغرب برآید
که این دور شبا روزی سرآید

چرا این نور مهر و ماه اختر
بخاک ای کاش افتد چرخ اخضر
جدا باشد قیام چرخ دایم
زمین خالی ز شاه و تخت قایم
ز جا بر کنده این خرگاه بهتر
قیامت در فراق شاه بهتر
بمیدان بیکس و تنها حسین است
میان فرقهٔ اعدا حسین است
بقتل گشته یارانِ وفادار
فقط شاه است و اهلِ بیت اطهار
دران هنگامه فریاد و زاری
بفرطِ اضطراب و بیقراری
ز خیمه کودکے مهوش بر آمد
دویده بے خبر تا لشکر آمد
بگوش آن قمروش گوشواره
درخشیدے بمیدان چون ستاره
نظر کردے بحیرانی چپ و راست
دویدے از پریشانی چپ و راست
که هانی شد جدا از لشکرِ شام
که بود این لعین آن زشت انجام
نمودے زد بفرقِ طفلِ معصوم
که از قالب جدا شد روح مظلوم
عجائب طایرے در دام افتاد
ز بیدردی مهوش فوج صیاد
قریبش شهربانو بود مدهوش
نه حس در تن نه طاقت محو خاموش
مگر نقل دگر مشهور این ست
ز بعض اهلِ خبر مشهور این ست
علی اکبر که زیب زهرا فزود
جنابِ ام لیلے مادرش بود

[illegible]

چنین هم راویان کردند مرقوم   دران صحرا که آمد شاه مظلوم
نه همره بود آنجا شهربانو   نبود آن دم بدنیا شهربانو
چنین گویند چون شه ماند تنها   فقط زین العباد و آل طاها
دران ایام عابد بود بیمار   ز فرط ضعف بی طاقت تن آزار
نه قدرت داشت بر شمشیر بستن   نه یارای با عضا جز شکستن
پدر را دید چون تنها و بی یار   بهر صورت ز بستر خاست بیمار
بدست مرتعش شمشیر برداشت   قدم آن لاغر و لنگیده برداشت
بجسم رعشه دارد ناتوانی   بچشم اشکبار و خسته جانی
کمر بربست بر امداد مظلوم   شریک حال مغموم ست مغموم
روان شد جانب میدان چو سجاد   برآورد از جگر کلثوم فریاد
بدامن دست زد محنت کشیده   که میداری چه قصد ای نور دیده
ز جوش دل بدو می گفت بیمار   که ای عمه مرا بگذار بگذار
غم تنهائی شه کرد دل ریش   فدای پای او سازم سر خویش
هزار افسوس من باشم بدنیا   نباشد روح حیدر جان زهرا
حسین از قصد فرزند گرامی   امام از عزم دلبند گرامی

خبر چون یافت شد از دیدهٔ خونبار   نمود ارشاد وصے کلثوم نگهدار
بعصر خضر حق او را رساند   که نسل من از و قایم بماند
از و ذریت ختم رسالت   بود باقی بعالم تا قیامت
چراغ بزم دین من همینست   بعالم جانشین من همینست
غرض گردید بستر راه کلثوم   به بستر بے خبر افتاد مغموم
بمیدان آمد آن شاه سرافراز   پے اتمام حجت داد آواز
که کهف بیکسان آیا کسی هست   بوقت امتحان آیا کسی هست
که سازد دفع ارباب شقاوت   ز آل و عترت ختم رسالت
بعالم هست آیا حق پرستے   نهد تا بر دل بیتاب دستے
رهاند از بلا آل عبا را   بترسد از خدا یابد جزا را
کجا فریاد رس در دشت غربت   که امدادے کند در حال کربت
رواج کفر شد آیا بهر شهر   تهی شد از مسلمانان همه دهر
صدائے سید مظلوم در گوش   زنان محترم کردند چون گوش
خروش آه و زاری شد بر افلاک   گریبان بیکسان کردند صد چاک
بباب خیمه گریان آمد آن شاه   زنان را گفت سلطان حق آگاه

بگهواره که فرزند صغیرست
بیستر جانم آب او را نظیرست
دل و جان مرا تا من بیارید
زگهواره بدست من سپارید
بوقع بود گو عبد اللهش نام
مگر مشهور بود اصغر گل اندام
چو تا خورشید آمد آن مه عید
کرم مهر امامت کرد و بوسید
کی بوسه بسخ گه بر لبش داد
ز خشکی لب او کرد فریاد
بگفت ای وای بر قومیکه جدت
کند در حشر با ایشان خصومت
بیک ناگاه ظالم حرمله نام
ستمگر ابن کاهل زشت انجام
بپیدان از کمان تیری رها کرد
خطا کرد و خطا کرد و خطا کرد
که آمد بر گلوی خشک مظلوم
چو ماهی شد طپان آن طفل معصوم
بدامان پدر غلطید در خون
گهر یاقوت تر گردید در خون
ز قالب مرغ روحش کرد پرواز
طپید از غم دل شاه سرافراز
ز خونش دست خود را شاه پر ساخت
بسوی آسمان هر بار انداخت
بیان فرمود با صد آه و زاری
که سهل ست اینهمه بیداد باری
چنین مروی ز با گرگشت مضمون
نیامد بر زمین یک قطره خون
بخاک ار قطره ز آن خون چکیدی
زقهر ایزدی طوفان رسیدی

حرملہ بن کاہل [illegible]
قاتل علی اصغر
طفل معصوم ۱۲

شه دین رو بسوی آسمان کرد   بدرگاه خدا گریان بیان کرد
یقین دارم من ای دادار قیوم   به نزدیک تو این فرزند مظلوم
ز خون ناقهٔ صالح بمقدار   نخواهد بود کم زنهار زنهار
نشان از رحمتے اعدا ندارد   بلا در حشر بر کفار آرد
تو آگاهی ز حال من خدایم   بهر آزار راضی بر رضایم
ندادم رشتهٔ تسلیم از کف   ثواب آخرت گردان مضاعف
پس آن قربانی راه خدا را   علی اصغر شهید کربلا را
سوی مقتل بجای نعش آورد   میان کشتگان خویش آورد
زمین کند و میان یک بسپرد   گل تازه ز باد مرگ پژمرد
بسوی خیمه‌ها آمد ز میدان   پی رخصت شهنشاه شهیدان
طلب فرمود حضرت دختران را   بخیمه گرد یکجا خواهران را
دم رخصت از ایشان شه بغلگیر   تسلی و تشفی داد شبیر
ثواب آخرت یکیک بیان کرد   که تسکین دل آن بیکسان کرد
صدای الوداع آمد ز هر سو   نوای الفراق آمد ز هر سو
ز شور نالها آه و فریاد   زمین تا آسمان در لرزه افتاد

سکینه دختر شاه شهیدان   ز سر برداشت مقنع گفت گریان
که ما را با که شاها می سپاری   درین صحرا بغربت میگذاری
امام از شیون او گشت بیتاب   ز چشم تر روان فرمود خوناب
بگفت اے راحت جان نزارم   چه سازم یاور و یارے ندارم
بجز مردن پی من چاره نیست   ترا جز صبر کردن چاره نیست
خداے مهربان و بنده پرور   به یک بنده خود هست یاور
جدا از تو بدنیا و به عقبے   نخواهد گشت رحم حق تعالے
رضا در هر بلا باشد مقدم   شکیبائی ست بهر زخم مرهم
فنا دنیاے فانی را مآل است   نعیم دار عقبے لازوال است
کند انصاف داد هر که اولاد   بود از الفت اولاد دل شاد
چه خواهد بود حال شاه مظلوم   دران غربت ملال شاه مظلوم
بآن دختر چه خواهد بود آفت   قیامت هر دو سو از درد فرقت
عجب صبر امام مشرقین است   رضا در ابتلا کار حسین است
طلب فرمود زین العابدین را   کشیده اندر بر خود آن حزین را
مفوض کرد اسرار امامت   باو بسپرد انوار خلافت

خلیفه ساخت او را جانشین کرد / وصیت ها باو شاه مبین کرد
چنین فرمود باقر شاه ذیجاه / که چون شاه از شهادت بود آگاه
دم رخصت وصیت نامه بنوشت / بکاغذ از دوات و خامه بنوشت
بدخت خود که نامش فاطمه بود / خط پیچیده را تفویض فرمود
که نزد خویشتن محفوظ دارد / بسجاد از پس صحت سپارد
وصیت نامۀ آن شاه اکنون / بنزد ماست همچون دُرِّ مکنون

دربیان تنهائی و شهادت جناب سیدالشهدا و تمام حجت ها و مظالم آن کافران

شبی بردم سر خود در گریبان / بفکر گردش گردون گردان
طلسمی یافتم از درد و اندوه / خروشش سیل آفت کوه تا کوه
نه حالا اهل بیت این چنین بود / که این دنیا عدوی اهل دین بود
محب را دید دشمن در کمین شد / عدوی آدم ابلیس لعین شد
سرِ یحیی را قلم کردند کفار / ز بیرحمی ستم کردند کفار
بغیر خوف مردودان بدذات / به پیش زانیه بردند سوغات
درین ماتم سرا جز غم نباشد / زمین غیر از صف ماتم نباشد
چه انبوه بلا بر هر دلی شد / کشید چندانکه بر ابن علی شد

چو تنها ماند در صحرای غربت
کمر بر مرگ محکم بست حضرت
ز خواهر کشتی ملبوس نو خواست
سلاح جنگ بر ملبوس آراست
مگر پوشید سوی خلد ره رو
لباس کهنه زیر جامهٔ نو
که چون آن قوم در غارت ستانند
ز بعد قتل تن عریان نمانند
قدم بیرون نهاد از خیمهٔ پاک
شد از آه و بکا شوری بر افلاک
نه غمخوار و نه دلسوز و نه لشکر
روان تنها شد آن سبط پیمبر
نه کس وقت سواری جاکر او
رکاب او بدست خواهر او
شهنشاه و بحال خویش مضطر
جهان را یاور و بی یار و یاور
چو گامی چند رفت آن شاه ابرار
بمیدان خود بخود استاد رهوار
بحسرت گفت آیا اینچه حالست
مگر این اسپ ترسان از قتال است
نگه چون کرد سوی پای رهوار
سکینه بود چسپان سینه افگار
فرود آمد گرفت او را بآغوش
تسلی داد تا گردید خاموش
بفهمایشش سوی خیمه روان کرد
بمیدان رخ شهنشاه زمان کرد
شدند از مقدم آن شاه عالی
خذف‌ها بر زمین رشک لآلی
گیاه از خاک گل گرد و زبان شد
بشکر مقدمش رطب اللسان شد

علم استاد هر جا بتعظیم کمانها تیغها پُر خم به تسلیم
هجوم لشکر اعدای دین شد بهر سو صف جدار آهنین شد
چو دید آماده پیکار لشکر پی اتمام حجت بار دیگر
ز خود واقف امامِ دو جهان کرد مناقب را مفاخر را بیان کرد
پس اظهار شان و رتبهٔ خویش بیان فرمود آن شاهِ جگر ریش
که در تخریب اعدا اختیارست مگر بر صبر صابر را مدارست
فقط یک جنبش لب هست در کار شود نازل با عدا قهر قهار
جهان برهم شود در یک اشاره نماند ماه و افلاک و ستاره
دهم فرمان کند این خاک یک سخت چو قارون بلع حاکم را مع تخت
نه این لشکر نه این دیهیم ماند نه این کشور نه این اقلیم ماند
بآهی شش جهت سوزد سراسر باشکی غرق گردد هفت کشور
جهان برهم شود از بال جبریل قیامت آید از صور سرافیل
مگر خود بر سرِ شورش نیایم که جوهر صبر و شمشیر خدایم
همه این بدعت و این ظلم و بیداد گوارا کردم از صبر خداداد
قریب است اینکه گردد حشر برپا که از امروز نزدیکست فردا

به غفلت جمله اشرار زبون اند | خدا و مصطفی خواهان خون اند
سخن چون بر لب آمد تا باینجا | خموشی از سخن دانست اولی
تفاوت بود دامنگیر گفتار | کجا عبرت زبید شاه ابرار
بهر بیشه داور برآشفت | مثال فاتح خیبر برآشفت
کمر بر جنگ بست آن شاه ذیشان | ز برق تیغ میدان شد درخشان
نکردی جنگ لیکن بهر آن کرد | که ایزد گفت البته توان کرد
ز بهر آنکه زور و جرأت او | عیان گردد بعین غربت او
قیامت شد قضا گفت و قدر گفت | ز بیم آن الامان این الحذر گفت
نگشتی گر سپر شهپال جبرئیل | دم تیغش شدی صور سرافیل
بنای هستی عالم کجا بود | به هستی هر چه بود اندر فنا بود
گهی بر میمنه زد شاه خود را | گهی بر میسره ذیجاه خود را
بیک سو کشته سرداران لشکر | بیکسو توده از تنهای بی سر
بهر سو تیغ که می فرمود آن شیر | فنا می کرد جمعی را بشمشیر
ز ترس او همه افواج ناری | شدی چون هوش بدمستان فراری
هجوم مور فوج اشقیا بود | که جای او بکام اژدها بود

بہر حملہ کہ مے آورد حضرت   توقف لمحۂ مے کرد حضرت
زلب لاحول گویان بود آنشاہ   بکف زور و بدل التسکین من اللہ
عطش چون دشنۂ بران جگر کافت   طلب میکرد آب الا نمی یافت
بلشکر گفت ابن سعد اکفر   کہ اینست اشجع و فرزند حیدر
در خیبر بدین برکند و افگند   سپہر اینست در آفاق مانند
شما با او فتاد می کے توانید   بیک حملہ شکست خویش دانید
بیکبارگی لشکر بریزد   ہمہ لشکر زیک زخمی ستیزد
کند از چار جانب تیرباران   شود مجروح ابن شیر مردان
روان گردد بہ تن خون از رگ و پے   فتد در استخوان سوراخ چون نے
بآخر در بدن طاقت نماند   بمیدان جنگ کردن چون تواند
لعینان چار الف آندم کما امر   بہم گشتند گرد شاہ ابرار
ہجوم از ہر طرف مردود کردند   رہش از خیمہ ہا مسدود کردند
ندا فرمود شہ گر نیت ملت   باین کثرت چہ شد آخر حمیت
اگر ہست از من تنہا تعرض   بود از خیمہ ہا بیجا تعرض
ندا زد شمر ہر جانب بتازید   بزودی کار این مجروح سازید

کمانداران ز جوشش بارش تیر
گرفتند از شقاوت دور شبیر
عطش شد بر امامؑ پاک غالب
نگه می آب را گر دید طالب
روان فرمود مرکب سوے دریا
هجوم ناریان بر روے دریا
فزون از چار الف آنجا سپه بود
که آماده براے قتل شه بود
شهِ دین با وجود ناتوانی
بجسم زخمے و تشنه دهانی
چنان حمله به فوج اهل شر کرد
که چون امواج یم زیر و زبر کرد
چنان صفهاے آن افواج بشگافت
بدریا راهوار خویش را یافت
به مرکب گفت سلطانِ معظم
تو اوّل آب خور تا من خورم هم
دهن از آب اسپ شاه بر داشت
سوی شه بیزبان لیکن نظر داشت
که اوّل آب این مظلوم نوشد
زند آبے بران آتش که جوشد
چو شه در کف ز دریا بر گرفت آب
صدا از کافرے چون چیخ دولاب
تو اینجا خشک لبها می کنی تر
در آمد در میانِ خیمه لشکر
امام از دست آب انداخت فی الفور
توجه سوی خیمه ساخت فی الفور
بر آمد دید کاذب آن خبر بود
پے ایذا دروغ اهل شر بود
یقین فرمود در دل ابن حیدرؑ
مقدر نیست غیر از آب کوثر

پس آمد بار دیگر سوی خیمه — امام هفت کشور سوی خیمه

نمود اهل حرم را باز رخصت — تسلی داد آن مهر امامت
ثواب اخروی یک یک بیان کرد — عیان لطف خدای انس و جان کرد
که در اینجاست حافظ حق تعالی — بهر آفت محافظ حق تعالی
دهد عزت پس ذلت شما را — رها سازد ازین آفت شما را
برای دشمنان ویل و عذابست — سزا بجد عقوبت بجابست
شما را صاحب توقیر سازد — بانواع کرامت ها نوازد
نگر دست از شکیبائی مدارید — کلام ناخوشی بر لب میارید
بگفت این حرف و سوی ظالمان تاخت — دران طوفان شورش مرکب انداخت
بآن لب تشنگی و جان خسته — بآن ضعف تن و حال شکسته
هزاران کشته از اعدا پشته ها ساخت — ز تن برگ خزان آسا سر انداخت
ز آب تیغ چندان شد روان خون — که در خشکی روان گردید جیحون
هزار و نهصد و پنجاه کفار — شدند از تیغ غازی داخل نار
ز حکم ابن سعد نا مسلمان — نمودند اهل کوفه تیر باران
ز هر سو شد نشست اهل تکفیر — با بر رحمت حق بارش تیر

بهر تیر و سنان و زخمِ کاری   بلب آورد غازی شکر باری
همان سعی جهاد راهِ حق بود   بمخ خونِ بدن مالید و فرمود
براه دوست تکلیفِ شهادت   بحقِ خویش میدانم سعادت
نمیدانند بیدینان که روزے   شود این ظلم نارِ خانه سوزے
چکد طوفان ز جام خونِ ناحق   کشد حق انتقامِ خون ناحق
حصین نیست شد از طعن گویا   کشد چون انتقام از ما بفرد
نمود ارشاد روزے رونماید   که چون من بر شما سختے فزاید
ز تیغِ یکدگر مقتول گردید   ز قهرِ ایزدی مخذول گردید
فتد برقِ غضب باهم ستیزید   ز دستِ خویش خونِ خود بریزید
بدنیا قطع بر مقصود و امید   به عقبی در عذابِ نار جاوید
کجا عبرت نصیبِ کافران بود   که مهرِ کفر بر قلب و زبان بود
بدنیا واله و از دین گذشته   پری در پرده و دیوانه گشته
ز هر سو تیر بر مظلوم بارید   ز زخمے بارِ تنِ شمشیر گردید
یکے شمشیر بر رنجور میزد   دگر سنگِ جفا از دور میزد
ز ناوک بر تنِ شاهِ سرافراز   پے پرواز جنت بال پرواز

جراحت ها بجسم خاص رب بود   هزار و نه صد و پنجاه و یک بود
صحیح این هم بود جای عجب چیست   که فرمودند باقر سیصد و بیست
مگر هر زخم حضرت پیش رو بود   که در هیجا باعدا روی او بود
مقابل ماند گو مجروح گردید   گهے رو از ستمگاران نتابید
بناگه بو حنوق زشت مقهور   خدنگے زد به پیشانی پرنور
کشید آن تیر و چندان خون روان شد   که نهرے بر رخ گلگون وان شد
دران غربت براے پاک کردن   بدشت خویشتن برداشت دامن
سه شعبه تیر زهر آلود دیگر   نشسته کرد زخمی صدر انور
بگردون دید و گفت اے خالق پاک   تو میدانی منم مظلوم و غمناک
دهند آب دم خنجر کسی را   کشند از دشمنی بے سر کسے را
که مثل او بدین رهبر نباشد   جز او فرزند پیغمبر نباشد
کشید آن تیر را چون خاص باری   برنگ ناودان خون گشت جاری
بکف پر کرده و سوے چرخ انداخت   که یک قطره نه عود از آسمان ساخت
ازان روز است این حمرت هویدا   شفق بر آسمان گردید پیدا
بریش پاک خون مالید و گفت   که این ناوک دل خیر الورا سفت

باین احوال خم امام شد بنجات حضور جد خود بهر ملاقات
چو ضعف جسم زخمی شد زیاده سوار دوش احمد شد پیاده
کسی از اشقیا جرأت نمیکرد ز هیبت قصد آنحضرت نمیکرد
یکی از هیبت و دهشت جدا بود یکی در دل پشیمان از خطا بود
لعینی بود مالک نام مقهور که ضرب تیغ زد بر فرق پرنور
بخون زخم سر عمامه آلود امام دین بآن بیرحم فرمود
که هرگز ای لعین زشت بدمست نخواهد شد خور و نوشت ازین دست
سحاب رحمت حق از تو شد دور شوی با ظالمان در حشر محشور
ازان ساعت که حضرت کرد نفرین بتر هر روز شد احوال بدین
دو دست آن ستمگر خشک گردید چو شاخ نخل بی بر خشک گردید
تبابستان چو چوب بید مجنون زمستان می چکیدی متصل خون
باین احوال بود آن مرد غافل باخر در جهنم گشت داخل
مفید آن شیخ و سید ابن طاوس نوشتند این خبر با جان مایوس
که عبدالله طفل خرد ستبر چو دید آن حال خویش ابتر
دوید از خیمه نزد شاه آمد برنگ نجم پیش ماه آمد

ط مالک بن نسیر الکندی که عمامهٔ حضرت را غارت کرده بود ۱۲

گرفته گرچه زینب در کنارش
کجا لیکن دمے صبر و قرارش
قریب شاه دین آن طفل گریان
گہے فریاد گہے کرد افغان
که آمد حرمله زد تیغ بر شاه
سپر فرمود دست خویش آن ماه
ز شانه دست آن کودک جدا شد
بخون خود شفق گون مه لقا شد
چو واعماه گفت آن شاه انور
کشید او را شہ مظلوم در بر
خدنگے زد لعین بر حلق معصوم
که در آغوش حضرت مرد مظلوم
لعینے کافرے ملعون و مردود
که نامش صالح و ابن وهب بود
به پهلو نیزهٔ ظلمے زد ظالم
بر و افتاد سلطان دو عالم
برآمد زینب خاتون ز خیمه
دوید از جوشش خون بیرون ز خیمه
بلب ناله ز دل جوشش بکا بود
صدائے وا اخاه وا سیدا بود
صدائے کرد با صد درد و اندوه
شود اے کاش پاره پاره هر کوه
فتد این آسمان بر خاک ای کاش
نمانند انجم و افلاک ای کاش
با بن سعد گفت ای بیحیا زشت
ستمگر بانی جور و جفا زشت
تو مے بینی و فرزند پیمبر
بخاک و خون ز زخم تیغ و خنجر
برآمد اشک سنگین دل ولیکن
بگردانید رو آن تیره باطن

لہ صالح بن وہب المزنی که مرتکب پامال جسم مطہر شده بود

امام پاک می غلطید و می گفت / بعارض خون همی مالید و میگفت
ز دنیا مے روم با جان غمناک / پے تسلیم شاهنشاه لولاک
بخون غلطیده و ایذا کشیده / بحلقِ تشنه چون ماهی طپیده
صدا از شمر اے لشکر چه دیر است / بکار سبط پیغمبر چه دیر است
حصین بجیبا زد بر دهن تیر / ابو ایوب بر حلق و ذقن تیر
بدوش و دستِ چپ نیز زرعه صمصام / نترسید از خدا ملعون بد انجام
سنان زد نیزه بر پهلوی سرور / بخولی گفت ملعون کن جدا سر
چو او نزدیک آمد دست لرزید / بجسمش رعشه افتاد و ترسید
سنان[1] نزدیکش آمد جفا کرد / سر سبط نبی از تن جدا کرد
بوقتِ ذبح شه می گفت مرتد / که میدانم که جد تست احمد
پدر شیر خدا زهرا است مادر / جدا دانسته از تن میکنم سر
همین الحصرت نماید بیان ست / که قاتل ابن احمد را سنان ست
مگر اشهر روایت اینچنین ست / که قاتل شاه را شمر لعین است
فرود آمد چو او از مرکب خویش / که سر سازد جدا از جسم دلریش
بگفت آن شاه بود آگه دل من / تو خواهی بود ظالم قاتلِ من

[1] سنان ابن انس نخعی و ابو ایوب غنوی و حصین نمیر سکونی و خولی اصبحی۔

تو پیسی و برص داری باندام — سگ ابلق توئی ای زشت انجام
مگر آنچه از احمد شنیدم — بچشم خویش ظالم در تو دیدم
لعین شد در غضب جور و جفا کرد — که خون سبط محبوب خدا کرد
سر اقدس به تیغ کین جدا ساخت — سر اسلام و فرق دین جدا ساخت
چنین هم از خبر مسموع گردید — بقول معتبر مسموع گردید
که خولی کرد این ایمان فروشی — لعین ابن لعین ایمان فروشی
مگر اشهر همین باشد روایت — که شد از هر سه ملعون این شقاوت
بقتل شاه دین کردند اراده — سنان و شمر از خولی زیاده
شریک قتل گشتند این ثلثه — همیشه قابل لعنت این ثلثه

در بیان سوانح بعد شهادت حضرت و آمدن اسپ بر در خیمه ماتم اهل حرم

دریغا سید عالی مکان رفت — مسیحا از زمین بر آسمان رفت
روان سوی جنان گردید حیدر — زمانه گشت خالی از پیمبر
قیامت در جهان گردید برپا — که شد قتل ابن حیدر جان زهرا
شهید راه حق از دست امت — پیمبر زاده شد در دشت غربت
روایت می کند راوی که چون شاه — شهادت یافت صد افسوس صد آه

هوای تیره رنگی گشت پیدا
ز شور او قیامت شد هویدا

زمین در لرزه آمد مثل سیماب
بخاک از آسمان بارید خوناب

بگردون منکسف خورشید گردید
که کس اکس بتاریکی نمی دید

تلاطم در محیط و رعشه در کوه
ملایک در بکا انبوه انبوه

گمان کردند مردم شد قیامت
قیامت را نمایان شد علامت

جهان برهم ز قتل شاه عادل
عذاب حق تعالی گشت نازل

ولیکن ساکن آن شور و شغب گشت
بیمین مقدم سجاد در دشت

نظر چون کرد اسپ سید پاک
که مولایش بخون افتاد در خاک

زبیتابی شد اسپ برق جولان
چو زاغ آشیان گم کرده گردان

بزاری بود با جان فسرده
بسان مادر فرزند مرده

بهر سو کرد جولان هر طرف گشت
زبیتابی بمیدان صف بصف گشت

درین گردندگی و ترکتازی
چهل کس از اعدا کشت غازی

بضرب چار سم کفار را کشت
به تیغ چار دستی اشقیا کشت

سر خود را بخون شاه گلگون
نمود و دید گریان سوی گردون

ز مقتل سوی خیمه توسن آمد
بفریاد و فغان و شیون آمد

میان اشقیا من نیز باشم — سزا او را سزا من نیز باشم
گمان کردند بعضے از لعینان — که دیوانه شدست این مرد نادان
شدند از نعره اش بعضے خبردار — چنین با یکدگر کردند گفتار
بجود کردیم آن از حیله و فن — نمے کرد آنچه با ما هیچ دشمن
پے ابن زیاد بانی شر — شد از ما خون فرزند پیمبر
همانجا یکدگر کردند بیعت — مکر رب بے خبر کردند بیعت
که بر ابن زیاد زشت انجام — خروج آرند بعد چند ایام
خروجے بر لعین کردند لیکن — نشد نیل مرام قوم ممکن
به صادق گفت راوی یا شه دین — که بود آن نعره زن در لشکر کین
نمود ارشاد امام پاک جبرئیل — که بود آنجا گریبان چاک جبرئیل
اگر میداد رخصت رب عزت — کشیدے نعرهٔ در بوقت رقت
که ارواح کثیف قوم اظلم — همه رفتے سوے نار جهنم
زمهلت لیک با شد این اراده — عذاب آخرت گردد زیاده

در بیان غلطیدن کلاغ در خون شهدا و رفتن بمدینه

فغان زین گردش گردون گردان — بخاک کربلا فخر سلیمان

جهان در ماتم شاه سرافراز — طیور از آسمان کردند پرواز
یکی در ناله و دیگر بشیون — ز بال و پر بمقتل سایه افگن
کلاغے آمد و غلطید در خون — سوے یثرب وان شد طیر محزون
بقصر شاه بر دیوار جب کرد — گہے نوحه نمود و گه بکا کرد
چو صغرا دید حال طیر محزون — که از بال و پر او مے چکد خون
خروشے از دل پر غم آورد — که در گریه ملایک را در آورد
بدل از نوحهٔ طاعت یقین کرد — که آگاهم ز قتل شاه دین کرد
زنان گشتند جمع و شد قیامت — ز شور ناله هاے اهل عصمت
نمایان شد که فرزند پیمبر — بدشت ظلم شد ذبح بخنجر
ز فریاد زنان مو پریشان — بیثرب طرفه محشر شد نمایان

در بیان تاراجی آل اطهار از دست ظلم لشکر کفار

خیام شاه شد غارت بیداد — چرا این خیمهٔ گردون نیفتاد
عجب قومے شقی جور و جفا کرد — که بر کشتن نه تنها اکتفا کرد
میان خیمه ها گشتند داخل — برهنه تیغ ها و کینه در دل
همه خونخوار خشم آگین غضبناک — بخیمه بیکسان افتاده بر خاک

در آنجا نه که از بس جاه و رفعت
نشد دخل ملائک بی اجازت

سپاه اشقیا بی رخصت آمد
پی تاراج و بهر غارت آمد

گروه نجس در بارِ حسینی
بغارت رفت سرکار حسینی

رداهای زنان از سر کشیدند
ز گوش کودکان گوهر کشیدند

قدم چندان به بیرحمی فشردند
که از پای زنان خلخال بردند

چنین از فاطمه گردید مرقوم
حزین و زار دختِ شاهِ مظلوم

که وقت غارت آن قوم مردود
دو خلخالِ طلا در پای من بود

ز پایم ظالمی می کرد بیرون
مگر چشمش اشک جیحون

بگفتم ای عدوی ایزد پاک
چه وجه ست اینکه چشمت ست نمناک

بگفتا گریهٔ من نیست بی جا
که غارت میکنم دختِ نبی را

بگفتم که میدانی تو هرگاه
که من دختِ رسولم صاحب جاه

چرا غارت نمائی ای بد انجام
چرا بیرون روی از دین اسلام

بگفتا من نگیرم گر ز بیعت
برد البته دیگر کس بغارت

بفوج ابن سعدِ زشت مردود
ز خیل بکر بن وائل زنی بود

چو دید از دور این سامان غارت
که اشرار اند سرگرم شرارت

به کف تیغ ز روی خشم برداشت   قدم در خانهٔ بیمار کان بگذاشت
صدا زد وای بیباکان ظالم   نترسیدی تا چند این مظالم
بغارت می برید آن خاندان را   که مثل کعبه است اهل جهان را
چه ظلمت انگیز است تاج معراج   کنند امت ز دست جور تاراج
پس آمد جانب او شوهر او   ردا انداخت بر عریان سر او
بلشکر گاه گردانید او را   ز ره گمراه گردانید او را
دریغا وای حسرت وای حسرت   نشد او را گوارا هتک حرمت
بغربت وارث زینب کجا بود   غریب کربلا یارب کجا بود
که پوشیدی سر عریان زینبؑ   نهادی گوش بر افغان زینبؑ
رهانیدی ز دستِ ظلم کفار   امان دادی ز دست جور اشرار
کرم کردی بحال عترت خویش   در آوردی بظل رحمتِ خویش
حمید آن ابنِ مسلم میکند نقل   ز ظلم شمر ظالم میکند نقل
که کافر رفت بر بالین سجاد   مریضِ بیکس و مغموم و ناشاد
ز فرط ضعف لاغر بود در خواب   ز بیماری به بستر بود در خواب
ستمگر خواست تا او را کند قتل   بشمشیر جفا او را کند قتل

بگفتم حیله را کشتید در دشت
که خالی خاندان مصطفی گشت
چه سود از قتل طفل ناتوانست
قریب مرگ خود این نیمجان ست
که ناگه ابن سعد آمد بخیمه
قدم بنهاد آن مرتد بخیمه
صدا زد آنچه شد شد نیست پروا
تعرض از زنان بیجاست بیجا
علی ابن حسین است از مرض زار
تعرض کے بجا باشد ز بیمار
غرض غارت نمود آن قوم خودسر
بخیمه آنچه بود از رخت و زیور
زدند آتش بخیام مصطفی را
پریشان ساختند آل عبا را
زنان و کودکان سرگرم فریاد
برهنه سر ز دست ظلم و بیداد
بخیمه چون قیام خود ندیدند
پریشان مضطرب بیرون ندیدند
ز دخت شاه بیکس هست قوم
که پیش آمد سوارے کافر شوم
بدستش نیزه سر تیز و خونخوار
که بر پشت زنان میزد ستمگار
ز خوفش هر یکی هر سو گریزان
بهر جانب پریشان مو گریزان
رداهاے زنان میکرد غارت
ز فریاد زنان برپا قیامت
که آیا شد مسلمانی ز عالم
نباشد مسلمے در قوم اظلم
و یا ما را درین آفت پناهی
کجا در عالم غربت پناهے

من از هنگامه وزین شور محشر　　بخود لرزیدم از خوف ستمگر
که ناگه در هجوم ظلم و بیداد　　نگاه آن ستمگر بر من افتاد
سنانِ نیزه اش بُدم چو بر دوش　　در افتادم بروی خاک بیهوش
درید او گوشش بهر گوشواره　　مرا جز صبر در غربت چه چاره
ردا از سر کشید و در بغل داشت　　مرا بیهوش روی خاک بگذاشت
پی تاراج دیگر رفت آن ظالم　　مرا وقتی که آمد هوش دیدم
نشسته بر سر من عمهٔ من　　روان از چشم اشک گرم و شیون
بمن فرمود برخیز ای ستمکش　　زدند اهل ستم در خیمه آتش
بیا بینیم بر یتیمان تا چه بگذشت　　به زین العابدین آیا چه بگذشت
بگفتم نیست چادر بر سر من　　بگفتا بین سر بی چادر من
سر من مثل تو گردید عریان　　من و تو هر دو در غربت پریشان
من و عمه بعابد چون رسیدم　　ز ضعف او را برو افتاده دیدم
مریض درد هجران گریه میکرد　　بر احوال غریبان گریه میکرد

در بیان اسیری اهل حرم و گذرشان بمقتل شهیدان و نوحه زاری آنها

قلم از آتش غم شعله زار است　　سمندر طایر جان ترارست

که آتش سرکشید از کشور شام   بدشت کربلا آمد بانجام
خیام اهل بیت پاک اطهار   بآتش سوختند اشرار غدار
بچشم صبر عابد بود آن نور   چو بیند چشم موسی شعلهٔ طور
فتند پایش برون از حد تسلیم   بچشمش نار چون باغ براهیم
ازان سوزیکه در غربت تنش سوخت   چراغی در رهِ اسلام افروخت
بچشم رهروان راه ایمان   فزود از پرتوِ او نور عرفان
روایت کرده اند اهل حکایت   شهادت یافت چون شاه ولایت
سرِ آن سرور و سرهای دیگر   بنوکِ نیزه ها چون ماه و اختر
سیه رویان لشکر نصب کردند   لعینانِ بداختر نصب کردند
خروش از چرخ و هفت اختر برآمد   فغان از جان پیغمبر برآمد
بضعف و لاغری سجاد دلگیر   مسلسل درمیان طوق و زنجیر
زنان و دختران شاه بی سر   بغیر مقنع و روپوش و چادر
یتیمان امام و کودکی چند   بعمر خردسالی مهرمانند
سوار پشت اشترهای عریان   چو ابر و رعد گریان و خروشان
باین احوال ابن سعد نامرد   سوے کوفه بیازار روان کرد

محافظ ابن اشعث ابن حجاج   دگر شمر لعین روئیش شب داج
اگر طفلی فغان میکرد در جوش   بزجر و ضرب میکردند خاموش
چه بیرحمان بایذا دل نهادند   که طفلان ز افغان کردن فتادند
بیان کردست راوی نقل دیگر   بچوبی داد ملعون فرق انور
چو در مقتل گذار کاروان شد   ز شور بیکسان محشر عیان شد
چه یوسف طلعتان خوابیده دیدند   میان خاک و خون غلطیده دیدند
بدنها پاره و اعضا بریده   بصد جا از جراحت خون چکیده
دران تنهای بیسر لاش شبیر   مشبک از سنان و نیزه و تیر
غریبان طرح صد غوغا فگندند   ز پشت اشتران خود را فگندند
بگریه جمله وحش و طیر صحرا   بنوحه ساکنان عرش اعلی
ملایک جن و انسان دست بر سر   زمین تا آسمان صحرای محشر
بدریا ماهیان از غم در آتش   بصحرا وحشیان بیتاب و غمکش
بلاشش قاسم آمد مادر او   برهنه لاشه و عریان سر او
بفرط بیخودی زینب صدا زد   کجائی یا محمد یا محمد
حسین تست بر خاک اوفتاده   بمقتل جسم صد چاک اوفتاده

فرستادش خدا در عید پوشاک
فتاده بر تنش جای کفن خاک
نشانیدی جبینی را که بر دوش
شده ست از خون جسم خویش گلپوش
تنش بر خاک بی ملبوس و جامه
سرش بر نیزه بی تاج و عمامه
بریدند از قفا اعدا سرش را
فگندند از شقاوت پیکرش را
لب نازک ز بی آبی کبود است
تنش صد پاره از تیغ حسود است
مخضب شد ز خون ریش مطهر
رخ پر نور او چون لاله احمر
اسیر دست اعدا دختران است
تبه صحرا بصحرا دختران است
برهنه در هجوم اشقیا سر
نه برقع بر رخ ایشان نه چادر
رداها ظالمان از سر کشیدند
به بیرحمی ز سر چادر کشیدند
دریدند از پی گوهر لئیمان
که خون جاریست از گوش یتیمان
بآتش خیمه های ما همه سوخت
بغربت خانهٔ زهرا همه سوخت
کجا رونق بدربار حسینی
که شد تاراج سرکار حسینی
بغربت گشت هتک حرمت تو
گرفتار رسن شد عترت تو
مریض کربلا سجاد دلگیر
به تپ شد مبتلا با طوق و زنجیر
ز مقتل می برندش مردم شام
چو خورشید درخشان جانب شام

رخ خود پس بقبر فاطمه کرد
که ای مادر حسین ناز پرورد
که پروردی بصد رنج و مشقت
بخون غلطید از شمشیر امت
تو در فردوس مصروف تماشا
تن شبیر و ریگ گرم صحرا
توئی در سایه طوبی براحت
حسین و تابش مهر و اذیت
تو در قصر جنان در خواب آرام
حسین و تیغ ظلم لشکر شام
حسینی را که جا دادی در آغوش
بخاک افتاده و زخمی تو خاموش
حسینی را که پروردی بنازش
بخون آلوده گیسوی درازش
حسینی را که پروردی بشیرش
بکشتند اشقیا با تیغ و تیرش
گرفتار مصیبت ما غریبان
بصد اندوه و آفت ما غریبان
بمقتل بی کفن سبط پیمبر
سر ما بیکسان محتاج چادر
درین لشکر درین انبوه ایشان
نقاب چهره موهای پریشان
نگاهی کن سوی سجاد بیمار
حمائل در گلو طوق گرانبار
پیاده ناتوان و منزل شام
بسان طائر بی پر ته دام
ز رفتن چاره بیکس ندارد
شهیدان را بمقتل چون گذارد
پس آنگه رو بسوی لاشه کرد
بحسرت جانب حضرت نگه کرد

کشید آهی و گفت ای ابن حیدر   فدای غربت تو جان خواهر
سر از خجلت به پیش چون برآرد   که قدرت بر کفن زینب ندارد
برهنه جسم تو عریان سر من   ز سر بردند اعدا چادر من
سکینه دید چون لاش پدر را   تن مجروح شاه بحر و بر را
دویده با تن مجروح چسپید   ز الفت با پدر چسپید و غلطید
ز حسرت با پدر می گفت بیتاب   که من بر سینه بودم خوگر خواب
کنون بی وارث و حال یتیمی   که می پرسد ز احوال یتیمی
بنوعی کرد بیکس نوحه در جوش   ز رقت حاضران گشتند بیهوش
چو شمر بیحیا آمد جفا کرد   بجبر از لاش شه او را جدا کرد
یتیم شه ز فریادش چگویم   لعین بیدین ز بیدادش چگویم
چو می آید بگوشم این فسانه   زند غم بر دل من تازیانه
نگاهی کرد زینب سوی عابد   چو میت یافت رنگ روی عابد
بترس آمد مبادا روح از تن   کند پرواز چون طایر ز گلشن
بگفت ای یادگار شاه ابرار   چه حالست اینکه می بینم تن زار
نمود ارشاد عابد چون توانم   که دارم تاب این غم ناتوانم

عزیزان و پدر بر خاک بی سر	چنین بر بیکسان ظلم ستمگر
بصحرای مصیبت این شهیدان	کسی را نیست فکر دفن ایشان
چنان غافل ز ایشان کافرانند	که گویا از مسلمانان نبدانند
شنید از عابد و زینب بکا کرد	بیان آن بضعهٔ خیر النسا کرد
ز جد تو خبر دارم من زار	رود از دشت چون این فوج کفار
گروهی باشد از امت که آید	تهٔ خاک این شهیدان را نماید
نماید جمع پاره پاره اعضا	کند مدفون عزیزان را بصحرا
نشانی از ضریح پاک سازد	نمایا تکیه ته افلاک سازد
که هرگز آن نشانِ پاک تربت	نگردد محو تا روزِ قیامت
کنند اعدا بهدم او اراده	ولیکن رفعتش گردد زیاده
ز هر سو زایرانش جمع گردند	همه پروانهٔ آن شمع گردند
شود زین خاک نهر فیض جاری	دعای زایران مقبول باری

در بیان ارادهٔ اهل جفا به پامالی لاشه‌های شهدا و آمدن شیر صحرا بحفاظت آنها

چه کردی ای سپهر دون چه کردی	جهان گردید دیگرگون چه کردی

گلستان رسالت گشت پامال   سیلاب ستم در ظل اقبال
صحب رب بخواری شاد دشمن   حرم تاریک و آتش خانه روشن
زیاده زین چه باشد کج ادائی   صنم در فکر دعوای خدائی
همائی پیش فاسق دست بسته   بصدر مصطفی میکش نشسته
بمقصد فاسق و فاجر رسیده   بخاک و خون حسین سر بریده
رقم شد از کلینی این روایت   که چون مذبوح خنجر گشت حضرت
بدین آماده شد قوم ستمگر   که تازد اسپ بر تنهای بیسر
بآل مصطفی چون این خبر شد   بدل داغ مصیبت تازه تر شد
جهان در چشم زینب گشت تاریک   قیامت شد ز شور ناله نزدیک
نگه بر آسمان و لب بفریاد   که یا رب چون رهد بیکس ز بیداد
حضور دخت حیدر فضه آمد   پریشان حال و مضطر فضه آمد
که ای نوباوه خاتون محشر   شنیدی قصد این فوج ستمگر
که میخواهند ز کینه بتازند   بلاش کشتگان را هوا تازند
سفینه را که احمد کرد آزاد   شکست و کشتیش در ورطه افتاد
بناگه دید شیری در جزیره   ز خوفش شد جهان در چشم تیره

بگو با شیر بیشه اینقدر گفت بچشم تر روان خوف و خطر گفت
سفینه من عجب در ریب یم که آزاد از جناب مصطفایم
چو نام مصطفی آن شیر بشنید روان شد رهبرش در دشت گردید
در اینجا نیز دارد شیر اقامت اگر گوئی ازو خواهم اعانت
بپیش او برم چون نام حیدر یقین دارم که گردد شیر یاور
اجازت یافت چون سوی دشت چو دید آن شیر را گویا چنین گشت
که ای بو الحارث غافل ازین حال که کشته فاطمه گردید پامال
شد ابن شیر مردان کشتهٔ تیغ شهنشاه شهیدان کشتهٔ تیغ
بدین قصد اشقیا می حیله سازند که فردا اسپ بر جسمش بتازند
حق شیر خدا اے شیر ادا کن اعانت از پی مشکلکشا کن
بگوش او چو این احوال آمد سوی مقتل پریشان حال آمد
بجسم اطهر شه دست بگذاشت نشست و تا سحرگه پاس میداشت
سحر چون گشت آمد فوج کفار که سازد کشتگان پامال هموار
بمقتل شیر را دیدند ساکن که پامالی ازان شد غیر ممکن
ز خوف شیر بیشه رخ نهفتند با ابن سعد ملعون حال گفتند

ستمگر گفت راه خویش گیرید
طریق مسکن خود پیش گیرید

مقرر فتنه گردید پیدا
نگردد بر کسی این راز افشا

در بیان آمدن اهل قاضریه برای دفن شهدا بظاهر و بباطن آمدن امام زین العابدین علیه السلام باعجاز بامامت از قید اهل بدعت

عجب آن قوم غافل از خدا بود
عدوی مرتضی و مصطفی بود

که بعد قتل آن سلطان مظلوم
بخوردو نوش شادان لشکر شوم

زنان در فاقه و آسوده اعدا
باین سوصوم آنجا شرب صهبا

روان چون کرد ابن سعد گمراه
سوی کوفه زنان را با سر شاه

سه روز آن بی حیا در کربلا ماند
پی دنیا ز عقبی دست افشاند

بدفن کشتگان خویش پرداخت
کفن داد و قبور اشقیا ساخت

جسه های شهیدان همچنان داشت
بغیر دفن روی خاک بگذاشت

باهل قاضریه این خبر شد
که خالی دشت از ارباب شر شد

شهیدان بی کفن افتاده بر خاک
بغیر دفن سبط شاه لولاک

بمقتل سایه زیر آسمان نیست
کسی پرسان حال بیکسان نیست

بمقتل آمدند و جمع گشتند
چو پروانه بگرد شمع گشتند

چو هر دو در مقتل رسیدند
قبور آن شهیدان کنده دیدند

که مرغان سپید آنجا خدا ساز
بهم بودند و مے کردند پرواز

پس رسم ادای سرور دین
شدند آماده تجهیز و تکفین

تن شاه دو عالم گشت مدفون
بآن موضع که تربت هست اکنون

علی اکبر بپائین پدر گفت
بخواب ناز آن رشک قمر خفت

شهیدان جمله در پائین اکبر
پسندیدند جا تا روز محشر

کنار آب دریا گشت طیار
مزار پاک عباس علمدار

بظاهر صورت دفن اینچنین بود
بباطن کار زین العابدین بود

که ایشان را هم ایشان دفن سازند
امامان را امامان دفن سازند

باعجاز امامت آمد آن شاه
پے دفن تن سلطان ذی جاه

نماز آن شاه کرد و دفن فرمود
برآورد آه سرد و دفن فرمود

سر قبر امام پاک و طاهر
گروهے از ملایک شد مجاور

برائے زائران قبر پرنور
باستقبال می آیند تا دور

در بیان آمدن سالار کنان شهر بعلبک تا استقبال لشکر یزید را از آشنایی

بدا مردے که چشم از فهم پوشد
خرد دنیا و عقبے را فروشد

ز حق ہر کس سوی باطل شتابد — درین بازار جز نقصان چہ یابد
چو ابنِ مصطفےٰ شاہِ شہیدان — روان شد جانبِ گلزارِ رضوان
گرفتار بلا آلِ عبا شد — اسیرِ غم مریضِ کربلا شد
سرِ نیزہ سرِ سردارِ عالم — دگر سرہا بنوکِ نیزہ ہا ہم
ز مقتل چون روان آن فوج شر شد — بشہرِ بعلبک آن را گذر شد
چو واقف مردمان الحال گشتند — روانہ بہر استقبال گشتند
علم ہا آن طرف با طبلِ شادی — باین سو نالہ ہاے نامرادی
پریشان زینب سجاد مغموم — باہ و نالہ مے فرمود کلثوم
خدا معدوم گرداند شما را — چو ما مغموم گرداند شما را
مسلط بر شما سازد کسے را — نماید سر جدا از تن بسے را
جناب عابد مغموم و دلگیر — بدرد و غم اسیر طوق و زنجیر
بشعرے چند آن مغموم محزون — شکایات زمانہ کرد موزون
کہ گویا گردش دور زمانہ — نماند رنج و راحت جاودانہ
خوشا مردے کہ حبش با آل است — رجوع جملہ سوے ذو الجلال است

در باب ورود آل عبا و سرہای شہدا بشہر کوفہ

چه کار بد یزید بی حیا کرد
چه با ابن زیاد ابن زنا کرد
که نازان گشت بر قوم خود ابلیس
که پرکرد او جهنم را به تلبیس
چنان از زمرهٔ آدم خطا رفت
که امید ترحم از خدا رفت
چنان شد گرم نار قهرباری
یقین دارم که عالم گشت ناری
مگر البته آن جن خواه انسان
که خواهد شد برین مظلوم گریان
بدام من کدام از اشقیا نیست
مگر دو خلقی با حیا بش مرا نیست
اگر پرسی یزید زشت بنیاد
خلف ابلیس را باشد با ولاد
دگر ابن زیاد مست باده
ازو هم هست در زشتی زیاده
چو آمد آل احمد سوی کوفه
لعین آراست چون گل روی کوفه
شقی بیرحم فرمان او خندید
ز قتل سبط پیغمبر شود عید
موافق شد به حاکم گردش دهر
لباس نو بنو پوشد همه شهر
سوی بازار خلقی شد روانه
ز شادی کوچه کوچه شادیانه
غرض در ازدحام مجمع عام
برهنه سر گرفتاران ناکام
بنوک نیزه ها سرهای اقدس
چو مه پر نور و چون قرآن مقدس
برون آمد زنی از خانه پرسید
که وجه این ستم آیا چه گردید

اسیرانِ کدامی قوم هستید مسلمانید یا آتش پرستید
همه گفتند پامالِ جفائیم گرفتارانِ آلِ مصطفائیم
شناسا بود آن زن نیک بخت بحالِ زارِ ایشان گریه ها ساخت
زخانه چند مقنع چند چادر بعجلت پیشِ شان آورد مضطر
گرفتند آلِ احمدؐ آن رداها مقدّر گفت آها ثم آها
دران هنگامه پوشیدند خود را که در نامحرمان دیدند خود را
بحالِ پرملال آن غریبان نگه مے کرد هرکس بود گریان
زنان در گریه و زاری بهر بام زهیبت لرزه مردانرا باندام
بحالِ اضطراب و شدتِ غم جنابِ زینبؑ خاتونِ معظم
پس از حمد و ثنائے مصطفےؐ گفت بتقریرِ فصیحِ مرتضیٰ گفت
که لعنت بر شما اے اہلِ کوفه همان مکر و دغا اے اہلِ کوفه
ستم بر ما و بر ما باز گریه بدل دنیا ز عقبےٰ باز گریه
نه شاهِ کربلا را قتل کردید علیؑ و مصطفےؐ را قتل کردید
تدارک هیچ ممکن نیست اکنون که در کونین گردیدید ملعون
شریعت را عبث برباد کردید دل ابلیسِ ملعون شاد کردید

بامت شاه دین سبط محمد
امانت بود از الله و احمد
تلف کردید امانت از خیانت
چه باشد عذر در روز قیامت
کمر بر هدم بیت الله ببستید
بقرآن سوختن آتش پرستید
غرور دولت دنیا نزیبد
که شیطان اهل دولت را فریبد
بدنیا هست مهلت چند ایام
ثباتی کو چو خورشید لب بام
نماند اکنون ز بعد این شقاوت
شما را از خدا امید رحمت
عذاب حشر ای اهل حسد وای
سزاوار سقر ایوای صد وای
ازان پس دختران شاه مظلوم
وزان پس عابد بیمار و مغموم
باشک دیده و با جان ناشاد
به مجمع همچنین کردند ارشاد
پشیمان حاضرین گشتند چندان
که شوری شد بلند از آه و افغان
ز حسرت دستهای خود گزیدند
که خود را خود سوی دوزخ کشیدند
خراشیدند روی خویش مردان
زنان کردند مو بر سر پریشان
بسجاد حزین گفتند همهم
که یا ابن محمد فخر آدم
بیزدان انچه گفتی راست گفتی
به سوزنها دل حضار سفتی
بدل اکنون ترا گشتیم محکوم
نداریم اقتدای حاکم شوم

نمود ارشاد و شد هیهات هیهات
چه سود از توبه بعد قتل هیهات
شما را هست در نیت فسادی
نمیدارم برین قول اعتمادی
زبان گویاست لیکن قصد دل نیست
جراحتها که دارم مندمل نیست
چه آفتها ازین کذب بیان شد
تلف جان امام انس و جان شد
از آن پس آن شه مغموم و محزون
بماتم کرد شعری چند موزون
که مضمونش همه درد و الم بود
شکایتها ز ارباب ستم بود

روایت مسلم گچکار

دریغا منهدم شد قصر ایمان
عیان شد از تنور کفر طوفان
ستمگر انتظام ملک فهمید
بمعنی خانهٔ اسلام کندید
چنین شد مسلم گچکار ناقل
مرا در شهر کوفه بود منزل
بشغل کار گچ بودم که ناگاه
بگوشش آمد صدای ناله و آه
ز خادم کردم استفسار احوال
که این شیون چه باشد کن بیان حال
بگفت او دشمن حاکم کسی بود
که لشکر رفت و کشت آورد سر زود
بگفتم نام آن دشمن چه باشد
بگفتا سبط احمدؐ سبط احمدؐ
حسینؑ ابن علیؑ گویند او را
ستمگر خارجی گویند او را

ز اصغای کلام وحشت انجام / مرا شد راست مو بالای اندام
شنیدم نام و هیچ آنجا نگفتم / ز خوف جان ملال خود نهفتم
کشیدم دست شد چشم دلم تر / برون رفتم ز قصر از راه دیگر
زدم بر سنگ پا نچه بسکه از زور / گمان کردم که شد چشمان من کور
کنار شهر کوفه چون رسیدم / هجوم مردم آن شهر دیدم
ز مرد و زن گروهی چشم بر راه / که می آیند اسیران آه صد آه
چو محمل ها نگه گشت پیدا / که بودند اندران ناموس طاها
ستمکش اهلبیت شاه ذیجاه / زنان و کودکان با ناله و آه
مریض کربلا را دیدم از دور / سوار اشتر عریان و رنجور
روان خونها ز تن مجروح محزون / که می فرمود شعری چند موزون
بمضمون عزای شاه والا / گهر ریزان برای شاه والا
چو حال کودکان دیدند مردم / تصدق پیش کردند از ترحم
کسی نان جوین خشک میداد / کسی خرما بدست خود فرستاد
به مردم زجر می کرد ام کلثوم / که صدقه بر ما شما را نیست معلوم
گرفتی از دهان و دست طفلان / فگندی بر زمین نالان و گریان

درین اثنا سر سلطان والا   بنوک نیزه شد از دور پیدا
دگر سرها بسان ماه تابان   دران خورشید فرق شاه ذیشان
شبیه مصطفی رخسار طاهر   خضاب از لحیهٔ پر نور ظاهر
نگاه زینب خاتون ناشاد   بفرق سید عالم چو افتاد
سر خود زد به محمل شور انگیخت   که بر روی زمین خون از جبین ریخت
بگفت ای ماه دین مهر امامت   بگفت ای شمع ایوان خلافت
یتیمان تو در رنج اسیری   پی مشکلکشا کن دستگیری
ز گفتارش دل خارا شد آب   همه گشتند چون سیماب بیتاب
ز شور نالهای اهل بازار   قیامت شد بهر جانب نمودار

در بیان آمدن اهل حرم بدربار ابن زیاد بانی جور و ستم

زبانم می کند از من شکایت   ز لذت نیست خالی این حکایت
مرا تفویض تو کرد است داور   برای حمد و نعت مدح حیدر
نمایم از تو کی منت پذیری   تو راه ذکر اعدا پیش گیری
مراد ما نظر از شهد بهبود   تو هر دم می نمائی زهر آلود

چو لعنش میدهم گاهی با نطق زتو آرایش و پیرایهٔ نطق
چنانم دشمنی گیرم به گفتار علیه اللعن هم گویم بتکرار
تو چون با من شریک این فتح ابی مگردان رو خود زین کامیابی
چو راضی گشت گفتم در حکایت که با این زیاد زشت لعنت
لعین از نطفهٔ ابلیس زاده ز ابلیس لعین ملعون زیاده
چو وقت صبح تابان شد ستاره لعین بنشست در دار الاماره
همه اعیان کوفه را طلب کرد چو روز عید سامان طرب کرد
ببزم آن لعین سامان شادی بر اهل بیت دنیا نامرادی
سر شاه شهیدان در طبق بود که زیر تخت آن مردود حق بود
در آوردند در مجلس حرم را زنان و عترت شاه امم را
بقول حضرت سجاد ذیجاه سنان آورد در مجلس سر شاه
نمود آن زشت شعری چند موزون باین معنی باین بیهوده مضمون
که پر از نقره و زر کن سپر را نمودم قتل شاه بحر و بر را
که از آفاق بهتر در نسب بود وحید جمله عالم در حسب بود
پدر شیر خدای پاک و مادر جناب فاطمه خاتون محشر

چو او زینسان بیان مدعا کرد غضب ابن زیاد بیحیا کرد
که بودی اینچنین گرز و خبردار چرا کشتی چرا کردی چنین کار
رگ خشمش چنان گردید جنبان برای قتل قاتل داد فرمان
نظر چون بر سر شاه عرب کرد تبسم کرد و اظهار طرب کرد
بدست نحس چوبی داشت میزد بدندان و لب فرزند احمد
ز مجلس سید ارقم داد آواز ز لب بردار چوب ای فتنه پرداز
که این لب بوسه گاه مصطفی بود لبی مرغوب محبوب خدا بود
بگفت این حرف و گریان شد بآواز در اندوه کرد از چاک دل باز
لعین از گریه مومن برآشفت به تندی بانگ بر وی برزد و گفت
خدا داد دست ما را فتح و تمکین تو گریان می شوی ای دشمن دین
خرف گشتی و پیری سست لاغر وگرنه میزدم گردن بخنجر
شنود ارشاد مومن این انجام یقین دارم شدی بیرون ز اسلام
ز مجلس خاست بیرون آمد آن مرد میان مجمع عام این ندا کرد
که لعنت بر شما ای اهل کوفه گرفتار خطا ای اهل کوفه
برای عترت زهرا اسیری پی فرزند مرجانه امیری

لبو کنند خدا با سید ناکام
نخواهد شد شما را نیک انجام

در بیان گفتگوی زینب خاتون و سجاد محزون از ابن زیاد ملعون و شهادت ابن عفیف پیر نابینا و ضعیف

لعین ابن لعین ابن زیاد است
سراپا شد همه بغض و عناد است
لعین در بزم آن مغرور ظالم
بدورا و کنیزانش فروهم
نگاه بی حیا بر زینب افتاد
بگفت این کیست بازو بسته ناشاد
کنیزی گفت این بنت بتول است
که گریان در غم سبط رسول است
ستمگر گفت شکر حق تعالی
شما را کرد در آفاق رسوا
دروغ کشتگان گردید ظاهر
شدند آخر قتیل از حکم قاهر
بدرد آمد دل و فرمود زینب
که هستم حمد و شکر رحمت رب
مرا فرمود افضل در زمانه
جد من در رسل باشد یگانه
ز رجس و لوث و عصیان پاک فرمود
برفعت برتر از افلاک فرمود
نگردد هیچگه رسوا در آفاق
مگر فاجر بگردد رسوا آفاق
ستمگر گفت دیدی حال تقدیر
چه کرد آخر خدا نسبت به شبیر
نمود ارشاد زینب من ندیدم
بجز نیکی ز شاه هر دو عالم
شهادت یافت و مقبول رب شد
سعادت حصه شاه عرب شد

ترا معلوم خواهد شد به محشر
که غالب کیست پیش رب اکبر
لعین در خشم شد بیرون ز ایمان
به قتل دخت زهرا داد فرمان
شد ابن حارث استاده سر بزم
به ملعون گفت هر که دید این غم
مناسب نیست ای ز خود رمیده
غضب بر بیکس ماتم رسیده
ستمگر باز گفت از بد دماغی
مرا شد فتح بر شبیر طاغی
بحمد الله ظفر رب علا داد
ز درد سینه شد صحت شفا داد
شنو ارشاد زینب بد شفا نیست
شفای تو بحق تو بلائیست
توجه جانب دیگر لعین کرد
نظر بر حال زین العابدین کرد
بگفت این کیست با احوال تغییر
مریض و مبتلای طوق و زنجیر
بگفتندش علی ابن حسین ست
که جان فاتح بدر حنین ست
بگفت آمد خبر نزدم مکرر
که او را روز میدان کشت اعدا
سرش از تیغ بران پاره پاره
تن او چون گریبان پاره پاره
مریض کربلا ارشاد فرمود
امام رهنما ارشاد فرمود
شنیدی برخلاف او بود اکبر
علی نامش که او را کشت لشکر
ستمگر گفت کی فوج جفا کشت
بمیدان وغا او را خدا کشت

امامِ ہر دو عالم صدر تمکین   نمود ارشاد با صد جان غمگین
کہ قابض بہر روح شیخ و شباب   خدا وقتِ اجل یا وقتِ خواب
لعین گفت حذر کن از عتابم   چہ جرأت می نمائی در جوابم
گلوے سرکشان اولی تہ تیغ   شوی البتہ چون یحیی تہ تیغ
ز حرفِ قتل زینب مضطرب شد   زمانہ در نگاہش منقلب شد
ز جا برخاست با سجاد چسپید   ز فرطِ غم بآن ناشاد چسپید
بآن بیرحم گفت اول مرا کش   پس این زار و حزین را از جفا کش
بگفت آن شمر را بگذار عمہ   چہ طاقت دارد این غمدار عمہ
مخاطب شد بآن دشمن کہ دشمن   مرا تہدید مے سازی بہ کشتن
شہادت در رہ حق عادتِ ماست   پریشانی ہمہ جمعیتِ ماست
نترسم از ستمگاران بہ کشتن   بہم بہتر ز شاہِ کربلا من
پس آن ملعون بدین فرما دادن   شوند این قیدیان محبوس الشا
مکانے بود کہنہ تیرہ و تار   دران محبوس گردید آل اطہار
بروز آنجا نتاب مہر اذیت   بشب آنجا ز شبنم رنج و محنت
بیابانِ وادی محشر پرآفات   مقام ہول و ظلمت در آنجا

دران آل نبی با حال تغییر   مریض کربلا در طوق و زنجیر
به مسجد رفت آن ملعون غدار   برآمد بر سر منبر ستمگار
به مردم گفت آن مردود کاذب   که حق ارباب حق را کرد غالب
یزید و تابعش را کرد یاری   مهیا شد پی کذاب خواری
شنید این حرف عبدالله ناگاه   که بود ابن عفیف آنمرد و بیجاه
محب حیدر و یک چشم حق بین   ز بینش رفته بود او را به صفین
ز دنیا بود فارغ در قناعت   به مسجد روز و شب صرف عبادت
درآمد پیش و گفت ای دشمن حق   تو و آبای تو کذاب مطلق
یزید و تابعش کذاب بیدین   ترا او را پیمبر کرد نفرین
به قتل آل پیغمبر دلاور   چنین یاوه سخن بالای منبر
شنید این گفتگو ظالم برآشفت   نگفت آخر که باشد کاین سخن گفت
زیاده خشمگین شد هر دو بیدار   بجوشش دل نگر ز کرد و گفتار
چنان شد تیز نار خشم دشمن   که پر شد از غضب رگهای گردن
به مردم گفت دستاز وی مدارید   بصد خواری قریب من بیارید
ز هر جانب ستمگاران دویدند   گرفتند و بصد خواری کشیدند

عزیزان و قریبانش که بودند   رها او را ز غداران نمودند
نمودندش از آن مسجد روانه   رسانیدند مومن را بخانه
ستمگر گفت دست از وی مدارید   روید این کور را تا من بیارید
بقوم ازد دختر چون خبر کرد   بهم گشتند آنجا بقصد مرد
ز اقلیم یمن اکثر قبایل   پے امداد گردیدند شامل
فرستاد آن لعین از مصر لشکر   بلشکر ابن اشعث بود افسر
میان هر دو قوم از روے افساد   نبرد سخت و جنگ صعب رو داد
حسام از هر دو سو بارید چون میغ   عرب گشتند اکثر کشتهٔ تیغ
بآخر گشت غالب فوج حاکم   درون شهر آمد قوم ظالم
در ابن عفیف اعدا شکستند   بخانه آمدند و حلقه بستند
پدر را زود کرد آگاه دختر   که شد در خانه انبوهے ز لشکر
بضعف و ناتوانی گفت آن پیر   که باکی نیست تا من آر شمشیر
بدستش دخترش شمشیر بسپرد   رجز خواند و بقبضه دست خود برد
بتحریک حسام برق پیکر   ز تن میکرد آن غازی جدا سر
دغا با دیدهٔ بے نور مے کرد   ز خود آن اشقیا را دور مے کرد

ز هر سو حمله می آورد لشکر پدر را زان خبر میداد دختر
جری دفع ضرر میکرد از خویش بتیغ آن قوم را میراند از پیش
رجز مے خواند و کم میکرد چندان که نامردان ازو بودند حیران
نمودی دخترش فریاد و میگفت نترسیدی ازان بیداد و میگفت
که مے کردم چنین هنگامه اسرد بضرب تیغ مے بودم اگر مرد
بآخر یافتند اشرار قابو گرفتند از ستم بستند بازو
رسانیدند پیش حاکم زشت بسویش دید و گفت آن ظالم زشت
خدا را حمد و شکر رب دادار ذلیل و خوار گشتی آخر کار
جوابش گفت مومن صد تمکین تویی خوار و ذلیل ای دشمن دین
ندارم چشم زین مجبورم از جنگ و الا کار مے کردم بتو تنگ
ستمگر گفت حالا می شوی فوت ترا هم مے چشانم شربت موت
جری فرمود هرگز نیست دهشت که بودم آرزومند شهادت
غرض بیچاره را کشتند دشمن ز راهِ دین بجنت یافت مسکن
بباغ خلد صرف سیر گردید جری را خاتمه بالخیر گردید

نوشتن ابن زیاد بحاکم مدینه و مشتهر شدن خبر قتل حضرت [illegible]

ز جور حاکم کوفه زنازاد چه جفتها شد تلف فریاد فریاد
خلل آمد بدین شاه لولاک سگ ناپاک مسجد کرد ناپاک
ستمگر روز دیگر داد فرمان که بر نیزه سر شاه شهیدان
بهر کوچه بهر بازار گردد که تشهیر سر شه ابرار گردد
به عبرت اشک ریزان مردم راه که قرآن می شنیدند از سر شاه
روایت می کند راوی دیگر به نخل آویختند آن فرق انور
سیه رو گشت حاکم مثل خامه بهر کشور روان شد فتح نامه
عمر فرزند سعد از اهل کینه که ظالم بود حاکم در مدینه
بنامش هم خطی از کوفه آمد که شد مقتول فرزند محمدؐ
منادی هر طرف هر سو ندا کرد که جان حیدر و زهرا قضا کرد
بلند از چار سو شور بکا شد قیامت در بنی هاشم بپا شد
بهر خانه بهر کوچه بهر جا ز شیون گشت شور حشر برپا
برآمد بر سر منبر ستمگار ز روی بیحیائی کرد گفتار
که شد سبط نبی آماده جنگ بگشتی کار چون بر باغیان تنگ
خبر آمد به عبدالله جعفر که فرزندان تو گشتند بی‌سر

بلب آورد آن صابر سر دست
رجوع جمله کس سوی الہ است
غلامی گفت نازل کاین بلا شد
همه از وجه سبط مصطفی شد
برو دو نعل عبد الله در جوش
بفرمود ای کنیزک زاده خاموش
چنین گوئی بحق آن شهنشاه
که باشد محرم اسرار الله
مرا خود بود ذوق این سعادت
که یابم در رکاب او شهادت
چو من محروم ماندم از مقدر
نشد این دولت عظمی میسر
بحمد الله که پیش شاه شهیدان
جگربندان من گشتند قربان
به یثرب بود هر سو ماتم شاه
بهر خانه عزای شاه ذیجاه
زنان در خانه با گیسو گشاده
سرشک دیده از باران زیاده
بشب آواز ماتم بر هوا بود
جهان از آه و شیون پر صدا بود
کسے اشعار غم مے خواند الّا
نمیشد صورت خواننده پیدا

باب روانگی اہل حرم از کوفه بشهر شام محنت انجام

درین ماتم قلم را سینه چاک است
بروی خاک از آہار خاک ست
حرم را چون بقید درد و آلام
بکوفه منقضی شد چند ایام
نوشت ابن زیاد زشت انجام
چنین نامه بسوے حاکم شام

که قید است آل پیغمبر بزندان
بحق این اسیران چیست فرمان
جواب آمد روان کن جانب شام
سران را با گرفتاران ناکام
لعین گشت سامان سفر کرد
روانه عترت خیر البشر کرد
که غل در گردن سجاد انداخت
اسیران را سوار اشتران ساخت
محافظ کرد از قوم منافق
ابو برده محفر زحر طارق
فرستاد از عقب شمر لعین را
بهمراهش بسی اعدای دین را
بخوف آنکه شاید اهل اسلام
برند اهل دغا را سر بصمصام
مبادا اهل دین از جوش ایمان
برند از راه سرها و اسیران

در بیان مسلمان شدن راهب دیر باعجاز سر جناب سید الشهدا

زهی لطف خدای بنده پرور
که پابندان دام کفر اکثر
بسر کردند در کفر و ضلالت
بآخر یافتند از حق هدایت
ز اعمش قطب ابدالی رقم کرد
که او هنگام حج قصد حرم کرد
در آنجا دید مردی زشت انجام
که همراه شمر بود در شام
بیان کرد او که ما چون سر بریدیم
بدیر راهبی در شب رسیدیم
سر مظلوم بر نوک سنان بود
نگهبان گرد فوج شامیان بود

سر و سامان مینوشی نمودیم — بسامان طرب مشغول بودیم
بناگه دیده هر شامی در آنجا — که دستی گشت از دیوار پیدا
نوشت از خامهٔ آهن بدیوار — ز خون شعری بمضمونِ غم آثار
که قتلِ شاهِ دین از دستِ امت — ز جدش باز امید شفاعت
یکی از ما ز جای خویشتن جست — که گیرد دست را گم گشت آن دست
بکار خود چو ما مشغول گشتیم — بعصیان و خطا مشغول گشتیم
عیان شد باز دست از حکم داور — باین مضمون رقم زد بیت دیگر
که ایشان را بر ربّ پاک اکبر — نخواهد بود کس شافع به محشر
معذب جاودان اشرار باشند — همیشه در عذاب نار باشند
دگر برخاست زان انبوه مردم — گرفتن خواست دست غیب شد گم
سکون هرگاه آن مرد دژم کرد — نمایان باز شد بیتی رقم کرد
که کشتند آن امام رهنما را — به حکم جور سبطِ مصطفیٰ ص را
بساحل نهر خون جاری نمودند — خلافِ مصحف باری نمودند
درین اثنا برآمد راهب از دیر — ز شر رو تافت راجع شد سوی خیر
بچشم خود نورے دید ناگاه — که رفتی بر فلک از فرق آن شاه

بحیرت آمد و پرسید از فوج
زحال آمد و شد صورت موج
همه گفتند محنت ها کشیدیم
حسین ابن علی را سر بریدیم
سر او را ز دست نینوا تا م
بریم از بهر نذر حاکم شام
بحیرت رفت راهب کرد فریاد
که آیا آنچه ظلم ست و چه بیداد
حسین ابن علی سبط نبی بود
که زهرا دخت و دامادش علی بود
جفا کردید بر پیغمبر خویش
بد است البته انجام بد اندیش
اگر می بود فرزند مسیحا
مقامش بودی اندر دیدهٔ ما
کنون میخواهم از سردار لشکر
دهد امشب که باشد پیشم این سر
بوقت صبح گیرد فرق پرنور
خیانت در امانت نیست دستور
ده الف از من بگیرد درهم زر
که در ارث پدر آمد میسر
با بن سعد ملعون چون خبر شد
سرش شوریده از سودای زر شد
براهب فرق شه آن بدسیر داد
به ارزان دو لعین بدگهر داد
زر راهب طلب کرد و سرش را
سر همیان بحفظ مهر در بست
به خازن داد تا اندر خزانه
نهد دارد حفاظت جاودانه
چو راهب یافت فرق شاه ذیشان
بدیر آورد چون گنجینهٔ جان

منور دیر شد از نور آن سر
لبان مشرق مهر منور
صدای هاتفی آمد بگوشش
کہ از هیبت پریشان گشت هوشش
خوشا حال کسی کو هست مشتاق
نماید خدمت این شاه آفاق
لبی زین مژده راهب شاد گردید
ز بس شادی بہ پیراهن نگنجید
گلاب آورد و شست و شوی سر کرد
ز خون نعش پاک چون شمس و قمر کرد
معطر ساختش از مشک و کافور
زہے خوشبو زہے نکہت زہی نور
نهاد او را چو راهب بر مصلا
بسوی آسمان رو کرد بالا
کہ یا رب بہر عیسی این سر پاک
پے نطق مسیحا این سر پاک
رہ بیگانگی از من نپوید
همہ از سر گذشت خویش گوید
سر شہ ناگهان آمد بگفتار
کہ ای راهب چہ میخواهی کن اظهار
نمود او عرض اظهار نسب کن
وطن گو نام خود را و لقب کن
لب لعلین شہ گوهر فشان شد
گل باغ نبی طیب اللسان شد
کہ جدم مصطفی محبوب داور
پدر حیدر قسیم حوض کوثر
حسن اخ است و زهرا مادر من
بریدند از ستم اعدا سر من
ز نام من چہ می پرسی کہ شبیر
شهید کربلا مظلوم و دلگیر

مرا کفار بے تقصیر کشتند
بضرب نیزه و شمشیر کشتند
همه بدعت پسندان ذبح کردند
بسان گوسفندان ذبح کردند
بشمشیر و سنان کشتند اعدا
جوان تا طفل تشنه بصحرا
اسیر دست اعدا آل من شد
زن و فرزند پابند رسن شد
شنید این قصه راهب بر آشفت
برو مالید روی خویشتن گفت
که رو از روے انور بر ندارم
شفاعت خواهم و امید دارم
سر شاه شهیدان داد آواز
شوی از دین جد من چو ممتاز
کنم البته اقرار شفاعت
ترا از گریه روز قیامت
ز فیض شاه راهب شد مسلمان
شفیعش شد شهنشاه شهیدان
چنین هم گفته اند اهل روایت
یهودی بود آن راهب بملت
مع خویشان و یاران شد مسلمان
ز اعجاز امام جن و انسان
سحر چون گشت سر را مسترد کرد
سفارش مرد دین بیرون ز حد کرد
که بهر حق سر نیزه ندارند
سر اطهر بصندوقی گذارند
اجابت ابن سعد بے حیا کرد
همان پیدا ولیکن بیوفا کرد
بمنزل آمد و زر خواست مقصود
بہ همیان بود مهر او بدستور

مسترد بالضم و را مهمله مفتوح و دال مشدده واپس داده شده ۱۲ از غیاث

گشود و دید کان دولت تلف شد
که جمله آن زر خالص خزف شد
نوشته پشت در یکے و زر دو آیه
که عبرت خیز بود آن هر دو آیه
کف افسوس مالید آن ستمگار
که در دنیا و دین گشتم زیان کار
بآب انداخت آن زر را بحسرت
چه شیطان بود بر ابلیس لعنت

در بیان مردی ملعون که محافظ سرهای شهدا بود در راه شام

خطا چون بگذرد از حد عذابست
سفر با دانش کار نا صوابست
پناه از نار قهر رب قهار
همیشه ظلم کیشان داخل نار
روایت کرد سید ابن طاوس
حکایت کرد سید ابن طاوس
که مردی را بطوف کعبه دیدند
همه حجاج نزد او رسیدند
ندا میکرد رحم ای رب ذو المن
نخواهی کرد الا رحم بر من
همه گفتند این گفتن نزیبد
خلاف راه دین گفتن نزیبد
اگر باشد بقدر کوه عصیان
خدا بخشنده است ای مرد نادان
یکی را زان جماعت برد بیرون
بگفتا حوال من کن گوش اکنون
که من بودم در آن قوم بد انجام
که می بردند سرها جانب شام
بعید وقتی سر شاه زمن بود
که در منزل بشب در حفظ من بود

نهادم درمیانِ گرد آن جمع — برای روشنی افروختم شمع
همه در شغلِ میخواری و بدمست — به پهلو شیشهٔ می جام در دست
دران شب می ننوشیدم مگر من — نگشتم زان چو آنها بیخبر من
چو آن ساغرکشان در خواب رفتند — چو بخت خویش شان در خواب رفتند
صداها مثلِ برق و رعد آن دم — بگوشِ من رسید از چرخ پیهم
کسی می گفت می آید پیمبر — محمد شافعِ امت به محشر
که ناگه باز شد درهای افلاک — لبانِ رخنه های تخت صد چاک
صهیلِ مرکبان هر دم شنیدم — صدای اسلحه پیهم شنیدم
نظر کردم که آمد نوح و آدم — جناب خضر و اسحق مکرم
خلیل الله آمد با محمد — محمد واقف اسرار سرمد
نه تنها جبرئیل محترم بود — که میکائیل و اسرافیل هم بود
بیا روحانیان همراه احمد — با کروبیان گرد محمد
پس آن صندوق را جبریل آورد — سر شاه شهیدان را برآورد
تلاطم طرفه از فریاد افتاد — که هر یک میگرفت و بوسه میداد
غبار از چهره اش میرفت یکیک — با حمد تعزیت میگفت یکیک

پیمبر گریہ ہاے کرد و بگفت
کشیدی از دل آہ سرد و بگفت
بہ بینید اشقیا با من چہ کردند
بنور دیدہ ام دشمن چہ کردند
چنان برگشتہ شد چرخ و زمانہ
کہ سید کشتہ شد بے آب و دانہ
بہ پیش مصطفےٰ جبریل آمد
بصد آہ و بکا جبریل آمد
کہ جوش قلزم قہر غضب شد
مرا یا مصطفےٰ فرمان رب شد
دہم پاداش این قوم لعین را
چو گردون سرنگون سازم زمین را
کنم مانند قوم لوط نازل
عذاب سخت بر قوم سبیل
مگر این حکم چون قہار فرمود
شما را اندرین مختار فرمود
نبی فرمود مہلت اے برادر
از ایشان دشمنی خواہم بہ محشر
دوبارہ از فلک آمد گروہے
در آنجا از ملک آمد گروہے
کہ یا ختم الرسل ما راست فرمان
کہ این پنجاہ کس گردند سوزان
بلب آورد حضرت اختیارست
ہمانا حکم محکم کردگارست
بکف شان حربہ ہاے آتشین بود
ظہور قہر رب العالمین بود
زدند و سوختند و خاک کردند
غرض از خس جہان را پاک کردند
نگاہ قہر شان چون بر من افتاد
بر آوردم ز خوف و ترس فریاد

خدا را یا رسول اللہ امانے
چہ باشد گر نسوزد نیم جانے
نبی فرمود و را اے مرد ظالم
نیامرزد ترا رب دو عالم
ز تل خاکسترے دیدم سحرگاہ
نبودند آن ہمہ یاران ہمراہ
شنیدند این سخن چون آن جفا کیش
بزودی حاجیان رفتند از پیش
کنند آن را کہ نفرین خود پیمبرؐ
نجاتش چون شود در روز محشر

در بیان ورود آل طاہر بدربار یزید جفا کار

ببار اے دیدہ اشکے ز غم شاہ
ز صد شادیست بہتر ماتم شاہ
نبی گفتست ہر کس گشت گریان
بزہراؑ و علیؑ کردست احسان
چنان باید کہ این غم دل خراشد
بیک ذکرش بشہ صد اشک پاشد
چو قتل ابن علےؑ در کربلا شد
بقید و بند آتش مبتلا شد
روان ابن زیاد دوزخ انجام
نمود اہل حرم را جانب شام
بہ حاکم چون خبر کردند ازین حال
چو گل بشگفت از شادی بد افعال
بشادی بزم عیش آراستہ ساخت
بہ تزئین و زیب بزم پرداخت
باعیان و بسرداران خبر کرد
بہ اشرار و بغداران خبر کرد
بہم در بزم آن باطل خلیفہ
خلائق گشت مانند سقیفہ

شراب و جام و مینا پیش تختش
سیه روی لعین مانند بختش

اسیران ستم در ماتم و رنج
ببزم او قمار و شغل شطرنج

بمردم داد فرمان آن ستمگار
که آرند آل احمد را بدربار

دو دیدار خرمی شد مست
جوان و طفل را دست از رسن بست

بنوک نیزه سرهای شهیدان
سر آل رسول پاک عریان

بدربار ستمگر ازدحامی
ز جوش شامیان انبوه عامی

در انجا عبد رحمان بود مردی
بحاکم زد صدا با آه سردی

که نسل فاطمه از بیخ کندی
بخاک اولاد طاهر را فگندی

همیه را که بود آن زانیه زن
نمودی نام او بسیار روشن

بگفت آهسته حاکم صبر کن ایست
درین محفل مقام این سخن نیست

تنبیه کے شود آن بیحیا را
که سازد قتل آل مصطفی را

به طشت زر سر سبط پیمبر
نهاده پیش تخت آن ستمگر

گهی می زهرماران بیحیا ساخت
گهی در بازی شطرنج پرداخت

خوش و خرم ز قتل سبط احمد
بیاران و کسان میگفت مرتد

مبارک شد مرا این شربت باده
سر دشمن به پیش من نهاده

بحق شه مکرر ناسزا گفت
بجد او برابر ناسزا گفت
طلب چوبی نمود آن وقت مرتد
بدندان و لب مظلوم میزد
صدا از دکردم امداد امیه
کجا هستند اولاد امیه
همه کشتگان بدر سر شد
که اولاد علی بی پا و سر شد
ته تربت چه باشد حال حیدر
کشیدم انتقام از آل حیدر
ابوبرده که حاضر بود آنجا
ز اصحاب رسول حق تعالی
بگفت ای وای بر تو ای پر آشوب
بدندان مبارک میزنی چوب
بچشم خود نظر کردم مکرر
که می بوسید این دندان پیمبر
بحق هر دو سبط خویش فرمود
که ایشانند خضر راه معبود
دو شمشاد گلستان بهشت اند
دو سردار جوانان بهشت اند
کشد هر کس که ایشان را لعین است
معذب پیش رب العالمین است
رسد روز جزا در درک اسفل
مقامش نار جا در درک اسفل
بر آشفت آن سیه رو داد فرمان
کشیدندش ز محفل اهل بطلان
برون کردند از محفل بخواری
ذلیل و خوار شد مقبول باری
جناب زینب دلخسته برخاست
ز جوش دل ز صف برجسته برخاست

[illegible] ۱۲

بگفت ای نطفۂ ناپاک سفاک
نداری از خدا و مصطفےٰ باک

خدا را مے کنم حمد و ستایش
که در درگاه او زیبد ستایش

درودے بر محمدؐ مے فرستم
که از اولاد او من نیز هستم

پس از حمدِ خدا و نعت گویم
کلامے چند در راهِ راست بویم

که از کیفِ میِ دنیا شدی مست
نماند اندیشۂ فردا شدی مست

باین مال و منالِ چند روزه
باین جاه و جلال چند روزه

ز خود رفتی چنان در جوشِ مستی
که رکنِ کعبۂ ایمان شکستی

تو میدانی که ما را خوار کردی
ستم بر بیکسان زار کردے

خدائے پاک ما را داد حرمت
گرفتن میتوانی کے کرامت

نه این خنده بحالِ ابتر ماست
که استهزای تو بر حق تعالیٰ است

مدان کار ریاست راست گردید
موافق آسمان بخواست گردید

نخواهد شد کنون پاے تو رنجور
بره خارے که بود امروز شد دور

دهد مهلت خدا چندے گنہگار
براہم تا شوی بیمار بسیار

سزاوارِ عتاب آخر نمائی
گرفتار عذاب آخر نماید

رهائی نیست بهر قوم ظالم
همیشه داخلِ نارِ جهنم

زنانِ تو به پرده اے جفاکار زنانِ سبطِ پیغمبر به بازار
از آنها نیست دور این زشت کردار که بهتان بر خدا بندند اشرار
جگر خائیده اند اکثر بدندان نوشان ست از خونِ شهیدان
کشیدے از حسد شمشیرِ کینه بروے حضرتِ شاهِ مدینه
براهلِ بیتِ احمد ظلم و بیداد کنی از قصۂ بدر و اُحد یاد
لبِ لعلِ شه و چوبِ تو بیدین زاهلِ بزمِ خود خواهان تحسین
نموی تست از کشتِ ضلالت خمیرِ تست از خاکِ شقاوت
بنار آنها که سوزند از زبانها تو هم جوئی تقرب سوی آنها
بسوگند خدا روزے بیاید ترا از جاے تو آتش رباید
کنی فریاد ای بدبخت خفاش ترا مادر نزادے در جهان کاش
نمودی هتکِ حرمت مرتضیٰ را رخِ خود دید چون منافی مصطفےٰ را
قریب است اینکه این قدر تو کاهد خدا خونِ شهیدان از تو کاهد
بد احالِ ستمگاران ظالم معذب جمله خونخواران ظالم
شهیدانے که در مقتل طپیدند ازین عالم بآن عالم رسیدند
مدان مرده که جمله زنده گانند حضورِ کبریا با عز و شانند

دهد روزی ز لطف خویش داور بقرب حیدر و ظل پیمبر
عداوت با تو حیدر چون نماید سزا پاداش پیغمبر نماید
چه خواهد بود حال تو به محشر گرفتار عذاب رب اکبر
ترا آنها که بر خود برگزیدند بساط کفر در آفاق چیدند
خلافت را تو دادند زینت شوند آخر پشیمان در قیامت
ندیم خاص تو باشند در نار تو و آنها بصد خواری گرفتار
سخن حق ست برلب انچه رانم اثر دشوار لیکن در تو دانم
دل تو سخت تر از آهن و سنگ بعید الفت ز سنگین دل بفرسنگ
نه در مغز دل تو بوے رحمت نه در چشمت فشانی از مروت
مسلمانان ز دست تو به فریاد شهیدان کشتهٔ شمشیر بیداد
ز اغواے تو شد گمراه عالم توئی در دهر ابلیس مجسم
ز فرعون و ز نمرود و ز شداد نیامد انچه از دست تو رو داد
بصد بیداد کشتی اولیا را ببریدی حلق خاصان خدا را
بما بیداد کن چندانکه خواهی نترسیم از خرابی و تباهی
بزرگی بر جهان ما را خدا داد ریاست در جنان ما را خدا داد

قرافت کے گرفتن میتوانی
چه گمراہے که راهِ حق ندانے
همه پاکیم ما از سهو و نسیان
تو ناپاک و نجس اے نامسلمان
چه پروا گر بلاے ما سترگست
نمیدانی خداے ما بزرگست
چو از لب حرفِ واویلا بر آریم
بمحشر دود از اعدا بر آریم
تو نفعِ خود که میدانی زیان است
جهنم خواستگارِ کافران است
سخن زینگونه زینب گفت بسیار
فصاحت شد نثارِ طرزِ گفتار
فت از حاکمِ بیدین جوابے
بلب آمد جوابے ناصوابے
که مبهوت بود زین گفتارِ پرغم
بماتم از زنانِ اهلِ ماتم
بغارت رفت کشتِ حاصلِ او
بگوید هر چه آید در دلِ او
پے تنبیهِ کجبازانِ ناراست
نشست از پا چو او سجاد برخاست
رخِ بیمار بود از لاغرے زرد
ز غصه سرخ شد مثلِ گلِ ورد
یزیدِ روسیه دید و باو گفت
گران گفتن دلِ احمد برآشفت
که بشنو اے علی فرزندِ شبیر
همه از والدِ تو بود تقصیر
مرا از اهلِ ریاست هم ندانست
سزاوارِ قرابت هم ندانست
فتورے در ریاست کرد پیدا
سزایش داد آخر حق تعالیٰ

بسے رنجید ازین گفتار سجاد
نمود ارشاد خاموش ای زنازاد
تو بودی نطفه اندر بطن مادر
بعالم بود جد من پیمبر
همیشه بود از حکم الٰهی
ترا بابو بجدم بادشاهی
چو در بدر و احد روز وغا بود
علمدار محمد مرتضی بود
بدست جد تو هنگام پیکار
همیشه رایت افواج کفار
اگر دانی که ای اکفر چه کردی
به اهل بیت پیغمبر چه کردی
روی در کوه و صحرا جا گزینی
زغم بر روی خاکستر نشینی
برنج کردهٔ خود ای زنازاد
کنی تا زیست صبح و شام فریاد
تو بر تخت و سر سبط پیمبر
بزیر تخت تو الله اکبر
بامت از نبی بود این ودیعت
خیانت از تو آمد در امانت
سیه روی تو باد ای کور دیده
زبان و دست و پای تو بریده
بدنیا تا کجا کبر حکومت
چه خواهی کرد آخر در قیامت
با عدا سخت تر روز حسابست
عذابست و عذابست و عذابست
چنین ثابت شد از بعضی روایات
که آمد در غضب مردود بدذات
به جلادی ستمگر داد فرمان
بکش او را و گردن زن به بستان

همانجا دفن کن در پردهٔ خاک
همین باشد سزای مرد بیباک
ز حکمش حشر در اهل حرم شد
قیامت در اسیران ستم شد
بماتم زینب و کلثوم گریان
سکینه در غم و فریاد و افغان
کشید آن مرد ملعون دست سجاد
بباغ آورد و شد مصروف بیداد
لحد کندید اول بهر تدفین
که پوشد جسم پاکش دشمن دین
امام خلق شد مصروف طاعت
چو حیدر در نماز استاد حضرت
ز خنجر فارغ گشته نامرد
بقصد قتل تیغ کین علم کرد
که دستی از هوا ناگه عیان شد
نزول قهر رب دو جهان شد
به ضربی گشت بیجان جسم ظالم
بخاک افتاد و شد سوی جهنم
ز حاکم بود طفلی نام خالد
رسانید این خبر ترسان به والد
بگفت او جسم مرده در همان گور
شود مدفون چه باشد از قضا زور
به آخر پیش آمد کردهٔ خویش
کند چه هر که چاه او است در پیش
به مجلس باز حضرت را طلب کرد
گل باغ امامت را طلب کرد

در بیان طلب کردن شامی دختر حضرت را بکنیزی و یافتن سخن اسیری رد

کسی کو دشمن آل عبا شد
چو شیطان مورد لعن خدا شد

بدنیا و به عقبی رفت برباد نه در دنیا نه در روز جزا شاد
درینجا خوار و رسوا و سیه رو در آنجا در عذاب نار بدخو
نوشتند اهل اخبار این روایت غم انگیز است بسیار این حکایت
که دخت شاه بیکس فاطمه نام دران خیل اسیران بود ناکام
رسن در دست موی سر پریشان دران انبوه چون تصویر حیران
چنان گردیدی غم پرور بحیرت که اشک از چشم حاکم هم فرو ریخت
دلش ترسان از غم سینه پر جوش چو نرگس چشم حیرت باز و خاموش
نگاهش گاه بر سجاد محزون گهے از دیدن زینب جگر خون
ز اهل شام مردِ سرخ مویے چو بخت تیره خود تیره رویے
بحاکم گفت این دختر بمن بخش ز بحر فیض این گوهر بمن بخش
ز ترس آن لعین دختر بلرزید ز فرط خوف با زینب بچسپید
ز دهشت رعشه بر اندام افتاد بغش بر خاک آن ناکام افتاد
صدا از حضرتِ کلثوم در جوش خموش ای شامی بدبخت خاموش
زبانت قطع گردد دیدها کور دو دستت خشک بادا ای زنده در گور
کنی اے بے حیا از بے تمیزی طلب آل نبی را در کنیزی

هنوز آن التجا اندر دهن بود   اثر از دیده مشتاق سخن بود
زبانش لال چشمش کور گردید   دو دستش خشک شد بر خاک غلطید
صدا کلثوم زد الحمد لله   شدے از نالهٔ مظلوم آگاه
نبود اینگونه گستاخی سزاوار   بدنیا یافتے پاداش کردار
چنان گشتند ترسان مردم شام   که مو شد راست هر یک را باندام
یکے با دیگرے میکرد گفتار   که این باشد سزای زشت کردار
تزلزل در تن حاکم هم افتاد   بزندان آن اسیران را فرستاد
ز حالِ سختیِ زندان چه گویم   ستمهاے ستم کیشان چگویم
شکسته چارسو دیوار و در بود   ز سقفِ کهنه جانها در خطر بود
ز تاریکی در آنجا روز چون شب   ز گرمی جان هر محبوس بر لب
گریبانِ زنانِ بی ردا چاک   نشسته بی بساط و فرش بر خاک
گرفتار بلا سجاد دلگیر   بگردن طوق و پا در قید زنجیر
یتیمان در یکجا از جوشش آلام   بسر شد در مصیبت چند ایام

در بیان خطبه خواندن حضرت امام زین العابدین ع روبروے یزید پلید

خدا آنرا که علم و فضل دادست   بنامش قرعهٔ دولت فتادست

مجالِ کیست تا با او ستیزد
بغفلت آبروی خویش بریزد
جہالت پیشِ اہلِ علم ناحق
تفاوت بین کجا باطل کجا حق
یزیدِ روسیہ مردودِ سرمد
عدوے احمد و اولادِ احمد
سوی مسجد چو روزی رفت ناگاہ
مریضِ کربلا را برد ہمراہ
خطیبے را طلب کرد آن بداختر
بہ مسجد رفت او بالاے منبر
یزید و والدِ او را ثنا گفت
حسین و مرتضےٰ را ناسزا گفت
مریضِ کربلا در عالمِ جوش
خطیب ہرزہ گو را گفت خاموش
بخشم آوردی ایظالم خدا را
جہنم را بجو کردے گوارا
بظالم گفت رخصت دہ مرا ہم
کہ من ہم بر سرِ منبر برآیم
بہ مجلس است گویم نکتہ چند
کزان خلقِ خدا گردد رضامند
ندادآن بیحیا رخصت ابا کرد
مگر ہر کس بظالم التجا کرد
اجازت دہ کہ بینیم قالِ او را
بمنبر بشنوم اقوالِ او را
بگفت اندیشہ دارم از مقالش
شود رسوا ابوسفیان و آلش
ہمہ گفتند گوید ہرچہ خواہد
ز قولِ کودکے قدرت نکاہد
لب آورد این از اہل بیت
علومش دلنشین از اہل بیت

اگر طفلی از ایشان تیز خوارست بعلم و فیض و فخر روزگارست
مگر چون حاضرین کردند اصرار اجازت داد آخر آن سپه کار
امام پاک بر منبر برآمد ز مشرق خسرو خاور برآمد
بجای خویش بنشست و بیانگر ثنا و حمد ربِ دو جهان کرد
درود کامله آنگاه بسجاد بر اهلِ بیت پیغمبر فرستاد
چنان گویا لب معجز بیان شد که دریا بار چشمِ حاضران شد
ندا فرمود پس یا اَیُّهَا النّاس خدای دادرس یا اَیُّهَا النّاس
میان خلق ما را رهنما کرد فضیلتها دانش خصلت عطا کرد
جوانمردی و حلم و بُردباری فصاحت در سخن جرات شعاری
محبت در دلِ ارباب ایمان که مفتاح ست بهر باب ایمان
چه عزت در همه آفاق داریم فضیلت بر همه آفاق ما ایم
جنابِ مصطفی از ماست آخر علیِ مرتضی از ماست آخر
جنابِ حمزه از ما جعفر از ماست که هر یک خاص پیشِ حق تعالی ست
دو سبط مصطفی قدسی سرشت اند که سردار جوانانِ بهشت اند
مرا هر کس که داند نیک داند چو واقف نیست دانستن تواند

منم فرزند مکه هم منا هم
منم دلبند زمزم هم صفا هم

جد من بود کو برداشت تنها
مقام پاک ابراهیم از جا

جد من تاج بخش سرورانست
جد من خاتم پیغمبرانست

بعالم بهترین حاجیانم
بعالم خوشترین ساعیانم

جد من بر براق تیز رفتار
بسوی لامکان شد پیش داور

ببازویش توان قاب قوسین
از و زور کمان قاب قوسین

منم فرزند آن شیر دلاور
که شد از زور دستش فتح خیبر

چنان فرمود شمشیر آزمائی
که بر آفاق ظاهر شد خدائی

جد من آفتاب شرع دین است
جد من فاتح بدر و حنین است

منم فرزند آن عابد که اصلا
دمی غافل نبود از حق تعالی

بنای کفر و خذلان را برانداخت
هزاران پهلوانان را سر انداخت

بجنگ کافران ضرغام او بود
بدین بیعت سابق الاسلام او بود

عنان او بسوی ره معطوف
بصد رغبت بصبر و شکر مصروف

منم فرزند آن شیر غضبناک
که کرد از کافران آفاق را پاک

کشنده مارقان و قاسطان را
درنده اژدر آتش فشان را

منم صندوق علم حق تعالے سر من در فصیحان سخت بالا
منم فرزند فرزندِ محمدؐ منم دلبندِ دلبندِ محمدؐ
منم فرزند شیرِ بیشهٔ حق علی تیغ آزماے بدر و خندق
گلِ شاداب باغ مصطفایم دُرِ نایاب بحرِ مرتضایم
محمد جدِّ من محبوب باری منم اینجا اسیر قوم ناری
پدر مشکلکشائی هر دو عالم منم اینجا بقید جور ظالم
پدر مقتول تیغِ اشقیا شد سرش از جسم پاک او جدا شد
بلاشِ او طیور و وحش گریان مگر خندان گروهِ نامسلمان
جهان آزاد از امداد او شد گرفتار رسن اولاد او شد
سخن هرگاه تا اینجا درآمد خروشش از مردم حاضر برآمد
یزید روسیه ترسید آن دم که برگردند ازو قوم فراهم
اشارت کرد ظالم با مؤذن اذان گوید به مسجد تا مؤذن
مؤذن گفت چون الله اکبر صدا زد عابد الحق اوست برتر
مؤذن لا اله آورد بر لب به الا الله کرد اتمام مطلب
جناب عابد بیمار فرمود که در هر وقت بیشک اوست موجود

باین نکته که ظاهر وحدت اوست
گواهی میدهد خون رگ و پوست
مؤذن از محمدؐ کرد چون یاد
مخاطب سوی حاکم گشت سجاد
بگو اے زشت انجام این محمدؐ
که نامش شد عیان باشد کرا جد
چو جد خویشتن گوئی درست
صریحا این دروغ بیفروغ است
چو گوئی جد من آخر چه کردی
چه کردے وای ایکافر چه کردی
که کشتی عترت اطهار او را
باتش سوختی سرکار او را
اسیر ظلم دلبندان احمدؐ
سنان و پشت فرزندان احمدؐ
نداد آن ظالم بیدین جوابی
نبود او را سوائے کین جوابے
سیه رو در نماز استاد فی الفور
چه آید از نماز صاحب جور
بظاهر سجده کرد از قبله رخ تافت
خدارا بے پیمبر کے توان یافت

در بیان خواب دیدن هند زوجه یزید و خوفناک شدن یزید و رهائی اهل بیت اطهار از زندان

کسے کو خلق ازو سینه ریش است
همانا در پے آزار خویش است
جفا کیشے که بر مردم جفا کرد
جفا بر خویش از راه خطا کرد
بدنیا هیچ سود از و نه بخت است
عذاب او بروز حشر سخت است
زن حاکم که هند او بود مشهور
شبے بالاے بستر خفت رنجور

عجب خوابِ پریشان وقتِ شب دید کہ از دہشت برنگِ بید لرزید
چہ دید آمد بجنبش سطحِ خاک درے شد باز از درہای افلاک
ملائک خاک بر سر داغ بر دل ز گردون بر زمین گشتند نازل
بنزدیک سرِ شاہِ شہیدان بہم گشتند با حالِ پریشان
یکے قربان شد و دیگر ندا داد سلام اے کشتۂ شمشیرِ بیداد
سلام اے حنجرِ آفت رسیدہ سلام اے سرورِ گردن بریدہ
بیان خود مے نماید ہند اینحال کہ در رویا دلم گردید پامال
نظر کردم دگر با جانِ محزون کہ ابرے بر زمین آمد ز گردون
دران ابر سیہ مردانِ بسیا ببر پیراہنِ ماتم عزادار
در انہا بود مردِ صاحبِ جاہ علوے رتبہ اش منجانبِ اللہ
رخش تابندہ چون مہرِ سما بود جبینش مطلعِ نورِ خدا بود
دوید از جوشِ دل سوے سرِ پاک بآغوشش کشید و گشت غمناک
لب و دندان ہمی بوسید ہربار بفریاد و بکا میکرد گفتار
کہ اے فرزند نورِ دیدۂ من شہیدِ من بخون غلطیدۂ من
ترا کشتند اعداے ستم کیش نکردند از غمِ فردا پس و پیش

نمودند آب دریا بند بر تو   ره رفتن ز صحرا بند بر تو
ترا نشناختند ایجان زهرا   سر و سینه بریان زهرا
منم جدت رسول رب ذو المن   علی مرتضی هم همسر من
حسن در زاری و هم خاک بر سر   عقیل و حمزه و عباس و جعفر
رسول رب چو این گفتار میکرد   دمادم گریه بسیار میکرد
یکی را دست بر سر بود در جوش   ز بس زاری یکی گردید بیهوش
شدم بیدار چون زین خواب ترسان   گزیدم از تاسف لب بدندان
دویدم بر سر آن سر رسیدم   ستون از نور تا افلاک دیدم
ضیائی از زمین میرفت بر اوج   بالا گرد آن ملائک فوج در فوج
روان گشتم از آنجا مضطرب تا   خبر سازم یزید رو سیه را
بجای خود نبود آن زشت افعال   تفحص کردم و دیدم در آن حال
که هست او در مکان تیره و تار   بصد حسرت نشسته رو بدیوار
ز دهشت رعشه بر اندام دارد   بلب این ذکر زشت انجام دارد
چه کارم با حسین ابن علی بود   که او ابن علی سبط نبی بود
نمودم چون ز خواب خود خبردار   مضاعف شد غم آن زشت کردار

یزید افگند سر از فرط خجلت   سراپا گشت تر از فرط خجلت
چو شب رفت و سحر شد آشکارا   طلب کرد اہل بیت مصطفی را
مہیّا کرد و در تکریم پرداخت   بصد لینت با آنہا گفتگو ساخت
که گر باشد رضا در شام باشید   بعزّ و اعتلا در شام باشید
دگر باشد سر کوی مدینه   شوید اکنون روان سوی مدینه
همه گفتند می خواهیم رخصت   برای ماتم شاهِ ولایت
که چندی گریه و زاری نمائیم   ادای رسمِ عزاداری نمائیم
طلب آورد او ما را چه کارست   بکار خود شما را اختیارست
مکانی کرد بهر شان مقرر   در آنجا شد مقیم آلِ پیمبر
برسمِ تعزیت گشتند همدوش   بماتم بهر مظلومان سیه پوش
بنی هاشم قریش آنجا که بودند   درین ماتم همه شرکت نمودند
جهانی در غمِ شاهِ مدینه   گهی بر سر زدو گاهی بسینه
شبانه نوحه و روزانه زاری   بسر یکهفته شد در بیقراری
چو روز هشتم آمد در غم و درد   یزید زشت ایشان را طلب کرد
نوازش کرد تا شوید سیاهی   زبان بکشاد اندر عذرخواهی

بسی تکلیف ماندن کرد مکار　قبول شان نشد زنهار زنهار
اجازت بهر رفتن فتنه گر داد　بعجلت حکم سامان سفر داد
شد از بهر سفر کردن از انجا　عماریها و محملها مهیا
برای خرج زرها کرد حاضر　بلب آورد آن شوریده خاطر
که این باشد عوض آنرا که از من　وقوعی یافت از تاراج و کشتن
صدا زد ام کلثوم دل افگار　که ای مغرور دوزخ را سزاوار
خمش تا چند این هرزه درائی　ازین افزون چه باشد بیحیائی
نمودی خون فرزند پیمبر　زراه ظلم با خویش و برادر
سراسر دولت بازار امکان　برابر نیست با یکموی ایشان
چه بیباکی که میگوئی ستمگر　که آنها را عوض دادیم این زر
نبی بیزار و محزونست از تو　خدا را دعوی خونست از تو

در بیان پس دادن یزید تبرکات غارت کرده را بامام زین العابدین علیه السلام

خدا حفظ محب خود چو خواهد　ببزم دشمنان قدرش نکاهد
چنان قاتل یزید کفر بنیاد　ز دست ظلم او محفوظ سجاد
بلب آورد روزی حاکم شام　که ای ابن حسین نیک انجام

بہ خالد آنکہ باشد زادہ من   شرار برق وموج بادہ من
اگر خواہی بکشتی شو مقابل   کہ بینیم زورِ دست وقوتِ دل
دلاور گفت کشتی کار من نیست   طریق جاہلان قتالِ من نیست
اگر خواہی بجز بہ این بہانہ   یکے اورا دگر در دست من دہ
حضورِ تو درین محفل بجنگم   بہم ہمچون حق وباطل بجنگم
بخوبی بر تو گردد حالِ ظاہر   کہ غالب شد کہ از تقدیرِ قادر
ستمگر گفت جرات حصہ تست   دلیری وشجاعت حصہ تست
کہ تو از خاندانِ مصطفائی   نصیب تست زورِ مرتضائی
کنون حاجت طلب کن ہرچہ داری   روا سازم من از خدمتگزاری
نمود ارشاد حضرت حاجتی نیست   کہ حاجت بی شمولِ ذلتی نیست
فقط خواہم کہ فرق شاہ ذیجاہ   بمن دہ تا برم از شام ہمراہ
دگر اسباب غارت آنچہ دارند   بگو آنرا بمن مردم سپارند
سوم داری چو قصدِ کشتنِ من   چرا قید زنانِ پاکدامن
ز قید وبند ایشان را رہا کن   کسے را ہمرہ آل عبا کن
بہ یثرب بیکسان را تا رسانند   بقبر احمدِ والا رسانند

ستمگر گفت روے شاه ابرار بغیر خود نخواهی دید زنهار
نگر از کشتن تو در گذشتم ز قتل همچو تو لاغر گذشتم
غرا دادم زنان را شو روانه ببر همراه ایشان را بخانه
ز مالت آنچه شد تاراج دشمن عوض آن کیسته خود میدهم من
شنو ارشاد حضرت نیست در کار ز مالِ تو مرا زنهار زنهار
مگر در جامهاے غارتیده لباسے چند باشد برگزیده
که خود آن ریسمان رشته است زهرا بدست ناتوان رشته است زهرا
قلاده پیرهن مقنع ورداهاست تبرک خواستم گر از تو زیباست
مکن ضبط آنچه از رحمت خدا داد بود مالِ بزرگان مال اولاد
ستمگر گفت دادند اشقیا زود دو صد دینار هم بر جامه افزود
چه پروا داشت آن شاهنشه دین همانجا کرد قسمت بر مساکین

در بیان سفر اهلبیت اطهار از ملک شام بمدینه منوره

چو ظالم خون مظلومان بریزد از آن پس از پشیمانی چه خیزد
خصوصاً خون فرزندان حیدر سزایش نار باشد روز محشر
مفید آن شیخ رکن شرع محکم روایت کرد و دیگر راویان هم

که حاکم گفت با نعمان مکرر
که فرزند بشیرست آن دلاور
که مردی را مقرر ساز فی الفور
ز اهل شام او باشد بهر طور
امانت دار و دیندار و خدادان
بصدق و راستی مشهور دوران
که سامان سفر سازد مهیا
رود اندر رکاب آل طاها
نگهبانان دگر همراه او ساز
فهیم و راه دان و کارپرداز
چنین هم گفت اوی صدق بینا
که نعمان را همراهی فرستاد
ازان پس آن لعین زشت کردار
برآگشت و جاوش شد بدربار
طلب او کرد زین العابدین را
امام مالک دنیا و دین را
حضور حاضرین آورد بر لب
عبید الله را لعنت کند رب
به سوگند جلال رب ذوالمن
که اندر کوفه بودم اگر من
ز من شاه شهیدان هرچه میخواست
اجابت کردمی باشد همین راست
گهی بر کشتنش راضی نبودم
نهان بود آنچه در دل می‌نمودم
ترا باید که پیوسته سوی من
نویسی نامه‌های خاص المن
تکلف در طلب دارے و منافات
اجابت هست مقرون جمله حاجات
پس آن مردی که از بهر رفاقت
مقرر بود و واداد او را اجازت

محافظ باش در ہر رہگذارے
خلافِ شان مکن در راہ کارے

سفارش در رعایت کرد بسیار
روان گشتند زانجا آل اطہار

چو نزدیک عراق آنہا رسیدند
بیاد کربلا از غم طپیدند

مژہ از اشک تر در دل ہراسے
بہ ہمراہے نمودند التماسے

کہ سوے کربلا محمل براند
از انجا باز در یثرب رساند

قبولے کرد و از دین کامران شد
بسوے کربلا محمل روان شد

در بیان وداع اہلبیت اطہار بہ مقتل شہدا علیہم السلام و برپا کردن ماتم

چو گل زخم شہید است خندان
زمینِ کربلا صحنِ گلستان

بجسم زخمیان از تیغ دشمن
ہجومِ لالہ در دامان گلشن

چمن شاداب در فصل بہاری
ز جوشِ خون بہر سو نہر جاری

ملایک بر سرِ ہر جسم بی سر
بسانِ قمریان گرد صنوبر

گل صد برگ ملبوس رسول است
چو بلبل نالہ کش روح بتول است

خزان آمد بہ گلزار محمد
ز پا افتاد سرو باغ احمد

چو آمد کاروانِ آل اطہار
قریب کربلا با حالت زار

نسیم آورد بوے گل بدامن
مشام از عطر تازہ شد چو گلشن

چه گویم حال اهل بیت چون شد   روان از چشم عابد جوی خون شد
گریبان چاک زد زینب بماتم   پریشان کرد مو کلثوم از غم
برنگ ابر اشک از چشم جاری   مژه مثل رگ ابر بهاری
چو گریان بر سر مقتل رسیدند   دران صحرا عجب انبوه دیدند
که جابر ابن عبد الله حق آگاه   که مشهورست انصاری هوا خواه
گروهے از بنی هاشم سیه پوش   بسے از اقربا چون بحر در جوش
ز ترک شرب آنجا جمع بودند   همه پروانه گرد شمع بودند
فراهم جمله از بهر زیارت   بصدق آماده کسب سعادت
بنائے مجلس ماتم نمودند   بهم سامان بزم غم نمودند
بگرد و پیش مشهور این خبر شد   باقطاع و نواحی مشتهر شد
زنان از هر طرف بسیار بسیار   شریک هم غم گشتند و خونبار
برسم تعزیت کردند زاری   زمین تر شد ز جوش اشکباری
بپا محشر به اهل بیت اطهار   هوا تیره ز دود و نالۂ زار
طلب هر جا صدائے واحسینا   فلک پیما صدائے واحسینا
بیاد سید مظلوم زینب   پریشان کرده مو مغموم زینب

بدرد تشنگان کلثوم نالید / لبان ماهی بی آب غلطید
سر سجاد عریان و جگر خون / روان از چشم اشک خون و محزون
کسی پرسید اگر حال غم اندوز / کشید از سینه صد آه جهانسوز
غرض بعد قیام چند ایام / عزا و ماتم شاه خوش انجام
مقرر شد سفر سوی مدینه / رجوع المختصر سوی مدینه

در بیان داخله اهلبیت اطهار در مدینه منوره ماتم و فریاد بر روضهٔ جد بزرگوار خود

شنیدم تاجری انجام اندیش / بملکی شد روان از خانهٔ خویش
متاع او گرانمایه جواهر / چو انجم آسمان پایه جواهر
قطاع رهزنان ناگاه کردند / که غارت مال او در راه کردند
سراسیمه شد و حیران مسافر / پریشان بی سر و سامان مسافر
تهی سوی وطن چون بازگردد / بجای خویشتن چون بازگردد
همین احوال زین العابدین شد / پریشان حال زین العابدین شد
همه هنگام رفتن ساز و سامان / عزیز و اقربا خود شاه ذیشان
بوقت بازگشتن ماند تنها / عزیزان کشتهٔ شمشیر اعدا
نه قاسم ماند و نی اکبر نه عباس / بهجوم بیکسی و عالم یاس

بجا

زنانے چند و طفلے چند ہمراہ — ہمہ گریان ہمہ با نالہ و آہ
چو آمد کاروان غارتیدہ — بنزدیک مدینہ غم رسیدہ
بحکم حضرت سجاد آنجا — پے اہل عزا شد خیمہ برپا
ستی گرد بہ محملہا نشستند — پے ماتم بہ خیمہ حلقہ بستند
بشیر نیک منظر بود ہمراہ — طلب او را نمود آن شاہ ذیجاہ
نمود ارشاد میدارم بخاطر — کہ حذلم والد تو بود شاعر
تو ہم داری درین فن دستگاہی — نمودی مرثیہ ہم نظم گاہی
نمود او عرض البتہ شہ دین — نیم ناواقف این رسم و آئین
اجازت شد برو سوی مدینہ — بہر برزن بہر کوی مدینہ
ز من اہل مدینہ را خبر کن — بنظم این ماجرا را مشتہر کن
بتقریب عزای شاہ ذیشان — ملال انگیز شعری چند بخوان
بشیر از حکم حضرت شد روانہ — بشہر آمد چو ناوک بر نشانہ
قریب مسجد محبوب داور — رسیدہ کرد برپا شور محشر
بلند آواز او در آہ و زاری — بزاری صورت ابر بہاری
بنظم اینحال گفت از درد سینہ — شوید آگاہ اے اہل مدینہ

امیر مومنان سبط پیمبر
بدشت کربلا گردید بی سر
عزیزان و رفیقانش بغربت
شهادت یافتند از جور امت
علی ابن حسین آمد جگر ریش
به اهل و خواهران و عمهٔ خویش
بقیه اهل بیت پاک دامان
رسیدند از سفر گریان و نالان
ستم سوی شما پیک صبا دم
ز زین العابدین و اهل ماتم
از این آوازه در یثرب زن و مرد
باشک و ناله گرم و دم سرد
ز هر خانه ز هر برزن دویدند
گریبانها ز بی صبری دریدند
زنان هاشمی افسرده خاطر
نسای قوم انصار و مهاجر
برهنه پا و سر با جان محزون
شدند از خانه های خویش بیرون
خراشیدند رو از ناخن غم
پریشان موی سر در جوش ماتم
صدای نوحه و زاری بهر سو
بلند آوازه وا ویلا بهر کو
همی گفتند ما را ده نشان زود
بکن آگه از مقام بیکسان زود
کجایند آن همه مضطر کجایند
بگو ناموس پیغمبر کجایند
نشان دادم از آنجا چون بصد درد
با فسوس شد روانه هر زن و مرد
شتابان آنچنان آن خسته جانها
مرا مشکل رسیدن شد بآنها

قریب خیمه چون من هم رسیدم   بسے در هر طرف انبوه دیدم
هجوم خلق چندان قصه کوتاه   که مشکل شد عبور و بند شد راه
به کرسی حضرت عابد نشسته   به خیمه خلق گردش حلقه بسته
سرشک از دیده بر رخسار جاری   برنگ بارش ابر بهاری
بدستش دست مالی بود غمناک   که میکرد اشک از رخسارها پاک
بدور کرسی شه ازدحامی   ز مردان و زنان انبوه عامی
خواتین معظم در تلاطم   بلب نوحه روان از دیده قلزم
صدائے واحسین و ناله غم   زمین و آسمان لبریز ماتم
جهانی تعزیت میکرد و سجاد   بآه و ناله و افغان و فریاد
زمین در لرزه و افلاک خونبار   ملائک در عزاے شاه ابرار
چو ساکت اندکی گردید آنجوش   لب مردم شد از فریاد خاموش
نمود ارشاد حضرت رو بمردم   که حمد کردگار ماه و انجم
قدیر مالک کون و مکان است   کریم و کارساز و مهربان است
به لفظ کن جهان را آفریده   زمین و آسمان را آفریده
بزرگی خالق ارض و سما راست   برو هر راز پنهان آشکار است

رجوع خلق سوی او به محشر
جزای هر عمل در دست او بر
شوید آگاه ازین یا ایها الناس
که گل شد شمع دین یا ایها الناس
کسی کو خاص درگاه کریم ست
بلای او درین دنیا عظیم ست
گرفتار مصیبت اولیایند
همیشه در اذیت اوصیایند
ز قتل حضرت شاه خوش انجام
در آمد رخنه اندر دین اسلام
ستم کردند اعدای ستم کیش
نکردند از غم فردا پس و پیش
نه آن شاه هدی را کشته کردند
علی و مصطفی را کشته کردند
جگر بند نبی ابن بتول ست
همانا خون او خون رسول ست
به کین کشتند دلبندان او را
ندادند آب فرزندان او را
شدند اهل و عیال او گرفتار
سر عریان و محبوسان بازار
علم بر نیزه ها سرها نمودند
عجب ظلم صریح اعدا نمودند
اذیت نیست مثل این اذیت
مصیبت نیست مثل این مصیبت
چنان فریاد از هر دل بخیزد
چنان هر چشم تر دریا بریزد
درین ماتم ملایک اشکبارند
زمین ها آسمانها لرزه دارند
درختان سوختند از آتش غم
به دریا ماهیان بیتاب هر دم

بهر جا هست دریا در خروشست
ته هر سنگ خون زعین جوشست
چه گویم از ستمهاے لعینان
و بدعتهاے آن دوزخ گزینان
اسیر طوق و زنجیرم نمودند
بشام و کوفه تشهیرم نمودند
پیمبر خود اگر موجود بودے
ز کشتن منع اعدا را نمودے
نه هرگز قول حضرت مے شنیدند
حضور مصطفےٰ اسرمے بریدند
چو من بیکس وطن آواره نیست
مرا جز صبر لیکن چاره نیست
غمے از ظلم بدکیشان ندارم
ثواب اخروی را خواستگارم
ز عقبیٰ غافل اند این اهل بیداد
ندارند از عذاب آخرت یاد
زمین از ظلم پر شد قاف تا قاف
خدا خواهد گرفت از عدل انصاف
مقرر انتقام خون ناحق
به محشر انتقام خون ناحق
چو بر لب این بیان آورد سجّاد
دگر برخاست شور آه و فریاد
فتوحا آنکه ابن صعصعه بود
بپای شاه افتاد و زمین سود
حضور شاه والا کرد تقریر
که من گردیده ام اکنون بتقصیر
ازین باعث من محزون پر غم
ز یاری شما محروم ماندم
قبول عذر او شه کرد و خوش کرد
ترحم بر وی و بر والدش کرد

ازان بعد آن امام هر دو عالم   مع اطفال و ناموس معظّم
به آه و ناله آمد در مدینه   شد انور از رخ انور مدینه
گروهی از عزاداران پس و پیش   پریشان حال و اشک افشان و دلریش
قریب مرقد پاک پیمبر   رسیدند اهلبیت و گشت محشر
برهنه سر برای استغاثه   فلک فرسا صدای استغاثه
بلب در گریه و اندوه بیحد   صدای وا محمّد وا محمّد
حسینت کشته شد ای فخر آدم   گلوی خشک و تیغ قوم اظلم
ندادند اشقیا جز آب خنجر   بفرزند قسیم حوض کوثر
گلوی خشک از خنجر بریدند   تنش کردند زخمی سر بریدند
به خیمه ریختند لشکر به غارت   بهر سو مشتعل نار شقاوت
رداهای زنان بردند اشرار   گلو و ریسمان از دست کفار
گهی تشهیر در بازار کردند   گهی حاضر سر دربار کردند
ز فریاد غریبان ستم کش   ملایک انس و جن در عالم غش
فلک خونبار و هر سو حشر برپا   زمین در لرزه و در جوش دریا
بدرد از غم دل پیمبر آمد   بجنبش روضهٔ اقدس در آمد

بسر افشاند زهرا در عزا خاک   گریبان علی مرتضی چاک
نبودی در میان گر پای سجاد   بپا محشر شدی زین آه و فریاد
فاطم خاک را بر باد دادی   فلک بر سطح غبرا اوفتادی
ز صبر عابد و تسلیم عترت   به محشر ماند قهر رب عزت
خوشا چشمی که گرید اندرین غم   خوشا دستیکه باشد صرف ماتم
بمقدار پر پشه اگر اشک   سر مژگان برآید چون گهر اشک
حدیث ست اینکه گردد مرد سیدا   هزار از بهشت از فضل غفار
مریض کربلا را بود این حال   که گریان ماند حضرت تا چهل سال
طعام و آب تا آمد به پیشش   ببینی تازه می گردید ریشش
بدانسان اشک میبارید محزون   که تر میشد طعام و آب افزون
اگر میگفت خادم گریه تا چند   تناول کن طعام ای عرش پیوند
بفرمود چون سازم تناول   گرسنه قتل گشته اقربا کل
کنم از آب چون کام و دهان تر   که شد لب تشنه ذبح ابن حیدر
اگر روزه بشب افطار میکرد   ازان پس گریه بسیار میکرد
طعام از اشک تر میکرد هر روز   طلب وقت تناول آه جانسوز

شهیدان را همیشه یاد مے کرد
بماتم ناله و فریاد میکرد
نه این گریه براے اقربا بود
بوجه رخنه در دین خدا بود
همانا بود سلطان شهیدان
چراغ دین و شمع بزم ایمان
ز قتل او جهان تاریک گردید
زمین و آسمان تاریک دید
در آمد دور اولاد امیه
فزون شد جور اولاد امیه
چنان دور گروه اشقیا شد
که ضائع دین و آئین خدا شد
رواج دین در آن آوان کجا بود
وفور گریهٔ عابد بجا بود

خاتمه مثنوی

بحمد الله که این نظم گرامی
پذیرفت از عطای حق تمامی
مرا زین نظم قصد شاعری نیست
که اعجاز است این جادوگری نیست
بیان حال شاه تشنه کام است
غرض از سرگذشت آن امام است
روایات صحیح نظم کردم
نگاه من بصحت بود هر دم
محمد باقر عالم فلک شان
رقم کرد آنچه از حال شهیدان
همان آورده ام در ذیل تحریر
بیان مختصر بے طول تقریر
مرا مقصود ازین کسب ثواب است
که این مذکور ابن بوتراب است

خدایا دہ رواجے نامہ ام را — اثر نطقِ زبانِ خامہ ام را
کہ مردم جا بجا خوانند و گریند — بہر بزمِ عزا خوانند و گریند
ازین مجرم سیہ نامہ سیہ کار — رہم شاید ازین از قہرِ قہار
کنند رحمی بحالم ربِّ رحمان — طفیلِ حضرتِ شاہِ شہیدان
نظر ہر کس بدین نامہ کشاید — دعا در حقِ عاصی ہم نماید
رقم کین سرگذشتِ کربلا شد — بسالِ غین د، او صاد و با شد

اسیرا از طول سودی نیست بس کن
رقم اللہ بس باقی ہوس کن

تمت

تلخیص قصیدۂ حافظ شیرازی در منقبت اسد اللہ الغالب
امام المشارق و المغارب امیر المؤمنین علی ابن ابیطالب ع

گلبنِ باغِ وفا آن سرو بستانِ صفا — خورشید برجِ ارتضی یعنی علی مرتضی
مقصود امرِ کن فکان مطلوب جسم و جان — معنی درسِ انما مفتی احکامِ قضا
عالی علم والا ہمم شیرِ خدا میرِ اُمم — شاہِ عرب ماہِ عجم سلطان جملہ اولیا
از ہیبتِ صمصامِ او از ضربتِ ضرغامِ او — شیرِ فلک در دامِ او چون روبہ بستہ دست و پا

چ

قفغور ایوان درش قیصر غلام قنبرش
خاقان کمینه چاکرش با حکمتش قارون گدا

از لطف سبحانی سرش علم لدنی حاضرش
جان و تن و آب و گلش با علم و حکمت آشنا

ادریس با ارشاد او حیران ز استعداد او
موسی با استمداد او با اژدها کرده عصا

بنشین بفضل لم یزل خالی ز نقصان و خلل
ذاتش مبرا از زلل دینش مبرا از ریا

نقش نگین خاتمان صاحب یقین عالمان
خاتون جنت فاطمه گلدسته باغ صفا

سیم حسین ست و حسن آرام جسم و جان و تن
بیمهر ایشان دم مزن گر میزنی لاف از ولا

آن یک امام محترم وان یک امام محتشم
آن سرچشمه بحر کرم وان قدوه اهل صفا

آن سال و مه اندر کرب وان سال و مه اندر تعب
آن خسته زهر تعب ان کشته تیغ جفا

بادا هزاران آفرین از فضل رب العالمین
بر روح زین العابدین بر قدوه اهل صفا

از جعفر و باقر سخن گر میکنی کاظم بکن
کاحل تو کحل دیده کن خاک ره موسی رضا

مهر تقی با نقی گر ضم کنی با عسکری
گردد دل و جانت زکی هم کار تو گردد دوا

ای مهدی آخر زمان تا کی شوی خود عیان
تا چند باشی در نهان خود را نما ای رهنما

بس بسته غم گشته ام از جان و دل برگشته ام
بر گرد هر در گشته ام از بوی احسان شما

حافظ خموشی پیشه کن در کار خود اندیشه کن
قطع نظر زین پیشه کن گر سر نباید مر ترا

تقریظ کتاب ھذا

تر و تازگی شاخِ قلم نگارش توصیف سلطانیست کہ تاجداران
گلستان را بہ چترِ سحاب سرافراز گردانیدہ و رنگینی رقم بآرایش
تعریف جہانبانیست کہ تخت نشینان بوستان را باقلیم تازگی
دست تصرف رسانیدہ وحش و طیر از بیت المال عنایتش
روزینہ دار و جن و انس از خوانِ مرحمتش وظیفہ خوار
پر تو ذاتش در ظلمات عالم ہویدا و نور صفاتش در تیرگی
شش جہت پیدا۔ و صد صلوات بر جہانگیرے کہ در
اسلام آباد مدینہ از بہار سخا منصبداران شریعت را
بہ سبزیِ جاوید رسانید و ہزار تحیّات بر شہریارے
کہ از نیسان عطا جاگیردارانِ طریقت را از نموی روز افزون
نونہال برگ خرمی گردانید۔ صلی اللہ علیہ و علیٰ آلہ واصحابہ
اجمعین الی یوم الدین اما بعد مبرہن باد کہ این نسخہ الیست نگارین
و مجموعہ الیست بہارین رقت خیز و ماتم انگیز مشتمل بر احوال
کربلائے معلی یعنی شہادت جناب خامس آل عبا علیہ

التحیة والثنا از مصنفات جناب مستطاب قدسی القاب
قدوة المدققین عمدة المحققین فخر شعرای زمان رشک سخنوران

جهان مثنوی بصنعت غیر منقوط

عماد کامل و سردار مدرک ‌ اساس علم و مهر حلم و سالک
کمال علمها دارد کرم عام ‌ دل او مورد احکام علام
مراد دل سواد علم حاصل ‌ مآل کار او محمود و کامل
حسام علم و در عالم علم کرد ‌ گدا آمد اگر مهر و کرم کرد
دل او مصدر احکام مسعود ‌ مآل کار او مسعود و محمود

صاحب دواوین و دیگر کتب کثیره اعنی جناب ملک الشعراء تدبیر الدوله مدبر الملک منشی سید مظفر علی خان صاحب بهادر عماد جنگ المتخلص به اسیر حسب الارشاد امیر اعظم رئیس معظم شهیرهٔ اشهار و امصار مستغنی الاوصاف جناب منشی نولکشور صاحب مطبع اوده اخبار بحلیهٔ طبع آراسته و پیراسته گردید

تاریخات طبع کتاب ہذا

از سخنور عدیم المثال مورخ کامل منشی بھگوان دیال صاحب عاقل المخاطب

چہ گفت اسیر سخن سنج کربلا نامہ   ازاں ہست شہرۂ تحسین فصاحتش ہر سو
نوشت عاقل غمگین بہ صفحۂ خاطر   عجیب بحور غم - از بہر سال ہجری او
۱۳۳۱

ایضاً

بچار سوی جہان ہست شہرۂ خوبیش   نوشت کربلا نامہ چہ خوش جناب اسیر
نمود سال مسیحیش عاقل غمگین   چہ طرفہ لذت ماتم - بلوح دل تحریر
۱۹۱۳

از عذب البیان منشی محمد ناظم حسین خان ناظم شاہ آبادی مصحح مطبع

خوب آسیر این کربلا نامہ نوشت   داد در ہر بیت گویا داد غم
ناظم غمگین بہ لوح دل نگاشت   سال تاریخش - نکو بردہ داد غم
۱۳۳۱

از طبع عالی مولانا محمد حامد علی خان حامد شاہ آبادی محافظ عملہ تصحیح

شد چو مطبوع کربلا نامہ   رنج آمیز نظم پاکیزہ
مصرعۂ سال طبع حامد گفت   درد انگیز نظم پاکیزہ
۱۳۳۱ھ

ایضاً

کرد تصنیف کربلا نامہ   خوش جناب آسیر خستہ تن

سال تاریخ حامد غمگین
گفت حال غم حسین و حسن
سنه ۱۳۳۱

از خط طبع نوسواد منشی نرائن بخش صاحب راقم اعلی خوشنویس مطبع

حال مظلوم کربلا منظوم
طبع شد چون بفضل رب ودود
سال تاریخ طبع ای راقم
گو بیان غم حسین نمود
۱۳۳۱ھ

خاتمۃ الطبع

لله الحمد والمنة که درینولا واقعات کربلا و معارک جانفرسا موسوم به کربلا نامۂ منظوم فارسی که در نظافت لفظی و لطافت معنوی همتایش معدوم از مصنفات بحر زخار علوم و فنون مستغنی الاوصاف افتخار الشعرا عالیجناب تدبیر الدوله مدبر الملک منشی سید مظفر علی خان صاحب بهادر بهادر جنگ اسیر رحمه القدیر در مطبع نامی منشی نول کشور واقع کانپور بسرپرستی ذی الجود والاحسان سنی القاب عالیجناب رای بهادر منشی پراگ نرائن صاحب مالک مطبع دام اقباله باهتمام کامل منشی بهگوان دیال صاحب عاقل ایجنٹ بار دوم بماه دسمبر سنه ۱۹۱۳ء زیور انطباع در بر کشید

صحت نامہ کتاب ہذا

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۲۵۸	۸	اگر چشمش اشک حیران	اگر چشمش ز جوش اشک حیران

جنگ نامہ کربلا یعنی واقعات معرکۂ کربلا۔
دہ مخزن۔ مصائب کربلا مصنفہ حکیم
نصراللہ خان وصال۔
عین البکاء۔ معروف بہ دہ مجلس مع رسالہ
شمع عزا مشہور بہ چہل مجلس تصنیف نواب
سید عطاء اللہ۔
مواعظ حیدریہ مصنفہ سید غلام حیدر خان
بہادر اکسٹرا اسسٹنٹ۔
تذکرۃ الشہداء منظوم واقعات کربلا۔
روضۃ الشہداء۔ اردو موسوم بہ گنج شہیدان
مولفہ حکیم امانت علی۔
شہادت نامہ۔ آل نبی مصنفہ شیخ امام بخش
ناسخ۔
مرثیہ ظہیر مصنفہ منشی محمد ظہیر الدین بلگرامی۔
معجزہ آل نبی۔ شہادت نامہ و معجزہ ہاے
مبارک امام حسینؑ
عناصر الشہادتین۔ حالات شہادت
شہداء و خلفاے کرام از مولوی ناصر علی۔
سر الشہادتین۔ مترجم معرکہ کربلا بسند
احادیث معتبرہ۔
تفسیر سر الشہادتین۔ شرح فارسی سر الشہادتین
پایہ اعتبار کی
تحریر سر الشہادتین۔ ترجمہ اردو تقریر الشہادتین
جو شرح فارسی سر الشہادتین کی ہے۔ نہایت
بہتر ہوا۔
گلزار خلیل شہادت نامہ خامس آل عبا
بطرز و انداز نو مستند روایات مصنفہ مولوی غلام
امام شہید کا مولد شریف مشہور ہے۔
مجموعہ کلیات۔ مراثی و سلام و رباعیات
مرزا سلامت علی تخلص بہ دبیر دو جلدیں۔
مجموعہ کلیات مراثی و سلام و رباعیات
میر انیس چار جلد۔
مجموعہ کلیات۔ مراثی و سلام و رباعیات
میر نواب تخلص مونس جلد اول۔
ایضاً۔ جلد دوم و سوم۔ جدا جدا۔
ناصر الابرار فی مناقب اہل بیت اطہار۔
تذکرۃ المعاد۔ معاد کے بیان میں ہے
مصنفہ قاضی ثناء اللہ پانی پتی۔
فتوح الحرمین۔ منظوم مع نقشہ جات
حرمین شریفین اور اوسکے مقامات متبرکہ
ذکر ہے۔
ظہیر الاسلام معروف بہ ظہیر الدارین
اسمیں فوائدات وغیرہ کا بیان بعنوان اہل
تصوف مصنفہ منشی ظہیر الدین۔
ادعیہ زیارت۔ مدینہ منورہ مولفہ
مولوی محمد احسن۔

نقوش معظم۔ واقع سر درود و ختم جلد النقوش
عرب و نقشہ کعبہ شریف و مدینہ منورہ ایک سلیح
تختہ پر تعویذ بنا کر جو بچوں کے گلے میں واسطے حفاظت
کے ڈالا جاتا ہے۔

نقش نعلین شریفین رسول مقبول
بطور زیارت ہے۔

دعای گنج عرش۔ مع شش قفل اور اور
دعائیں نادر نا حفاظت کے لیے تعویذ کے
گلے میں ڈالنا سود مند و مجرب ہے۔ و ولی

مجموعہ اوراد۔ ذی لف فضائل دعا اکثر
درود اکبر۔ حزب البحر مترجم ۳ درود مستغاث
درود تنجینا۔ ۵۔ درود ماہی۔

نور الفواد معروف بہ زاد المعاد مصنفہ
مولوی نور الدین۔

شواہد النبوۃ۔ یعنی سیر و اخلاق حضرت
پیغمبر و اذکار آل اطہار و اصحاب کبار و
ازواج مطہرہ کے مذکور ہیں [illegible] عبد الرحمن۔

معارج النبوۃ۔ بیان شرائف احوال
حضرت خاتم المرسلین بڑی مستند کتاب ہے از ملا
معین الدین کاشی۔

مدارج النبوۃ۔ حالات فضیلت حضرت
خاتم الرسالت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم مصنفہ حضرت
شاہ عبد الحق دہلوی دو جلد میں کلاں ہی خوشخط

اور تشریح سے مبسوط لکھے ہیں۔

شرح سفر السعادت۔ یعنی اور احوال
شریفہ کے از رو سے احادیث کے جسکے چھ باب
ہیں ۱۔ در طہارت پیغمبر ۲۔ در نماز حضرت
۳۔ صیام النبی۔ ۴۔ حج النبی۔ ۵۔ اذکار و ادعیہ
۶۔ در عموم احوال معاش حضرت مصنفہ
مولانا عبد الحق دہلوی۔

جامع طیبی۔ احوال سرور عالم صلی اللہ
علیہ و آلہ وسلم میں از شاہ طیب نعمۃ اللہی

تسلیہ احمدی۔ سیر پاک خاتم المرسلین کا
بیان مولفہ جمال الدین حسن خاں۔

مثنوی زاہرہ۔ دعوت قبائل قریش مصنفہ
نواب شیر علیخان۔

شمع نبوت۔ نعت پیغمبر میں تصنیف نواب محمد
مردان علیخان نظام۔

شجرہ طیبات۔ اسمائے دوازدہ امام
علیہم السلام از تصنیف کارسی مولوی ہادی علی
خوشنویس لاثانی۔

مجموعہ تعویذ عجیبی۔ درود و وظائف اسمائے
الٰہی مع خواص و نامہائے مبارک رسالت
پناہی۔ تالیف مولوی محمد عباس۔

مولود شریف شہید نثر۔ خرد و کلاں۔

ف
۸۹۱۶۵۱۴۵

CALL ا۲۷ ک ACC. NO. ۱۷۰۹۹

AUTHOR اسیر، سید مظفر علی خاں

TITLE کربلای معلی

ف
ا۲۷ ک ۱۷۰۹۹ ۸۹۱۶۵۱۴۵

اسیر، مظفر علی خاں

کربلائے معلیٰ۔

Date	No.	Date	No.

Maulana Azad Library
ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.